

د جزا قانون ځانگړې برخه: قانون جزا بخش خاص

د قضایې روزنې کورس کورس آموزش قضایې

منتشرشده توسط: پروژه امور عدلی و قضایې
افغانستان
کابل، افغانستان

خپرنډویه: د افغانستان د عدلی او قضایې
چارو پروژه
کابل، افغانستان

قانون جزا بخش خاص
کورس آموزش قضایی

د جزا قانون ځانگړې برخه
د قضایې روزنی کورس

تهیه شده توسط:

بخش آموزش قضایی
پروژه امور عدلی و قضایی

بازنگری:

قاضی محمد زمان سنگری
مستشار دیوان جزای ستره محکمه

محمد هارون معتصم

استاد پوهنځی حقوق و علوم سیاسی
پوهنتون کابل

دیزاین:

سید فرهاد هاشمی
مسوول تخنیکي نشرات
پروژه امور عدلی و قضایی افغانستان

تیار شوی:

د قضایی روزنی خانگه
د عدلی او قضایی چارو پروژه

کره کتنه:

قاضی محمد زمان سنگری
دستری محکمی د جزا دیوان مستشار

محمد هارون معتصم

د کابل پوهنتون د حقوقو او سیاسی علومو
پوهنځی استاد

دیزاین:

سید فرهاد هاشمی
د نشراتو تخنیکي مسوول
د افغانستان د عدلی او قضایی چارو پروژه

ستره محکمه افغانستان استفاده از این کورس را در برنامه های آموزش قضایی مورد تأیید قرار داده و بدین وسیله به سازمان هائی که آموزش قضایی را حمایت میکنند اجازه داده شده است که

د افغانستان سترې محکمې نوموړې کورس د قضایی روزنو لپاره منظور کړې او له همدې کبله هغو ادارو ته چې په قضایی روزنو بوخت دي ، اجازه ورکول کیږي ترڅو دا خپره شوی نسخه

این نسخه منتشر شده را مجدداً برای
برنامه های آموزشی خود منتشر سازند. این
کورس همچنان در آدرس های اینترنتی
www.supremecourt.gov.af و
www.afghanistantranslation.com قابل
دسترسی میباشد.

تاریخ نشر: سپتامبر ۲۰۰۸

پروژه امور عدلی و قضایی افغانستان
کابل، افغانستان

تکثیر کپی او په خپلو قضائې
روزنو کې ورڅخه کار واخلي. نوموړې
کورس ته په
www.supremecourt.gov.af او
www.afghanistantranslation.com
انټرنټي پته هم لاس رسی کولای شئ.

د خپریدو نېټه: سپتامبر ۲۰۰۸

د افغانستان د عدلي او قضايي چارو پروژه
کابل، افغانستان

پروژه امور عدلی و قضائی افغانستان متعلق به USAID در طول سال های 2005-2008 میلادی در پهلوی اینکه به تدریس کورس های سناژ قضائی و تنظیم امور تریننگ های قضائی مساعدت مسلکی بعمل آورده در امر آموزش امور حقوقی و قضائی تا حد امکان سهولت های لازم را فراهم آورده است. یکی از این سهولت ها تنظیم و تالیف کتب درسی و ممد درسی می باشد که تا اکنون آثار ذیل تهیه شده است:

- 1- اصول عمومی حقوق جزا
- 2- قانون جزا بخش خاص
- 3- وظیفه قاضی و پژوهش حقوقی
- 4- حقوق اساسی افغانستان و میثاق های بین المللی
- 5- اصول محاکمات تجارتي
- 6- حقوق تجارت
- 7- اصول محاکمات جزائی
- 8- توضیحی بر قانون مدنی (حقوق فامیل) جلد اول

پروژه امور عدلی و قضائی افغانستان نظر مقام عالی ستره محکمه در مورد آثار فوق مطالبه نمود، بالاثر کمیته عالی تعلیمات قضائی در جلسه مؤرخ (1387/8/13) چنین تصویب بعمل آورد:

(در صورتیکه هر کتاب از لحاظ متن و محتوی توسط سه نفر استاد که یک نفر آن منسوب ستره محکمه ج.ا.ا باشد، ارزیابی ، تدقیق و تایید گردد، در نشر و توزیع آن به کورس سناژ، کورس های آموزشی داخل خدمت و محاکم مانع وجود ندارد).
بتاسی از مصوبه فوق هر کتاب از جانب یک کمیته سه نفری متخصصین و محققین که یک نفرشان منسوب ستره محکمه جمهوری اسلامی می باشد ، مورد غور ، ارزیابی و تدقیق قرار گرفت.

کتاب حاضر که تحت عنوان (قانون جزا بخش خاص) بوسیله (پروژه امور عدلی و قضائی) تالیف گردیده است در مطابقت با تجویز کمیته های تعلیمات قضائی ستره محکمه توسط کمیته ذیل مورد غور و تدقیق قرار داده شد.

1- دکتور نجیب جانباذ

2- قاضی عبدالعزیز فانی

3- محمد هارون مصطفی

کمیته موضوعات مندرج کتاب را مفید و مستند تشخیص نموده به نشر آن ابراز نظر نمودند. بنابراین تجویز شد تا کتاب نشر گردد و علاوه از اینکه کورس سناژ قضائی و کورس های داخل خدمت ، تمام قضات در افغانستان، محاکم ، فاکولته های حقوق و شریعات ، کتابخانه ها و وزارت خانه ها و دیگر سازمانهای ذی علاقه مستفید گردند.

پروژه امور عدلی و قضائی افغانستان بانشر این کتاب در آرزوی نظریات و پیشنهادات سازنده خوانندگان و مقامات مربوطه قرار دارد.

1- دکتور نجیب جانباذ

2- قاضی عبدالعزیز فانی

3- محمد هارون مصطفی

فهرست مندرجات

صفحه	عناوین
۱	مقدمه
۳	بخش اول: جرایم علیه اموال
۳	فصل اول: جرم رشوت
۱۱	عناصر عام عمل جرمی در جرم رشوت
۱۱	۱. عنصر قانونی
۱۱	۲. عنصر مادی
۱۳	۳. عنصر معنوی
۱۵	مجازات جرم رشوت
۱۵	۱. جزا های اصلی
۱۷	۲. جزا های تکمیلی
۱۹	قضایای فرضی
۲۳	فصل دوم: جرم اختلاس
۲۳	تعریف
۳۴	قضایای فرضی
۳۷	فصل سوم: سوی رویه موظفین خدمات عامه در برابر افراد
۴۷	قضایای فرضی
۵۰	فصل چهارم: جعل پول مروجه
۵۸	قضیه فرضی
۶۰	فصل پنجم: تزویر
۷۳	قضایای فرضی
۷۶	بخش دوم: جنایات و جنحه ضد افراد
۷۷	فصل اول: قتل عمد
۷۷	انواع قتل از نقطه نظر فقه اسلامی
۷۷	اول: تقسیم ثنائی یا دوگانه
۷۸	دوم: تقسیم ثلاثی یا سه گانه
۷۹	سوم: تقسیم رباعی یا چهار گانه
۸۰	چهارم: تقسیم خماسی یا پنجگانه
۹۰	قضیه فرضی
۹۱	فصل دوم: ضرب منجر به موت و قتل خطا
۹۷	قضیه فرضی
۹۹	فصل سوم: اسقاط جنین
۱۰۵	قضیه فرضی
۱۰۷	فصل چهارم: ضرب و جرح
۱۱۲	قضیه فرضی

۱۱۶	فصل پنجم: اختطاف
۱۲۳	قضیه فرضی
۱۲۵	فصل ششم: زنا ، لواط و هتک ناموس
۱۳۳	قضیه فرضی
۱۳۴	فصل هفتم: راهزنی
۱۳۸	قضیه فرضی

د جزا قانون ځانگړې برخه:

قانون جزا بخش خاص:

سریزه

څنگه چې پوهېږو افغانستان یو داسې هېواد دی چې د لویو وچو د حقوقي سیستم (رومن ژرمانیک) پیرو دی او د دغه سیستم پیرو هېوادونه مختلفو ساحو کې مدون قوانین لري. د جزا حقوق هم یو د هغه ساحو څخه ده چې په هغه کې مدون قوانین موجود دي او قانون جوړوونکي د متعددو تقنیني اسنادو په ترڅ کې دغه ساحه تنظیم کړې ده. د دغه قوانینو له بېلګو څخه کولای شو د جزا قانون، د مخدره توکو پر وړاندې د مبارزې قانون، د ماشومانو پر تخلفاتو د غور قانون، او د بېو اخیستلو او اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د قوانینو نمونه واخلو. لکه څنگه چې د دغه ټولو قوانینو مطالعه او د هغوي پر موادو بحث د قضایي ستاژ د درسي پروګرام د حوصلې څخه وتلي دي، لدې کبله مونږ خپله څېړنه د جزا د قانون پر موادو متمرکز کوو. د افغانستان د جزا قانون د ۱۳۵۵ کال د تلې د میاشتې په ۱۵ نېټه په ۳۴۷ ګڼه رسمي جریده کې خپور شوی دی. په دغه قانون کې دوه کتابونه شامل دي چې مجموعاً د ۵۲۳ مادو لرونکی دی. په لومړي کتاب کې د جزا د قانون عامه برخه راځي چې د جرم او جزا د عامو موضوعاتو لکه د جرم جوړوونکي عناصر، تېرته کوونکي حالات او نورو څخه بحث کوي. پداسې حال کې چې په دوهم کتاب کې د جزا د قانون ځانگړې برخه راغلې ده چې د هر جرم جلا عناصر او ارکان، د اعمالو جرمي وصف او د هر جرم معینه او مشخصه مجازات تر غور لاندې نیسي.

له هغه ځایه چې د جزا د قانون عامه برخه د قضا د ستاژ د کورس د درسي نصاب په یو بل مضمون کې ځای په ځای شوې لدې کبله مونږ خپل درسي پروګرام د جزا د

مقدمه

طوریکه میدانیم افغانستان کورنیست که پیرو سیستم حقوقي قاره ای (رومن ژرمانیک) بوده و کشور های پیرو این سیستم در ساحات مختلف دارای قوانین مدون میباشند. حقوق جزا نیز یکی از ساحاتی هست که در آن قوانین مدون موجود بوده و قانونگذار طی اسناد تقنینی متعددی این ساحه را تنظیم نموده هست. از نمونه های این قوانین میتوان از قانون جزا، قانون مبارزه علیه مواد مخدر، قانون رسیدگی به تخلفات اطفال و قانون مبارزه علیه ارتشا و فساد اداری نام برد. از آنجائیکه مطالعه همه این قوانین و بحث روی مواد آنها از حوصله برنامه درسی ستاژ قضائی بیرون هست، لذا ما مطالعه خود را پیرامون مواد قانون جزا متمرکز میسازیم. قانون جزای افغانستان به تاریخ ۱۵ میزان سال ۱۳۵۵ در جریده رسمی به شماره ۳۴۷ نشر گردیده هست. این قانون مشتمل بر دو کتاب هست که مجموعاً دارای ۵۲۳ ماده میباشد. کتاب اول در برگیرنده بخش عام قانون جزا هست که از موضوعات عام مربوط به جرم و جزا از قبیل عناصر متشکله جرم، حالات تېرته کننده و غیره بحث مینماید. در حالیکه کتاب دوم در بر گیرنده بخش خاص قانون جزا هست که به موضوعاتی از قبیل عناصر و ارکان جداگانه هر جرم، وصف جرمی اعمال و مجازات معینه و مشخصه هر جرم رسیدگی مینماید.

از آنجائیکه بخش عام قانون جزا در یک مضمون دیگر نصاب درسی کورس ستاژ قضا گنجانیده شده لذا ما برنامه درسی خود را به توضیح و بیان موضوعات

مربوط به بخش خاص قانون جزا اختصاص خواهد داد. طوریکه اولاً به بیان مواد قانون جزا پرداخته و سپس جهت وضاحت احکام قانون به توضیحات لازم و ضروری میپردازیم تا باعث افزایش دانش مسلکی شاملین کورس قضا گردیده و زمینه تطبیق درست قوانین و در نتیجه قضاوت سالم را برای شان مساعد سازد.

اهداف آموزشی:

- جرم رشوت را معرفی نمائید.
- چگونگی ارتباط عناصر عام عمل جرمی با جرم رشوت را بیان نمائید.
- مجازات جرم رشوت مطابق قانون جزای افغانستان را توضیح دهید.

معلومات عمومی در مورد بخش خاص قانون جزا:

قبل از اینکه به توضیح مسایل و موضوعات مربوط به این بخش بپردازیم، لازم هست تا از بخش خاص قانون جزایک تعریفی ارائه نمائیم.

قانون خاص جزا به آن بخشی از قانون جزا اطلاق میگردد که به تعیین و تحدید ارکان خاص هر جرم پرداخته و بعد از تشخیص اوصاف هر جرم، عکس العمل اجتماعی مورد ضرورت در هر جرم را پیشینی مینماید.

این بخش قانون جزا مشتمل بر سه باب میباشد به گونه ای که باب اول احتوی کننده جنایات و جنحی هست که بر ضد منافع عامه ارتکاب یافته باشد. این باب

قانون د خانگړې برخې د موضوعاتو توضیح او بیان ته خانگړی کوو. لومړی به د جزا د قانون مواد بیانوو او وروسته د قانون د احکامو د وضاحت لپاره لازم او ضروري توضیحات وړاندې کوو چې د قضا د کورس د شاملینو د مسلکي پوهې د زیاتوالي باعث شي او د قوانینو د سم تطبیق زمینه او په نتیجه کې د هغوي لپاره سالم قضاوت برابر کړي.

بنوونیزې موخې:

- د بلېو اخیستلو (رشوت) جرم معرفي کړئ.
- د بلېو اخیستلو د جرم سره د جرمي عمل د عامو عناصرو د اړیکو څرنګوالی بیان کړئ.
- د افغانستان د جزا د قانون سره سم د بلېو اخیستلو د جرم مجازات توضیح کړئ.

د جزا د قانون د خانگړې برخې په اړه عمومي معلومات:

مخکې لدې چې د دغه برخې د مربوطه مسائلو او موضوعاتو په توضیح پیل وکړو، لومړی لازم دي چې د جزا د قانون د خانگړې برخې یو تعریف وړاندې کړو:

د جزا خانگړی قانون د جزا د قانون هغه برخې ته ویل کېږي چې د هر جرم د خانگړو ارکانو تعیین او تحدید کوي او د هر جرم د اوصافو د تشخیص څخه وروسته په هر جرم کې د اړتیا وړ ټولنیز ګیرګون تعیینوي.

د جزا د قانون په دغه برخه کې درې بابه شامل دي پداسې توګه چې لومړی باب د هغه جنایاتو او جنحاتو را چا پېرونکی دی چې د عامه ګټو په وړاندې یې

مشمول بر ۲۹ فصل هست که هر فصل به بیان یک موضوع مشخص و معین می‌پردازد.

باب دوم که مربوط به جنایات و جنح ارتکاب یافته علیه افراد می‌باشد، مشتمل بر ۲۵ فصل می‌باشد. طوری که هر فصل مختص به یک جرم خاص بوده و به بیان موضوعات مربوط به همان جرم اختصاص داده شده است.

باب سوم این بخش در مورد قباحت می‌باشد. این باب شامل هفت فصل بوده که شش فصل اولی به بیان قباحت و موضوعات مربوط به آنها می‌پردازد و فصل هفتم بیشتر به موضوع احکام متفرقه متمرکز می‌باشد.

طوری که از توضیحات فوق الذکر واضح می‌گردد، این بخش قانون جزا بسیار وسیع بوده و موضوعات بسیار زیادی را احتوی می‌نماید که بیان تشریحی و توضیحی هر یک ایجاب وقت و زمان زیادی را می‌نماید. ولی ما برنامه درسی خود را طوری عیار خواهیم ساخت تا از یک طرف هیچ یک از این مباحث از ساحه بحث و مطالعه ما بیرون نمانده و از طرف دیگر موضوعات عمده و اساسی مربوط به هر بخش تا حد ممکن توضیح و تشریح گردد.

ارتکاب موندلی وی. په دغه باب کې ۲۹ فصلونه شامل دي چې هر فصل يوه مشخصه او معينه موضوع بيانوي.

دوهم باب هغه جنایاتو او جنحتو ته ځانگړې شوی چې د افرادو په وړاندې یې ارتکاب موندلی وی، ۲۵ فصلونه پکې شامل دي، پداسې توگه چې هر فصل یوه ځانگړې جرم ته مختص شوی او د هماغه جرم د موضوعاتو بیان ته اختصاص ورکړل شوی.

د دغه برخې دریم باب د قباحتو په اړه دی. پدې باب کې اووه فصلونه شامل دي چې شپږ لومړي فصلونه قباحت او د هغه اړوند موضوع گانې بیانوي او اووم فصل د متفرقه احکامو پر موضوع متمرکز دی.

لکه څرنگه چې د پورتنیو توضیحاتو څخه واضح کېږي، د جزا د قانون دغه برخه ډېره پراخه ده او ډېر زیات موضوع گانې راجاېر وي چې د هر یوه تشریحی او توضیحی بیان د زیات وخت ایجاب کوي، مگر مونږ خپل درسي پروگرام داسې جوړ کړی دی چې له یوه لوري هېڅ یو مبحث زمونږ د مطالعې او بحث له ساحې بهر پاتې نه شي او له بل لوري د هرې برخې لوي او اساسي موضوعات تر یوه حده توضیح او تشریح شي.

بخش اول جرایم علیه اموال

فصل اول جرم رشوت

رشوت در حقیقت ماخوذ از یک واژه عربی هست که بیشتر به اخذ و تادیه پول و یا منفعت جهت اجرا و یا امتناع از یک کاری که قانون به خلاف آن امر و یا نهی

لومړی برخه د اموالو پر ضد جرمونه

لومړی فصل: د بډو اخیستلو (رشوت) جرم:

بډې اخیستل (رشوت) په حقیقت کې له یو عربي لغت څخه اخیستل شوی دي او د یوه داسې کار چې قانون د هغه پر خلاف امر یا نهی کړېده د اجراء یا امتناع لپاره د

نموده هست، مصطلح میباشد. رشوت از جهت اینکه گیرنده و دهنده آن مجرم شناخته میشوند، باید از دو نقطه نظر تعریف گردد. رشوت از نقطه نظر گیرنده آن به مطالبه و یا اخذ مال و یا منفعتی اطلاق میگردد که از طرف شخصیکه برای اجرای یک کاری توظیف گردیده هست، از شخص دیگری بخاطر اجراء و یا امتناع از آن کار صورت میگیرد.

از نقطه نظر دهنده، رشوت عبارت از پرداخت و یا وعده به پرداخت مال و یا منفعتی هست که از طرف یک شخص برای شخص دیگری که موظف به انجام کاری هست، جهت وادار ساختن وی به اجرای یک کار و یا امتناع از آن صورت میگیرد.

عده دیگر رشوت را چنین تعریف نموده اند:

"رشوت عبارت از جرمی هست که مامور موظف در جریان وظیفه یا به ارتباط وظیفه مرتکب آن شده طوریکه در بدل اجرا یا امتناع از یک کاری مال و یا منفعتی را مطالبه و قبول مینماید."

طوریکه مشاهده میگردد این تعریف بیشتر تکیه بر رشوت گیرنده دارد. یعنی صرف اخذ رشوت را جرم دانسته هست حالانکه رشوت دادن نیز به نوبه خود جرم بوده و برای مرتکب آن ایجاد مسئولیت جزائی مینماید. این تعریف از جهت محدود بودن آن مورد پذیرش نمیشد زیرا قوانین جزائی اکثریت کشورها نه تنها عمل رشوت دادن و رشوت گرفتن را جرم دانسته اند بلکه واسطه رشوت را نیز در جرم شریک دانسته اند. در عوض تعاریف دو گانه ای که از جرم رشوت ارائه گردید نسبت به این تعریف جامعتر بوده و در قوانین جزائی تعداد زیادی از

پیسو اخیستلو او ور کولو ته وایی. رشوت لدی کبله چپی دهغه ور کوونکی او اخیستونکی مجرم گنهل کپری، باید له دوه لیدلورو تعریف شی. رشوت دهغه د اخیستونکی له لیدلوری د مال یا منفعت مطالبی یا اخیستلو ته وایی چپی دهغه شخص لخوا چپی دیوه کار د اجراء لپاره توظیف شوی دی، د بل شخص خخه د هغه کار د اجراء یا امتناع لپاره تر سره کپری.

د رشوت ور کوونکی له لیدلوری رشوت مال یا منفعت ور کپه یا دهغه د ور کپری وعده ده چپی دیوه شخص لخوا بل شخص ته چپی دیوه کار لپاره موظف دی، دیوه کار د اجراء یا دهغه خخه امتناع ته دهخولو لپاره ور کول کپری.

نورو بیا رشوت داسی تعریف کپی دی:

((رشوت دهغه جرم خخه عبارت دی چپی موظف مامور د دندی په بهیر کپی یا د دندی په اړه په هغه مرتکب شی پداسی توگه چپی دیوه کار د اجراء یا دهغه خخه د امتناع په بدل کپی مال یا منفعت مطالبه او قبول کپی.))

خرنگه چپی لیدل کپری دغه تعریف ډپر پر رشوت اخیستونکی تکیه کوی. یعنی یوازی د رشوت اخیستل جرم گنهی پداسی حال کپی چپی رشوت ور کول هم په خپل وار جرم دی او دهغه د مرتکب لپاره جزائی مسئولیت رامنخته کوی. دغه تعریف دهغه د محدودوالی له امله د منلو وړ ندی ځکه د ډپرو هېوادونو جزائی قوانین نه یوازی د رشوت ور کولو او رشوت اخیستلو عمل جرم گنهی دی بلکه د رشوت واسطه هم په جرم کپی شریک گنهی. په عوض کپی د رشوت د جرم دوه گونې تعاریف چپی وړاندې شول د دغه تعریف په پرتله جامع دی او د زیاتره هېوادونو په جزائی قوانینو

کې ورته لحاظ شوی دی.

کشور ها لحاظ گردیده هست.

در مورد منطق اینکه چرا رشوت منحیث عمل جرمی شناخته شده هست، دلایل متعددی ذکر گردیده هست که ما به ذکر دو تا ازین دلایل اکتفا می نمائیم.

اول:

رشوت از آن جهت جرم دانسته شده هست که بواسطه آن استتار حق و تبارز باطل به عنوان حق مطالبه می گردد. یعنی هر گاه رشوت را مد نظر بگیریم اگر شخص به میل و اراده خود به پرداخت پول و یا منفعت تعهد و یا اقدام نماید و یا اینکه از طرف مامور موظف مکلف به تعهد به پرداخت و یا پرداخت آن گردد، در هر دو صورت شخص رشوت دهنده از شخص رشوت گیرنده مطالبه آنرا دارد تا خلاف آنچه را که شخص مکلف به انجام و یا امتناع از آن هست، به نفع شخص رشوت دهنده اجرا نماید. به این اساس از انجائیکه این موضوع با مفاهیم اصلی عدالت که همانا "اعطا الحق لمستحقها" یعنی دادن حق به مستحق آن و یا "وضع شیء فی موضعه" یعنی گذاشتن شیء به جای آن میباشد، در تناقض هست.

دوم:

رشوت از آن جهت جرم دانسته شده هست که به عزت نفس و پاک نفسی شخص مامور موظف مربوط میباشد. هر گاه این عزت نفس شخص خدشه دار گردد، در آن صورت برای وی فرقی بین حق و باطل باقی نمانده و در حقیقت مبنای اجراءات وی تحقق عدالت و اجرای وظیفه نه بلکه کسب منفعت شخصی قرار خواهد گرفت. جرمی شناخته شده هست.

د دغه ټکی د منطق په اړه چې ولې رشوت د جرمي عمل په توگه پېژندل شوی دی، ډېر دلیونه ذکر شوی دی چې مونږ د دغو دلیونو څخه په دوه دلیونو اکتفاء کوو:

لومړی:

رشوت لدې کبله جرم گڼل شوی دی چې د هغه په وسیله د حق استتار او د باطل تبارز د حق په توگه غوښتل کېږي. یعنی که چېرې رشوت په پام کې ونیسو که شخص په خپله خوښه او اراده د پیسو یا گټې په ورکړه تعهد یا اقدام وکړي او یا دا چې د موظف مامور لخوا د پیسو یا گټې تعهد او یا ورکړې ته مجبور کړل شي، په دواړو حالتونو کې رشوت ورکوونکی له رشوت اخیستونکی څخه غوښتنه کوي چې د هغه څه خلاف چې شخص د هغه په اجراء یا امتناع مکلف وي، د رشوت ورکوونکي په گټه اجراء کړي. پدې بنسټ لکه څرنگه چې دا موضوع د عدالت د اصلي مفاهیمو سره چې ((اعطاء الحق لمستحقها)) یعنی د حق ورکړه د هغه مستحق ته او یا ((وضع شیء فی موضعه)) یعنی د هر شي اېښودل دهغه پر ځای دي، سره په ټکر کې دي.

دوه یم:

رشوت ددی دپاره جرم گڼل کېږی چې د موظف مامور د نفس له عزت او نفسی پاکۍ سره اړه لري. که چېرې د شخص پت ته کوم داغ ولگول شي، په دغه حال کې د حق او باطل تر منځ توپیر له منځه ځي او په حقیقت کې د هغه د اجراءاتو مبنای عدالت تحقق او د دندې ترسره کول نه بلکه د شخصي گټې ترلاسه کول ده.

از مطالعه و مقایسه این دو دلیل بخوبی درمی یابیم که اساساً هر دو دلیل الهام گرفته از عنصر عدالت میباشند ولی دلیل اولی نسبت به دلیل دومی منطقی تر و واضح تر معلوم میگردد.

قانون جزای افغانستان با وجودیکه از رشوت تعریفی ارائه نکرده هست ولی فقره اول ماده ۲۵۵ این قانون مجازات ۲ تا ۱۰ سال را برای رشوت گیرنده پیشبینی نموده و در عین حال فقره دوم آن عین جزای پیشبینی شده برای رشوت گیرنده را برای رشوت دهند و حتی واسطه رشوت پیشبینی نموده هست.

این ماده با وجودیکه تعریفی از رشوت ارتكابی توسط گیرنده و یا دهنده ارائه نکرده هست ولی در عمل با پیشبینی جزای یکسان برای هر دو در حقیقت هر دو نوع عمل را جرم رشوت تلقی نموده هست.

جهت وضاحت بیشتر موضوع اینک رشوت را در پرتو قانون جزای افغانستان به صورت مشرح مورد مطالعه و مباحثه قرار خواهیم داد.

رشوت در پرتو قانون جزای افغانستان:

قانون جزای افغانستان جرم رشوت را به اعتبار مرتکب آن به دو دسته تقسیم نموده هست.

اول جرم رشوت ارتكابی توسط شخص گیرنده.

دوم جرم رشوت ارتكابی توسط شخص رشوت دهنده.

د دغه دوه دلیونو د څرڼې او مقایسې څخه په ښه توګه پوهېدای شو چې په بنسټیز ډول دواړو دلیونو د عدالت د عنصر څخه الهام اخیستی مګر لومړی دلیل د دوهم دلیل په پرتله منطقي او واضح معلومېږي.

د افغانستان د جزا قانون سره لدې چې د رشوت لپاره یې تعریف ندی وړاندې کړی مګر د دغه قانون د ۲۵۵ لومړی فقره د رشوت اخیستونکي لپاره له ۲ تر ۱۰ کلونو پورې سزا ټاکل شوېده او په عین حال کې د هغې دوهمې فقرې د رشوت ورکوونکي لپاره او حتی د رشوت د واسطې لپاره عین ټاکل شوي مجازات پیشبیني کړي دي.

دغه ماده سره لدې چې د رشوت اخیستونکي یا ورکوونکي لخوا د رشوت لپاره کوم تعریف ندی وړاندی کړی مګر په عمل کې د دواړو لپاره د یوشان مجازاتو په ټاکلو سره په حقیقت کې جرم دواړه عملونه جرم ګڼلې دي.

د موضوع د لاروښانیا لپاره دادی رشوت د افغانستان د جزا په قانون کې په مشرح ډول تر څېړنې او مباحثې لاندې نیسو.

د افغانستان د جزا په قانون کې رشوت:

د افغانستان د جزا قانون د رشوت جرم د هغه د مرتکب په اعتبار په دوه ډلو وېشلی دی:

لومړی د اخیستونکي لخوا ارتكاب شوی د رشوت جرم.

دوهم د رشوت ورکوونکي لخوا ارتكاب شوی د رشوت جرم.

قانون مذکور هر دو نوع رشوت را طی مواد ۲۵۴ الی ۲۶۷ خویش تصریح نموده که جهت سهولت کار هریک را طور جدا گانه تعریف و بعداً موضوعات مربوط به هریک را مورد مطالعه قرار میدهم.

اول- جرم رشوت ارتكابی توسط شخص رشوت گیرنده:

این نوع جرم رشوت زمانی ارتكاب می یابد که شخص موظف به اجرای کاری پول و یا منفعتی را از شخص صاحب مصلحت بخاطر رساندین یک منفعتی به وی جهت امتناع از کاری که مکلف به اجرای آن هست یا اجرای آنچه مکلف به امتناع از آن هست، مطالبه و یا دریافت نماید.

دوم: جرم رشوت ارتكابی توسط رشوت دهنده:

این نوع جرم زمانی ارتكاب می یابد که شخصی به مامور موظف جهت اجرای یک کاری که قانوناً مکلف به امتناع از آن هست و یا امتناع از کاری که قانوناً مکلف به انجام آن هست پول و یا منفعتی پرداخت نموده و یا پیشنهاد پرداخت آنرا نماید.

طوری که دیده میشود جرم رشوت در هر دو این حالات یا بخاطر اجرای یک امریکه شخص از اجرای آن منع شده و یا هم بخاطر امتناع از اجرای یک کاری که شخص به اجرای آن امر شده هست، ارتكاب می یابد.

جهت وضاحت برای هر یک از این ها مثالی را تذکر خواهیم داد.

دغه قانون دواړه ډوله رشوت په ۲۵۴ تر ۲۶۷ مادو کې تصریح کړې چې د کار د اسانتیا لپاره هره یو په جلا توګه تعریف او د هر یو اړوند موضوعات تر څېړنې لاندې نیسو.

لومړی - د رشوت اخیستونکي لخوا ارتكاب شوی د رشوت جرم:

د رشوت دغه ډول جرم هغه وخت ارتكاب مومي چې موظف شخص د مصلحت خاوند شخص څخه هغه ته د یوې ګټې د رسولو لپاره د هغه کار څخه د امتناع چې د هغه پر اجراء مکلف دی یا د هغه کار د کولو په وړاندې چې د هغه څخه پر امتناع مکلف دی، د پیسو یا د یوه منفعت غوښتنه وکړي یا بې ترلاسه کړي.

دوهم: د رشوت ورکونکي لخوا ارتكاب شوی د رشوت جرم:

دغه ډول جرم هغه وخت ارتكاب مومي چې یو شخص موظف مامور ته د هغه کار د کولو په وړاندې چې قانوناً د هغه په امتناع مکلف دی او یا د هغه کار څخه د امتناع په وړاندې چې قانوناً د هغه په کولو مکلف دی، پیسې یا منفعت ورکړي او یا هم د هغه د ورکړې وړاندیز وکړي.

لکه څرنګه چې لیدل کېږي د رشوت جرم په دواړو حالاتو کې یا دهغه کار د کولو لپاره دی چې شخص د هغه د اجراء څخه منع دی او یا هم د یوه کار د اجراء د امتناع لپاره دی چې شخص ته د هغه د اجراء امر شوی دی، ارتكاب مومي.

د هریوه حالت د وضاحت لپاره یو یو مثال ذکر کوو:

دیوه کار د اجراء لپاره د رشوت مثال:

مثال رشوت جهت اجرای یک کار:

یو شخص د شتمنیو د ثبت ادارې ته مراجعه کوي او د شتمنی د ثبت د موظف مامور سره توافق کوي چې د پیسو د اخیستو په وړاندې د هغه د شتمنی د واقعي اندازې له لیکلو ډډه وکړي. موظف مامور سره لدې چې ددغه شان غیر قانوني چارې له کولو منع شوی دی، مگر سره لدې هم د یوه مادي منفعت د ترلاسه کولو لپاره د داسې کار په کولو لاس پورې کوي. پدې مثال کې لیدل کېږي چې موظف مامور د هغه کار په کولو چې قانوناً د هغه څخه په امتناع مکلف دی د رشوت په جرم مرتکب شوی دی.

شخصی به دفتر ثبت دارائی ها مراجعه نموده و با مامور موظف ثبت دارائی ها توافق می نماید تا در بدل اخذ پول از نوشتن مقدار واقعی دارائی وی خود داری نماید. مامور موظف با وجودیکه از اجرای یک چنین امر غیر قانون منع شده هست، ولی با آنهم بخاطر بدست آوردن یک منفعت مادی به اجرای چنین کاری اقدام مینماید. درین مثال دیده میشود که مامور موظف بخاطر اجرای کاریکه قانوناً مکلف به امتناع از آن هست، مرتکب جرم رشوت گردیده هست.

دیوه کار د اجراء د امتناع لپاره د رشوت مثال:

مثال رشوت جهت امتناع از اجرای یک کار:

یو شخص د هغه دښمنی او عداوت له کبله چې د بل شخص سره یې لري د ښاروالیو د املاکو دفتر ته مراجعه کوي او د املاکو د ثبت مسؤل د پیسو یا منفعت په ورکړه دې ته اړباسي چې د هغه شخص د کور د ثبت په چاره کې تعلل وکړي او د هغه کار د کولو څخه چې قانوناً پرې مکلف دی امتناع وکړي. دلته که چېرې د دغه شخص او د هغه ادارې د مامور یا مامورینو ترمنځ موافقه وشي، دغه موافقه یوازې ددې لپاره دې چې شخص د پیسو یا د یوه منفعت په وړاندې شخص د هغه شي څخه چې په اجراء یې مکلف دی، امتناع کړي.

شخصی بخاطر دشمنی و عداوتی که با شخص دیگری دارد به دفتر املاک شاروالی ها رفته و مسؤل ثبت املاک را بواسطه پرداخت پول و یا منفعتی وادار میسازد تا در امر ثبت بلند منزل شخص مذکور تعلل نموده و از اجرای کاریکه قانوناً مکلف به انجام آن هست امتناع ورزد. درینجا هر گاه موافقتی بین این شخص و مامور ویا مامورین آن اداره صورت گیرد، آن موافقت صرف بخاطر اینست تا شخص در بدل پول و یا یک منفعتی شخص از آنچه مکلف به اجرای آنست امتناع نماید.

د دغه څرگندونو څخه وروسته د افغانستان د جزا دقانون ۲۵۴ تر ۲۶۷ مادې توضیح کوو پداسې توگه چې مواد یو په یو بیانوو او وروسته په جلا جلا توگه هر یوه ماده توضیح کوو.

بعد ازین توضیحات به توضیح مواد ۲۵۴ تا ۲۶۷ قانون جزای افغانستان میپردازیم طوریکه مواد را یکایک بیان نموده و بعدا به توضیح هر کدام بصورت جداگانه خواهیم پرداخت.

۲۵۴ ماده:

ماده ۲۵۴:

د عمومی خدمتونو هر مؤلف چې د یوه وظیفې د اجراء

هر موظف خدمات عامه که بمقصد اجرا یا امتناع و یا

یا امتناع یا اخلال په مقصد چې پرې مکلف شوی پخپل نوم یا د بل شخص په نوم نغدې پیسې، مال یا یوه ګڼه وغواړي یا د شخص څخه د هغه وعده واخلي او یا هم بخششي ومني، رشوت اخیستونکی ګڼل کېږي.

۲۵۵ ماده:

رشوت اخیستونکی په هغه حبس چې د دوه کلونو څخه کم او د لسو کلونو زیات نه وي او په نقدی جزا د هغه څه معادل چه د رشوت په حیث یې غوښتي یا ورکول شوی یا په هغې وعده ورکول شوې محکومېږي.

۲۵۶ ماده:

که د رشوت څخه غرض د داسې جرمي فعل ارتکاب وي چې د هغه معینه جزا په قانون کې د رشوت تر جزا شدیدې وي، رشوت اخیستونکی، رشوت ورکونکی او د رشوت واسطه د رشوت پر معینې نغدي جزا برسېره د هماغه جرم په معینه جزا هم محکومېږي.

۲۵۸ ماده:

که چېرې د عمومي خدمتونو موظف د وظیفې د سرته رسولو په مقابل کې په خپل نوم یا د بل شخص په نامه کوم شی وغواړي یا د هغه شخص څخه د دندې له لحاظه یې ورته کار سرته رسولی بخشش ترلاسه کړي یا ومني یا د بخشش د اخیستو لپاره په خپل یوه وظیفوي مکلفیت کې د کار د سرته رسېدو وروسته خلل وارد کړي او یا د مخکینې موافقې پرته د مکافاتو د اخیستو لپاره د هغه څخه امتناع وکړي او یا هم په هغه کې خلل وارد کړي، په متوسط حبس او د هغه څخه په معادل نغدي جزا چې د بخشش غوښتنه یا وعده شوې محکومېږي.

۲۵۹ ماده:

که د پارلمان، ښاروالی، ولایتي یا محلي جرګو غړی د

اخلال وظیفه ای که به آن مکلف باشد به اسم خود یا شخص دیگری پول نقد، مال یا منفعتی را طلب نماید یا از شخص وعده آنرا گیرد و یا بخششی را قبول کند، رشوت گیرنده شمرده میشود.

ماده ۲۵۵:

رشوت گیرنده به حبسیکه از دو سال کمتر و از ده سال بیشتر نباشد و به جزای نقدی معادل آنچه که بحیث رشوت طلب و یا برایش داده شده و یا به آن وعده داده شده، محکوم میگردد.

ماده ۲۵۶:

هرگاه غرض از رشوت ارتکاب فعل جرمی باشد که جزای معینه آن در قانون نسبت به جزای معینه رشوت شدید تر باشد، رشوت گیرنده، رشوت دهنده و واسطه رشوت علاوه به جزای نقدی معینه رشوت به جزای معینه همان جرم نیز محکوم میگردد.

ماده ۲۵۸:

هرگاه موظف خدمات عامه در برابر انجام وظیفه به اسم خود یا به اسم شخص دیگری چیزی را طلب نماید یا از شخصیکه از لحاظ وظیفه کاری را به وی انجام داده بخشش اخذ یا قبول نماید و یا به منظور گرفتن بخشش در یکی از مکلفیت های وظیفوی خود بعد از انجام کار خللی وارد نماید و یا بدون موافقه قبلی به قصد گرفتن مکافات از آن امتناع ورزد و یا خللی در آن وارد نماید، به حبس متوسط و جزای نقدی معادل آنچه که طلب بخشش و یا وعده شده محکوم میگردد.

ماده ۲۵۹:

هرگاه عضو پارلمان، شاروالی، جرګه های ولایتي و

محلّی چیزی را برای خود و یا شخص دیگر طلب نماید یا وعده آنرا قبول نماید و یا بخشش اخذ کند و به این منظور اعمال نفوذ نموده از مقامات با صلاحیت خدمات عامه احکام، قرار، اوامر، تعهد، ترخیص، موافقه، توريد، توريد، توظيف، قرارداد و یا هر نوع خدمت و امتیازی دیگری را حاصل نماید، در حکم رشوت گیرنده محسوب شده مطابق احکام این قانون مجازات می‌گردد.

ماده ۲۶۱:

هرگاه موظف خدمات عامه با داشتن علم به خاصیت جرمی عمل مطابق احکام مندرج مواد (۲۵۴-۲۵۸-۲۵۹) این قانون قسمت ناچیزی از بخشش یا از منفعتی را بالواسطه قبول نماید، به حبس یکسال بیشتر نباشد و به جزای نقدی معادل آنچه که اخذ یا قبول کرده محکوم می‌گردد.

ماده ۲۶۳:

هرگاه رشوت منجر به اتلاف دارائی عامه و یا مفضی به ابطال و یا کتمان حق یا احقاق باطل شده باشد، مرتکب به حد اکثر جزای پیشینی شده ماده (۲۵۴) این قانون محکوم می‌گردد.

ماده ۲۶۶:

شروع به جرم رشوت در حکم ارتکاب آن هست.

ماده ۲۶۷:

حکم قطعی محکمه مبنی بر محکومیت شخص به جزای رشوت نشر میشود.

خپل ځان یا بل چا لپاره څه شی وغواړي او یا هم د هغه وعده ومني او یا بخشش ترلاسه کړي او پدې منظور نفوذ اعمال کړي او د عامه خدمتونو د باصلاحیته مقاماتو څخه احکام، قرار، اوامر، تعهد، ترخیصی، موافقه، توريد، توظيف، قرارداد یا هر ډول خدمت او امتیاز ترلاسه کړي د رشوت اخیستونکي په حکم کې شمېرل کېږي او د دغه قانون د احکامو سره سم مجازات کېږي.

۲۶۱ ماده:

که چېرې د عمومي خدمتونو موظف د عمل پر جرمي خاصیت له پوهېدو سره سره د دغه قانون د (۲۵۴-۲۵۸-۲۵۹) مادو کې د مندرجو احکامو سره سم د بخشش یا منفعت یوه ناخیزه برخه بالواسطه ومني، په هغه حبس چې له یوه کال زیات نه وي، او د هغه څه چې ترلاسه کړي یا منلي یې دي پر معادل نغدي جزا محکومېږي.

۲۶۳ ماده:

که چېرې رشوت د عامه شتمنیو د تلفیدو یا هم یوازې د حق د ابطال یا کتمان یا هم د باطل د احقاق باعث شي، مرتکب د دغه قانون په ۲۵۴ ماده کې د ټاکل شوې جزا په اکثره اندازه محکومېږي.

۲۶۶ ماده:

د رشوت په جرم شروع د هغه د ارتکاب په حکم کې راځي.

۲۶۷ ماده:

د رشوت په تور د شخص د محکومیت په اړه د محکمی قطعی حکم خپرېږي.

د رشوت په جرم کې د جرمي عمل عام عناصر:

۱. قانوني عنصر:

قانوني عنصر یو دهغه تر ټولو ارزښتناکه عناصرو څخه دی چې د جرمونو او جزاگانو په ساحه کې فوق العاده زیات ارزښت لري. دغه عنصر د هغه عناصرو له ډلې څخه دی چې د هغه نشتوالی د فعل د اباحت او ترک سبب کېږي. لکه څرنګه چې پوهېږو د افغانستان د جزا د قانون ۳۷ مادې د جرم قانوني عنصر)) په قانون کې د جرمي اعمالو او د هغوي د جزاګانو تصریح)) تعریف کېږي دی. که چېرې دغه موضوع د رشوت د جرم په اړه په پام کې ونیول شي، د رشوت جرم، جزاګانې او د هغه اړونده نور موضوعګانې د افغانستان د جزا د قانون په ۲۵۴ تر ۲۶۷ مادو کې په واضح توګه تصریح شوي دي. لدې کبله د دغه موادو د مندرجو اعمالو د ارتکاب په صورت کې شخص د رشوت په جرم مرتکب شوی او پدې موادو کې د ټاکل شویو مجازاتو مستوجب کېږي.

۲. مادي عنصر:

د جرمونو د متشکله عناصرو څخه یو مادي عنصر دی. دغه عنصر په حقیقت کې خپله د جرمي عمل د اجراء سره مرتبط دی. دغه عنصر د جرم په ارتکاب کې د علت او سببیت پر اړیکه متمرکز دی. داسې چې که چېرې د شخص د عمل او د ترلاسه شوې نتیجې تر منځ هېڅ اړیکه موجوده نه وي، شخص د دغه نتیجې مسئولیت نلري. د جرمي عمل د مادي عنصر په اړه د افغانستان د جزا د قانون ۲۷ ماده داسې صراحت لري:

((د جرم مادي عنصر د قانون د مخالف عمل ارتکاب

عناصر عام عمل جرمي در جرم رشوت:

۱. عنصر قانوني:

عنصر قانوني یکی از مهمترین عناصریست که در ساحه جرایم و جزاها اهمیت فوق العاده برخوردار میباشد. این عنصر از جمله عناصریست که عدم موجودیت آن باعث اباحت فعل و ترک فعل میگردد. طوریکه میدانیسم ماده ۳۷ قانون جزای افغانستان عنصر قانونی جرم را " ... تصریح اعمال جرمی و جزاهای آن در قانون " تعریف نموده هست. هر گاه این موضوع را در مورد جرم رشوت مد نظر بگیریم، جرم رشوت، جزاها و سایر موضوعات مربوط به آن در مواد ۲۵۴ الی ۲۶۷ قانون جزای افغانستان بصورت واضح تصریح گردیده لذا در صورت ارتکاب هر یک از اعمال مندرج این مواد شخص مرتکب جرم رشوت گردیده و مستوجب مجازات پیشینی شده درین مواد میباشد.

۲. عنصر مادي:

یکی از مهمترین عناصر متشکله جرایم، عبارت از عنصر مادي میباشد. این عنصر در حقیقت مرتبط به اجرای مادي خود عمل جرمی میباشد. این عنصر بیشتر روی موضوع رابطه علت و سببیت در ارتکاب جرم متمرکز میباشد. طوریکه هر گاه بین عمل شخص و نتیجه حاصله اصلاً رابطه ای موجود نباشد، شخص از نتیجه مذکور کدام مسئولیتی ندارد. در رابطه به عنصر مادي عمل جرمی ماده ۲۷ قانون جزای افغانستان چنین تصریح نموده هست:

" عنصر مادي جرم عبارت از ارتکاب یا امتناع از عمل

مخالف قانون هست بنحویکه عمل منجر به نتیجه جرمی گردیده و رابطه سببیت بین عمل و نتیجه موجود شده باشد.

این تعریف ظاهراً جامع و کامل هست ولی هر گاه در آن دقت شود دیده میشود که در آن یک نقیصه کلی وجود دارد و آنهم اینکه امتناع از عمل مخالف قانون را نیز جرم تلقی نموده هست حالانکه امتناع از عمل خلاف قانون جرم نمیشد. بناءً به عوض این عبارت میتوان امتناع از عملیکه قانون به اجرای آن حکم نموده هست، را جایگزین ساخت.

در رابطه به موجودیت این عنصر در جرم رشوت باید متذکر شد که تنها اخذ و یا پرداخت پول و یا منفعت در حقیقت بیانگر تحقق عنصر مادی نبوده بلکه سایر مواردی از قبیل طلب، وعده به پرداخت و یا وعده به قبول نیز در حکم تحقق عنصر مادی محسوب میشوند. چنانچه ماده ۲۵۴ قانون جزا درین رابطه مشعر هست:

"هر موظف خدمات عامه که بمقصد اجرا یا امتناع و یا اخلال وظیفه ای که به آن مکلف باشد به اسم خود یا شخص دیگری پول نقد، مال یا منفعتی را طلب نماید یا از شخص وعده آنرا گیرد و یا بخششی را قبول کند، رشوت گیرنده شمرده میشود."

باوجودیکه این ماده صرف جرم رشوت از جانب رشوت گیرنده را مورد بحث قرار داده هست ولی تعیین عین مجازات برای رشوت گیرنده در فقره ۲ ماده ۲۵۵ این قانون واضح میسازد که تحقق عنصر مادی جرم از جانب رشوت دهنده نیز به عین شکل صورت میگیرد.

یا امتناع ده پداسی توگه چې عمل د جرمي نتیجې باعث شي او د عمل او نتیجې تر منځ د سببیت اړیکه موجوده وي.

دغه تعریف په ظاهر کې جامع او کامل دی مگر که په خیر سره وکتل شي په هغه کې یوه کلي نیمگړتیا شته او هغه دا چې د قانون د مخالف عمل څخه یې امتناع هم جرم گڼلې دی، پداسې حال کې چې د قانون خلاف عمل څخه امتناع جرم ندی. لدې کبله د دغه عبارت په ځای کولای شو د هغه عمل څخه امتناع چې قانون یې د کړلو حکم کړی دی، ځای په ځای کړو.

د رشوت په جرم کې د دغه عنصر د موجودیت په اړه باید وویل شي چې یوازې د پیسو یا منفعت ورکړه یا تر لاسه کول په حقیقت کې د مادي عنصر د تحقق بیانوونکی ندی بلکه نور موارد لکه غوښتنه، د ورکړې وعده یا هم د منلو وعده هم د مادي عنصر د تحقق په حکم کې راځي. لکه چې د جزا د قانون ۲۵۴ ماده پدې اړه مشعره ده:

((د عامه خدمتونو هر موظف چې د یوه کار په اجراء یا امتناع یا د یوې دندې په اخلال مکلف وي په خپل نوم یا د بل چا په نوم نغدې پیسې، مال یا یو منفعت وغواړي او یا هم د شخص څخه د هغه وعده واخلې او یا هم بخششي ومني، رشوت اخیستونکی گڼل کېږي.))

سره لدې چې دغې مادې د رشوت جرم یوازې د رشوت اخیستونکي له لوري تر بحث لاندې نیولی مگر د رشوت ورکوونکي لپاره د دغه قانون د ۲۵۵ مادې په ۲ فقره کې د عین مجازاتو تعیین دا واضح کوي چې د جرم د مادي عنصر تحقق د رشوت ورکوونکي لخوا هم په عین شکل ترسره کېږي.

موضوع دیگری که درین رابطه قابل بحث هست همانا موضوع تشبث به جرم رشوت میباشد. زیرا عنصر مادی جرم یا به شکل عمل تکمیل شده تحقق می یابد و یا هم به شکل تشبث و یا شروع به جرم. معمولاً جزای ارتکاب جرم به شکل یک عمل تکمیل شده نسبت به جزای تشبث به جرم شدید تر بوده و در بعضی موارد حتی دو برابر جزای تشبث به جرم میباشد ولی در جرم رشوت جزای تشبث به جرم با جزای جرم تکمیل شده کاملاً یکسان میباشد. چنانچه ماده ۲۶۶ قانون جزا تصریح نموده هست:

"شروع به جرم رشوت در حکم ارتکاب آن هست."

باساس حکم این ماده هر گاه شخص به اجرای عمل مادی جرم رشوت آغاز نماید، عیناً مانند شخصیکه عمل مادر جرم رشوت را تکمیل نموده باشد مجازات میگردد.

منطق این امر در آنست که چون جرم رشوت به نحوی از انحا با یک خدمت عامه در ارتباط هست و حتی تشبث به آن در حقیقت خللی را در اجرای خدمات عامه که یکی از مهمترین نیازمندی های افراد یک جامعه میباشد، وارد می نماید لذا قانونگذار خواسته هست با یکسان قرار دادن مجازات تشبث به جرم با جرم مکمل، اهمیت موضوع در ساحه حقوق جزا را واضح سازد.

۳. عنصر معنوی:

از جمله عناصر عمومی عمل جرمی، یکی عبارت از عنصر معنوی میباشد. مبنی و اساس این عنصر در حقیقت اراده شخص میباشد.

بله موضوع چپ پدې اره د بحث وړ ده د رشوت په جرم کې د تشبث موضوع ده. ځکه د جرم مادي عنصر يا د تکميل شوي عمل په بڼه تحقق مومي او يا هم په جرم کې د تشبث يا پيل په بڼه. معمولاً د جرم د ارتکاب جزا د يوه تکميل شوي عمل په بڼه په جرم کې د تشبث د جزا په پرتله شديده وي او په ځينو مواردو کې حتي په جرم کې د تشبث د جزا دوه برابره وي مگر د رشوت په جرم کې په جرم کې د تشبث جزا د تکميل شوي جرم د جزا سره بشپړه يو شان ده. لکه چې د جزا د قانون په ۲۶۶ ماده تصريح شوی دي:

((د رشوت په جرم پيل کول د هغه د ارتکاب په حکم کې راځي.))

د دغه مادې د حکم په اساس که چېرې شخص د جرم د مادي عمل په اجراء پيل وکړي، عیناً د هغه شخص په شان چې د تکمیل شوي رشوت اصلي جرمي يې کړی وي، مجازات کېږي.

د دغه چارې منطق پدې کې دی، څرنگه چې رشوت په يوه ډول د عامه خدمتونو سره اړيکه لري او حتي په هغه کې تشبث په حقیقت کې د عامه خدمتونو چې د يوې ټولني تر ټولو ارزښتناکو اړتياوو څخه دي په اجراء کولو کې خلل وارد وي، لدې کبله قانون جوړوونکي غوښتي دي چې د مکمل جرم سره په هغه کې د تشبث د مجازاتو د يو شان کولو له لارې د جزا د حقوقو په ساحه کې د موضوع ارزښت واضح کړي.

۳. معنوي عنصر:

د جرمي عمل د عمومي عناصرو څخه يو معنوي عنصر دی. د دغه عنصر بنسټ او اساس په حقیقت کې د شخص اراده ده.

اراده عبارت از خواهش اجرای عمل با درک ماهیت آن میباشد.

اراده د یوه عمل د ماهیت له درک سره سره د هغه عمل د سرته رسولو غوښتنه ده .

باساس این تعریف اراده دارای دو جزء میباشد:

د دغه تعریف په بنسټ اراده د دوه برخو لرونکې ده:

یکی خواهش اجرای عمل و دیگری درک ماهیت عمل. هرگاه در یک عمل جرمی یکی ازین دو جزء اراده موجود نباشد، در آنصورت عنصر معنوی جرم عملاً موجود نمیشد.

لومړی د عمل د سرته رسولو غوښتنه او بل د عمل د ماهیت درک. که چېرې په یوه جرمي عمل کې د ارادې د دغه دوه اجزاوو څخه یو موجود نه وي، په هغه صورت کې د جرم معنوي عنصر عملاً موجود نه وي.

قانون جزای افغانستان قبل از اینکه عنصر معنوی را تعریف نماید، آنرا به قصد و خطا تقسیم نموده و سپس طی مواد ۳۴ الی ۳۶ به توضیح این دو پرداخته هست.

د افغانستان د جزا قانون مخکې لدې چې معنوي عنصر تعریف کړي، هغه په قصد او خطا وېشي او وروسته د ۳۴ تر ۳۶ موادو په ترڅ کې دغه دوه توضیح کړي دي.

باید خاطر نشان ساخت که اراده در یک عمل جرمی به دو طریقه تبارز می یابد:

باید ذکر کړو چې په یوه جرمي عمل کې اراده کېدای شي په دوه شکلونو تبارز وکړي:

الف: قصد

الف: قصد

ب: خطا

ب: خطا

الف: هرگاه اراده در ارتکاب یک عمل جرمی بصورت صریح و مستقیم دخیل باشد، قصد نامیده میشود.

قصد: که چېرې اراده په یوه جرمي عمل کې صریح او مستقیم دخالت ولري، قصد بلل کېږي.

ب: هرگاه اراده بصورت غیر صریح و غیر مستقیم دریک عمل جرمی دخیل باشد، خطا نامیده میشود.

خطا: که چېرې اراده په یوه جرمي عمل کې غیر صریح او غیر مستقیم دخالت ولري، خطا بلل کېږي.

در رابطه به جرم رشوت، در مواد مربوط به این موضوع دخالت اراده صراحتاً تذکر نرفته هست. صرف در ماده ۲۵۷ قانون جزا چنین تذکر بعمل آمده هست که هرگاه شخص موظف خدمات عامه توسط شخص دیگری بواسطه اکراه مادی و یا معنوی مجبور به اجرای کاری و امتناع از اجرای کاری ساخته شود، شخص مکره به جزای جرم رشوت محکوم میگردد.

د رشوت د جرم په اړه په مربوطه موادو کې اراده په صراحت سره نده ذکر شوې. یوازې د جزاد قانون په ۲۵۷ ماده کې داسې تذکر شوی چې که چېرې د عامه خدمتونو موظف شخص د بل شخص لخوا د مادي او معنوي اکراه په وسیله د یوه کار اجراء یا امتناع ته اړ کړل شي، مکره شخص د رشوت د جرم په جزا محکومېږي.

درینجا دیده میشود که صرف از مسئولیت شخص مکره تذکر بعمل آمده هست و از مسئولیت شخص مکره اصلاً یادی نشده هست. لذا میتوان گفت که چون اکراه یکی از عوامل معیوبیت اراده هست و در اثر اکراه اراده شخص نه بصورت صریح و نه غیر صریح تبارز پیدا میکند، ازینرو شخص مکره مسئول شناخته نشده و مطابق قانون برای وی هیچ مجازاتی پیشینی نگردیده هست.

مجازات جرم رشوت:

قانون جزای افغانستان برای مرتکب جرم رشوت مجازات اصلی و تکمیلی را تعیین نموده هست که برای وضاحت هر چه بیشتر هر یک را بصورت جداگانه مورد مطالعه قرار میدهم:

جزای اصلی:

از جمله جزای اصلی که برای مرتکب جرم رشوت در قانون جزا تعیین گردیده هست میتوان از مجازات حبس طویل، حبس متوسط، حبس قصیر و جریمه نقدی نام برد.

حبس طویل:

باساس ماده ۲۵۵ قانون جزا هر گاه شخص مرتکب جرم گردد، محکمه میتواند شخص مذکور را برای مدت الی ۱۰ سال محکوم به حبس نماید. از آنجائیکه مدت حبس طویل از ۵ سال بیشتر و از ۱۵ سال کمتر میباشد، لذا مدت حبس ۵ الی ۱۰ سال شامل این کتگوری میگردد. همچنان ماده ۲۶۳ قانون جزا تصریح میدارد که هر رشوت باعث تلف شدن دارائی عامه گردیده و یا سبب کتمان حق و یا احقاق باطل گردیده باشد در آنصورت شخص به اشد

دلته لیدل کېږي چې یوازې د مکره شخص د مسئولیت ذکر شوی دی او د مکره شخص د مسئولیت څخه یادونه نده شوې. لدې کبله ویلای شو چې څرنګه چې اکراه د ارادې د نیمګړتیا د عواملو څخه دی او د اکراه په صورت کې د شخص اراده نه په صریح او نه په غیر صریح بڼه تبارز پیدا کوي، لدې کبله مکره شخص مسئول نه پېژندل کېږي او د قانون سره سم د هغه لپاره هیچ ډول مجازات نه دي ټاکل شوی.

د رشوت د جرم مجازات:

د افغانستان د جزا قانون د رشوت د جرم د مرتکب لپاره اصلي او تکميلي مجازات ټاکلي دي چې د لازیات وضاحت لپاره هر یو په جلا جلا توګه تر څېړنې لاندې نیسو:

اصلي جزاګانې:

د هغه اصلي جزاګانو له ډلې چې د رشوت د جرم د مرتکب لپاره د جزا په قانون کې ټاکل شوي دي کولای شو د طویل (اوردمهاله) حبس، متوسط حبس، قصیر (لنډمهاله) حبس او نغدي جریمې نوم واخلو.

طویل (اوردمهاله) حبس:

د جزا د قانون د ۲۵۵ مادې په اساس که چېرې شخص په جرم مرتکب شي، محکمه کولای شي دغه شخص تر ۱۰ کلونو په حبس محکوم کړي. لکه څرنګه چې د طویل حبس موده له ۵ کلونو زیاته او تر ۱۵ کلونو کمه وي، لدې کبله د ۵ تر ۱۰ کلونو حبس پدې کتګورۍ کې شامل دی. همدارنګه د جزا د قانون ۲۶۳ ماده تصریح کوي چې هر رشوت د عامه شتمنی د تلف کېدو باعث ګرځي او یا د حق د پټېدو او یا هم د باطل د احقاق سبب کېږي په هغه صورت کې شخص په ۲۵۵

ماده کی د ذکر شوي جزا په اشد مجازات محکومېږي. څرنګه چې وینو په ماده کې ټاکل شوی اشد مجازات د ۱۰ کلونو حبس دی چې د طویل حبس په کتګوری کې راځي.

مجازات پېښینی شده در ماده ۲۵۵ محکوم میګرډد. طوریکه میښیم اشد مجازات پېښینی شده درین ماده همانا مدت ۱۰ سال هست که در کتګوری حبس طویل قرار میګرډد.

متوسط (منځمهاله) حبس:

د جزا د قانون ۲۶۰ ماده حکم کوي چې که څوک د عامه خدمتونو موظف مامور ته رشوت وړاندې کړي مګر موظف شخص د هغه د اخیستو څخه ډډه وکړي، په هغه صورت کې رشوت ورکوونکی په متوسط حبس محکومېږي. همدارنګه د جزا د قانون ۲۵۵ ماده د رشوت د جرم لپاره د حبس موده له ۲ تر ۵ کلونو پورې قید کړېده او لکه څرنګه چې متوسط حبس له ۱ تر ۵ کلونو پورې دی، لدې کبله ۲ تر ۵ کلونو حبس پدې کتګوری کې شامل دی.

حبس متوسط:

ماده ۲۶۰ قانون جزا حکم می نماید که هر گاه شخصی برای مامور موظف خدمات عامه رشوت را عرضه کند ولی شخص موظف از اخذ آن امتناع ورزد، در آن صورت رشوت دهنده به حبس متوسط محکوم میګرډد. همچنان ماده ۲۵۵ قانون جزا مدت حبس برای جرم رشوت را از ۲ تا ۱۰ سال قید نموده هست و از آنجائیکه حبس متوسط از ۱ الی ۵ سال مییاشد، لذا حبس ۲ الی ۵ سال شامل این کتګوری میګرډد.

قصیر (لڼمهاله) حبس:

د جزا د قانون ۲۶۱ ماده که چېرې د عامه خدمتونو موظف د عمل په جرم والي د پوهېدو سره سره د بخشش یا منفعت د یوې برخې په منلو اقدام وکړي، شخص په هغه حبس چې تر یوه کال زیات نه وي، محکومېږي. دغه تر یوه کال کمه موده د قصیر حبس په کتګوری کې راځي.

حبس قصیر:

مطابق ماده ۲۶۱ قانون جزا هر گاه موظف خدمات عامه با وجود علم به جرم بودن عمل به قبول یک قسمتی از بخشش و یا منفعت اقدام نماید، شخص به حبسیکه بیش از یک سال نباشد، محکوم میګرډد. این مدت کمتر از یک سال شامل حبس قصیر میګرډد.

نغدي جریمه:

د جزا د قانون ۲۵۵ مادې رشوت اخیستونکی او رشوت ورکوونکی د هغه څه معادل په نغدي جزا چې ورکړل شوې، یا یې وعده شوېده، محکوم کړي دي.

جریمه نقدی:

ماده ۲۵۵ قانون جزا رشوت گیرنده و رشوت دهنده را به جزای نقدی معادل آنچه که مطالبه نموده، برایش داده شده و یا به آن وعده داده شده هست، محکوم نموده هست.

همدارنګه د جزا د قانون د ۲۵۶ مادې سره سم که چېرې

همچنان مطابق ماده ۲۵۶ قانون جزا هر گاه مجازات

جرمی که جرم رشوت بخاطر آن ارتکاب یافته از مجازات جرم رشوت بیشتر باشد علاوه بر اینکه به جزای جرم مذکور حکم صورت می‌گیرد، شخص به جریمه نقدی جرم رشوت نیز محکوم می‌گردد.

مطابق ماده ۲۶۰ هرگاه شخصی رشوت را به مامور خدمات عامه عرضه کند ولی مامور از قبول آن ابا ورزد، در آن صورت شخص رشوت دهنده به جزای نقدی ۱۲ هزار افغانی الی ۶۰ هزار افغانی محکوم می‌گردد.

جزای های تکمیلی:

از جمله جزای های تکمیلی در مورد جرم رشوت، دو نوع آن در قانون جزا تصریح گردیده اند که عبارتند از: مصادره اموال و نشر حکم.

مصادره اموال:

ماده ۲۶۲ قانون جزا تصریح نموده هست که در تمام احوال مندرج فصل سوم که مربوط به موضوعات جرم رشوت میباشد، هر آنچه که بعنوان رشوت عرضه شده باشد، مصادره می‌گردد.

نشر حکم:

مطابق ماده ۲۶۷ قانون جزا هرگاه حکم محکمه در مورد جرم رشوت مبنی بر محکومیت شخص قطعی گردد، حکم مذکور نشر می‌گردد.

مصادره و نشر حکم هر دو مطابق ماده ۱۱۷ قانون جزا از جمله جزای های تکمیلی محسوب می‌گردند.

بعد از ارائه این توضیحات اکنون سوال اینجاست می‌گردد که در اکثر مواد مربوط به جرم رشوت از موظف

د هغه جرم مجازات چې د رشوت جرم د هغه لپاره ارتکاب موندلي، د رشوت تر مجازاتو زیات وي برسیره پر دې چې د دغه جرم په جزا محکومېږي، د رشوت د جرم په نغدي جریمه هم محکومېږي.

د ۲۶۰ مادې سره سم که چېرې یو شخص د عامه خدمتونو مامور ته د رشوت وړاندیز وکړي مگر مامور د هغه د منلو څخه ډډه وکړي، په هغه صورت کې رشوت ورکوونکی شخص د ۱۲ زرو افغانیو څخه تر ۶۰ زرو افغانیو په نغدي جزا محکومېږي.

تکمیلی جزاگانې:

د رشوت د جرم په اړه د تکمیلی جزاگانو له ډلې دوه ډوله یې د جزا په قانون کې تصریح شوي دي چې دادی: د مالونو مصادره او د حکم خپرېدل.

د مالونو مصادره:

د جزا د قانون ۲۶۲ ماده تصریح کوي چې د دریم فصل په ټولو مندرجو احوالو کې چې د جرم په اړه دي، هر هغه څه چې د رشوت په توگه وړاندې شوي وي، مصادره کېږي.

د حکم خپرېدل:

د جزا د قانون د ۲۶۷ مادې سره سم که چېرې د رشوت د جرم په اړه د شخص د محکومیت په باره کې د محکمې حکم قطعي شي، دغه حکم خپرېږي.

مصادره او د حکم خپرېدل دواړه د جزا د قانون د ۱۱۷ مادې له مخې د تکمیلی جزاگانو له ډلې محسوبېږي.

د دغه توضیحاتو له وړاندې کولو وروسته اوس پوښتنه راپورته کېږي چې د رشوت په ډېرو موادو کې د عامه

خدمات عامه نام برده شد، موظف خدمات عامه به چه کسی اطلاق می‌گردد؟

بصورت عموم موظف خدمات عامه به کسی اطلاق می‌گردد که دریک موسسه دولتی و یا غیر دولتی ای که به ارائه خدمات عامه می‌پردازد، ایفای وظیفه نماید.

قانون جزای افغانستان در ماده ۱۲ خویش درین رابطه چنین صراحت دارد:

" به مقصد این قانون اشخاص آتی موظفین خدمات عامه محسوب می‌گردند:

۱. مامورین و اجیران دولت و تصدی های دولتی.

۲. مامورین و اجیران موسسات عامه

۳. اعضای ارکان دولت و جرگه های ولایتی و محلی.

۴. وکیل مدافع، حکم، اهل خبره، شهود و سایر اشخاصیکه تصادیق شان معتبر شناخته شود. "

از متن این ماده قانون واضح می‌گردد که اشخاصیکه در یکی ازین کتگوری ها شامل نباشند موظف خدمات عامه شناخته نمی‌شوند.

باید خاطر نشان ساخت که ماده ۲۵۹ قانون جزای افغانستان اعضای پارلمان و شاروالی ها را که اعضای انتخابی اند، نیز در حکم موظف خدمات عامه محسوب نموده هست.

منطق این امر در آنست که چون اعضای پارلمان با توجه به انتخابی بودن شان از صلاحیت زیادی برخوردار می‌باشند و از آنجائیکه صلاحیت

خدمتونو د موظف نوم اخیستل شوی، د عامه خدمتونو موظف چا ته ویل کېږي؟

په عمومي توگه د عامه خدمتونو موظف هغه چاته ویل کېږي چې په یوه دولتي موسسه یا هغه غیر دولتي موسسه کې چې عامه خدمات وړاندې کوي، دنده سر ته رسوي.

د افغانستان د جزا قانون په خپله ۱۲ ماده کې پدې اړه صراحت لري:

((د دغه قانون له مخې لاندې اشخاص د عامه خدمتونو موظفین گڼل کېږي:

۱. د دولت او دولتي تصدیو مامورین او اجیران.

۲. د عامه موسساتو مامورین او اجیران

۳. د دولت د ارکانو او ولایتي او محلي جرگو غړي.

۴. مدافع وکیل، حکم، اهل خبره، شهود او نور هغه اشخاص چې تصادیق یې معتبر گڼل کېږي.))

د قانون د دغه مادې له متن څخه واضح کېږي چې هغه اشخاص چې د دغه کتگوریو څخه په یوه کې شامل نه وي د عامه خدمتونو موظف نه گڼل کېږي.

باید وویل شي چې د افغانستان د جزا دقانون ۲۵۹ ماده د پارلمان او ښاروالیو غړي چې انتخابي غړي دي، هم د عامه خدمتونو د موظف په توگه پېژندلي دي.

د دغه امر منطق پدې کې دی چې څرنگه چې د پارلمان غړي د دوي د انتخابي والي له نظره د زیات صلاحیت لرونکي دي او څرنگه چې د لوړ پوړ اجرایی مقاماتو

بازپرس از رده های بلند اجرائی را دارا میباشند لذا امکان آن وجود دارد تا با استفاده از صلاحیت های خود در بعضی موارد بالای موظفین خدمات عامه اعمال نفوذ نموده و به ابطال حق و یا احقاق باطل امر و نهی نمایند. ازینرو قانون گزار هر نوع اعمال نفوذ از طرف این اشخاص را در حکم رشوت قلمداد نموده و برای آن عین مجازات جرم رشوت را تعیین نموده هست.

آنچه در مورد ماده ۱۲ قانون جزا قابل بحث هست اینست که درین ماده در مورد اینکه هر گاه دولت یک عرضه یک خدمت عامه را به بخش خصوصی واگذار نماید، آیا کارکنان موسسه مذکور موظف خدمات عامه محسوب میگردند یا خیر و در نتیجه آیا اعمال ارتكابی آنها را میتوان رشوت تلقی نمود یا خیر؟

درین رابطه باید خاطر نشان ساخت که در رابطه به جرم رشوت چون آنچه مهم هست، در حقیقت منطق مجازات جرم رشوت اخلال در ارائه خدمات عامه هست نه خود شخص موظف لذا هر شخصی که به نحوی از انحا با عرضه خدمات عامه مرتبط باشد و مرتکب یکی از اعمال مندرجه این فصل گردد، عمل وی رشوت تلقی شده و مطابق احکام این فصل قانون جزا مستوجب مجازات میباشد.

قضایا:

قضیه اول:

احمد فارغ التحصیل یکی از مکاتب مزار شریف میباشد. وی بعد از سپری نمودن امتحان کانکور با خودش تعهد میکند که هر گاه به پوهنچی دلخواهش،

خخه د پوښتنو صلاحیت لري لدې کبله امکان لري چې په ځینو مواردو کې د خپلو صلاحیتونو په کارولو په ځینو مواردو کې د عامه خدمتونو پر موظفینو نفوذ اعمال کړي او د حق په ابطال او یا د باطل د احقاق په اړه امر او نهی وکړي. لدې کبله قانون جوړوونکي په حکم کې د دغه اشخاصو لخوا هر ډول نفوذ د رشوت په حکم کې گڼي او د هغه لپاره عین د رشوت د جرم مجازات ټاکلي دي.

هغه څه چې د جزا دقانون د ۱۲ مادې په اړه د بحث وړ دي دادي چې پدې ماده کې پدې اړه چې که چېرې دولت د یوه عامه خدمت وړاندې کول خصوصي سکتور ته ورکړي، آیا د دغه موسسې کارکوونکي د عامه خدمتونو مؤظفین گڼل کېږي که نه او په نتیجه کې آیا د دوي ارتكابي اعمال رشوت گڼلای شو که نه؟

پدې اړه باید وویل شي چې د رشوت د جرم په اړه چې کوم شی مهم دي او په حقیقت کې د رشوت د جرم د مجازاتو منطق د عامه خدمتونو په وړاندې کولو کې اخلال دي نه خپله موظف شخص لدې کبله هر شخص چې په یوه ډول د عامه خدمتونو له عرضه کولو سره تړاو ولري او د دغه فصل د مندرجو اعمالو خخه په یوه مرتکب شي، د هغه عمل رشوت گڼل کېږي او د قانون د دغه فصل د احکامو سره سم د مجازاتو مستوجب کېږي.

قضیې:

لومړی قضیه:

احمد د مزار شریف د یوې ښوونځي د دولسم صنف خخه فارغ دی. هغه د کانکور د ازموینې د تېرولو وروسته له ځانه سره وعده کوي چې که چېرې د هغه د

که همانا پوهنځی شرعیات پوهنتون بلخ میاشد، کامیاب گردد، دو راس گوسفند را به شکل تحفه یا بخشش به یکی از مسئولین پوهنتون مذکور عرضه خواهد نمود. بعد از سپری شدن امتحان کانکور و اعلان نتایج، بدون اینکه مسئول مذکور از این موضوع آگاهی داشته باشد، احمد به پوهنځی دلخواه خود کامیاب می‌گردد. احمد به اساس تعهدی که با خود نموده بود فوراً دو رأس گوسفند را خریداری نموده و به همراه سه تن از دوستانش روانه خانه مسئول مذکور می‌گردد. وقتی مسئول مذکور از موضوع آگاهی حاصل می‌نماید، از قبول این تحفه ابا ورزیده و فوراً به پولیس تلیفون نموده و چنین اظهار می‌نماید:

"شخصی به اسم احمد به ارتباط کاری که برایش در مربوطات اداره من اجرا شده هست، برایم دو رأس گوسفند را به همراهی سه دوستش بعنوان رشوت عرضه نموده هست. از شما خواهش میکنم هر چی زود تر تشریف آورده و موضوع را از نزدیک با خبر شوید."

موضوع بزودی رسمی شده و طی مراحل می‌گردد. خانونال قضیه مطابق ماده ۲۶۰ قانون جزا از محکمه تقاضا مینماید تا احمد را به ۳۰ هزار افغانی جریمه نقدی محکوم نماید.

قاضی هم به استناد ماده ۲۶۰ احمد را به پرداخت ۳۰ هزار جریمه نقدی محکوم مینماید.

به نظر شما آیا عمل احمد رشوت تلقی می‌گردد یا خیر؟ با دلایل واضح سازید.

آیا قاضی در اجرای حکم خود درست عمل نمود هست ای خیر؟

خوبی و پوهنځی ته چې د بلخ د پوهنتون د شرعیاتو پوهنځی ده، بریالی شي دوه پسونه به د تحفې یا بخشش په توگه د دغه پوهنتون یوه مسئول ته ورکړي. د کانکور د ازموینې د تېرېدو او د نتایجو د اعلان نه وروسته پرته چې دغه مسئول د موضوع څخه خبر ولري، احمد د خپلې خوبې پوهنځی ته بریالی کېږي. احمد د هغه تعهد په اساس چې له ځانه سره یې کړی ؤ سملاسي دوه پسونه اخلي او د خپلو دريو تنو دوستانو سره د دغه مسئول کور ته روانېږي. کله چې دغه مسئول د موضوع څخه خبر ترلاسه کوي د دغه تحفې له منلو ډډه کوي او سملاسي پوليسو ته تېليفون کوي او داسې بیان وي چې:

((د احمد په نوم یو شخص د هغه کار په اړه چې زما د ادارې په مربوطاتو کې اجراء شوی دی، زما لپاره دوه پسونه د هغه د دريو ملگرو په ملگرتیا د رشوت په توگه وړاندیز کړي دي. له تاسو غوښتنه کوم چې ژر تر ژره تشریف راوړئ او له موضوع څخه له نږدې باخبره شئ.))

موضوع ژر تر ژره رسمي کېږي او پړاونه یې پوره کېږي. د قضیې څارنوال د جزا د قانون د ۲۶۰ مادې سره سم له محکمې څخه غوښتنه کوي چې احمد په ۳۰ زره افغانیو نغدي جریمه محکوم کړي.

قاضی هم د ۲۶۰ مادې په استناد احمد د ۳۰ زره افغانیو په نغدي جریمه محکوموي.

ستاسو په اند آیا د احمد عمل رشوت گڼل کېږي که نه؟ د دلایلو سره یې واضح کړئ.

آیا قاضی د خپل حکم په کولو کې سم عمل کړی که نه؟

دوهمه قضیه:

ناصر چې د ډگروالی د رتبې خاوند دی او د کورنیو چارو وزارت د پولیسو په ریفرم کې تنقیص شوی دی، د یوه ولایت د امنیت قوماندانی د جنایي آمر د پوست لپاره د آزاد رقابت په ازموینه کې شاملېږي. هغه د ازموینې په مهال په هر دلیل چې و د پوښتنو لپاره د مقنع ځوابونو په ورکړه بریالی نه شو او مایوس او نهیلی شو.

د ازموینې څخه دوه ورځې وروسته ناصر د هغه د نورو ملگرو په ملگرتیا د مېلې لپاره د ښار څخه بهر ځي. هلته قدیر د ناصر ملگری د ناصر مایوسوالی او نهیلیتوب ته یې پاملرنه کېږي او له نوموړي څخه د هغه د وضعیت په اړه پوښتنه کوي. ناصر خپل ملگری ته موضوع تشریح کوي. قدیر چې د خپل ملگری مایوسیت ته متوجه کېږي د یو څه ځنا وروسته د ناصر څخه پوښتنه کوي چې که داسې شخص پیدا کړي چې د پیسو په مقابل کې هغه په ازموینه کې بریالی کړي او په نتیجه کې یې د سیالی وړونکي اعلان کړي، آیا حاضر دی چې پیسې ورکړي؟ ناصر چې له خپلې ناکامۍ ډېر ځورېږي په نهیلی وایي که داسې څوک پیدا کړي هرو مرو پیسې ورکوم. په همدې مجلس کې یو شخص د دوي ټولې خبرې ثبت کوي او ذیصلاح مراجعو ته یې تسلیموي. د تحقیقاتو د مراحلو د طی کولو څخه وروسته موضوع محکمې ته راجع کېږي. قاضي ناصر په جرم کې د تشبث په جزا چې د جزا د قانون د ۲۶۶ مادې سره سم د مکمل جرم جزا ده، محمومي. همدارنگه قدیر د رشوت د جرم د واسطه کېدو له امله په جزا محکوموي.

په مهرباني سره توضیح کړئ چې په جرم کې تشبث څه وخت مطرح کېږي؟

قضیه دوم:

ناصر که دارنده رتبه د گروالی بوده و در ریفرم پولیس وزارت امور داخله کشور تنقیص گردیده هست، در پوست آمر جنائی قوماندانی امنیت یکی از ولایات شامل امتحان رقابت آزاد می‌گردد. نامبرده در موقع امتحان بنا به هر دلیلی که وجود داشت موفق به ارائه پاسخ مقنع برای سوالات نگردیده و افسرده و مایوس می‌گردد.

دو روز بعد از امتحان ناصر به همراهی سایر دوستانش جهت میله به خارج شهر میرود. در آنجا قدیر دوست ناصر متوجه افسردگی و مایوسیت ناصر گردیده و از وی جویای وضعیت و حالت وی می‌گردد. ناصر به دوست خود موضوع را یکا یک شرح مینماید. قدیر که متوجه مایوسیت دوستش می‌گردد، بعد از اندکی درنگ از ناصر سوال میکند که هرگاه شخصی را پیدا نماید که در بدل پول ویرا در امتحان موفق و در نتیجه برنده رقابت اعلان نماید، آیا وی حاضر هست پول پرداخت نماید؟ ناصر که از ناکامی بسیار رنج میرد با افسردگی می‌گوید اگر چنین شخصی را پیدا نمائی من با کمال میل حاضرم برای وی پول پرداخت نمایم. در همین مجلس شخصی تمام مکالمات آنها را ثبت نموده و به مراجع ذیصلاح تسلیم مینماید. بعد از طی مراحل تحقیقاتی موضوع به محکمه راجع می‌گردد. قاضي ناصر را به جزای تشبث به جرم که مطابق ماده ۲۶۶ قانون جزا عین جزای جرم مکمل هست، محکوم مینماید. همچنان ناصر با به جرم واسطه شدن برای جرم رشوت محکوم به جزا مینماید.

لطفاً توضیح دهید که تشبث به جرم چی وقت مطرح میشود؟

به نظر شما آیا قاضی در اصدار حکم خود درست عمل نموده هست یا خیر؟ واضح سازید.

ستاسو په اند آیا قاضي په خپل حکم کې سم عمل کړی دی که نه؟ واضح یې کړئ.

سوالات برای مباحثه صنفی:

د صنفی مباحثې لپاره پوښتنې:

۱. رشوت را تعریف نمائید.

۱. رشوت تعريف کړئ.

۲. منطق و دلایلی را که باساز آن رشوت جرم دانسته میشود، واضح سازید.

۲. هغه منطق او دلایل چې د هغه په اساس رشوت جرم گڼل کېږي، واضح کړئ.

۳. چگونه میتوان عنصر قانونی جرم را به جرم رشوت ارتباط داد؟

۳. څه ډول کولای شو د رشوت د جرم سره د جرم د قانوني عنصر اړیکه بیان کړو؟

۴. به نظر شما چرا قانون گذار عین مجازات جرم رشوت را برای متشبه به جرم نیز در نظر گرفته هست؟

۴. ستاسو په اند ولې قانون جوړوونکي د رشوت د جرم د متشبه لپاره عین د رشوت د جرم مجازات هم په پام کې نیولي دي؟

۵. کدام یک از مواد قانون جزای افغانستان به گونه تلویحی به موضوع عنصر معنوی در جرم رشوت پرداخته هست؟

۵. د افغانستان د جزا د قانون کومې مادې په تلویحي توگه د رشوت په جرم کې د معنوي عنصر موضوع تشریح کړېده.

۶. لطفاً مواد قانون جزا را که به موضوع جزا های اصلی در جرم رشوت مرتبط هست معرفی نمائید.

۶. په مهربانی سره د جزا د قانون هغه مادې چې د رشوت په جرم کې د اصلي جزاگانوله موضوع سره اړوندې دي معرفي کړئ.

۷. موضوع جزا های تکمیلی در مورد جرم رشوت در کدام مواد قانون جزا تصریح گردیده هست؟

۷. د رشوت د جرم په اړه د تکميلي جزاگانو موضوع د جزا د قانون په کومو مادو کې تصریح شويده؟

۸. آیا اعمال موظف خدمات عامه به ارتباط شخصیت خود وی جرم رشوت دانسته میشود و یا اینکه به ارتباط اجرای خدمات عامه؟ واضح سازید.

۸. آیا د عامه خدمتونو د موظف اعمال د هغه د خپل شخصیت په اړه د رشوت جرم گڼل کېږي که دا چې د عامه خدمتونو د اجراء په اړه؟ واضح یې کړئ.

دوه یم فصل د اختلاس جرم:

ښوونېزې موخې:

- د اختلاس مفهوم او معنی بیان کړئ.

- د اختلاس د جرم خصوصیات توضیح کړئ.

- د افغانستان د جزا د قانون له مخې د اختلاس ډولونه بیان کړئ.

تعریف:

۱. د لغت له مخې: اختلاس د شي، مال، او يا په دولت يا افرادو پورې مربوط و جوړه اخیستلو ته وايي.

۲. د اسلامي فقهې له مخې: اختلاس د شي، مال يا د دولت يا افرادو مربوط د دارايي تښتول دي له حرز پرته او د فريب په واسطه او د زور په وسيله.

۳. د جزا د حقوقو له مخې: د مال، شيانو يا په دولت پورې اړوند (بيت المال) يا د افرادو د مالي و جوړه تصاحب دی د دولت کارکوونکو يا د عامه خدمتونو موظفینو ته د دندې په توگه سپارل شوي او يا هم په يوه ډول د هغه په واک کې ورکړل شوی وي، تصاحب کول دي.

که دغه تعريف ته په څير سره وگورو په حقيقت کې يې دوه ډوله اختلاس بيان کړی دی.

يو هغه ډول چې شخص په هغه مالونو کې چې د دندې په توگه ورته سپارل شوي په اختلاس لاس پورې کړي. او بل هغه ډول چې شخص په يو ډول د دولت مالونو ته

فصل دوم جرم اختلاس:

اهداف آموزشی:

- مفهوم و معنی اختلاس را بیان نمائید.

- خصوصیات جرم اختلاس را توضیح دهید.

- انواع اختلاس را مطابق مواد قانون جزای افغانستان بنگارید.

تعریف:

۱. از لحاظ لغت: اختلاس برداشتن شی، مال، و جوړه اعم از و جوړه متعلق بدولت يا افراد را گویند.

۲. از نگاه فقه اسلامي: اختلاس عبارت از ربودن شی، مال و يا و جوړه مربوط بدولت يا افراد غير از حرز بواسطه حيله و توسل به زور میباشد.

۳. حقوق جزا: عبارت از تصاحب مال، اشيا و و جوړه مالی متعلق بدولت (بيت المال) يا افراد که يکي از کارمندان دولت يا موظفين خدمات عامه منحيث وظيفه تسليم و سپرده شده و يا به نحوی از انحا در دسترس او قرار داشته باشد، میباشد.

هر گاه به این تعريف دقت صورت گيرد، در حقيقت به بيان دو نوع اختلاس پرداخته هست.

يکي نوعی که شخص در اموايکه منحيث وظيفه به وی سپرده شده دست به اختلاس ميزند و ديگری نوعی که شخص به نحوی از انحا به اموال دولت دسترسی

دارد و در آن مرتکب جرم اختلاس میشود. هریک را در بحث توضیح مواد مربوط به قانون جزا به تفصیل مورد مطالعه قرار خواهیم داد.

لاس رسی لری او په هغه کې په اختلاس مرتکب کېږي. هر یو به د جزا د قانون د مربوطه موادو د توضیح په بحث کې په تفصیل سره تر بحث لاندې ونیسو.

خصوصیات و مشخصات جرم اختلاس:

د اختلاس د جرم خصوصیات او مشخصات:

۱. از نظر موضوع: جرم اختلاس در مرحله نخست شامل کلیه اموال منقول متعلق به دولت و بیت المال از قبیل وجوه، مطالبات، حواله، سهام، اسناد و اوراق بها دار متعلق به هر یک از سازمانها و موسسات مذکور در قانون است در مرحله بعدی شامل کلیه اموال متعلق به اشخاص حقیقی است که به کارمندان و مستخدمین دولتی اعم از رسمی و یا غیر رسمی و مامورین خدمات عمومی سپرده شده باشد.

۱. د موضوع له نظره: د اختلاس جرم په لومړۍ مرحله کې د دولت او بیت المال اړوند ټولو منقولو مالونو لکه وجوه، مطالبات، حواله، سهام، ارزښتمن اسناد او پانې چې په قانون کې د ذکر شویو هرې موسسې سره متعلق وي. په بله مرحله کې په حقیقي اشخاصو پورې اړوند ټول مالونه پکې شامل دي چې دولتي کارکوونکو که رسمي وي او که غیر رسمي او یا هم د عامه خدمتونو مامورینو ته سپارل شوي وي.

۲. از نظر تسلیمی مال به مامور خدمات عامه: برای تحقق جرم اختلاس لازم هست که مال موضوع جرم توسط دولت یا اشخاص حقیقی به یکی از کارمندان و سایر موسسات مذکور در قانون سپرده شده باشد. اما باید فراموش نکرد که در تسلیمی و سپردن اموال که محل جرم اختلاس را احتوی میکند رابطه حقوقی قبلی مانند تسلیمی اموال در جرم خیانت در امانت ضروری و لازمی نبوده هست بلکه تسلیمی اموال به مامورین عامه باساس همان رابطه کارمندی و ماموریت کافی هست نیاز به ایجاد رابطه حقوقی، عرفی و غیره ندارد.

۲. د عامه خدمتونو مامور ته د تسلیمی له نظره: د اختلاس د جرم د تحقق لپاره لازمه ده چې د جرم موضوع مال د دولت یا حقیقي اشخاصو لخوا یوه کارکوونکي او یا هم په قانون کې ذکر شویو موسساتو ته سپارل شوی وي. مگر باید هېر نکړو چې د هغه مالونو په تسلیمی او سپارلو کې چې د اختلاس د جرم محل دي مخکینی حقوقي اړیکه لکه په امانت کې د خیانت په جرم کې د مالونو تسلیمی ضروري نده بلکه عامه مامورینو ته د مالونو تسلیمی د کارمندی او ماموریت د اړیکې په اساس کافی ده د حقوقي، عرف او نورو اړیکو رامنځته کولو ته اړتیا نشته.

همچنان باید خاطر نشان ساخت که این جرم علاوه بر اینکه ممکن هست توسط مامور و کارمند دولت ارتکاب یابد، میتواند توسط هر شخصیکه به اجرای خدمات عامه گماشته شده باشد، نیز ارتکاب یابد. زیرا مبنای ارتکاب این جرم در حقیقت تحت تصرف قرار دادن اموالیکه جهت ارائه یک خدمت عامه به وی

همدارنگه باید وویل شي چې دغه جرم برسېره پر دې چې بنسايي د دولت د مامور یا کارکوونکي لخوا ارتکاب ومومي، کېدای شي د هر هغه شخص لخوا چې د عامه خدمتونو د اجراء لپاره گمارل شوی وي، هم ارتکاب ومومي. ځکه د دغه جرم د ارتکاب بنسټ په حقیقت کې د هغه مال تر تصرف لاندې کول دي چې

سپرده شده هست، میباشد. اجرای خدمات عمومی ممکن هست امروز به بخش خصوصی سپرده شده باشد و هر گاه درین اموال تصرف غیر قانونی صورت گیرد شخص میتواند به جرم اختلاس متهم گردد.

۳. جرم اختلاس از لحاظ نحوه ارتکاب آن:

جرم اختلاس مقید به قید عمدی هست که در نتیجه ارتکاب آن اضرار به دولت یا اشخاص تحقق یابد. روی این اصل هر گاه کارمندان دولت با سوء نیت و به قصد خیانت در اموال یا وجوه عمومی یا متعلق به اشخاص حقیقی را که نزد آنها سپرده شده هست و یا از لحاظ وظیفوی مکلف به نگهداری و حفاظت از آن میباشند، بطور نا روا به نفع خود یا دیگری تصاحب کند و باعث ضرر و زیان دولت یا صاحب آن گردد، شامل جرم اختلاس است در غیر آن کسر بودیجه یا اشتباه در تصفیه و محاسبه که عوامل قصد و عمد را در بر نداشته باشد، جرم اختلاس محسوب نمیگردد.

با ذکر خصوصیات جرم اختلاس میخواهیم بداخل مواد مندرج ۲۶۷ تا ۲۷۴ قانون جزا نافذ کشور نظر اندازی نمایم. با توجه به احکام مندرج مواد فوق میتوان مواد متذکره را به دو بخش تقسیم نمود:

۱. احکام مندرج ماده ۲۶۸:

ماده مذکور مشعر هست:

"۱. هر موظف خدمات عامه که اموال دولت یا اموال افراد را که منحیث وظیفه به او سپرده شده، اختلاس و یا پنهان نماید، به حبس طویلیکه از ده سال بیشتر نباشد، محکوم میگردد.

د یوه عامه خدمت د وړاندې کولو لپاره ورته سپارل شوي وي او که چېرې په دغه مالونو کې غیر قانونی تصرف وشي شخص کېدای شي د اختلاس د جرم په تور تورن شي.

۳. د اختلاس جرم د هغه د ارتکاب د نحوې له نظره:

د اختلاس جرم د هغه قصد له قید سره تړلی دی چې د هغه د ارتکاب په نتیجه کې دولت یا اشخاصو ته زیان ورسېږي. د دغه اصل له مخې که چېرې د دولت کارکوونکي په بد نیت سره او په هغه عامه یا د حقیقی اشخاصو اړوند مالونو یا وجوه کې د خیانت په نیت چې دوي ته سپارل شوي دي او یا د وظیفوي لحاظه د هغه په ساتلو مکلف وي، په نامشروع توگه په خپله گټه یا د بل په گټه ترلاسه کړي او د دولت یا د هغه د مالک د زیان سبب شي، د اختلاس په جرم کې شاملېږي د هغه څخه پرته د بودیجې کسر یا په تصفیه او محاسبه کې سهوه چې د قصد او عمد عوامل ونلري، د اختلاس جرم نه گڼل کېږي.

د اختلاس د جرم د خصوصیاتو په ذکر کولو سره غواړو د جزا د قانون د ۲۶۷ تر ۲۷۴ مادو کې مندرجو موادو ته کتنه وکړو. په پورتنیو موادو کې مندرجو احکامو ته په پام کولای شو نوموړي مواد په دوه برخو ووېشو:

۱. په ۲۶۸ ماده کې مندرج احکام:

دغه ماده داسې صراحت لري:

((۱. د عامه خدمتونو هر موظف چې د دولت یا افرادو مالونه چې د دندې په توگه هغه ته سپارل شوي، اختلاس یا پټ کړي، په طویل حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي، محکومېږي.

۲. اگر جرم مندرج فقره فوق را خزانه دار، تحویلدار، مامور تحصیلی، صراف، مامور بطرول، مامور شکر، گدامدار، معتمدین نقدی و جنسی، و موظفین ارزاق یا سایر اشخاصیکه من حیث وظیفه به حفاظت اشیای اختلاس شده و یا پنهان شده مکلف باشند مرتکب گردند، به حبس طویل محکوم میگردند.

هر گاه به فقرات (۱) و (۲) این ماده نظر اندازیم دیده میشود که هر دو در حقیقت به بیان حالتی پرداخته اند که در آن مرتکب به اخلاس اموالی دست میزند که به اساس وظیفه برایش سپرده شده هست.

ولی هر گاه به متن هر یک از فقرات نظر اندازیم دو تفاوت را میتوان در بین آنها دریافت نمود:

اول اینکه فقره (۱) نسبت به فقره دوم عامتر میباشد. زیرا فقره اول صرف قید اینک "به اساس وظیفه برایش سپرده شده باشد" را ذکر نموده هست حالانکه فقره دوم به ذکر دارندگان وظایف خاص پرداخته هست.

دوم اینکه فقره اول جزای پیشینی شده برای مرتکب را حبس طویل تعیین نموده هست ولی در آن قید "بیشتر از ده سال نباشد" را ذکر نموده هست در حالیکه در فقره دوم صرف حبس طویل ذکر گردیده هست بدون اینکه قیدی بالای آن وضع نموده باشد. بنا برین امکان دارد مجازات تعیین شده برای اشخاص مندرج فقره (۲) این ماده تا به مرز ۱۵ سال نیز برسد.

در مجموع باید خاطر نشان ساخت که حکم ماده متذکره در حقیقت از احکام سایر مواد مندرج این فصل صرف با قید "من حیث وظیفه به او (موظف خدمات عامه) سپرده شده باشد" کاملاً

۲. که به پورتنی فقره کی مندرج جرم د خزانه دار، تحویلدار، تحصیلی مامور، صراف، د بطرولو مامور، د شکر مامور، گدامدار، نقدی او جنسی متعمدین او د ارزاقو موظفین او نورو هغه اشخاصو لخوا چپې د دندې په توگه د اختلاس شویو یا پتو شویو شیانو په ساتنه مکلف دي، مرتکب شي په طویل حبس محکومېږي.

که (۱) او (۲) فقرې ته پاملرنه وکړو لیدل کېږي چې دواړې په حقیقت کې داسې حالت بیانوي چې په هغه کې مرتکب د داسې مالونو په اختلاس لاس پورې کوي چې د دندې په اساس هغه ته سپارل شويدي.

مگر که چېرې د هرې یوې فقرې متن ته پام وکړو د دوي تر منځ دوه توپيرونه موندلای شو:

لومړی دا چې (۱) فقره د دوهمې فقرې په پرتله عامه ده. ځکه لومړی فقره یوازې د دغه قید ((د دندې په اساس هغه ته سپارل شوي وي)) ذکر کړی دي پداسې حال کې چې دوهمې فقرې د ځانگړو دندو لرونکي ذکر کړي دي.

دوهم دا چې لومړی فقرې د مرتکب لپاره جزا طویل حبس ټاکلی مگر په هغه کې یې د ((له لسو کلونو زیاته نه وي)) قید ذکر کړی دي پداسې حال کې چې په دوهمه فقره کې یوازې د طویل حبس کلمه ذکر شوې پرته لدې چې کوم قید پرې وضع شوی وي. لدې کبله امکان لري د دغه مادې په دوهمه فقره کې د ذکر شویو اشخاصو لپاره مجازات تر ۱۵ کلونو پورې ورسېږي.

په مجموع کې باید وویل شي چې د دغه مادې حکم په حقیقت کې د دغه فصل د مندرجو نورو مادو څخه یوازې د ((د دندې په توگه هغه (د عامه خدمتونو موظف) ته سپارل شوی وي)) په قید سره

کاملاً متمایزه ده.

متمایز میگردد.

د یادولو وړ ده چې د ځینو هېوادونو قوانینو یوازې همدغه ډول اختلاس چې د افغانستان د جزا د قانون په ۲۶۸ ماده کې درج شوی دی د اختلاس د جرم په توګه منلی او د اختلاس نور ډولونه چې د دغه فصل په نورو موادو کې تصریح شوی، بل وصف ورکړی دی.

لازم به تذکره هست که قوانین بعضی از کشورها صرف همین نوع اختلاس مندرج ماده ۲۶۸ قانون جزای افغانستان را منحصراً جرم اختلاس پزیرفته اند و به نوع دیگر اختلاس که در مواد بعدی این فصل تصریح گردیده اند، وصف دیگری قایل میباشند.

۲. د دغه فصل په نورو موادو کې مندرج احکام:

۲. احکام مندرج سایر مواد این فصل:

مخکې لدې چې د دغه موادو د مندرجاتو په توضیح پیل وکړو لازمه ده چې دغه مادې ذکر کړو: ۲۶۹ ماده:

قبل از اینکه به توضیح مندرجات این مواد بپردازیم لازم هست تا به ذکر مواد متذکره بپردازیم: ماده ۲۶۹:

((د عامه خدمتونو هر موظف چې پیسې، ارزښتناکې پانې، امتعه یا د دولت د ملکیت نور مالونه پرته د حق تر خپل مالکانه تصرف لاندې راولي په متوسط حبس محکومېږي.))

"هر موظف خدمات عامه که پول، اوراق بها دار، امتعه یا سایر امولا ملکیت دولت را بدون حق تحت تصرف مالکانه خود در آورد به حبس متوسط محکوم میگردد."

۲۷۰ ماده:

ماده ۲۷۰:

((۱. د عامه خدمتونو هر موظف چې په یوه عقد، عمل یا قضیه کې د دولتي منافعو په ساتلو مکلف وي، د خپل ځان یا د بل شخص د منفعت د حاصلول لپاره دغه ګټې په کلي توګه متضررې کړي، په طویل حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي محکومېږي.

"هر موظف خدمات عامه که در یک عقد یا عمل و یا قضیه به حفظ منافع دولت مکلف باشد به منظور حصول منفعت برای خود و یا برای شخص دیگری منافع مذکور را طور کلی متضرر سازد، به حبس طولیکه از ده سال بیشتر نباشد محکوم میگردد.

۲. که په دغه فقره کې مندرج ضرر جزئي وي، مرتکب د احوالو سره سم په متوسط یا قصیر حبس محکومېږي.))

۲. اگر ضرر مندرج فقره فوق جزئی باشد، مرتکب حسب احوال به حبس متوسط یا قصیر محکوم میگردد."

۲۷۱ ماده:

ماده ۲۷۱:

((د عامه خدمتونو هر مکلف چې په اداره، قراردادونو، عوایدو، وارداتو او یا په دولت پورې اړوند نورو مالونو په ساتنه کې مستقیماً مکلفیت ولري او د هغه له کبله په یوه پورتنۍ چاره کې په خپل یا هم د بل چا په نامه د

"هر موظف خدمات عامه که در اداره، قرار دادها، عواید، واردات، یا سایر امور متعلق به دولت و یا در مراقبت آن مکلفیت مستقیم داشته باشد و به اثر آن در یکی از امور فوق به اسم خود یا به اسم شخص دیگر

خپل ځان يا دبل شخص لپاره گټه ترلاسه کړي، يا هم د هغه په حصول کې تشبث وکړي، په متوسط حبس چې له دريو کلونو کم نه وي محکومېږي.))

۲۷۲ ماده:

((د عامه خدمتونو هر موظف چې تر خپل اثر لاندې کارگران يا اجيران په رسمي وخت کې په شخصي کارونو بوخت کړي يا د قانوني مجوز پرته د هغوي ټول اجرت يا د اجرت يوه برخه حجز کړي، په قصير حبس يا نغدي جزا چې له دولس زره افغانيو زياته نه وي، محکومېږي.))

۲۷۳ ماده:

((۱. مجرم پدې فصل کې پر معينه جزاگانو برسېره د مال په رد او د اختلاس شويو مالونو يا د هغه څخه چې د دولت د مال څخه يې تر خپل تصرف لاندې راوستي، معادل په نغدي جزا محکومېږي.

۲. په هغه صورت کې چې د محکوم بها حبس موده له دريو کلونو څخه زياته وي، مرتکب د مسلک څخه په طرد او يا د وظيفې څخه په انفصال هم محکومېږي.))

څرنګه چې راتلونکې مادې له ۲۶۸ څخه تر ۲۷۳ پورې خپرل کېږي د اختلاس جرم يې په ۲۶۸ ماده کې مندرجو مواردو څخه بغير وړاندوينه کړې پدې معني چې که د دولت مامور د سپارل شوي مال يا عمومي وجوه په اختلاس مرتکب نه شي بلکه د دولتي دندې په اساس په مالونو او اشياوو کې په يوه ډول په سوء نيت سره تصرف وکړي چې په نتيجه کې د دولت يا اشخاصو مال تصاحب کړي.

دا دي اوس لاندې هره ماده تشریح کوو:

برای خود يا به اسم شخص ديگر برای خود مفادی حاصل کند، يا به حصول آن تشبث نمايد، به حبس متوسط که از سه سال کمتر نباشد، محکوم میگردد. "

ماده ۲۷۲:

" هر موظف خدمات عامه که کارگران يا اجيران تحت اثر خود را در امور شخصی خود بداخل وقت رسمی استخدام نمايد يا بدون مجوز قانونی تمام يا قسمتی از اجرت آنها را حجز نمايد، به حبس قصير يا جزای نقدی که از دوازده هزار افغانی بیشتر نباشد، محکوم میگردد. "

ماده ۲۷۳:

" ۱. مجرم علاوه بر جزاهای معينه در اين فصل به رد مال و جزای نقدی معادل اموال اختلاس شده يا آنچه که از مال دولت تحت تصرف خود در آورده نيز محکوم میگردد.

۲. در صورتیکه مدت حبس محکوم بها از سه سال بیشتر باشد مرتکب به طرد از مسلک يا انفصال از وظيفه نيز محکوم می گردد. "

طوريکه مواد بعدی از ماده ۲۶۸ الی ماده ۲۷۳ مطالعه میگردد جرم اختلاس را به غير از موارد ماده ۲۶۸ پيشيني کرده هست بدین معنی که مامور دولت مرتکب اختلاس مال و يا وجوه عمومی سپرده شده نگردیده بلکه به موجب وظيفه دولتی در اموال و اشيا به نحو از انجا تصرف به سو نيت نموده هست که در نتيجه اين تصرف مال دولت يا اشخاص را تصاحب نموده هست

اینک در ذیل به شرح یکایک ازین مواد خواهیم پرداخت.

ماده ۲۶۹ این فصل به بیان حالتی پرداخته هست که در آن موظف خدمات عامه به اموال و دارائی های دولت، خواه پول، اسناد قابل معامله و امتعه باشد و یا سایر اموال ملکیت دولت، بدون اینکه حقی مبنی بر تصرف آن داشته باشد، دست به تصرف مالکانه بزند.

درین ماده دیده میشود که اولاً صرف از اموال دولت نامبرده شده هست. یعنی هرگاه اموالیکه توسط شخص موظف خدمات عامه تحت تصرف مالکانه در آورده شده باشد و اموال مذکور ملکیت دولت نباشد، در آنصورت تحقق جرم اختلاس امکان پذیر نمیشد.

همچنان موضوع دیگری که درین ماده قابل بحث هست، قید "تصرف مالکانه" میباشد. به اساس حکم این ماده هرگاه شخص به اتلاف اموال و دارائی های مندرج این ماده مبادرت ورزد، مرتکب جرم اختلاس شناخته نشده بلکه به جرم وی وصف دیگری داده میشود. زیرا قید تصرف مالکانه ایجاب می نماید تا شخص اموال و دارائی های مذکور را به قصد تصرف مالکانه تصاحب نموده باشد.

مجازات پیشینی شده برای مرتکب چنین عملی در حقیقت حبس متوسط میباشد.

ماده ۲۷۰ به شرح حالتی پرداخته هست که در آن موظف خدمات عامه در یک عقد، عمل و قضیه به حفظ منافع دولت موظف بوده باشد ولی بخاطر بدست آوردن منفعت برای خود یا شخص دیگری منافع دولت را بصورت کلی و یا جزئی متضرر سازد.

هرگاه به حکم این ماده دقت صورت گیرد، دیده میشود که قید وظیفه در آن موجود میباشد. یعنی موظف خدمات عامه در یک قضیه و یا عقدی موظف

د دغه فصل ۲۶۹ ماده داسی حالت بیانوی چپ په هغه کپ د عامه خدمتونو موظف د دولت په مالونو او شتمنیو که پیسې وي، د معاملې وړ اسناد یا هم امتعه وي او یا د دولت د ملکیت نور مالونه پرته لدې چپ په هغه کپ د تصرف حق ولري، په مالکانه تصرف لاس پورې کړي.

پدې ماده کپ لیدل کېږي چپ لومړی د دولت د مالونو نوم اخیستل شوي. یعنی که چپې هغه مالونه چپ د عامه خدمتونو د موظف شخص لخوا تر مالکانه تصرف لاندې راغلي او دغه مالونه د دولت ملکیت نه وي، په هغه صورت کپ د اختلاس د جرم تحقق امکان نلري.

همدارنگه بله موضوع چپ پدې ماده کپ د بحث وړ ده، د ((مالکانه تصرف)) قید دي. د دغه مادې د حکم په اساس که چپې شخص د دغه مادې د مندرجو مالونو او شتمنیو په اتلاف لاس پورې کړي، د اختلاس په جرم مرتکب نه گڼل کېږي بلکه د هغه جرم ته بل وصف ورکول کېږي. ځکه د مالکانه تصرف قید ایجاب کوي چپ شخص دغه مالونه او شتمنی د مالکانه تصرف په نیت تصاحب کړي وي.

د دغه شان عمل د مرتکب لپاره تعیین شوی مجازات په حقیقت کپ متوسط حبس دي.

۲۷۰ ماده داسی حالت شرح کوي چپ په هغه کپ د عامه خدمتونو موظف په یوه عقد، عمل یا قضیه کپ د دولت د گټو په ساتلو مکلف شوي وي مگر د خپل ځان یا د بل شخص لپاره د گټې د تر لاسه کولو لپاره د دولت گټې په کلي یا جزئی توگه متضررې کړي.

که د دغه مادې حکم ته څېر شوو، لیدل کېږي چپ په هغه کپ د دندې قید موجود دي. یعنی د عامه خدمتونو موظف په یوه قضیه یا عقد کپ د دولت د گټو په ساتلو

به حفظ منافع دولت میباید. لذا حکم این ماده بیشتر شبیه ماده ۲۶۸ این فصل میباید که موجودیت و وظیفه مبنی بر حفاظت و حراست اموال اختلاس شده را شرط گردانیده هست.

از طرف دیگر، مجازات پیشینی شده در فقره یک این ماده که همانا حبس طویل کمتر از ۱۰ سال میباید، کاملاً شبیه مجازات پیشینی شده در ماده ۲۶۸ میباید که از مجازات پیشینی شده در سایر مواد این فصل کاملاً متفاوت هست. ولی باید خاطر نشان ساخت که این موضوع صرف در مورد فقره اول این ماده که در آن ضرر وارده کلی میباید، مصداق دارد حالانکه در فقره دوم این ماده که به ذکر مورد ضرر جزئی پرداخته هست موضوع صدق نموده زیرا مجازات پیشینی شده درین فقره حبس قصیر و یا متوسط هست که از مجازات پیشینی شده در ماده ۲۶۸ کاملاً متباین میباید.

موضوع دیگری که درین ماده قابل بحث هست عبارت از موضوع حصول منفعت میباید زیرا درینجا صرف حصول منفعت برای خود شخص موجد عمل جرمی نبوده بلکه هر گاه منفعت مذکور برای شخص دیگری نیز کسب گردد، عمل جرمی متحقق گردیده هست.

ماده ۲۷۱ این فصل به تصریح حالتی میپردازد که در آن موظف خدمات عامه به تنظیم و یا مراقبت امور قراردادها، عواید، واردات و یا سایر موضوعات مربوط به دولت مستقیماً مکلفیت داشته و در رابطه به آن برای خودش، چه به اسم خود و یا به اسم شخص دیگری منفعتی را کسب و یا به کسب آن تشبث نماید.

مکلف وی. لدی کبله د دغه مادی حکم د دغه فصل د ۲۶۸ مادی په شان دی چې د اختلاس شویو مالونو د ساتنې او حراست لپاره یې د دندې موجودیت شرط گرځولی دي.

له بل لورې د دې مادې په لومړۍ فقرې کې وړاندوین شوي مجازات چې تر لسو کلونو کم نه وي، په ۲۶۸ ماده کې وړاندوین شویو مجازاتو ته عیناً ورته دي چې د دغه فصل په نورو موادو کې د وړاندوین شویو مجازاتو څخه کاملاً توپیر لري. مگر باید وویل شي چې دغه موضوع یوازې د دغې مادې د لومړۍ فقرې په اړه چې په هغه کې وارده ضرر کلي دي، مصداق لري پداسې حال کې چې د دغه مادې په دوهمه فقره کې چې د جزئی ضرر موضوع ذکر کوي، موضوع صدق نه کوي ځکه پدې فقره کې وړاندوینه شوي مجازات قصیر یا متوسط حبس دي چې په ۲۶۸ ماده کې د وړاندوین شویو مجازاتو څخه بشپړ متباین دي.

بله موضوع چې پدې ماده کې د بحث وړ ده د گټې د لاسته راوړلو موضوع ده، ځکه پدې ځای کې د گټې ترلاسه کول یوازې خپله د موجد شخص لپاره جرمي عمل نه دي بلکه که چېرې دغه گټه د بل شخص لپاره هم ترلاسه شي، جرمي عمل متحقق شوی دی.

د دغه فصل ۲۷۱ ماده داسې حالت تصریح کوي چې په هغه کې د عامه خدمتونو موظف د قراردادونو، عوایدو، وارداتو، او په دولت پورې اړوند نورو موضوعاتو د چارو مکلفیت مستقیماً په غاړه ولري و د هغه په اړه یې د خپل ځان لپاره په خپل نامه یا هم د بل شخص په نامه گټه ترلاسه کړې او یا هم د هغه په کسب تشبث وکړي.

هر گاه به این ماده دقت شود، در حقیقت شخص به تنظیم و یا مراقبت از یک امر خاصی مکلف می‌باشد و در نتیجه شخص با استفاده از امکاناتی که در رابطه به امر خاص دارد، به سوء استفاده پرداخته و منفعتی را برای خود کسب نموده و یا به کسب آن تشبث می‌نماید. یعنی شخص در مورد آنچه که موظف به آن است مرتکب جرم می‌گردد.

ظاهراً حکم این ماده با ماده ۲۷۰ این فصل مشابه به نظر می‌رسد زیرا هر دو به بیان حالتی می‌پردازند که در آن شخص مکلف به اجرای امری باشد و در رابطه به امر مذکور به کسب منفعت برای خودش بپردازد. ولی بابت کی دقت تفاوت‌ها میان احکام این دو ماده را ذیلاً میتون دریافت:

اول: در ماده ۲۷۰ کسب منفعت می‌تواند برای خود شخص مختلس باشد و یا برای شخص دیگر ولی در ماده ۲۷۱ کسب منفعت صرف برای خود شخص مختلس مطرح بحث می‌باشد و صرف کسب منفعت به نام شخص دیگر امکان دارد صورت گیرد ولی نه برای شخص دیگر.

طور مثال شخصی مکلف هست تا به تنظیم امور یک قرار داد پرداخته و آنرا با طرفیکه بهترین پیشنهاد را ارائه نماید، منعقد سازد. شخص مذکور قرار داد متذکره را، جهت کسب منفعت برای خودش، به اسم خود و یا به اسم شخص دیگری منعقد نموده و به آن ترتیب منفعتی را برای خود کسب می‌نماید.

دوم: در ماده ۲۷۰ آنچه منظور نظر هست در حقیقت ضرر وارده به اموال و دارائی‌های دولت هست که می‌تواند جزئی و یا کلی باشد ولی آنچه در ماده ۲۷۱ مطمح نظر هست در حقیقت کسب منفعت برای

که دغه مادې ته په څیر سره و کتل شي په حقیقت کې شخص د یوه ځانگړي کار د تنظیم او څارنې مکلفیت لري او په نتیجه کې د هغه امکاناتو څخه په گټې اخیستنې چې د ځانگړي کار په اړه یې لري، ناوړه گټه واخلي او د خپل ځان لپاره گټه ترلاسه کړي او یا هم د هغه د لاسته راوړو لپاره تشبث وکړي. یعنی شخص دهغه څه په اړه چې پرې موظف دی په جرم مرتکبېږي.

ظاهراً د دغه مادې حکم د دغه فصل د ۲۷۰ مادې د حکم سره ورته ښکاري، ځکه دواړه مادې داسې حالت بیانوي چې په هغه کې شخص د یوه امر په اجراء مکلف وي او د دغه امر په اړه د خپل ځان لپاره د گټې په ترلاسه کولو پیل وکړي. مگر په کم څیر سره د دغه دوه مادو د احکامو تر منځ توپيرونه موندلای شو:

لومړی: په ۲۷۰ ماده کې د گټې ترلاسه کول کېدای شي خپله د مختلس شخص لپاره وي او یا هم د بل شخص لپاره مگر په ۲۷۱ ماده کې د گټې ترلاسه کول یوازې د مختلس شخص لپاره د بحث مطرح دی او یوازې د گټې ترلاسه کول د بل شخص په نوم امکان لري وشي مگر د بل شخص لپاره نه.

د بېلگې په توگه یو شخص مکلف دی چې د یوه قرارداد چارې تنظیم کړي او قرارداد د هغه لوري سره چې تر ټولو ښه وړاندیز وړاندې کوي، منعقد کړي. دغه شخص قرارداد د خپلې گټې لپاره په خپل نوم یا هم د بل چا په نوم منعقد کړي او پدې ترتیب د خپل ځان لپاره گټه ترلاسه کړي.

دوهم: په ۲۷۰ ماده کې کوم شي ته چې پاملرنه شوې په حقیقت کې د دولت مالونه او شتمنی دي چې کېدای شي جزئی او یا هم کلي وي مگر کوم شي ته چې په ۲۷۱ ماده کې پاملرنه شوې په حقیقت کې د مرتکب

لپاره د گټې تر لاسه کول دي.

مر تکب میا شد.

دریم: په ۲۷۰ ماده کې د گټې د تر لاسه کولو لپاره تشبث اصلاً په بحث کې مطرح ندی ځکه د گټې د تر لاسه کولو لپاره په تشبث کولو سره د دولت مالونو او شتمنیو ته کلي او یا جزئي ضرر نه رسېږي مگر په ۲۷۱ ماده کې د گټې د تر لاسه کولو لپاره تشبث هم د مجازاتو وړ گڼل شوی او عین د گټې د تر لاسه کولو مجازات ورته په پام کې نیول شوي دي.

سوم: در ماده ۲۷۰ تشبث به کسب منفعت اصلاً مطرح بحث نبوده زیرا با تشبث به کسب منفعت ضرر کلی و یا جزئی به اموال و دارائی های دولت وارد نمیگردد ولی در ماده ۲۷۱ تشبث به کسب منفعت نیز قابل مجازات دانسته شده و عین مجازات کسب منفعت در آن مد نظر گرفته شده هست.

څلورم: په هغه صورت کې چې په ۲۷۰ ماده کې د پام وړ ضرر کلي وي، مر تکب په طویل حبس چې تر ۱۰ کلونو زیات نه وي، محکومېږي پداسې حال کې چې په ۲۷۱ ماده کې وړاندوینه شوې جزا متوسط حبس چې له ۳ کلونو کم نه وي، ده.

چهارم: در صورتیکه ضرر وارده مد نظر در ماده ۲۷۰ کلی باشد، مر تکب به حبس طویل که بیشتر از ۱۰ سال نباشد، محکوم میگردد در حالیکه جزای پیشینی شده در ماده ۲۷۱ حبس متوسطیکه از ۳ سال کمتر نباشد، میا شد.

۲۷۲ ماده داسې حالت بیانوي چې په هغه کې د عامه خدمتونو موظف تر خپل اثر لاندې کارگران او اجیران په رسمي وخت کې په شخصي کارونو گماري او یا د دوي ټول اجرت یا هم د اجرت یوه برخه د قانوني مجوز پرته واخلې.

ماده ۲۷۲ به بیان حالتی میپردازد که در آن موظف خدمات عامه کارگران و اجیران تحت اثر خود را در وقت رسمی به اجرای کار شخصی گماشته و یا تمام و یا قسمتی از اجرت آنان را بدون مجوز قانونی اخذ نماید.

که څیر وشي په دغه ماده کې دوه حالتونه له یو بل څخه توپیر کولای شو.

با دقت در ماده مذکور میتوان دو حالت را از هم تفکیک نمود.

یو هغه حالت چې شخص تر خپل امر لاندې کار کوونکي او اجیران په رسمي وخت کې په شخصي کارونو وگماري.

یکی حالتی که شخص کارمندان و اجیران تحت امر خود را در وقت رسمی به کار شخصی بگمارد.

بل دا چې د عامه خدمتونو موظف شخص د کار کوونکو یا اجیرانو ټول اجرت یا د اجرت یوه برخه د قانوني مجوز پرته حجز کړي.

دیگری اینکه شخص موظف خدمات عامه تمام و یا قسمتی از اجرت کارکنان و یا اجیران را بدون مجوز قانونی حجز نماید.

دادي دواړه حالتونه تشریح کوو:

اینک به شرح هر دو حالت میپردازیم.

در حالت اولی شخص در حقیقت با این کار خویش منفعتی را از خزانه دولت به نفع خود کسب نموده هست. بدین معنی که هر گاه دولت به کارکنان و اجیران تحت امر شخص موظف خدمات عامه در بدل کارشان در وقت رسمی پول میپردازد، در آنصورت هر گاه کارکنان و اجیران مذکور در وقت رسمی از طرف شخص موظف خدمات عامه به کار شخصی وی گماشته شوند، در حقیقت پولیرا که دولت به کارکنان و اجیران پرداخته هست، در امر مورد نظر به مصرف نرسیده هست.

در حالت دومی شخص موظف خدمات عامه منفعتی را از حق افراد برای خود کسب نموده هست. یعنی کارکنان و اجیران در بدل کاریکه انجام میدهند مستحق مزد میگردند. هر گاه این مزد از طرف آمرشان تحت حجز قرار داده شود، در حقیقت شخص موظف خدمات عامه به کسب منفعتی به ضرر کامندان و اجیران نایل آمده هست.

منطق اینکه این موضوع در این فصل مربوط به اخلاس مطرح بحث قرار گرفته هست در آنست که چون در تعریف اختلاس متذکر شدیم که در حقیقت اخذ اموال دولت و یا افراد که دسترس شخص قرار داشته و آنرا به نفع خود تصاحب نماید. لذا در دو مورد ذکر شده در ماده مذکور یا اخذ منفعت از اموال و دارائی دولت هست و یا هم از افراد. بنابراین ذکر این موضوع در تحت این مبحث کاملاً منطقی به نظر میرسد.

ماده ۲۷۳ به تصریح جزاهائی میپردازد که علاوه بر جزا های پیشبینی شده حبس در مواد فوق الذکر بالای

په لومړي حالت کې شخص په حقیقت کې په خپل دغه کار د دولت د خزانه څخه په خپله ګټه منفعت تر لاسه کړی. پدې معنی چې که چېرې دولت تر خپل امر لاندې کارکوونکو او اجیرانو ته د عامه خدمتونو د موظف شخص تر امر لاندې په رسمي وخت کې د دوي د کار په وړاندې پیسې ورکوي، په هغه صورت کې که چېرې دغه کارکوونکي او اجیران په رسمي وخت کې د عامه خدمتونو د موظف شخص لخوا په شخصي کار وګمارل شي، په حقیقت کې هغه پیسې چې دولت یې کارکوونکو او اجیرانو ته ورکوي، د پام وړ کار په ترسره کولو کې ندي لګول شوې.

په دوهم حالت کې د عامه خدمتونو موظف شخص د خپل ځان لپاره د نورو افرادو د حق څخه منفعت تر لاسه کړی دی. یعنی کارکوونکي او اجیران د هغه کار په بدل کې چې ترسره کوي یې د مزد مستحق کېږي. که چېرې دغه مزد د دوي د آمر له لوري تر حجز لاندې ونيول شي، په حقیقت کې د عامه خدمتونو موظف شخص د کارکوونکو او اجیرانو په زیان د ګټې په ترلاسه کولو بریالی شوی دی.

د دغه ټکي منطق چې دغه موضوع د اختلاس په مربوط فصل کې تر بحث لاندې نیول شوی دی، دادی چې څرنگه چې د اختلاس په تعریف کې ذکر شول چې په حقیقت کې د دولت یا د افرادو د هغه مال اخیستل دي چې د شخص په واک کې وي او هغه په خپله ګټه تصاحب کړي. لدې کبله په دغه ماده کې ذکر شوي موارد یا د دولت د مالونو او شتمنی څخه د ګټې ترلاسه کول دي او یا هم د افرادو. لدې کبله پدې مبحث کې د دغه موضوع ذکر کول کاملاً منطقي ښکارېږي.

۲۷۳ ماده هغه جزاګانې تصریح کوي چې په پورتنیو موادو کې د حبس پر وړاندوینه شویو جزاګانو برسېره

پر مرتکب د تطبیق وړ دي.

مرتکب قابل تطبیق میباشند.

دغه ماده تصریح کوي چې مرتکب نه یوازې د اختلاس شویو مالونو په ردولو مکلف کېږي بلکه مکلف کېږي چې د هغه څه معادل چې اختلاس کړي یې دي، د نغدي جرمې په توګه د دولت خزانې ته وسپاري. د دغه مادې دوهمه فقره داسې حالت بیانوي چې په هغه کې شخص تر دریو کلونو زیات حبس برسېره د مسلک څخه ترد او د وظیفې څخه په انفصال هم محکومېږي.

این ماده تصریح می نماید که مرتکب نه تنها مکلف به رد اموال اختلاس شده میگردد بلکه مکلف ساخته میشود تا معادل آنچه را اختلاس نموده هست، من حیث جرمه نقدی به خزانه دولت بسپارد. فقره دوم این ماده به بیان حالتی میردازد که در آن شخص علاوه بر جزای حبس بیشتر از سه سال به ترد از مسلک و یا انفصال از وظیفه نیز محکوم میگردد.

باید وویل شي چې د دغه مادې په (۱) فقره کې وړاندوینه شوي جزاد اصلي جزاګانو له جملې ده پداسې حال کې چې د دغه مادې په (۲) ماده کې وړاندوینه شوي جزاد تکميلي جزاګانو څخه شمېرل کېږي.

باید خاطر نشان ساخت که مجازات پیشینی شده در فقره (۱) این ماده از جمله جزا های اصلی میباشد در حالیکه مجازات پیشینی شده در فقره (۲) این ماده از جمله جزا های تکمیلی به حساب میرود.

فرضي قضايوې:

قضايای فرضی:

لومړۍ قضیه:

قضیه اول:

حضرت گل د کابل پوهنتون د حسابي مدیریت کارکوونکی دی. په عین حال کې هغه د کابل پوهنتون د استادانو او کارکوونکو د معاشاتو د معتمدی دنده هم په غاړه لري. په یوه میاشت کې د حاضر و استادانو او کارکوونکو د معاش د توزیع څخه وروسته، د غیر حاضر و استادانو او کارکوونکو د معاش یوه برخه ځانته بېلوي. پدې کار کې دوه تنه نور کارکوونکي هر یو محمد نور او مسلم له ده سره ملګر تیا کوي. مګر باید وویل شي چې محمد نور په باخبره توګه د معتمد سره همکاري کوي او د ګټې یوه برخه حاصلوي مګر مسلم د خبر تیا پرته له دوي سره همکاري کوي او د

حضرت گل کارمند مدیریت حسابی پوهنتون کابل میباشد. وی در عین حال وظیفه معتمدی معاشات استادان و کارمندان پوهنتون کابل را نیز به عهده دارد. نامبرده در یکی از ماه ها بعد از توزیع معاشات استادان و کارمندان حاضر، یک قسمتی از معاش استادان و کارمندان غیر حاضر را برای خودش اخذ مینماید. درین کار ویرا دو تن از کارمندان دیگر این مدیریت هریک محمد نور و مسلم نیز همراهی می نمایند. ولی باید خاطر نشان ساخت که محمد نور آگاهانه با شخص معتمد همکاری نموده و ویک قسمت مفاد را حاصل می نماید ولی مسلم بدون آگاهی با ایشان همکاری نموده و هیچ مفادی را هم از مدرک این

عمل دریافت نمی نماید. شایان تذکر هست که هیچ یکی ازین دو کارمند اخیر الذکر از لحاظ وظیفوی معتمد معاشات نبوده بلکه صرف در مدیریت حسابی کارمند بوده و با معتمد در قسمت این عمل همکاری نموده اند. بعد از اینکه مقامات موظف از موضوع آگاهی حاصل می نمایند موضوع را به خائنوالی راجع ساخته و در نتیجه هر سه نفر مذکور به محاکمه کشانیده میشوند.

قاضی در قضیه مذکور برای حضرت گل و محمد نور مجازات ۱۴ سال حبس را حکم نموده و در مورد مسلم به علت موجود نبودن عنصر معنوی در نزد وی، حکم به براءت وی صادر می نماید.

لطفاً واضح سازید که آیا عمل مذکور اختلاس هست یا خیر؟

هرگاه اختلاس هست، آیا اختلاس ارتكابی توسط حضرت گل و محمد نور از عین نوع اختلاس هست یا با هم فرق دارد؟

اگر یکسان هست، پس آیا حکم به عین مجازات در مورد هر دو شخص درست هست یا خیر؟

همچنان واضح سازید که مبنای براءت مسلم درین قضیه چیست؟

قضیه دوم:

احمد شاه در یکی از ریاست های شاروالی کابل منیث معاون آن ریاست ایفای وظیفه می نماید. وی در یکی از نواحی شهر یک باب منزل مسکونی را خریداری نموده و تصمیم داشت در آن یک تعمیر رهایشی مستحکم اعمار نماید. برای این منظور لازم

دغه لاری هبش گتبه هم نه تر لاسه کوي. د یادولو وړ ده چې دغه دوه کار کونکي د وظیفوي لحاظه د معاشاتو معتمدین ندي بلکه یوازې په حسابي مدیریت کې کار کونکي دي او له معتمد سره یې پدې عمل کې همکاری کړېده. وروسته لدې چې موظف مقامات له موضوع څخه خبر پري، موضوع خائنوالی ته راجع کوي او په نتیجه کې درې واړه کسان محکمې ته کش کېري.

پدې قضیه کې موظف قاضي د حضرت گل او محمد نور لپاره د ۱۴ کلونو حبس حکم کوي او د مسلم په اړه د هغه په نزد د معنوي عنصر د نه موجودیت له کبله د هغه د براءت حکم کوي.

په مهربانی سره واضح کړئ چې آیا دغه عمل اختلاس دی که نه؟

که اختلاس وي، آیا د حضرت گل او محمد نور لخوا ارتكابي اختلاس عین اختلاس دي که له یو بل سره توپیر لري؟

که یو شان دي، نو آیا د دواړو اشخاصو په اړه د عین مجازات حکم سم دی که نه؟

همدارنگه واضح کړئ چې پدې قضیه کې د مسلم د براءت مبنای څه ده؟

دوهمه قضیه:

احمدشاه د کابل ښاروالی په یوه ریاست کې د هغه ریاست د معاون په توگه دنده سرته رسوي. هغه د ښار په یوه ناحیه کې یو مسکوني کور اخیستی او غوښتل یې چې په هغه کې یو مستحکم مسکوني تعمیر جوړ

داشت تا تعمیر موجوده را تخریب نماید تا در عوض به جای آن تعمیر دیگری آباد نماید. وی برای انجام این کار هشت تن از اجیران مربوط به ریاست خود را همه روزه از ساعت ۳ بعد از ظهر الی ۸ شب موظف گردانیده بود. وی برای هر یک از ایشان وعده پرداخت ۱۰۰ افغانی در روز را نموده بود. بعد از ختم کار اجیران مذکور خواهان پرداخت مزد خود گردیدند ولی احمد شاه به ایشان گفت که کاری را که ایشان انجام داده اند جز وظایف محوله شان میباشد. اجیران مذکور در رابطه به موضوع به مقامات مسئول شاکی شدند. موضوع بعد از طی مراحل به محکمه راجع گردید.

قاضی محکمه به استناد اینکه رخصتی مامورین دولت به ساعت ۴ عصر میباشد و احمد شاه اجیران مذکور را با استفاده از نفوذ خود بالای ایشان در وقت رسمی به کار گماشته هست و یک ساعت از وقت رسمی اجیران را به نفع شخصی خود استفاده نموده هست، به اصدار حکم پرداخت.

وی در حکم خود احمد شاه را به ۱۵ ماه حبس و جریمه نقدی ۱۲ هزار افغانی محکوم نمود. همچنان وی احمد شاه را به علت ارتکاب این جرم به انفصال از وظیفه نیز محکوم نمود.

به نظر شما آیا جرم ارتکابی توسط احمد شاه اختلاس هست یا خیر؟

آیا تعیین جزای حبس به مدت ۱۵ ماه برای احمد شاه قانونی هست یا خیر؟ در هر دو صورت دلایل خود را بیان نمائید.

آیا در چنین حالت انفصال از وظیفه جزای قانونی و

کری. د دغه منظور لپاره هغه باید اوسنی تعمیر تخریب کری تر خود د هغه په خای بل تعمیر جوړ کری. هغه د دغه کار لپاره ددی ریاست اته تنه اجیران د ماسپسین له ۳ بجو د شپې تر ۸ بجو پورې موظف کری وو. هغه هریوه ته د ورځې د ۱۰۰ افغانیو د ورکړې وعده کړې وه. د کار د پای ته رسېدو وروسته اجیران د خپل مزد غوښتونکي شول مگر احمدشاه هغوي ته وویل چې هغه کار چې دوی کری د دوی د محوله دندو یوه برخه ده. دغه اجیرانو د موضوع په اړه مسئولو مقاماتو ته شکایت وکړ. موضوع د مراحلو د طی کولو وروسته محکمې ته راجع شوه.

د محکمې قاضي ددی په استناد چې د دولت د مامورینو رخصتی د مازدیگر په ۴ بجو ده او احمدشاه دغه اجیران د خپل نفوذ څخه په استفادې په رسمي وخت کې په کار گمارلي دي او د اجیرانو د رسمي کار یو ساعت وخت یې په شخصي گټه کارولی دی، د حکم په صادرولو پیل وکړ.

هغه په خپل حکم کې احمدشاه په ۱۵ میاشتو حبس او د ۱۲ زرو افغانیو په نغدي جریمه محکوم کړ. همدارنگه هغه احمدشاه د دغه جرم د ارتکاب له امله د وظیفې څخه په انفصال هم محکوم کړ.

ستاسو په نظر آیا د احمدشاه لخوا ارتکاب شوی جرم اختلاس دي که نه؟

آیا د ۱۵ میاشتو حبس د جزا ټاکل د احمدشاه لپاره قانوني دي که نه؟ په دواړو صورتونو کې خپل دلایل وړاندې کړئ.

آیا پداسې حالت کې د وظیفې څخه انفصال قانوني او

عادلانہ هست یا خیر؟ در هر دو صورت استناد تان به مواد قانون جزا را ذکر نمائید.

عادلانہ جزا ده که نه؟ په دواړو صورتونو کې د جزا د قانون په موادو خپل استناد ذکر کړئ.

علت اشتباه قاضی در حکم مذکور را در چي میبینید؟ واضح سازید.

په دغه حکم کې د قاضي د سهوې علت په څه کې وینئ؟ واضح یې کړئ.

سوالات برای مباحثه صنفی:

د صنفی مباحثې لپاره پوښتنې:

۱. اختلاس را از نقطه نظر فقه و قانون جزا تعریف نمائید.

۱. اختلاس د فقې او د جزا د قانون له لیدلوري تعریف کړئ.

۲. خصوصیات و مشخصات اختلاس را بیان نمائید.

۲. د اختلاس خصوصیات او مشخصات بیان کړئ.

۳. اختلاس از نقطه نظر اموال و دارائی های که در آن اختلاس صورت میگیرد، به چند نوع تقسیم میشود؟ بیان نمائید.

۳. اختلاس د هغه مالونو او شتمنیو له لیدلوري څخه چې په هغوي کې اختلاس کېږي، په څو ډوله وېشل کېږي؟ بیان یې کړئ.

۴. تفاوت ها میان احکام مواد ۲۷۰ و ۲۷۱ قانون جزا در رابطه به اختلاس را بیان نمائید.

۴. د اختلاس په اړه د جزا د قانون د ۲۷۰ او ۲۷۱ مادو د احکامو تر منځ توپيرونه بیان کړئ.

فصل سوم:

رویه سو ۶ موظفین خدمات عامه در برابر افراد:

اهداف آموزشی:

- منظور از رویه سوء موظفین خدمات عامه را واضح سازید.

- چگونگی دخول موظفین خدمات عامه به منازل شخص را بیان نمائید.

- چگونگی مصئونیت مسکن را مطابق شریعت اسلام و

دریم فصل

د افرادو په مقابل کې د عامه خدمتونو د موظفینو بد سلوک:

ښوونیزې موخې:

- د عامه خدمتونو د موظفینو د بدسلوکی څخه موخه څه ده.

- د عامه خدمتونو د موظفینو د داخلیدو څرنگوالی شخصي کورونو ته بیان کړی.

- د اوسیدلو دځاي د مصئونیت څرنگوالی د اسلامي

شریعت او د افغانستان د اساسي قانون مطابق بیان کړي. قانون اساسی افغانستان بیان نمائید.

موظفین خدمات عامه در برابر صلاحیتی که در قسمت عرضه و ارائه خدمات عامه دارند در حقیقت دارای و جایب و مکلفیت هائی میباشند که یکی از آنها عبارت از حسن سلوک و رفتار نیکو با افرادی که در قسمت عرضه خدمات با ایشان سروکار دارند، میباشند. نفس و وظیفه عرضه خدمات عامه در حقیقت برای مامور موظف خدمات عامه متضمن هیچ مصئونیتی نبوده و هر گاه رفتار سوء موظفین خدمات عامه تثبیت گردد، ایشان مستوجب مجازات شناخته میشوند.

موضوع رفتار سوء موظفین خدمات عامه در این فصل و طی مواد ۲۷۵ تا ۲۷۹ گنجانیده شده هست که ذیلاً به توضیح آن میپردازیم. ولی قبل از توضیح مواد لازم است تا متن مواد مذکور را تصریح نمائیم:

ماده ۲۷۵:

۱. هر گاه موظف خدمات عامه متهم را به منظور گرفتن اعتراف شکنجه نماید و یا به آن امر نماید، به حبس طویل محکوم میگردد.

۲. اگر متهم در نتیجه شکنجه به قتل برسد، مرتکب به جزای پیش بینی شده قتل عمد درین قانون محکوم میگردد.

ماده ۲۷۶:

" هر گاه موظف خدمات عامه محکوم علیه را از جزای محکوم بها شدید تر مجازات کند و یا به آن امر نماید و یا جزائی را بر وی تطبیق نماید که به آن حکم نه شده باشد، علاوه بر جزای حبس متوسط به ترد از

دعامه خدمتونو موظفین د هغی صلاحیت په مقابل کي چي د ټولنيزو خدمتونو د وړاندي کولو په قسمت کي يې لري، په حقيقت کي د ځينو و جيبو او مکلفيتونو لرونکي دي چي دهغي څخه يو د هغو افرادو سره چي د خدمتونو په وړاندي کولو کي ورسره سروکار لري په اونيک سلوک دي. دعامه خدمتونو د مامور د وظيفي نفس دعامه خدمتونو په وړاندي کولو کي دهغه د خونديتوب متضمن ندی، او کله چي د عامه خدمتونو مامور څخه بدچلند ثبوت شي، هغه د مجازاتو مستوجب پيژندل کيږي.

د عامه خدمتونو د موظفینو د بد چلند موضوع پدې فصل او د ۲۷۵ څخه تر ۲۷۹ مادو کي ځاي پر ځاي شوي دي چي په لاندې ډول څېړل کيږي. خو مخکي دهغو موادو له څېړني څخه لازمه ده چي د نوموړو موادو متن تصریح کړو.

۲۷۵ مه ماده:

((۱. که چيري د عامه خدمتونو موظف، متهم د اعتراف اخیستلو لپاره تعذيب کړي او يا په هغه امر وکړي، په اوږده بند محکوميږي.

۲. که چيري متهم د تعذيب په پايله کي مړ شي، مرتکب شخص د عمد قتل په وړاندي ويل شوي جزا پدي قانون کي، محکوميږي.))

که چيري د عامه خدمتونو موظف محکوم علیه له محکوم بها جزا څخه زيات سخت مجازات کړي او يا په هغه امر وکړي او يا کومه جزا په هغه پلي کړي چي په هغه امر نه وي شوي، د متوسط حبس برسیره له مسلک څخه د ترداو يا د دندي په انفصال هم

محکوم‌میري.

مسلک یا انفصال از وظیفه نیز محکوم می‌گردد.

۲۷۷ مه ماده:

ماده ۲۷۷:

((که چیري د عامه خدمتونو موظف د خپل وظیفوي صلاحیت څخه په گټې اخیستلو د چا کورته د هغه د اجازې پرته او دهغه حالاتو او ترتیب پرته چې په قانون کې ویل شوي دي، داخل شي، پداسې حبس چې له دوه کلونو څخه زیات نه وي او یا په نغدي جزا چې له ۲۴ زرو افغانیو زیاته نه وي محکوم‌میري.))

"هرگاه موظف خدمات عامه با استفاده از صلاحیت وظیفوی خود در منزل شخص بدون اجازه او و در غیر از حالات و ترتیبیکه قانون به آن تصریح نموده داخل شود، به حبسیکه از دو سال بیشتر نباشد یا جزای نقدی که از بیست و چهار هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم می‌گردد."

۲۷۸ ماده:

ماده ۲۷۸:

((که چیرې د عامه خدمتونو موظف له خپل وظیفوي صلاحیت څخه په گټې اخیستلو له یو چا سره داسې سختي او خشونت وکړي چې د جسمي دردونو یا د آبرو او حیثیت د منافي سبب وگرځي د احوالو سره سم په داسې حبس چې دوه کلونو څخه زیات نه وي، او یا نغدي جزا چې له ۲۴ زرو افغانیو زیاته نه وي محکوم‌میري.))

"هرگاه موظف خدمات عامه با استفاده از صلاحیت وظیفوی خود با شخص طوری شدت و خشونت نماید که موجب آلام جسمی یا منافی آبرو و حیثیت او گردد حسب احوال به حبسیکه از دو سال بیشتر نباشد یا جزای نقدی که از بیست و چهار هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم می‌گردد."

۲۷۹ ماده:

ماده ۲۷۹:

((که چیرې د عامه خدمتونو موظف د خپل وظیفوي صلاحیت څخه په گټې اخیستې منقول او یا غیر منقول مال له مالک څخه په زور واخلي یا د حق څخه پرته په هغه کې مالکانه تصرف وکړي او یا مالک پر بل چا د مال خرڅولو ته اړ کړي، پر هغه حبس برسېره چې له دوه کلونو زیات وي او نغدي جزا چې له څلورویشت زره افغانیو زیاته نه وي، د مسلک څخه د طرد یا د وظیفې څخه د انفصال او د غصب شوي شي یا د هغه د قیمت په ورکړه که چیرې عین شی موجود نه وي، محکوم‌میري.))

"هرگاه موظف خدمات عامه با استفاده از صلاحیت وظیفوی خود مال منقول یا غیر منقول را از مالک آن به زور بخرد یا بدون حق آنرا در تصرف مالکانه خود در آورد و یا مالک را به فروش مال به شخص دیگری مجبور سازد، علاوه به حبسیکه از دو سال بیشتر و جزای نقدی که از بیست و چهار هزار افغانی متجاوز نباشد، به جزای طرد از مسلک یا انفصال از وظیفه و به رد شی غصب شده و یا قیمت آن، اگر عین شی موجود نباشد، محکوم می‌گردد."

دادی دلته به د همدې فصل اړوند هره یوه ماده شرح کړو:

اینک در ذیل به شرح هر یک از این مواد مربوط به این فصل خواهیم پرداخت:

طوری‌که دیده می‌شود، فقره (۱) ماده ۲۷۵ در مورد حالتی هست که موظف خدمات عامه بخاطر گرفتن اعتراف از متهم یا خود به شکنجه شخص اقدام نماید و یا اینکه به آن امر نماید.

هر گاه به حکم فقره مذکور دقت شود، دیده می‌شود که در صورت وقوع چنین عملی، شخص موظف در حقیقت مرتکب جرمی گردیده هست که ممکن به مراتب از جرم نسبت داده شده به متهم مورد شکنجه شدید تر باشد. شکنجه در چنین حالتی به هیچ صورت از طرف موظف خدمات عامه قابل توجیه نبوده و مستوجب مجازات شناخته می‌شود.

باید متذکر شد که درین ماده صرف شکنجه به منظور گرفتن اعتراف مطرح بحث می‌باشد یعنی هر گاه شکنجه به غیر از هدف مذکور صورت گرفته باشد در تحت حکم این ماده شامل نمی‌باشد.

همچنان شکنجه باید بالای شخص متهم صورت گرفته باشد، هر گاه این شکنجه بالای شخص محکوم و یا هم شخص دیگری صورت گرفته باشد مطابق این ماده مورد مجازات قرار نمی‌گیرد.

اهمیت این موضوع تا به حدی هست که قانون اساسی افغانستان در ماده ۲۹ خویش درین رابطه چنین تصریح نموده هست:

"تعذیب انسان ممنوع هست. هیچ شخص نمیتواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر، اگر چه تحت تعقیب، گرفتاری یا توقیف یا محکوم به جزا باشد، به تعذیب او اقدام کند یا امر دهد."

همچنان موضوع ممنوعیت شکنجه و تعذیب در مورد

خرنگه چې لیدل کېږي د ۲۷۵ مادې (۱) فقره د داسې حالت په اړه دي چې د عامه خدمتونو موظف د متهم څخه د اعتراف د اخیستلو لپاره خپله د شخص په شکنجه کولو اقدام وکړي او یا دا چې د هغه امر وکړي.

که چېرې د دغه فقره حکم ته څیر شو، لیدل کېږي چې د داسې عمل د وقوع په وخت کې موظف شخص د داسې جرم مرتکب شوی دی چې بنیایي څو ځلې له هغه جرم څخه چې متهم ته منسوب دی، د سختې شکنجې وړ وي. پداسې حال کې شکنجه د عامه خدمتونو د موظف لخوا په هېڅ صورت د توجیه وړ نده او د مجازاتو مستوجب ګرځي.

باید وویل شي چې پدې ماده کې شکنجه یوازې د اعتراف اخیستلو په منظور د بحث مطرح ده یعنی که چېرې شکنجه لدې هوډ (نیت) پرته ترسره شي د دغه مادې تر حکم لاندې نه راځي.

همدارنگه شکنجه باید په متهم شخص تر سره شوې وي، که چېرې دا شکنجه په محکوم شخص او یا هم په بل شخص تر سره شوې وي د دغه مادې سره سم نه مجازات کېږي.

د دغه موضوع اهمیت تر داسې ځایه دی چې د افغانستان اساسي قانون په خپله ۲۹ ماده کې داسې تصریح کړې ده:

((د انسان تعذیب ممنوع دی. هېڅوک نشي کولای حتی د حقیقتونو د کشف په خاطر هم د بل شخص څخه که څه هم چې تر تعقیب، نیونې یا توقیف یا په جزا محکوم هم وي، د هغه په تعذیب اقدام وکړي او یا یې امر وکړي.))

همدارنگه د متهمو اشخاصو په اړه د شکنجې او تعذیب

اشخاص متهم در اکثر اسناد مربوط به حقوق بشر تسجیل یافته و به رعایت آن تاکید زیادی صورت گرفته هست.

قانون جزای افغانستان برای مرتکب همچو عملی جزای حبس طویل را تعیین نموده هست. فقره دوم این ماده به توضیح حالت شدید تری از آن پرداخته و تصریح نموده هست که هرگاه شخص در نتیجه شکنجه به قتل برسد، مرتکب به جزای قتل عمد که در قانون مذکور تسجیل گردیده هست، که همانا اعدام یا حبس دوام میباشد، محکوم میگردد.

از حکم ماده فقره فوق به وضاحت روشن میگردد که قانونگذار درین حالت هیچگونه رأفتی را در مورد شخص موظف خدمات عامه که به ارتکاب عمل شکنجه دست زده هست و عمل وی منجر به قتل شخص گردیده هست، در نظر نگرفته هست. علت این امر در آنست که قانونگذار خواسته هست تا با پیشینی مجازات شدید برای مرتکب همچو عمل در حقیقت زمینه سوء استفاده از صلاحیت های وظیفوی موظفین خدمات عامه را متوقف و یا محدود بسازد.

لازم به تذکر هست که حکم ماده مذکور در مورد اشخاصی است که از لحاظ وظیفوی به تحقیق جرایم و مجرمین سرو کار داشته و جرایم مذکور را با استفاده از صلاحیت وظیفوی مرتکب میگردند. درین رابطه میتوان به گونه مثال از مقامات پولیس و خاړنوالی نام برد.

ماده ۲۷۶ این قانون به توضیح حالتی میپردازد که در آن موظف خدمات عامه شخص محکوم علیه را به

د ممنوعیت موضوع د بشر د حقوقو مربوطو زیاتره اسنادو کې تسجیل شوېده او د هغه په رعایت زیات ټینگار شوی دی.

د افغانستان د جزا قانون د دغه شان عمل د مرتکب لپاره د طویل حبس جزا تعیین کړېده. د دغه مادې دوهمه فقره د هغه څخه شدید حالت توضیح کوي او تصریح کوي چې که شخص د شکنجې په نتیجه کې مړ شي، مرتکب د عمدي قتل په جزا چې په دغه قانون کې تسجیل شوېده، چې اعدام یا دوامداره حبس دي، محکومېږي.

د پورتنی مادې د حکم څخه په وضاحت سره روښانه کېږي چې قانون جوړوونکي پدې حالت کې هېڅ ډول رأفت د عامه خدمتونو د موظف شخص په اړه چې د شکنجې د عمل په ارتکاب یې لاس پورې کړی او هغه عمل د شخص د قتل سبب شوی دی، په پام کې ندی نیولی. د دغه امر علت پدې کې دی چې قانون جوړوونکي غوښتي دي چې د دغه شان عمل د مرتکب لپاره د دغه شان مجازات په تعیینولو په حقیقت کې د عامه خدمتونو د موظفینو لخوا د وظیفوي صلاحیتونو څخه د ناوړه گټې اخیستنې زمینه متوقفه یا محدوده کړي.

د یادولو وړ ده چې د دغه مادې حکم د هغه اشخاصو په اړه دي چې د وظیفوي لحاظه د جرمونو او مجرمینو له څېړنې (تحقیق) سره سرو کار ولري او دغه جرمونه د وظیفوي صلاحیت څخه په گټې اخیستنې ارتکاب مومي. پدې اړه کېدای شي د بېلگې په توگه د پولیسو مقاماتو او خاړنوالی نوم واخلو.

د دغه قانون ۲۷۶ ماده داسې حالت توضیح کوي چې په هغه کې د عامه خدمتونو موظف محکوم علیه شخص

مجازات شدید تر از آنچه به آن حکم شده مجازات نماید و یا به آن امر کند. و یا به تطبیق مجازاتی پردازد که به آن حکم نشده هست.

هر گاه به این ماده نگریسته شود دو حالت را از هم میتوان تفکیک نمود:

اول حالتی که شخص موظف خدمات عامه بالای شخص محکوم علیه مجازات شدید تر را تطبیق نماید. برابر هست که خود آنرا تطبیق نماید و یا به آن امر نماید.

دوم حالتی که شخص موظف خدمات عامه به تطبیق مجازاتی مبادرت ورزد که اصلاً به آن حکم نگردیده هست.

ظاهراً این دو حالت با هم مشابه به نظر میرسند ولی در اصل یک فرق عمده بین این دو حالت وجود دارد و آن اینکه در حالت اول صرف شدت مجازات مد نظر گرفته شده هست یعنی اگر شخص موظف خدمات عامه شخص را شدید تر از مجازات محکوم بها مجازات نماید در حالیکه در حالت دوم امکان دارد مجازات تطبیق شده توسط موظف خدمات عامه شدید تر باشد و یا هم خفیف تر. یعنی حالت دومی نسبت به حالت اولی عامتر هست و هر دو حالت شدت و خفت تطبیق مجازات را میتواند در بر گیرد.

آنچه در مورد حکم این ماده مهم هست اینست که ماده مذکور در حقیقت جلو خود سری و خود کامگی مقامات تطبیق کننده احکام محاکم را میگیرد. بدین معنی که صرف محاکم صلاحیت دارند تا مجازات پیشینی شده در قوانین را بالای مجرمین حکم نموده و

له محکوم بها مجازاتو څخه په شدیدو مجازاتو مجازات کوي یا د هغه امر کوي. او یا هغه مجازات تطبیق کړي چې پرې امر شوی نه وي.

که چېرې دغه مادې ته څیر شو، دوه حالتونه له یو بل څخه بېلولای شو:

لومړی هغه حالت چې د عامه خدمتونو موظف شخص پر محکوم علیه شخص شدید مجازات تطبیق کړي. توپیر نه کوي چې خپله یې پرې تطبیق کړي یا د هغه د تطبیق امر وکړي.

دوهم هغه حالت چې د عامه خدمتونو موظف شخص داسې مجازات تطبیق کړي چې اصلاً د هغه حکم شوی نه وي.

ظاهراً دغه دواړه حالتونه له یو بل سره ورته ښکاره پېرې مگر په اصل کې د دغه دوه حالتونو تر منځ لوی توپیر شته او هغه دا چې په لومړي حالت کې یوازې د مجازاتو شدت په پام کې نیول شوی یعنی که چېرې د عامه خدمتونو موظف شخص د محکوم بها مجازاتو څخه په شدیدو مجازاتو مجازات کړي پداسې حال کې چې په دوهم حالت کې امکان لري د عامه خدمتونو د موظف شخص لخوا تطبیق شوي مجازات شدید وي یا هم خفیف. یعنی دوهم حالت د لومړي حالت په پرتله عام دی او د مجازاتو د شدت او خفت پر دواړو حالتونو باندې دلالت کوي.

هغه څه چې د دغه مادې د حکم په اړه مهم دي دادي چې پورتنی ماده په حقیقت کې د محاکمو د احکامو د تطبیق کوونکو مقاماتو د خپلسری مخه نیسي. پدې معنی چې یوازې محاکم د دې صلاحیت لري چې پر مجرمینو په قوانینو کې د وړاندوینه شویو مجازاتو حکم

مقامات مجری احکام محاکم صرف مکلف به تطبیق مجازات محکوم بها میباشند نه صاحب اختیار تغیر و یا تصرف در آن.

البته باید متذکر شده که مجازات پیشینی شده برای مرتکب این عمل مجازات اصلی حسب متوسط و مجازات تکمیلی طرد از مسلک یا انفصال از وظیفه میباشد.

ماده ۲۷۷ این قانون به تصریح عمل جرمی پرداخته هست که موظف خدمات عامه آنرا با داخل شدن غیر قانونی به منازل شخصی و بدون اجازه مالک آن مرتکب میگردد.

آنچه ماده مذکور به بیان آن میپردازد همانا موضوع مسئولیت مسکن میباشد.

مسئولیت مسکن یکی از جمله حقوق اساسی اتباع یک کشور میباشد. شریعت مقدس اسلام نیز به این موضوع اهمیت فوق العاده ای قایل هست چنانچه حضرت پروردگار در یکی از آیات قرآنی چنین ارشاد فرموده اند:

"یا ایالذین آمنوا لا تدخلوا فی بیوت غیر بیوتکم حتی تستانسوا و تسلموا علی اهلها... الاخ"

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید داخل نشوید به خانه های غیر خانه خود تا اینکه اجازت اخذ نمائید و (بعد از اخذ اجازت) سلام بدهید به اهل آن خانه...

همچنان قانون اساسی افغانستان در این زمینه در ماده ۳۸ چنین تصریح نموده هست:

"مسکن شخص از تعرض مسئول هست. هیچ

وکړي او د محاکمو د احکامو مجری مقامات د محکوم بها مجازاتو په تطبیق مکلف دي نه په هغه کې د تغیر او تصرف خاوندان.

البته باید وویل شي چې وړاندوینه شوي مجازات د دغه عمل د مرتکب لپاره د متوسط حسب اصلي مجازات او د مسلک څخه د طرد او د وظیفې د انفصال تکميلي جزاگانې دي.

د دغه قانون ۲۷۷ ماده هغه جرمي عمل تصریح کوي چې د عامه خدمتونو موظف هغه شخصي کورونو ته د غیر قانوني یا د کور د خاوند د اجازې پرته په ننوتلو سره مرتکب کېږي.

هغه څه چې پورتنی ماده یې بیانوي د مسکن د مسئولیت موضوع ده.

د مسکن مسئولیت د یوه هېواد د اساسي حقوقو څخه دي. د اسلام سپیڅلي شریعت هم دغه موضوع ته فوق العاده ارزښت ورکړی دی، لکه چې لوي خدای (ج) په یوه قرآني آیت کې داسې فرمایلي دي:

"یا ایالذین آمنوا لا تدخلوا فی بیوت غیر بیوتکم حتی تستانسوا و تسلموا علی اهلها... الاخ"

ژباړه: ای هغو کسانو چې ایمان مو راوړی دی د بل چار کور ته مه داخلېږئ تر څو چې اجازه وانخلئ او (د اجازې اخیستو وروسته) د کور اهل ته سلام واچوی...

همدارنگه د افغانستان اساسي قانون پدې اړه په خپله ۳۸ ماده کې داسې تصریح کړي دي:

((د شخص مسکن د تعرض څخه خوندي دی. د دولت

شخص، به شمول دولت نمی تواند بدون اجازه ساکن یا قرار محکمه با صلاحیت و به غیر از حالات و طریزی که در قانون تصریح شده است، به مسکن شخص داخل شود یا آن را تفتیش نماید.

در مورد جرم مشهود، مامور مسئول می تواند بدون اجازه قبلی محکمه، به مسکن شخص داخل شود یا آن را تفتیش کند. مامور مذکور مکلف هست بعد از داخل شدن یا اجرای تفتیش، در خلال مدتی که قانون تعیین میکند قرار محکمه را حاصل نماید. "

هر گاه به حکم این ماده قانون اساسی نظر اندازیم دیده میشود که قانون صرف در دو حالت دخول به منزل شخص را بدون اجازه وی مجاز گردانیده هست که عبارتند از:

اول حالتی که مامور موظف قرار محکمه مبنی بر دخول به منزل شخص را در دست داشته باشد.

دوم حالتی که شخصی مرتکب جرم مشهود گردیده باشد و مامور موظف بخاطر جلوگیری از فرار او داخل منزل شخص بدون اذن وی گردد. البته درین حالت گرفتن قرار محکمه در خلال مدت قانونی شرط دانسته شده هست.

بنا بر این در غیر از دو حالت فوق الذکر هیچ موظف خدمات عامه نمیتواند به منزل شخص بدون اجازه وی داخل گردیده و دخول خود به منزل اشخاص را به اساس اجرای وظیفه توجیه نماید.

بنا برین قانونگذار بخاطر جلوگیری از همچو خودسری ها عمل ارتكابی توسط مامور موظف را جرم تلقی نموده و برای مرتکب آن مجازات حبس متوسطی را که بیشتر از دو سال نباشد و یا در عوض

په گهون هېڅوک نشي کولاي د ساکن د اجازې يا د باصلاحيته محکمې د قرار پرته او د هغه حالاتو او طريقو څخه چې په قانون کې تصريح شويدي، د شخص مسکن ته داخل شي يا هغه وپلتي.

د مشهود جرم په اړه مسئول مامور کولاي شي د محکمې د مخکيني اجازې پرته د شخص مسکن ته داخل شي يا بې وپلتي. دغه مامور مکلف دی چې کور ته د ننوتو يا د پلټلو وروسته د هغه مودې په ترڅ کې چې قانون يې تعينوي د محکمې قرار تر لاسه کړي.))

که چېرې د اساسي قانون د دغه مادې حکم ته پام وکړو ليدل کېږي چې قانون يوازې په دوه حالاتو کې د شخص منزل ته د اجازې پرته دخول مجاز گڼلی دي چې دادي:

لومړی هغه حالت چې موظف مامور د شخص کور ته د دخول په اړه د محکمې قرار ولري.

دوهم هغه حالت چې يو شخص په مشهود جرم مرتکب شوی وي او موظف مامور د تېبستې د مخنيوي لپاره د شخص منزل ته د اجازې پرته داخل شي. البته پدې حالت کې د قانوني مودې په اوږدو کې د محکمې د قرار تر لاسه کول شرط گڼل شوی دی.

لدې کبله د دغه دوه پورتنیو حالتو څخه بغير د عامه خدمتونو هېڅ موظف نشي کولاي د شخص کور ته د اجازې پرته داخل شي او خپل دخول د شخص کور ته د دندي د سرته رسولو په اساس توجیه کړي.

لدې کبله قانون جوړوونکي د موظف مامور لخوا دغه شان خپلسريو د عمل ارتكاب جرم گڼلی او د هغه د مرتکب لپاره يې د متوسط حبس چې له دوه کلونو زيات نه وي، حبس ټاکلی دی او يا دهغه په ځاي نغدي

جریمه نقدی را که متجاوز از ۲۴ هزار افغانی نباشد، حکم نموده هست.

ماده ۲۷۸ عمل موظف خدمات عامه را با استفاده از صلاحیت و وظیفوی مرتکب گردیده و توام با شدت و خشونت بوده و موجب آلام جسمی شخص گردیده و یا منافی آبرو و حیثیت او گردد، جرم دانسته و برای آن مجازات تعیین نموده هست.

قیدی که درین ماده به نظر میرسد همانا موضوع استفاده از صلاحیت و وظیفوی میباشد زیرا هرگاه موظف خدمات عامه عمل مذکور را با استفاده از صلاحیت و وظیفوی مرتکب نشده باشد، در حقیقت عمل وی بحیث رویه سوء موظف خدمات عامه شمرده نشده بلکه وصف جرمی دیگری خواهد داشت.

آنچه درین ماده در خور اهمیت هست عبارت از دو حالتی هست که برای هر دو قانونگذار عین مجازات را پیشبینی نموده هست. این حالات عبارتند از:

۱. شدت و خشونت موظف خدمات عامه که باعث آلام جسمی مجنی علیه گردد.

۲. شدت و خشونت موظف خدمات عامه که منافی آبرو و حیثیت مجنی علیه گردد.

طوریکه دیده میشود قانون جزا برای هر دو حالت عین مجازات را که عبارت از حبس حد اکثر دو سال و یا جریمه نقدی الی ۲۴ هزار افغانی میباشد، تعیین نموده هست.

جریمه چپې له ۲۴ زره افغانیو زیاته نه وي، حکم کړی دی.

۲۷۸ ماده د عامه خدمتونو د موظف عمل د هغه د وظیفوي صلاحیت څخه په گټې اخیستنې مرتکب شوی او د شدت او خشونت سره یوځای وي او د جسمي دردونو موجب وگرځي او یا د هغه د آبرو او حیثیت منافي وي، جرم گڼلی او د هغه لپاره مجازات ټاکلي دي.

هغه قید چې پدې ماده کې لیدل کېږي د وظیفوي صلاحیت څخه د گټې اخیستنې موضوع ده ځکه که چېرې د عامه خدمتونو موظف دغه عمل د وظیفوي صلاحیت څخه په گټه اخیستنه نه وي مرتکب شوی، په حقیقت کې د هغه عمل د عامه خدمتونو د موظف د سوء رویې په توگه نه شمېرل کېږي بلکه بل جرمي وصف لري.

هغه څه چې پدې ماده کې د ارزښت وړ دي، دوه حالتونه دي چې د دواړو لپاره د قانون جوړوونکي لخوا عین مجازات ټاکلي دي. دغه حالات دادی:

۱. د عامه خدمتونو موظف هغه شدت او خشونت چې د مجني علیه د جسمي آلامو باعث شي.

۲. د عامه خدمتونو د موظف شدت او خشونت د مجني علیه د آبرو او حیثیت منافي وي.

څرنګه چې لیدل کېږي. د جزا قانون دواړو حالاتو لپاره یوشان مجازات چې عبارت له حد اکثر دوه کاله حبس او یا نقدي جریمه تر ۲۴ زرو افغانیو ټاکل شوی دي.

ماده ۲۷۹ این قانون به بیان یک حالت دیگری میپردازد که در آن موظف خدمات عامه با استفاده از صلاحیت وظیفوی خود شخص صاحب مال را به فروش مال مذکور برای خودش و یا برای شخص دیگر مجبور سازد و یا آنرا بدون حق تصرف نماید.

باساس حکم این ماده فرقی از نطقه نظر مجازات بین اینکه موظف خدمات عامه شخص را مجبور به فروش مال مذکور برای خودش نماید و یا برای شخص دیگر، وجود ندارد. زیرا در اینجا آنچه مهم هست در حقیقت فشار و یا اجباری هست که در قسمت فروش مال بالای شخص مالک از طرف موظف خدمات عامه با استفاده از وظیفه دولتی صورت وارد میگردد.

از طرف دیگر از لحاظ جزای پیشینی شده بین حالتیکه موظف خدمات عامه شخص را وادار به فروش نماید و یا اینکه در اموال وی بدون حق تصرف مالکانه نماید، فرقی قابل نگردیده هست.

جزای پیشینی شده درین ماده عبارت از جزای اصلی حبسیکه بیشتر از دو سال نباشد یا جزای اصلی جریمه نقدی که متجاوز از ۲۴ هزار افغانی نباشد و همچنان جزای تکمیلی طرد از مسلک یا انفصال از وظیفه میباشند.

همچنان شخص به رد شی ایکه آنرا بدون حق تصرف نموده هست و یا در صورت عدم موجودیت، به رد قیمت آن محکوم میگردد.

د دی قانون ۲۷۹ مادی داسی یو بل حالت بیانوی چي په هغه کښي د عامه خدمتونو موظف د خپل وظیفوي صلاحیت څخه په استفادي سره د مال خاوند د هغه مال په پیرودل خپل ځان ته یا کوم بل شخص ته مجبور کړي او یا هغه پرته له کوم حق تصرف کړي.

د دي مادي د حکم پر بنسټ د مجازاتو له نظره د دي ترمنځ چي د عامه خدمتونو موظف، شخص د هغي مال پیرودل د خپل ځان لپاره یا کوم بل شخص ته مجبور کړي هيڅ توپیر نشته. ځکه هغه څه چې دلته مهم دي په حقیقت کې هغه فشار یا اجبار دي چې په مالک شخص د مال د خرڅلاو په خاطر د عامه خدمتونو د موظف لخوا د دولتي وظیفې څخه په گټې اخیستلو پر هغه وارد پېږي.

له بل لوري د وړاندوینه شویو مجازاتو له لحاظه د هغه حالت تر منځ چې د عامه خدمتونو موظف یو شخص خرڅلاو ته اړباسي یا دا چې د هغه په مالونو کې د حق پرته مالکانه تصرف وکړي، کوم توپیر نه مني.

پدې ماده کې وړاندوینه شوې جزا هغه اصلي جزا ده چې له دوه کلونو څخه زیاته نه وي یا د نغدي جریمې اصلي جزا چې له ۲۴ زره افغانیو زیاته نه وي او همدارنگه د مسلک څخه د طرد یا د دندې څخه د انفصال تکميلي جزاگانې هم راځي.

همدارنگه شخص د هغه شي په رد چې د حق پرته یې تصرف کړي دي او یا د عدم موجودیت په صورت کې د هغه د قیمت په ورکړه محکومېږي.

قضایا:**لومړی قضیه:**

شاه نور د زیات شمېر جرمونو د ارتکاب له امله په ۱۸ کاله بامشخته حبس محکوم دی. هغه په زندان کې تر یوه ځانگړي رژیم لاندې ساتل کېږي او د ځینو درندو کارونو په کولو مکلف دی. د دغه درندو کارونو له ډلې چې هغه یې سرته رسوي په یوه ورځ کې د یوه جریب د څلورمې برخې بېل وهل دي. شاه نور چې د زنداني کېدلو څخه مخکې د هغه یوازینی عایداتي مدرک د جرمونو ارتکاب و او د هېڅ کار عادت نه لري، هغه بېل وهل په ځان یو ډول شکنجه ګڼي او هغه ورځ چې د نظارت مسئولینو د زندان څخه لیدنه وکړه هغه د زندان د ساتونکو څخه شکایت وکړ او د هغوي لخوا پر ده د شکنجې د اعمالو په اړه یې خبر ورکړ. د زندان د نظارت مسئولینو قضیه په جدي توګه وپلټله او بالاخره موضوع محکمې ته راجع شوه. قاضي د زندان دوه تنه موظفین د جزا د قانون د ۲۷۵ مادې په بنسټ په ۶ کاله حبس محکوم کړل. دغه موظفینو د قاضي حکم له دوه لورو تر اعتراض لاندې ونيو:

لومړی دا چې د دوي عمل شکنجه نده بلکه هغه څه چې په شاه نور یې تطبیق کړي دي په حقیقت کې هغه تکلیف او مشقت دي چې بامشخته حبس ته لازم دي او دوي د دندې په اساس دغه عمل سرته رسولی دی.

دوهم دا چې د ۲۷۵ مادې د حکم په اساس شخص باید لومړی متهم وي او وروسته د اعتراف د اخیستلو لپاره شکنجه شي. چې د دغه حالاتو څخه هېڅ یو هم د شاه نور په مورد کې صدق نه کوي.

قضایا:**قضیه اول:**

شاه نور به علت ارتکاب جرایم متعدد محکوم به حبس با مشقت برای مدت ۱۸ سال میباشد. وی در زندان در تحت رژیم خاصی نگهداری گردیده و مکلف به انجام بعضی کار های شاقه نیز میباشد. از جمله کار های شاقه ای که وی انجام میدهد یکی هم بیل زدن ربع یک جریب زمین در هر روز میباشد. شاه نور که قبل از زندانی شدن یگانه مدرک عایداتی اش ارتکاب جرایم بوده و به هیچ گونه کاری عادت ندارد، بیل زدن را یک نوع شکنجه بالای خود احساس نموده و در روزیکه مسئولین نظارت از زندان جهت باز دید از زندان مراجعه می نمایند وی از زندان بانان خود شکایت نموده و از اعمال شکنجه از طرف آنان بالای خود خبر میدهد. مسئولین نظارت از زندان موضوع را به جدیت بررسی نموده و بالاخره موضوع به محکمه کشانده میشود. قاضي دو نفر موظفین زندان را مطابق ماده ۲۷۵ قانون جزا به ۶ سال حبس محکوم نمود. موظفین مذکور حکم قاضي را در دو جهت مورد اعتراض قرار دادند:

اول اینکه عمل ایشان شکنجه نبوده بلکه آنچه که بالای شاه نور تطبیق گردیده هست در حقیقت مشقت و تکلیفی هست که لازمه حبس با مشقت بوده و ایشان به اساس وظیفه به انجام آن مبادرت ورزیده اند.

دوم اینکه مطابق حکم ماده ۲۷۵ شخص باید اولاً متهم بوده و بعداً شکنجه وی بخاطر گرفتن اعتراف صورت گرفته باشد که هیچ یک ازین حالات در مورد شاه نور صدق نمی نماید.

به نظر شما آیا قاضی در حکم خود درست عمل نموده هست؟

آیا اعتراضات موظفین زندان وارد هست یا خیر واضح سازید؟

نفس حبس با مشقت از نقطه نظر حقوق بشری قابل توجیه هست یا خیر در هر دو صورت دلایل خود را بیان نمائید؟

قضیه دوم:

جمیل افسر پولیس عدلی و قضائی میباشد. وی با دو تن از کارمندانش در هنگام عبور از یکی از محلات شهر دفعه‌تاً متوجه می‌گردند که دو نفر با هم درگیر شده و یکی از درگیر شدگان به کمک چاقوی دست داشته اش چندین ضربه بر سر طرف مقابل وارد نموده و پا به فرار می‌نهد. جمیل به کمک دو کارمندش بلافاصله شخص مذکور را مورد تعقیب قرار میدهند. شخص ضارب بعد از اینکه متوجه میشود از طرف پولیس مورد تعقیب میباشد فوراً داخل یک منزل مسکونی می‌گردد. جمیل به کمک همکارانش، به اساس امر قانون که در مورد جرم مشهود ایشان را به داخل شدن به منزل غیر مجاز می‌گرداند، فوراً داخل خانه گردیده و شخص ضارب را دستگیر می‌نماید.

صاحب منزل مذکور بر علیه جمیل و دو همکارش به علت دخول غیر قانونی به منزل مسکونی وی اقامه دعوی نموده و خواستار تطبیق حکم قانون در مورد ایشان می‌گردد. قضیه جمیل و دو همکارش بعد از اصرار صاحب منزل به محکمه راجع می‌گردد. قاضی در حکم خود تصریح مینماید که چون دخول جمیل و همکارانش به منزل شخص مذکور

ستاسو به نظر ایا قاضي په خپل حکم کې سم عمل کړی دي؟

آیا د زندان د موظفینو اعتراض وارد دی که نه؟ واضح یې کړئ.

خپله بامشخته حبس د بشر د حقوقو له نظره د توجیه وړ دي که نه؟ په دواړو حالاتو کې خپل دلایل وړاندې کړي.

دوهمه قضیه:

جمیل د عدلی او قضایی پولیسو افسر دي. هغه د خپلو دوو تنو کارکوونکو سره د یوه ښار د یوې سیمې څخه د تېرېدو په وخت کې دفعه‌تاً دوه تنو ته متوجه شو چې له یو بل سره نښتي او یو د خپل چاقو په واسطه د مقابل لوري په سر څو وارونه وکړل او وتښتېد. جمیل بلافاصله د خپلو دوو کارکوونکو سره هغه شخص تعقیب کړ. ضارب شخص وروسته لدې چې ویې لیدل چې د پولیسو تر تعقیب لاندې دی سملاسي یوه مسکوني کور ته ننوت. جمیل د خپلو همکارانو په مرسته د قانون د امر په اساس چې د مشهود جرم په اړه چې دوي د نورو کورونو ته د ننوتو اجازه ورکوي، سملاسي کور ته ننوزي او ضارب شخص نیسي.

د کور خاوند د جمیل او د هغه د دوه تنو کارکوونکو په ضد پدې خاطر چې د ده کور ته د اجازې پرته ننوتي دعوي اقامه کړه او د دوي په اړه قانون د حکم د عملي کېدو غوښتونکی شو. د جمیل او د دوه کارکوونکو قضیه د د کور د خاوند د زیات ټینګار له امله محکمې ته راجع کېږي، قاضي په خپل حکم کې تصریح کوي چې د جمیل او د همکارانو ننوتل د هغه شخص کور ته

مطابق احکام قانون بوده و هیچ تخلفی از قانون از طرف ایشان صورت نگرفته لذا ایشان را بری الذمه اعلان می نماید.

صاحب منزل از طریق خانونال به حکم محکمه اعتراض نموده و اظهار میدارد که چون مرتکب جرم هیچ رابطه ای با وی نداشته بلکه صرف یک رهگذر میباشد لذا به علت جرم وی مصئونیت مسکن وی در هیچ صورت مرفوع نگردیده و باید جمیل و دو همکارش به علت ارتکاب جرم دخول به مسکن محکوم به مجازات پیشبینی شده در ماده ۲۷۷ قانون جزا گردند.

به نظر شما چی اشتباهی در حکم قاضی دیده میشود؟

آیا اعتراض خانونال درین قضیه وارد هست یا خیر؟

آیا در مورد دخول به مسکن شرط هست که جرم مشهود از طرف صاحب منزل و یا یکی از ساکنین آن صورت گرفته باشد و یا اینکه نفس جرم مشهود خواه از هر کسی باشد باعث اجازت مقامات مسئول به منزل اشخاص میگردد؟

سوالات برای مباحثه صنفی:

۱. آیا موردی وجود دارد که بتوان توسط آن شکنجه توسط موظف خدمات عامه را بتوان توجیه نمود؟

۲. هرگاه موظف خدمات عامه شخص محکوم را از مجازات محکوم بها کمتر مجازات نماید، مجازات وی چگونه هست واضح سازید؟

۳. موقف شریعت مقدس اسلام در مورد دخول به

د قانون د احکامو سره سم دي او دوي له قانون څخه هېڅ ډول تخلف ندی کړی لدې کبله دوي بري الذمه اعلانوي.

د کور خاوند د خانونال له طریقه د محکمې په حکم اعتراض کوي او وایي چې څرنگه چې مجرم له ده سره هېڅ ډول اړیکه نه درلوده بلکه یوازې یو لاروی ؤ لدې کبله د هغه د جرم له امله دده د کور مصئونیت په هېڅ صورت ندی مرفوع شوی او باید جمیل او د هغه دوه همکاران مسکن ته د غیر مجاز دخول د جرم د ارتکاب په علت د جزا قانون په ۲۷۷ ماده کې وړاندوینه شوې جزا سره سم مجازات شي.

ستاسو په نظر د قاضي په حکم کې څه اشتباه لیدل کېږي؟

آیا پدې قضیه کې د خانونال اعتراض وارد دی که نه؟

آیا کورته د ننوتلو په اړه شرط دي چې مشهود جرم د کور د خاوند یا د هغه د ساکنینو لخوا شوی وي یا دا چې خپله مشهود جرم ولو که د هر چا لخوا شوی وي مقاماتو ته د اشخاصو کورته د ننوتلو اجازه ورکوي؟

د صنفی مباحثې لپاره پوښتنې:

۱. آیا داسې مورد شته چې وکولای شو د هغه په واسطه د عامه خدمتونو د موظف لخوا شکنجه توجیه کړو؟

۲. که چېرې د عامه خدمتونو موظف محکوم شخص د محکوم بها مجازاتو څخه کم مجازات کړي، د هغه مجازات څه ډول دي واضح یې کړئ؟

۳. د اسلام د سپیڅلي شریعت موقف کورونو ته د ننوتلو

په اړه واضح کړئ.

منازل را واضح سازید.

۴. د افغانستان اساسي قانون شخصي کورونو ته د عامه خدمتونو د موظفینو د ننوتلو لپاره کوم حدود تعیین کړي دي بیان یې کړئ؟

۴. قانون اساسی افغانستان چه حدودی را برای موظفین خدمات عامه جهت دخول به منازل شخصی تعیین نموده هست بیان نمائید؟

۵. د عامه خدمتونو د موظف شخص مجازات چي د مالک له اجازې پرته او په قانون کې د مصرحه حالاتو څخه پرته د شخص کور ته ننوزي، څه دي؟

۵. مجازات شخص موظف خدمات عامه که بدون اجازه مالک و به غیر از حالات مصرحه در قانون به منزل شخص داخل میگردد، چیست؟

۶. د جزا د قانون حکم د عامه خدمتونو د موظف د شدت او خشونت د جزا په اړه چي د جسمي دردونو باعث او یا هم د آبرو او حیثیت منافي وي، څه دی بیان یې کړئ.

۶. حکم قانون جزا در مورد شدت و خشونت موظف خدمات عامه را که باعث آلام جسمی و یا منافی آبرو و حیثیت شخص میگردد، بیان نمائید.

څلورم فصل

د مروجه پیسو جعل:

ښونيزي موخې:

اهداف آموزشی:

- د پيسو جعل را وپيژنی.

- جعل پول را معرفی نمائید.

- د پيسو د مروج قید تاثیر د شخص پر محکومیت او مجازاتو توضیح کړی.

- تاثیر قید مروج بودن پول بر محکومیت و مجازات شخص را بنګارید.

- د قانوني رافت دلایل په هغه مواردو کي چي شخص مقاماتو ته اطلاع ور کوي واضح کړئ.

- دلایل رافت قانونی در مواردی که شخص به مقامات اطلاع میدهد را واضح سازید.

د پيسو جعل له دي لورې چي مالي او اقتصادي نظام ته زیات تاوان ور رسوي د جزا د حقوقو په ساحه کي زیات اهمیت لري. د هیوادونو قوانین معمولاً د مالي او پولې نظام د ساتلو لپاره د پيسو د جعل کارانو لپاره د ډیرو سختو مقرراتو وړاندوینه کوي. زمونږ د هیواد

جعل پول از جهت آنکه صدمات بزرگی را به نظام مالی و اقتصادی یک کشور وارد می نماید، در ساحه حقوق جزا از اهمیت زیادی برخوردار میباشد. قوانین کشور های معمولاً بخاطر حفاظت و حراست از نظام پولی و مالی شان مقررات سختی را برای جعل کاران پول پیشبینی می نمایند. قانون جزای کشور ما این

موضوع را در فصل دهم طی هفت ماده به تشریح گرفته است که اینک ما اولاً به ذکر مواد مربوطه پرداخته و سپس به تشریح مواد مذکور اقدام خواهیم نمود.

ماده ۳۰۲:

" ۱. هرگاه شخصی به هر کیفیتی که باشد پولی را که قانوناً در افغانستان مروج هست جعل نماید، به حبس طویل محکوم می‌گردد.

۲. تقلید پول مروج، تنقیص مقدار اصلی مسکوکات یا ملمع کردن آن به قسمیکه با پول مروج دیگری که ارزش آن بیشتر باشد شبیه گردد، جعل شمرده میشود. "

ماده ۳۰۳:

" اشخاص آتی به حبس طویل محکوم می‌گردند:

۱. شخصیکه با وجود علم پول جعلی را ترویج یا به آن معامله کند و یا به قصد ترویج یا معامله آنرا در حیازت خود در آورد.

۲. شخصیکه با وجود علم خود او یا توسط شخص دیگری پول جعلی را به افغانستان داخل و یا از آن خارج نماید.

۳. شخصیکه آلات، ادوات یا وسایل را بمنظور جعل پول بسازد یا بکار برد یا بفروشد یا بفروش عرضه نماید یا به اجاره دهد و یا بدون عذر قانونی آنرا در حیازت خود در آورد. "

ماده ۳۰۴:

" هرگاه به اثر ارتکاب جرایم مندرج مواد (۳۰۲) و (۳۰۳) این قانون ارزش پول افغانستان یا اسناد دولتی تنزیل نماید و یا اعتماد بازارهای داخلی و یا خارجی

د جزا قانون دغه موضوع د (۷) مادو په لړ کي تشریح کړیده. چي اوس لومړي د اړوندو موادو ذکر کوو او وروسته به د اړوندو موادو په تشریح پیل وکړو.

۳۰۲ مه ماده:

هر کله چي یو شخص په هر کیفیت پیسي چي په افغانستان کي مروجي دي جعل کړي په اوږده بند محکومېږي.

د مروجه پیسو تقلید، د مسکوکاتو داصلي مقدار تنقیص یا دهغه ملمع کول په هغه ډول چي دنورو مروجه پیسو چي دهغه ارزښت ډیر دي تشبیه کړي جعل گڼل کېږي.

۳۰۳ مه ماده.

لاندې اشخاص په اوږده حبس محکومېږي:

۱. هغه شخص چي لدې سره چي د پیسو په جعل پوهیږي هغه ترویج یا د ترویج یا معاملي په نیت په خپل حیازت لاندې راولي.

۲. هغه شخص چي پخپله یا د نورو اشخاصو په واسطه جعلي پیسي افغانستان ته داخلي یا له افغانستان نه بهر ته یوسي.

۳. هغه شخص چي د پیسو د جعل لپاره ادوات، آلات یا وسایل جوړ، استعمال کړي یا د هغه خرڅلاو وکړي یا یې په اجاره ورکړي یا د قانوني عذر څخه پرته په خپل حیازت کې راولي.

۳۰۴ ماده:

((که چېرې د دغه قانون په (۳۰۲) او (۳۰۳) مادو کې د مندرجو جرمونو د ارتکاب له امله د افغانستان د پیسو یا اسنادو ارزښت تنزیل ومومي. او یا د کورنیو یا بهرنیو

به اثر آن متزلزل گردد، محکمه میتواند مرتکب را به حبس دوام محکوم نماید. "

ماده ۳۰۵:

"هرگاه ارتکاب یکی از جرایم مندرج مواد (۳۰۲ و ۳۰۳) این قانون در مورد پولی صورت بگیرد که درین مواد ذکر نیافته است، مرتکب به حبس طویل که از ده سال بیشتر نباشد محکوم میگردد.

ماده ۳۰۶:

"شخصیکه به حسن نیت پول جعلی را قبول نموده و بعد از حصول علم به جعلی بودن آن، مورد معامله قرار دهد، به جزای نقدی دو چند پول جعلی مورد معامله محکوم میگردد. "

ماده ۳۰۷:

"هر مجرمیکه قبل از بکار انداختن پول جعلی و آغاز تحقیق از جرم خود به مراجع با صلاحیت دولت اطلاع دهد، از جزای مندرج مواد ۳۰۳، ۳۰۴ و ۳۰۵ این قانون معاف میگردد. "

ماده ۳۰۸:

"محکمه میتواند مجرم را بعد از آغاز تحقیق از جزا معاف نماید، مشروط بر اینکه اطلاع وی مراجع با صلاحیت دولتی را قادر گرداند که سایر مرتکبین این جرم و یا جرم مماثل آنها گرفتار نماید. "

اینک به توضیح و تشریح مواد این فصل خواهیم پرداخت.

طوریکه مشاهده میگردد فقره (۱) ماده ۳۰۲ این قانون مجازات حبس طویل را برای شخصیکه به

بازارونو اعتماد د هغه له امله متزلزل شي، محکمه کولاي شي مرتکب په دوامداره حبس محکوم کړي.))

ماده ۳۰۵:

((که چېرې د دغه قانون په (۳۰۲ او ۳۰۳) مادو کې د مندرجو جرمونو څخه د یوه ارتکاب د هغه پیسو په اړه ترسره شي چې پدې مواد کې نه وي ذکر شوي مرتکب په هغه طویل حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي محکومېږي.))

ماده ۳۰۶:

((هغه شخص چې په ښه نیت جعلی پیسې ومني او د هغه په جعلی والي د پوهېدو وروسته معامله پرې وکړي د جعلی پیسو د دوه برابرو په نغدي جزا محکومېږي.))

ماده ۳۰۷:

((هر مجرم چې د جعلی پیسو د کارولو او د څېړنو (تحقیقاتو) مخکې د دولت باصلاحیته مراجعو ته خبر ورکړي، د دغه قانون د ۳۰۳، ۳۰۴ او ۳۰۵ مادو د مندرجو جزاگانو څخه معاف کېږي.))

ماده ۳۰۸:

((محکمه کولاي شي مجرم د څېړنو د پیل وروسته له جزا معاف کړي، پدې شرط چې د هغه اطلاع دولتي مراجع پدې قدرې کړي چې د دغه جرم او یا هم دې ته د ورته جرم مرتکبین ونیسي.))

دا دي اوس دغه مواد توضیح او تشریح کوو.

لکه څرنګه چې لیدل کېږي د دغه قانون د ۳۰ مادې (۱) فقره د هغه کسانو لپاره چې د افغانستان د مروجو پیسو په

جعل پول مروج افغانستان پردازد، تعیین نموده هست. آنچه درین فقره مهم است قید پول مروجه قانونی افغانستان میباشد. هر گاه شخصی به جعل پولی که عملاً مروج نبوده، خواه این پول قبلاً مروج بوده باشد و یاخیر، مبادرت ورزد مرتکب جرم جعل پول مروج این فصل نگردیده و مستوجب مجازات نمیشد. منطبق این امر در آنست که چون از جعل پول مروج صدمه ای به نظام اقتصادی و پولی دولت وارد میگردد لذا هر گاه پول عملاً در بازار قابل چلش نباشد، جعل آن هیچ تاثیری بالای نظام پولی نداشته و لذا مرتکب آن مستوجب مجازات نمیشد.

فقره (۲) این ماده به بیان مواردی میپردازد که مطابق به این قانون جعل شمرده میشود. فقره متذکره سه حالت را منحیث حالاتی که درین قانون جعل شمرده میشوند، ذکر نموده هست که عبارتند از:

۱. تقلید پول مروجه

۲. تنقیص مقدار اصلی مسکوکات

۳. ملمع کردن مسکوکات به قسمیکه با پول مروجه دیگری که ارزش بیشتر دارد شبیه گردد.

در قسمت مورد اولی باید گفت که تقلید پول مروجه باید گفت که پول تقلید شده باید به طوری باشد که از بسیاری جهات با پول مروج همسانی و تشابه داشته باشد. هر گاه پول تقلید شده هیچ نوع همسانی و همخوانی با پول مروج نداشته باشد، در آنصورت تقلید پول متحقق نمیگردد.

در رابطه به مورد دوم قابل ذکر هست که هر گاه مقدار فلز مسکوکات از حد معین کمتر باشد، در آنصورت

جعل لاس پورې کړي، د طویل حبس مجازات ټاکلي دي. کوم څه چې پدې فقره کې مهم دي د افغانستان د مروجه قانوني پیسو قید دي. که چېرې یو شخص د هغه پیسو په جعل چې عملاً مروجې نه وي، که دغه مخکې مروجې وې او که نه وي، لاس پورې کړي د دغه فصل د مروجو پیسو د جعل په جرم مرتکب ندی او د مجازاتو مستوجب نه کېږي. د دغه چارې منطق پدې کې دی چې څرنگه چې د مروجو پیسو د جعل څخه د دولت اقتصادي او پولې نظام ته زیان رسېږي لدې کبله که چېرې پیسې عملاً په بازار کې د چللو وړ نه وي، د هغه جعل پر پولې نظام هېڅ ډول تاثیر نه لري او لدې کبله د هغه مرتکب د مجازاتو مستوجب نه دی.

د دغه مادې دوهمه فقره هغه موارد بیانوي چې د دغه قانون له مخې جعل گنجل کېږي. دغه فقره درې حالتونه چې پدې قانون کې جعل گنجل کېږي، ذکر کړي دي چې دادی:

۱. د مروجو پیسو تقلید

۲. د مسکوکاتو د اصلي مقدار تنقیص

۳. د مسکوکاتو ملمع کول پداسې شکل چې د نورو مروجو پیسو سره چې زیات ارزښت لري، یو شان شي.

د لومړي مورد په اړه چې د مروجو پیسو تقلید دي، باید ووايو چې تقلید شوې پیسې باید پداسې شان وي چې د ډېرو لورو څخه د مروجو پیسو سره یوشاني او ورته والی ولري. که چېرې تقلید شوې پیسې د مروجو پیسو سره یوشاني او ورته والی ونلري، په هغه صورت کې د پیسو تقلید نه متحقق کېږي.

د دوهم مورد په اړه د ذکر وړ ده چې کچېرې د مسکوکاتو د فلز مقدار له معین حد څخه کم وي، په

جعل مورد تطبیق پیدا می نماید، خواه فلز مذکور از جمله فلزات قیمت بها باشد و یا خیر.

هغه صورت کې جعل د تطبیق مورد مومي، که دغه فلز د ارزبښتمندو فلزاتو څخه وي او که نه.

همچنان در رابطه به مورد سوم باید خاطر نشان ساخت که هرگاه مسکوکات بمنظور شبیه ساختن آنها با یک سکه دیگری که از ارزش بیشتر برخوردار هست ملمع گردند، در آنصورت جرم جعل مورد پیدا مینماید.

همدارنگه د دریم مورد په اړه باید وویل شي چې که چېرې مسکوکات د یوې بلې سکې سره چې زیات ارزښت ولري، د هغوي د ورته والي لپاره ملمع شي په هغه صورت کې د جعل جرم ترسره شوی دی.

ماده ۳۰۳ این قانون به ذکر اشخاصی میپردازد که بالای ایشان حبس طویل قابل تطبیق میباشد.

د دغه قانون ۳۰۳ ماده هغه اشخاص ذکر کوي چې پر دوي طویل حبس د تطبیق وړ دي.

فقره (۱) این ماده سه کتگوری از اشخاصی را که بالای ایشان حبس طویل قابل تطبیق هست برشمرده هست که عبارتند از:

د دغه مادې لومړۍ فقره درې کتگوری اشخاص چې پر دوي طویل حبس د تطبیق وړ دي، بیانوي:

۱. ترویج کننده پول جعلی

۱. د جعلي پیسو ترویج کوونکی

۲. معامله کننده پول جعلی

۲. د جعلي پیسو معامله کوونکی

۳. نگه دارنده پول جعلی به قصد ترویج و معامله

۳. د ترویج او معاملې لپاره د جعلي پیسو ساتونکی

ولی باید خاطر نشان ساخت که در تمام این حالات علم و آگاهی به موضوع شرط حتمی شمرده میشود.

مگر باید وویل شي چې په ټولو حالاتو کې پر موضوع پوهه او خبرتیا حتمی شرط شمېرل کېږي.

فقره (۲) این ماده به ذکر اشخاصی میپردازد که با علم و آگاهی پول جعلی را به افغانستان داخل و یا خارج مینمایند. البته درین رابطه باید خاطر نشان ساخت که بین حالتی که خود شخص مباشرتاً پول جعلی را به افغانستان داخل و یا خارج نماید و یا اینکه این کار را توسط شخص و یا اشخاص دیگری انجام دهد هیچ تفاوتی موجود نمیشود.

د دغه مادې دوهمه فقره هغه اشخاص ذکر کوي چې له پوهې او خبرتیا سره سره جعلي پیسې افغانستان ته راوړي او یا یې له افغانستان بهر وړي. البته پدې اړه باید وویل شي چې د هغه حالت تر منځ چې خپله شخص مباشرتاً جعلي پیسې افغانستان ته راوړي او یا یې له افغانستان څخه یوسي، او یا دا چې دغه کار د بل یا نورو اشخاصو په وسیله ترسره کړي هېڅ توپیر موجود ندی.

فقره (۳) این ماده سازنده ویا تولید کننده آلات و افزار برای جعل پول، به کار برنده آن، فروشنده آن، عرضه کننده آن برای فروش، اجاره دهنده آن و یا

د دغه مادې (۳) فقره د پیسو د جعل لپاره د تولیدوونکو آلاتو د جوړوونکي، استعمالوونکي، خرڅوونکي، د خرڅ لپاره د وړاندې کوونکي، اجاره ورکوونکي یا

نگهدارنده آنرا از جمله اشخاص مستوجب مجازات حبس طویل دانسته هست. در قسمت شخصیکه آنرا در حیات خود دارد قیدی که ذکر گردیده هست اینست که شخص حایز دارای عذر قانونی نباشد زیرا موجودیت عذر قانونی باعث رفع مسئولیت او گردیده میتواند.

لازم به تذکر هست که در تمام فقرات این ماده به عنصر معنوی یعنی قصد جرمی به گونه غیر مستقیم اشاره صورت گرفته هست زیرا در همه فقرات از موضوع علم و آگاهی تذکر به عمل آمده هست یعنی هرگاه شخص عملی از اعمال مندرج این ماده را بدون آگاهی و علم انجام دهد، در آنصورت عمل وی غیر قصدی بوده و مستوجب مجازات نمیباشد.

ماده ۳۰۴ این فصل به بیان یک حالت مشدده ارتکاب این جرم پرداخته هست. باساس این ماده هرگاه در اثر ارتکاب جرم ارزش پول افغانی و یا اسناد دولتی تنزیل نماید و یا اینکه اعتماد و اعتبار بازارهای داخلی و یا خارجی متزلزل گردد، محکمه شخص را به حبس دوام محکوم نموده میتواند.

طوریکه در فوق نیز تذکر رفت، منطق مجازات جرم جعل پول در حقیقت صدمه رسانیدن به نظام مالی و پولی دولت میباشد و هرگاه این صدمه در حدی باشد که باعث کاهش ارزش پول رایج کشور گردیده و یا باعث بی ثباتی و عدم اعتماد در بازارهای داخلی و یا خارجی گردد، جا دارد تا مجازات شدید تری بالای مرتکب آن تطبیق گردد. روی این ملحوظ قانونگذار به تعیین مجازات حبس دوام برای مرتکب همچو عملی مبادرت ورزیده هست.

ساتونکی د طویل حبس د مجازاتو د مستوجبو اشخاصو له ډلې گڼلې دي. د هغه شخص په اړه چې هغه په خپل حیات کې لري هغه قید چې ذکر شوی دي دادی چې شخص د قانوني عذر لرونکی نه وي ځکه د قانوني د عذر موجودیت د نوموړي د مسئولیت د ایسته کېدو لامل شوی دی.

د یادولو وړ ده چې د دغه مادې په ټولو فقراتو کې معنوي عنصر یعنی جرمي قصد ته په غیر مستقیمه توگه اشاره شوېده ځکه په ټولو فقراتو کې د علم او خبرتیا له موضوع څخه ذکر شوی دی یعنی که شخص د دغه مادې د مندرجو اعمالو څخه یو عمل د خبرتیا او پوهې پرته ترسره کړي په هغه صورت کې د هغه عمل غیر قصدي دی او د مجازاتو مستوجب نه کېږي.

د دغه فصل ۳۰۴ ماده د دغه جرم د ارتکاب لپاره د مشدده حالت بیان کوي. د دغه مادې په بنسټ که چېرې د جرم د ارتکاب له امله د افغانیو پیسو یا دولتي اسنادو ارزښت ښکته راشي او یا داچې د کورنیو یا بهرنیو بازارونو اعتماد او اعتبار متزلزل شي، محکمه شخص په دوامداره حبس نشي محکومولای شي.

لکه څرنګه چې پورته ذکر شول، د پیسو د جعل د جرم د مجازاتو منطق په حقیقت کې د دولت مالي او پولی نظام ته زیان رسول دي او که چېرې دغه زیان پداسې حد کې وي چې د هېواد د رایجو پیسو د ارزښت د راټیټېدو باعث کېږي او یا په کورنیو یا بهرنیو بازارونو کې د بې ثباتی او اعتماد د له منځه وړلو باعث شي، لازمه ده چې د هغه پر مرتکب شدید مجازات تطبیق شي. لدې کبله قانون جوړوونکي د دغه شان عمل د مرتکب لپاره د دوامداره حبس د مجازاتو په ټاکلو لاس پورې کړی دی.

د دغه قانون ۳۰۶ ماده داسې حالت بیانوي چې په هغه کې شخص په ښه نیت او د هغه د جعلی والي څخه د خبرتیا پرته، هغه منلې مگر وروسته د هغه په جعلی والي پوه شي یا خبر شي او د خبرتیا سره سره هغه معامله کړي، د معامله شویو جعلی پیسو په دوه برابره نغدي جزا محکومېږي.

ماده ۳۰۶ این قانون به بیان حالتی میپردازد که در آن شخص به حسن نیت و بدون آگاهی از جعلی بودن آن، آنرا قبول نموده ولی بعد از آن به جعلی بودن آن علم و آگاهی حاصل نماید و با وجود آگاهی آنرا مورد معامله قرار دهد، به جزای نقدی دو چند پول جعلی مورد معامله محکوم میگردد.

د دغه مادې په اړه دا پوښتنه مطرح کېږي:

د رابطة به این ماده این سوال مطرح میگردد:

سره لدې چې شخص د پیسو په جعلی والي خبر شي او سره له هغه هم معامله پرې وکړي نو ولې د دغه جرم د مرتکب لپاره د حبس مجازات ندی ټاکل شوی؟

با وجودیکه شخص به جعلی بودن پول آگاهی حاصل می نماید و با آنهم آنرا مورد معامله قرار میدهد پس چرا برای مرتکب این جرم مجازات حبس پیشینی نگرديده هست؟

د دغه پوښتنې په ځواب کې باید ووايو چې څرنگه چې شخص په داسې حالت کې جعلی پیسې د هغه د جعلی والي څخه د خبرتیا پرته ترلاسه کړې لدې کبله که چېرې د هغه د جعلی والي څخه د خبرېدو وروسته پر هغه معامله وکړي دلته د هغه موخه مالي او پولې نظام ته زیان رسول ندی بلکه یوازې یې غوښتي چې لدې لارې له لاسه وتلې گټه یا د ځان لپاره عایدې ضرر جبران کړي. لدې کبله قانون جوړوونکی د دغه شان مورد لپاره د حبس د ټاکلو څخه ډډه کړې او په عوض کې د نغدي جزا په ټاکلو لاس پورې کړی دی.

به جواب این سوال باید گفت که چون شخص در همچو حالت پول جعلی را بدون آگاهی از جعلی بودن آن دریافت نموده هست بناءً هرگاه بعد از آگاهی از جعلی بودن آن، آنرا مورد معامله قرار میدهد درینجا هدف وی صدمه رسانیدن به نظام مالی و یا پولی نبوده بلکه صرف خوسسته هست تا از این طریق مفاد از دست رفته و یا ضرر عاید شده برای خودش را جبران نماید. لذا قانونگذار از تعیین جزای حبس در همچو مورد خود داری نموده و در عوض به تعیین جزای نقدی مبادرت ورزیده هست.

بله پوښتنه چې مطرح کېږي داده چې که چېرې د شخص موخه مالي او پولې نظام ته ضرر رسول نه وي، نو ولې د نغدي مجازاتو مستوجب پېژندل شوی دی؟

سوال دیگری که مطرح میگردد اینست که هرگاه هدف شخص ضرر رسانیدن به نظام مالی و پولی نمیباشد، پس چرا مستوجب مجازات نقدی شناخته شده هست؟

پدې اړه باید ووايو چې څنگه چې شخص د پیسو د جعلی والي څخه خبر ترلاسه کوي، لدې کبله ورته لازمه ده چې د هغه په وسیله د معاملې کولو څخه ډډه

درین رابطه باید متذکر شد که چون شخص از جعلی بودن پول آگاهی حاصل می نماید، لذا برایش لازم هست تا از معامله با آن خودداری

نموده و پول های جعلی را معدوم سازد ولی هرگاه شخص از انجام این وظیفه سر باز زده و به معامله پول مذکور اقدام می نماید، لازم هست تا نوعی مجازاتی بالایش تطبیق گردد لذا تعیین مجازات نقدی عاقلانه ترین روش در نظر گرفته شده هست.

ماده ۳۰۷ این قانون تصریح میدارد که هرگاه مجرم قبل از بکار انداختن پول جعلی و آغاز تحقیق مراجع با صلاحیت دولتی را از جرم خود مطلع سازد، از جزای مندرج مواد ۳۰۴، ۳۰۳، و ۳۰۵ این قانون معاف میگردد.

در اینجا سوال خلق میگردد که هرگاه شخص هنوز پول جعلی را به کار ننداخته باشد، پس چطور میتوانیم ویرا مجرم خطاب نمایم؟

در جواب این سوال باید گفت که شخص در اینجا بخاطر بکار انداختن پول جعلی مجرم خطاب نه بلکه بخاطر سایر اعمالی که باعث ایجاد جرم جعل پول میگردد، مجرم خطاب گردیده هست. لذا هرگاه شخص پول جعلی را تولید و یا در تحت حیات خود دارد ولی قبل از استفاده از آن و همچنان قبل از آغاز تحقیق در مورد عمل جرمی وی، مراجع ذیصلاح دولتی را از موضوع آگاه سازد از مجازات پیشینی شده در مواد سه گانه فوق الذکر معاف میگردد.

باساس ماده ۳۰۸ این قانون محکمه، در صورتیکه اطلاع شخص مجرم باعث گردد تا مراجع ذیصلاح دولتی سایر مرتکبین این جرم و یا سایر جرایم مماثل را دریافت نمایند، میتواند حتی بعد از آغاز تحقیق شخص را از مجازات معاف نماید.

و کپی او جعلی پیسی له منخ یوسی کپی مگر که چپری شخص د دغه کار د کولو خخه خان گوبنه کپی او د دغه پیسو په معامله اقدام و کپی، لازمه ده چپی داسی یو ډول مجازات پرې تطبیق شی لدې کبله نغدی مجازات تر ټولو عاقلانه روش په پام کې نیول شوی دی.

د دغه قانون ۳۰۷ ماده تصریح کوی چپی که چپری مجرم د جعلی پیسو د کارولو او د خپرنو د پیل خخه مخکې د خپل جرم خخه باصلاحیته دولتی مراجع خبر کپی، د دغه قانون په ۳۰۳، ۳۰۴، و ۳۰۵ مادو کې د مندرجو جزاگانو خخه معاف کپی.

دلته پوښتنه راپورته کېږی چپی که چپری شخص لاتراوسه جعلی پیسی نه وی کارولی، نو خرننگه کولای شو هغه ته د مجرم خطاب و کپی؟

د دغه پوښتنې په ځواب کې باید وویو چپی شخص پدې ځای کې د جعلی پیسو د کارولو له کبله مجرم نه بلکه د نورو هغه اعمالو له کبله چپی د پیسو د جعل د جرم د رامنځته کېدو باعث کېږی، ورته مجرم خطاب شوی دی. لدې کبله که شخص جعلی پیسی تولید او یا تر خپل حیات لاندې ولری مگر د هغه خخه تر گتې اخیستنې مخکې او همدارنگه د هغه د جرمی عمل په اړه د خپرنې خخه مخکې، ذیصلاح دولتی مراجع د موضوع خخه خبر کپی په دريو پورتنیو موادو کې د ټاکل شویو مجازاتو خخه معاف کېږی.

د دغه قانون د ۳۰۸ مادې په اساس په هغه صورت کې چپی د مجرم شخص اطلاع باعث شی چپی ذیصلاح دولتی مراجع د دغه جرم یا د دغه جرم په شان د نورو جرمونو نور مرتکبین ترلاسه کپی، کولای شی حتی د خپرنو د پیل خخه مخکې د مجازاتو خخه معاف کپی.

طوری‌که دیده می‌شود ماده مذکور عین حکم ماده ۳۰۷ را دارا می‌باشد ولی تفاوتی که بین این دو وجود دارد اینست که ماده ۳۰۷ صرف اطلاع قبل از تحقیق را قابل رفع مسئولیت جزائی میدانند حالانکه ماده ۳۰۸ اطلاع بعد از تحقیق را در صورتیکه باعث دست‌گیری سایر مجرمین گردد، را نیز رافع مسئولیت جزائی میدانند.

از طرف دیگر ماده ۳۰۷ خود به رفع مسئولیت جزائی اشخاص مندرج این فصل حکم نموده هست در حالیکه در ماده ۳۰۸ این صلاحیت برای محکمه موکول گردیده هست.

قضیه:

صادق مالک یکی از مطابع صنعتی می‌باشد. وی برای چاپ یک نوع خاص پوستر ها یک نوع کاغذ خاصی را از خارج کشور وارد نموده و در گدام جا به جا نمود هست. کاغذ مذکور در عین حال ممکن هست برای ساخت پول جعلی نیز بکار برده شود.

باساس راپوریکه برای مسئولین مربوطه در مرود بسته های کاغذ مذکور میرسد ایشان به جستوجوی گدام مذکور پرداخته و بسته های کاغذ مربوطه را دریافت می نمایند.

خارنوال قضیه در رابطه به این قضیه موجودیت هرنوع عذر قانونی را منتفی دانسته و صادق را به علت حیازت وسایلی که از آن پول جعلی تولید می‌گردد متهم شناخته و از محکمه مطابق حکم فقره (۳) ماده ۳۰۳ قانون جزا مجازات حبس طویل را تقاضا مینماید.

لکه خرنگه چې لیدل کېږي چې دغه ماده عیناً د ۳۰۷ مادې حکم لري مگر هغه توپیر چې د دغه دوه مادو د احکامو تر منځ موجود دي دادی چې په ۳۰۷ ماده کې یوازې د تحقیق څخه مخکې اطلاع د جزایي مسئولیت د رفع کېدو وړ ګڼي پداسې حال کې چې ۳۰۸ ماده د څېړنو څخه وروسته اطلاع چې د نورو مجرمینو د نیول کېدو باعث شي هم د جزایي مسئولیت رفع کېدل ګڼي.

له بل لوري ۳۰۷ مادې خپله د دغه فصل د مندرجو اشخاصو د جزایي مسئولیت په رفع کېدو حکم کړی دي پداسې حال کې چې په ۳۰۸ ماده کې دغه صلاحیت محکمې ته موکول شوی دی.

قضیه:

صادق د یوې صنعتي مطبعې مالک دي. هغه د یوه ځانګړي پوستر د چاپ لپاره یو ډول خاص کاغذ له بهر څخه راوړی او په ګودام کې یې ځای په ځای کړی دی. دغه کاغذ په عین حال کې کېدای شي د جعلی پیسو د جوړولو لپاره هم وکارول شي.

د هغه راپور په اساس چې مربوطه مسئولینو ته د دغه کاغذ د بستو په اړه رسېږي، دوي د دغه ګودام په پلټنه پیل کوي او ددغه کاغذ بستې پیدا کوي.

د قضیې خارنوال پدې اړه د هر ډول قانوني عذر موجودیت منتفي ګڼلی او صادق یې د هغه وسایلو په حیازت چې له هغه څخه جعلی پیسې تولیدېږي متهم پېژندلی او له محکمې څخه د هغه لپاره د جزا د قانون د ۳۰۳ مادې د (۳) فقرې د حکم په اساس د طویل حبس د مجازاتو غوښتنه کوي.

صادق مصمم هست تا در روز محاکمه با دلیل ذیل به دفاع از خود بپردازد:

اول اینکه کاغذ مذکور صرف بخاطر ساختن پول جعلی به کار نرفته بلکه استفاده از آن در موارد دیگری مانند مقاصد طباعتی نیز امکان پذیر هست لذا نمیشود توجیه نمود که وی کاغذ مذکور را جهت ساختن پول جعلی تحت حیازت خود داشته هست.

دوم اینکه استفاده قبلی وی از این نوع کاغذ ها در صنعت طباعتی بیانگر حسن نیت وی و استفاده مشروع وی از بسته های مذکور میباشد.

سوم اینکه فرضاً اگر کاغذ های مذکور از طرف صادق به قصد ساختن پول جعلی هم به کار گرفته شود، هنوز به آغاز اجرای عنصر مادی اقدام نگردیده و لذا در حد مفکوره جرمی بوده و قابل مجازات نمیباشد.

به نظر شما آیا اقامه دعوی از طرف خارنوال به شیوه درست صورت گرفته هست؟

کدام یک از دلایل صادق موجه و کدام ایشان غیر موجه میباشد؟

سوالات برای مباحثه صنفی:

۱. جعل پول را تعریف نمائید.
۲. قانون جزای افغانستان کدام موارد را منحیث جعل تلقی نموده هست، با ذکر ماده آن واضح سازید؟
۳. حالت مشدده مجازات در مورد جرم جعل پول در

صادق مصمم دي چې د محاکمې په ورځ په لاندې دلیلونو سره له ځانه دفاع وکړي:

لومړی دا چې دغه کاغذ یوازې د جعلی پیسو د جوړولو لپاره نه کارول کېږي بلکه په نورو طباعتی مقاصدو کې هم کار اخیستل ترې ممکن دي لدې کبله نشو توجیه کولای چې هغه دغه کاغذ د جعلی پیسو د جوړولو لپاره تر خپل حیازت لاندې ساتلې دي.

دوهم دا چې په طباعتی صنعت کې د دغه کاغذ څخه د هغه مخکینی گټه اخیستنه د دغه بستو څخه د مشروع گټې اخیستنې او د بڼه نیت څرگندوي دي.

دریم دا چې فرضاً که دغه کاغذ د صادق لخوا د جعلی پیسو د جوړولو لپاره هم وکارول شي، تر اوسه یې د مادي عنصر په اجراء اقدام ندی کړي او لدې کبله د جرمی مفکورې په حد کې دی او د مجازاتو وړ ندی.

ستاسو په اند د خارنوال لخوا دعوي په سمه توگه اقامه شوېده؟

د صادق کوم دلایل موجه او کوم غیر موجه دي؟

د صنفی مباحثې لپاره پوښتنې:

۱. د پیسو جعل تعریف کړئ.
۲. د افغانستان د جزا قانون کوم موارد د جعل په توگه گڼلې دي د هغه د مادي په ذکر کولو سره یې واضح کړئ؟
۳. د پیسو د جعل د جرم په اړه د مشدده مجازاتو حالت

په کوم مورد کې د منلو وړ دي، واضح بې کړې؟

کدام مورد قابل تطبيق ميباشد واضح سازيد؟

۴. د پيسو د جعل د جرم په اړه د خبر ور کونکي د عدم مجازاتو منطق په څه کې دی؟

۴. منطق عدم مجازات اطلاع دهنده از جرم جعل پول در چيست؟

۵. پر هغه شخص د مجازاتو د عدم تطبيق منطق چې په ښه نيت بې پيسې ترلاسه کړې وي او د هغه په جعلي والي د پوهېدو وروسته ترې گټه اخلي، په څه کې دی واضح بې کړې؟

۵. منطق عدم تطبيق مجازات حبس بالای شخصيکه پول جعلی را به حسن نیت دریافت و بعد از پی بردن به جعلی بودن آن، آنرا مورد استفاده قرار میدهد در چيست واضح سازيد؟

پنجم فصل:

تزویر:

فصل پنجم

تزویر:

ښوونیزې موخې:

اهداف آموزشی:

- تزویر معرفي کړئ.

- تزویر را معرفی نمائید.

- پر جزائي مسئولیت د جرم څخه د مجرم د خبر ور کولو اغېزه واضح کړئ.

- تاثیر اطلاع دهی مجرم از جرم وی را بر مسئولیت جزائی وی واضح سازید.

- د تزویر د عمل په اړه د طبیب او جراح مسئولیت بیان کړئ.

- مسئولیت طبیب و جراح در ارتباط به عمل تزویر را بیان نمائید.

تزویر له دې لیدلوري چې غیر مستحقو اشخاصو ته حق ور کوي او له بل لوري ذیحق اشخاص د دوي له حقوقو څخه بې برخې کوي، د جزا د حقوقو په ساحه کې د فوق العاده ارزښت لرونکی دی. د تزویر په جرم کې که چېرې تزویر کوونکی شخص گټه ترلاسه کړي او که نه، توپیر نه کوي يعني په دواړو حالتونو کې مزور یا د تزویري سند څخه گټه اخیستونکی د مجازاتو وړ گنل کېږي.

تزویر از نقطه نظر اینکه برای اشخاص غیر مستحق ایجاد حق نموده و از طرف دیگر اشخاص ذیحق را بعضاً از حقوق شان محروم میسازد، در ساحه حقوق جزا دارای اهمیت فوق العاده ميباشد. در جرم تزویر هر گاه شخص تزویر کنند منفعتی کسب نماید و یا خیر، تفاوتی وجود ندارد یعنی در هر دو حالت شخص مزور و یا استفاده کننده از سند تزویری قابل مجازات شناخته میشود.

دلته مونږ لومړی د دغه فصل اړونده مواد ذکر کوو او وروسته دغه مواد تشریح کوو.

درینجا ما اولاً به ذکر مواد مربوط به این فصل پرداخته و سپس به شرح مواد مذکور خواهیم پرداخت.

- ۳۰۹ ماده: (تزویر د لیکنو، اسنادو، لاسلیک او مهر جوړول دي د حقیقت خلاف یا په هغه کې د اضافت، تبدیل، تقلید یا حذف کولو په وسیله بدلون راوستل دي.)
- ۳۰۹ ماده: "تزویر عبارت است از ساختن نوشته ها، اسناد، امضاً و مهر خلاف حقیقت یا تغیر دادن آن به وسیله اضافت، تبدیل، تقلید یا حذف.
- ۳۱۰ ماده: ۱. هغه شخص چې یو له لاندې شیانو څخه تزویر یا د هغه په تزویر د پوهېدو سره سره استعمال یا یې افغانستان ته راوړي، د احوالو سره سم په طویل حبس محکومېږي.
- ۳۱۰ ماده: ۱. شخصیکه یکی از اشیای آتی را تزویر یا با وجود علم به تزویر آن استعمال و یا آنرا به افغانستان داخل نماید، حسب احوال به حبس طویل محکوم می‌گردد.
- ۱- قانون، د ولسمشرې فرمان یا امر، د حکومت تصویب یا د صدارت فرمان یا هم د محکمې قطعي حکم.
- ۱- قانون، فرمان یا امر ریاست جمهوری، تصویب حکومت و یا فرمان صدارت و یا حکم قطعی محکمه.
- ۲- د دولت مهر، د ولسمشر مهر یا لاسلیک.
- ۲- مهر دولت، مهر یا امضای رئیس دولت.
۲. هغه شخص چې یو له لاندې شیانو د تزویر په منظور جوړ کړي یا د هغه په تزویر د پوهېدو سره سره استعمال یا یې افغانستان ته راوړي، د احوالو سره سم په متوسط حبس محکومېږي.
۲. شخصیکه یکی از اشیای آتی را به قصد تزویر بسازد یا با وجود علم به تزویر آن استعمال یا آنرا به افغانستان داخل نماید، حسب احوال به حبس متوسط محکوم می‌گردد.
- ۱- د دولت د ادارې یا تصدی مهر، ټاپه یا علامه.
- ۱- مهر، ټاپه یا علامه یکی از ادارات یا تصدیهای دولت.
- ۲- د عامه خدمتونو د یوه موظف مهر، لاسلیک یا علامه.
- ۲- مهر، امضاً، یا علامه یکی از موظفین خدمات عامه.
- ۳- د سرو او سپینو زرو د عیار مشخصه رسمي علامه.
- ۳- علامه رسمی مشخصه عیار طلا و نقره.
- ۴- د معاش جدول یا د دولت د خزانو صادره اسناد.
- ۴- جدول معاش یا اسناد صادره خزائن دولت.
- ۵- د بانک هغه مالي پانې چې د هغه صدور قانوناً مجاز وي.
- ۵- اوراق مالی بانک که صدور آن قانوناً مجاز باشد.

۶- شهادت نامه یا اسناد تحصیلی اعم از داخلی و خارجی.

۶- شهادت نامه یا کورنی یا بهرنی تحصیلی اسناد.

ماده ۱۱۱:

"در حالات مندرج ماده ۳۱۰ این قانون مجرمیکه قبل از اتمام جرم یا آغاز تحقیق از جرم خود به مراجع با صلاحیت دولت اطلاع دهد، از جزا معاف می‌گردد."

۳۱۱ ماده:

((دغه قانون په ۳۱۰ ماده کې په مندرجو حالتونو کې هغه مجرم چې د جرم د اتمام یا د خپرنې د پیل څخه مخکې د خپل جرم په اړه د دولت باصلاحیته مراجعو ته خبر ورکړي، د جزا څخه معاف کېږي.))

ماده ۳۱۲:

"محکمه میتواند مجرم مندرج ماه ۳۱۱ این قانون را بعد از آغاز تحقیق از جزا معاف نماید، مشروط بر اینکه اطلاع وی مراجع با صلاحیت دولتی را قادر گرداند که سایر مرتکبین این جرم و یا جرم مماثل آنرا گرفتار نماید."

۳۱۲ ماده:

((محکمه کولای شي د دغه قانون په ۳۱۱ ماده کې مندرج مجرم د خپرنو د پیل څخه وروسته له جزا څخه معاف کړي، پدې شرط چې د هغه اطلاع باصلاحیته دولتي مراجع پدې قادري کړي چې د دغه جرم یا د دغه جرم په شان د نورو جرمونو مرتکبین ونیسي.))

ماده ۳۱۳:

۱. هرگاه موظف خدمات عامه در اثنای اجرای وظیفه احکام صادره، تصاویر، وثایق، کتب ثبت اسناد دفادر و سایر اسناد و نوشته جات رسمی را عمداً تزویر نماید، حسب احوال به حبس طویل محکوم می‌گردد.

۳۱۳ ماده:

((۱. که چېرې د عامه خدمتونو موظف د وظیفې د اجرا په مهال صادره احکام، تصاویر، وثایق، د دفترانو د اسنادو د ثبت کتابونه او نور رسمي اسناد او لیکنې په قصد سره تزویر کړي، د احوالو سره سم په طویل حبس محکومېږي.))

۲. اگر تزویر مندرج فقره فوق در اسناد عرفی صورت گیرد، مرتکب حسب احوال به حبس متوسط یا قصیر محکوم می‌گردد."

۲. که په پورتنی فقره کې مندرج تزویر په عرفی اسنادو کې تر سره شي، مرتکب د احوالو سره سم په متوسط یا قصیر حبس محکومېږي.))

ماده ۳۱۴:

"هرگاه مرتکب جرایم مندرج ماده ۳۱۳ این قانون موظف خدمات عامه نباشد، حسب احوال به حبس طویل که از ده سال تجاوز نکند، محکوم می‌گردد."

۳۱۴ ماده:

((که چېرې د دغه قانون په ۳۱۳ ماده کې د مندرجو جرمونو مرتکب د عامه خدمتونو موظف نه وي، د احوالو سره سم په طویل حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي، محکومېږي.))

۳۱۵ ماده:

((د عامه خدمتونو هر موظف چې د تزویر په موخه د اسنادو متن یا شکل د وظیفې په توگه د هغه د تحریر په وخت کې بدل کړي، که دغه بدلون د هغه شخص په اقرار کې وي چې سند د هغه لپاره لیکل کړې او که مزوره پېښه د هغه په تزویر د پوهېدو سره سره د صحیح پېښې په توگه درج کړي، د احوالو سره سم په طویل حبس محکومېږي.))

ماده ۳۱۵:

"هر موظف خدمات عامه که به قصد تزویر متن یا شکل اسناد را هنګام تحریر آن منحیث وظیفه تغیر بدهد، خواه این تغیر در اقرار شخص باشد که سند برای او تحریر میشود و یا واقعه مزوره را با وجود علم به تزویر آن به شکل واقعه صحیح درج نماید، حسب احوال به حبس طویل محکوم میگردد."

۳۱۶ ماده:

((هغه شخص چې د دغه قانون په (۳۱۳، ۳۱۴ او ۳۱۵) مادو کې مندرج تزویر شوي اوراق د هغه په تزویر د علم سره سره استعمال کړي، د احوالو سره سم په طویل حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي، محکومېږي.

ماده ۳۱۶:

شخصیکه اوراق تزویر شده مندرج مواد (۳۱۳، ۳۱۴ و ۳۱۵) این قانون را با وجود علم به تزویر آن استعمال نماید، حسب احوال به حبس طویلیکه از ده سال بیشتر نباشد محکوم میگردد.

۳۱۷ ماده:

((هغه شخص چې د بل شخص په لیکنو کې په تزویر مرتکب شي یا د تزویر شوې پانې په تزویر د پوهې سره سره هغه استعمال کړي، د احوالو سره سم په متوسط حبس محکومېږي.))

ماده ۳۱۷:

"شخصی که در نوشته شخص دیگری مرتکب تزویر گردد یا با وجود علم به تزویر ورق تزویر شده را استعمال نماید، حسب احوال به حبس متوسط محکوم میگردد."

۳۱۸ ماده:

((هغه شخص چې په غیر حق د دولت حقیقی مهر یا د دولت د یوې ادارې یا تصدی مهر ترلاسه کړي او هغه د عامه یا خصوصي منافعو په ضرر استعمال کړي، پر عایده زیان برسېره په متوسط حبس محکومېږي.))

ماده ۳۱۸:

"شخصیکه غیر حق مهر حقیقی دولت یا مهربکی از ادارات یا تصدی های دولت را بدست آورده و آنرا بضرر منافع عامه یا خصوصي استعمال نماید، علاوه بر جبران خساره عایده، به حبس متوسط محکوم میگردد."

۳۱۹ ماده:

(۱) طیب، جراح او یا هغه قابله چې مزور تصدیق یا اظهارات د هغوي په تزویر د پوهې سره سره د حمل، مرض، معلولیت، عیب یا وفات په اړه شخص ته ورکړي، د احوالو سره سم په متوسط حبس یا نغدي

ماده ۳۱۹:

"۱. طیب، جراح و یا قابله ایکه تصدیق یا اظهارات مزور را با وجود علم به تزویر آن در موارد حمل، مرض، معلولیت، عیب و یا وفات به شخص بدهد، حسب احوال به حبس متوسط و یا جزای نقدی که از

جزا چې له دولس زره افغانیو كمه او له شپېتو زرو افغانیو څخه زیاته نه وي، محكومېږي.

دوازده هزار افغانی كمر و از شصت هزار افغانی بیشتر نباشد، محكوم میگردد.

۲. كه په پورتنی فقره كې مندرج جرم د كوم شي د طلب له كبله د خپل ځان يا دبل شخص لپاره يا د وعدې يا بخشش د منلو يا د وعدې اخیستلو په وړاندې ارتكاب ومومي، مرتكب په متوسط حبس يا نغدي جزا چې له دولس زره افغانیو كمه او له شپېتو زرو افغانیو زیاته نه وي، محكومېږي.

۲. اگر جرم مندرج فقره فوق به اثر طلب چیزی برای خود و یا شخص دیگری و یا در بدل قبول و یا اخذ وعده یا بخشش ارتكاب گردد، مرتكب به حبس متوسط و یا جزای نقدی كه از دوازده هزار افغانی كمر و از شصت هزار افغانی بیشتر نباشد، محكوم میگردد.

۳۲۰ ماده:

ماده ۳۲۰:

((هغه شخص چې خپله يا د بل شخص په وسيله د معلولیت د اثبات په اړه تصدیق د ځان يا د بل شخص لپاره محكمې ته وړاندې كولو په نیت يا دا چې خپل ځان يا بل شخص له يوه عامه خدمت څخه خلاص كړي د طبيب يا جراح په نوم تزوير كړي، د احوالو سره سم په متوسط حبس يا نغدي جزا چې له دولس زره افغانیو كمه او له شپېتو زرو افغانیو زیاته نه وي، محكومېږي.))

شخصیكه خود او يا توسط شخص دیگر تصدیق را در مورد اثبات معلولیت برای خود و یا برای شخص دیگر بمنظور تقدیم آن به محكمه یا قصد اینکه خود یا شخص دیگری را از یکی از خدمات عامه رها سازد بنام طیب یا جراح تزوير نماید، حسب احوال به حبس متوسط یا جزای نقدی كه از دوازده هزار افغانی كمر و از شصت هزار افغانی بیشتر نباشد، محكوم میگردد.

۳۲۱ ماده:

ماده ۳۲۱:

((هغه شخص چې د دغه قانون په ۳۱۹ او ۳۲۰ موادو كې مزور تصدیق د هغه په تزوير د علم سره سره استعمال كړي، پداسې توگه چې هغه محكمې يا د دولت يوه باصلاحیته مقام ته وړاندې كړي، په ۳۱۹ او ۳۲۰ موادو كې په عین ټاكل شوي جزا يا نغدي جزا چې له پنځه زره افغانیو تجاوز ونكړي، محكومېږي.))

"شخصیكه تصدیق مزور مندرج مواد ۳۱۹ و ۳۲۰ این قانون را با وجود علم به تزوير آن استعمال نماید طوریكه آنرا به محكمه یا یکی از مقامات با صلاحیت دولت تقدیم نماید، به عین جزای پیشینی شده مواد ۳۱۹ - ۳۲۰ یا جزای نقدی كه از پنج هزار افغانی تجاوز نکند محكوم میگردد."

۳۲۲ ماده:

ماده ۳۲۲:

د دغه فصل د احكامو په تطبیق كې د گوتې نښه د لاسلیك په شان اعتبار لري.

در تطبیق احكام این فصل نشان انگشت مانند امضأ اعتبار دارد.

اوس دغه پورتنی مواد تشریح کوو:

حال میپردازیم به شرح مواد فوق الذکر:

طوریکه میدانیم ماده ۳۰۹ این قانون به تعریف جرم تزویر پرداخته هست.

در تعریف مذکور هم از نو ساختن نوشته ها، اسناد، امضا و مهر خلاف حقیقت جرم دانسته شده و هم تغییر آنها. همچنان در مورد اینکه تغییر به شکل ازدیاد، تبدیل، تقلید و یا حذف چیزی باشد هیچ فرقی وجود ندارد.

ماده ۳۱۰ به تعیین نوع مجازات با توجه به شی تزویر شده پرداخته هست.

فقره (۱) این ماده هرگاه شخصی قانون، فرمان یا امر ریاست جمهوری، تصویب حکومت، فرمان صدارت، حکم قطعی محکمه، مهر دولت و یا مهر و امضای رئیس دولت را تزویر نماید و یا اینکه با وجود علم به تزویر آن، آنرا مورد استعمال قرار دهد و یا آنرا به افغانستان داخل نماید، به حبس طویل محکوم میگردد.

اشیائیکه تزویر آنها درین فقره مستوجب مجازات حبس طویل تلقی گردیده هست، از جمله اشیائی اند که تزویر آنها بیشترین ضرر را متوجه جامعه میسازد. هرگاه من حیث نمونه قانون را مد نظر قرا دهیم میبینیم که هرگاه تزویری در آن صورت گیرد، چون قانون از صفت تعمیم برخوردار بوده و برای همگان بصورت مساوی ایجاد حق و وجیه مینماید، لذا اگر شخص در آن تزویر نماید امکان دارد شخص در آن برای خود و یا شخص دیگری ایجاد حقی نماید که مستحق آن نبوده و یا برای شخص دیگری تکلیفی را بمیان بیاورد که مکلف به انجام آن نمیشد. بنا بر اهمیت موضوع قانونگذار تلاش نموده هست با تعیین مجازات شدید در حقیقت اشخاص را از مبادرت ورزیدن به چنین امری بازدارد.

خرنگه چې پوهېږو د دغه قانون ۳۰۹ ماده د تزویر جرم تعریف کوي.

په دغه تعریف کې هم د حقیقت خلاف د لیکنو، اسنادو، لاسلیک او یا مهر نوي کول جرم ګنل شوي او هم په هغوي کې بدلون. همدارنگه پدې اړه چې تغییر د زیاتولو، تبدیل، تقلید، یا حذف په بڼه وي هېڅ توپیر نه لري.

۳۱۰ ماده تزویر شوي شي ته په پام مجازات ټاکلي دي.

د دغه مادې لومړۍ فقره که چېرې یو شخص قانون، د ولسمشرۍ فرمان یا امر، د حکومت تصویب، د صدارت فرمان، د محکمې قطعی حکم، د دولت مهر یا د ولسمشر مهر یا لاسلیک تزویر کړي او یا دا چې د هغه په تزویر د پوهې سره سره هغه استعمال کړي او یا هغه افغانستان ته راوړي په طویل حبس محکومېږي.

هغه شیان چې د هغوي تزویر پدې فقره کې د طویل حبس د مجازاتو مستوجب ګنل شوی دي، د هغه شیانو له ډلې دي چې د هغوي تزویر ټولني ته تر ټولو زیات ضرر رسوي. که د بېلګې په توګه قانون په پام کې ونیسو چې په هغه کې تزویر وشي، خرنگه چې قانون د تعمیم د صفت لرونکی دی او د ټولو لپاره په مساوي ډول حقوق او وجیبه رامنځته کوي، لدې کبله که شخص په هغه کې تزویر وکړي، نسایي په هغه کې د ځان یا د بل شخص لپاره حق ایجاد کړي چې هغه مستحق نه وي او یا د بل شخص لپاره تکلیف جوړ کړي چې د هغه په کولو مکلف نه وي. د موضوع د ارزښت له کبله قانون جوړوونکي هڅه کړېده چې د شدیدو مجازاتو په ټاکلو سره په حقیقت کې د دغه شان کارونو د کولو څخه د اشخاصو مخنیوی وکړي.

فقره (۲) این ماده شش دسته از اشیائی را ذکر نموده هست که مرتکب آن مستوجب مجازات حبس متوسط می‌گردد.

هر گاه به موارد شش گانه مندرج این فقرة نظر انداخته شود، دیده میشود که هر کدام در ساحه خاص خود از اهمیت زیاد برخوردار بوده ولی با مقایسه آن به اشیای مندرج در فقرة (۱) این ماده میتوان گفت که از نقطه نظر اهمیت این اشیا در درجه ثانوی قرار دارند و به همین علت هست که قانونگذار برای مرتکب تزویر در همچو اشیاء مجازات حبس متوسط را پیشینی نموده هست.

مواد ۳۱۱ و ۳۱۲ این قانون به ترغیب اطلاع دهی از جرم توسط خود شخص مرتکب پرداخته هست.

ماده ۳۱۱ اطلاع دهی ایرا که قبل از اتمام جرم و یا آغاز تحقیق به مراجع ذیصلاح صورت گرفته باشد باعث رفع مسئولیت جزائی از شخص اطلاع دهنده دانسته هست.

همچنان ماده ۳۱۲ حتی در صورت آغاز تحقیق نیز شخص را در صورتیکه اطلاع دهی وی باعث دستگیری سایر مرتکبین عین جرم و یا سایر جرایم مماثل گردد، مستوجب معافیت از مجازات دانسته ولی برای این امر صراحتاً حکم ننموده بلکه محکمه را مخیر گردانیده هست تا در همچو حالت با توجه به اوضاع و احوال به معافیت از مجازات شخص اقدام نماید.

ماده ۳۱۳ این قانون طی دو فقرة به بیان موضوع تزویر اسناد رسمی و غیر رسمی توسط موظف خدمات عامه مبادرت ورزیده هست.

د دغه مادې (۲) فقره شپږ ډلې هغه شيان ذکر کړيدي چې د هغه مرتکب د متوسط حبس د مجازاتو مستوجب کېږي.

که چېرې د دغه فقرې مندرجو شپږگو مواردو ته پام وکړو، لیدل کېږي چې هر یو په یوه ځانگړې ساحه کې د زیات ارزښت لرونکي دي مگر د دغه مادې د لومړۍ فقرې د مندرجو اشیاءو په پرتله ویلاي شو چې د دغه شيانو د ارزښت د لیدلوري څخه په ثانوي درجه کې راځي او د همدې علت له کبله قانون جوړوونکي هڅه کړې چې د دغه شان شيانو د تزویر د مرتکب لپاره د متوسط حبس مجازات وټاکي.

د دغه قانون ۳۱۱ او ۳۱۲ مواد د جرم په اړه خپله د مرتکب شخص لخوا د خبر ورکولو هڅونه کړېده.

۳۱۱ ماده هغه خبر ورکول چې د جرم د اتمام یا د څېړنو د پیل څخه مخکې ذیصلاح مراجعو ته شوې وي د اطلاع ورکوونکي شخص د جزایي مسئولیت د رفع کېدو باعث گڼلې دي.

همدارنگه ۳۱۲ ماده حتی د څېړنو د پیل په صورت کې هم شخص په هغه صورت کې د مجازاتو څخه د معافیت مستوجب گڼلې چې د هغه خبر ورکول د عین جرم یا د دغه شان نورو جرمونو د مرتکبینو د نیول کېدو باعث شي، مگر د دغه امر په اړه یې په صراحت سره حکم ندی کړی بلکه محکمه یې مخیره گړځولې ده چې د پداسې حالت کې اوضاع او احوال ته په پام د مجازاتو څخه د شخص په معافیت اقدام وکړي. ۳

د دغه قانون ۳۱۳ ماده د دوه فقرو په ترڅ کې د عامه خدمتونو د موظف لخوا د رسمي او غیر رسمي اسنادو د تزویر موضوع څېړلې ده.

فقره (۱) این ماده به تزویر اسناد رسمی توسط موظف خدمات عامه اشاره نموده و مرتکب آنرا مستوجب حبس طویل تلقی نموده هست.

فقره (۲) این ماده به تزویر موظف خدمات عامه در اسناد عرفی پرداخته و مرتکب آنرا مستوجب مجازات حبس متوسط و یا قصیر قلمداد نموده هست.

لازم به تذکر هست که تزویر مرتکبه در هر دو حالت باید عمدی بوده باشد در غیر آن مرتکب مستوجب مجازات نمیشد.

همچنان علت فرقیکه در مجازات تزویر سند عرفی و رسمی وجود دارد در آنست که چون اسناد رسمی در محضر قضا و سایر مراجع دولتی نسبت به اسناد عرفی از ارزش و اعتبار بیشتری برخوردار میباشد لذا تزویر در آن ایجاب مجازات بیشتر را می نماید.

ماده ۳۱۴ این ماده حالت مرتکب جرایم مندرج فقرات (۱) و (۲) ماده ۳۱۳ در صورتیکه موظف خدمات عامه نباشد از حالت شخص موظف خدمات عامه متمایز دانسته و برای مرتکب آن حبس طویلی که از ده سال تجاوز نکند را تعیین نموده هست.

درینجا سوال مطرح میگردد که هرگاه شخص موظف خدمات عامه نبوده و در اسناد عرفی مرتکب تزویر گردد، آیا مجازات حبس طویل بالایش تطبیق میگردد یا کدام مجازات دیگر؟

در جواب این سوال باید گفت که متاسفانه متن ماده ۳۱۴ در رابطه به تزویر اسناد رسمی و یا عرفی توسط شخص غیر موظف خدمات عامه هیچ تفکیکی قایل

د دغه مادې (۱) فقره د عامه خدمتونو د موظف لخواه رسمي اسنادو تزویر ته اشاره کړې او د هغه مرتکب یې د طویل حبس د مجازاتو مستوجب گڼلی دی.

د دغه مادې (۲) فقره په عرفی اسنادو کې د عامه خدمتونو د تزویر موضوع څېړي او د هغه مرتکب د متوسط یا قصیر حبس د مجازاتو مستوجب گڼي.

د یادولو وړ ده چې مرتکبه تزویر باید په دواړو حالتونو کې عمدي وي د هغه څخه بغیر مرتکب یې د مجازاتو وړ ندي.

همدارنگه د عرفی او رسمي سند د تزویر په مجازاتو کې چې توپیر وجود لري لدې کبله دی چې څرنگه چې رسمي اسناد د قضا او نورو دولتي مراجعو په محضر کې د عرفی اسنادو په پرتله د زیات ارزښت لرونکي دي لدې کبله په هغه کې تزویر د زیاتو مجازاتو ایجاب کوي.

د دغه قانون ۳۱۴ ماده د ۳۱۳ مادې د (۱) او (۲) فقرې د مندرجو جرمونو د مرتکب حالت په هغه صورت کې چې د عامه خدمتونو موظف نه وي د عامه خدمتونو د موظف شخص د حالت څخه متمایز گڼلی او د هغه د مرتکب لپاره یې طویل حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي، ټاکلی دی.

دلته پوښتنه راپورته کېږي چې که چېرې شخص د عامه خدمتونو موظف نه وي او په عرفی اسنادو کې تزویر وکړي، آیا د طویل حبس مجازات پرې تطبیقېږي او که کوم نور مجازات؟

د دغه پوښتنې په ځواب کې باید وویل شي چې په خواشینۍ سره د ۳۱۴ مادې متن د رسمي یا عرفی اسنادو د تزویر په اړه د عامه خدمتونو د غیر موظف شخص

نگرديده هست. يعنى براى هر دو نوع تزوير عين مجازات را تعيين نمود هست حالانكه با توجه به تعيين مجازات حبس متوسط و قصير براى موظف خدمات عامه كه مرتكب تزوير سند عرفى گرديده باشد، ميتوان گفت كه تعيين مجازات حبس طويل براى شخص غير موظف خدمات عامه بخاطر تزوير اسناد عرفى غير عادلانه ميباشد.

ماده ۳۱۵ اين قانون به تصريح حالتى ميپرازد كه موظف خدمات عامه در آن منحيث وظيفه مكلف به تحرير سند بوده و در متن و يا شكل آن تغيير وارد مى نمايد.

درين ماده از دو نوع تغيير تذکر بعمل آمده هست كه عبارتند از:

يکى حالتى هست كه شخص موظف خدمات عامه در متن سند بدون آگاهى طرف مقابل تغييرى وارد مى نمايد و آن در حالتى هست كه شخص موظف خدمات عامه در اقرار شخصى كه سند براى او تحرير ميگردد تغييرى وارد مى نمايد.

ديگر حالتى هست كه شخص موظف خدمات عامه واقعه مزوره را با وجود آگاهى به تزوير آن به شكل يك واقعه درست و صحيح درج سند مى نمايد. درين حالت شخصيكه سند براى او ترتيب ميگردد نيز نه تنها كه از تزوير شخص موظف خدمات عامه آگاهى دارد بلكه خود نيز به تزوير يك واقعه پرداخته هست كه بعداً آنرا موظف خدمات عامه به شكل واقعه درست درج سند مى نمايد.

مجازات پيشيى شده درين ماده حبس طويل ميباشد كه براى هر دو حالت عين مجازات ميباشد و بين دو

لپاره هيچ تفكيك ندى كړي. يعنى د دواړو ډولونو تزوير لپاره يې عين مجازات ټاكلي دي پداسې حال كې چې د عامه خدمتونو د موظف لپاره چې د عرفي سند په تزوير مرتكب شوى وي، د متوسط او قصير حبس ټاكل كېدو ته په پام به غير عادلانه وي چې د عامه خدمتونو د غير موظف شخص لپاره د عرفي اسنادو د تزوير له كبله د طويل حبس مجازات وټاكو.

د دغه قانون ۳۱۵ ماده داسې حالت تصريح كوي چې د عامه خدمتونو موظف په هغه كې د وظيفې په توگه د سند په تحرير مكلف وي او د هغه په متن يا شكل كې تغيير وارد كړي.

پدې ماده كې د دوه ډوله تغيير يادونه شوى ده:

يو هغه حالت دى چې د عامه خدمتونو موظف شخص د سند په متن كې د مقابل لوري د خبرتيا پرته تغيير وارد كړي او هغه په داسې حالت كې دي چې د عامه خدمتونو موظف د هغه شخص په اقرار كې چې سند د هغه لپاره ليكل كېږي بدلون رامنځ كړي.

بل هغه حالت دى چې د عامه خدمتونو موظف شخص مزوره واقعه د هغه په تزوير د خبرتيا سره سره هغه ته د يوې سمې او صحيح واقعي شكل ور كړي. پدې حالت كې هغه شخص چې سند د هغه لپاره ترتيب كېږي هم نه يوازې دا چې د عامه خدمتونو د موظف د تزوير څخه خبرتيا لري بلكه خپله يې هم يوه واقعه تزوير كړېده چې وروسته د عامه خدمتونو د مؤلف لخوا د يوې سمې واقعي ه توگه په سند كې درج كېږي.

پدې ماده كې وړاندوينه شوي مجازات طويل حبس دى چې د دواړو حالتونو لپاره عين مجازات دي او د

دغه دواړو حالتونو تر منځ کوم توپیر نه مني.

حالت فوق الذکر فرقی قابل نگریده هست.

د دغه قانون د ۳۱۶ مادې د حکم سره سم که چېرې یو شخص رسمي او یا هم عرفي پانې او اسناد که د عامه خدمتونو د موظف لخوا تزویر شوي وي او که د بل شخص لخوا او کېدای شي تزویر په هغه اسنادو کې چې د هغه تحریر د عامه خدمتونو د موظف دنده وي، ترسره شوی وي او یا هم په هغه اسنادو کې چې د دندې په مهال هغه ته لاسرسی مومي، د هغه په تزویر د خبرتیا سره سره و کاروي، په طویل حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي، محکومېږي.

مطابق حکم ماده ۳۱۶ این قانون هرگاه شخصی اوراق و اسناد رسمی و یا عرفی را، خواه از جانب موظف خدمات عامه تزویر شده باشد و یا هم از جانب شخص دیگر و خواه تزویر در اسنادیکه تحریر آن وظیفه موظف خدمات عامه میباشد، صورت گرفته باشد و یا در اسنادیکه در حین وظیفه به آن دسترسی پیدا می نماید، با وجود علم به تزویر آن مورد استفاده قرار میدهد به حبس طویلیکه که بیشتر از ده سال نباشد محکوم میگردد.

۳۱۷ ماده داسې حالت تشریح کوي چې یو شخص د بل چا په لیکنو کې په تزویر مرتکب شي یا د تزویر شوي سند د تزویر څخه د خبرتیا د درلودلو سره سره، له تزویر شوي سند کار واخلي.

ماده ۳۱۷ به شرح حالتی میپردازد که شخص در نوشته شخص دیگری مرتکب تزویر گردیده و یا با وجود آگاهی از تزویر، سند تزویر شده را مورد استفاده قرار دهد.

ظاهراً د دغه مادې حکم د ۳۱۵ مادې سره ورته ښکاري مگر که چېرې پدې اړه یو څه څیر شولیدل کېږي چې ۳۱۵ ماده د عامه خدمتونو د موظف شخص لخوا د تزویر د ارتکاب په اړه ده پداسې حال کې چې ۳۱۷ ماده د نورو اشخاصو لخوا د دغه جرم د ارتکاب په اړه ده.

ظاهراً حکم این ماده با ماده ۳۱۵ مشابه به نظر میرسد ولی هرگاه در این دو ماده اندکی دقت صورت گیرد دیده میشود که ماده ۳۱۵ صرف در مورد ارتکاب جرم تزویر از طرف موظف خدمات عامه بوده در حالیکه ماده ۳۱۷ در مورد ارتکاب این جرم از جانب سایر اشخاص میباشد.

له بل لوري د مجازاتو له لیدلوري هم د دغه دوه مادو احکام له یو بله توپیر لري. لکه څرنگه چې ۳۱۵ مادې د تزویر د جرم د مرتکب لپاره طویل حبس او ۳۱۷ مادې د متوسط حبس مجازات ټاکلي دي.

از طرف دیگر از نقطه نظر مجازات نیز تفاوتی بین احکام این دو ماده موجود هست. چنانچه ماده ۳۱۵ برای مرتکب جرم تزویر مجازات حبس طویل را و ماده ۳۱۷ مجازات حبس متوسط را پیشبینی نموده هست.

د دغه قانون ۳۱۸ ماده داسې حالت په اړه ده چې یو شخص د دولت حقیقي مهر یا د دولت د یوې ادارې یا د تصدی مهر پیدا کړي او هغه د عامه یا خصوصي گټو

ماده ۳۱۸ این قانون در مورد حالتی هست که یک شخص مهر حقیقی دولت یا مهر یک اداره و یا تصدی دولت را بدست آورده و آنرا بر علیه منافع عامه و یا

په وړاندې استعمال کړي.

خصوصی مورد استفاده قرار دهد.

لکه چې مخکې مو مطالعه کړل په مخکینو موادو کې د غیر حقیقي او تزویر شوي مهر موضوع تر بحث لاندې وي مگر دلته د دولت یا دولتي تصدی حقیقي مهر د بحث مطرح دی. پدې معنی چې دلته خپله په مهر کې تزویر ندی شوی بلکه یوازې خپله دا چې دغه مهر د حق پرته کارول کېږي، تزویر گڼل کېږي.

طوریکه قبلاً مطالعه نمودیم در مواد قبلی بیشتر موضوع مهر غیر حقیقي و تزویر شده مورد بحث قرار گرفته بود ولی درینجا مهر حقیقي دولت و یا تصدی دولتی مطرح بحث میاشد. بدین معنی که درینجا در خود مهر تزویری صورت نگرفته بلکه صرف نفس اینکه مهر مذکور بدون حق مورد استفاده قرار میگیرد، تزویر پنداشته میشود.

همدارنگه بل قید چې پدې ماده کې ذکر شوی دی، عامه یا خصوصي گڼو ته د ضرر رسولو په موخه د دغه مهر کارول دي. که چېرې شخص دغه مهر ترلاسه کړي مگر د عامه یا خصوصي گڼو په ضد یې ونه کاروي، د دغه مادې په اساس د مجازات وړ ندی.

همچنان قید دیگری که درین ماده ذکر گردیده هست عبارت از استفاده مهر مذکور به قصد ضرر رسانیدن به منافع عامه یا خصوصي میاشد. هرگاه شخص مهر مذکور را بدست آورده ولی به ضرر منافع عامه یا خصوصي مورد استفاده قرار ندهد، باساس این ماده قابل مجازات نمیاشد.

د دغه شان عمل د مرتکب لپاره ټاکل شوي مجازات متوسط حبس او د اړولي زیان جبران دي، که دغه ضرر د ملت گڼو ته رسېدلی وي او که خصوصي گڼو ته.

مجازات پیشینی شده برای مرتکب همچو عمل حبس متوسط و جبران خساره عاید میاشد، خواه ضرر و یا خساره به منافع ملت وارد گردیده باشد و یا منافع خصوصي.

۳۱۹ ماده د دوه فقره په ترڅ کې د طبابت په ساحه کې د مرتکبه تزویر موضوع څېړلې ده.

ماده ۳۱۹ طی دو فقره به تزویر مرتکبه در ساحه طبابت پرداخته هست.

د دغه مادې د (۱) فقرې په بنسټ که چېرې طبیب، جراح یا قابله د خبرتیا د لرلو سره سره د حمل، مرض، معلولیت، عیب یا وفات په اړه د یو شخص مزور اظهارات تصدیق کړي، په متوسط حبس یا نغدي جریمه چې له ۱۲ زرو افغانیو کمه او له ۶۰ زرو افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.

مطابق فقره (۱) این ماده هر گاه طبیب، جراح و یا قابله با وجود آگاهی، اظهارات مزور یک شخص را در مورد حمل، مرض، معلولیت، عیب و یا وفات مورد تصدیق قرار دهد، به حبس متوسط یا جریمه نقدی که کمتر از ۱۲ هزار و بیشتر از ۶۰ هزار نباشد، محکوم میگردد.

یعنی که چېرې طبیب، جراح یا قابله د پوهې او خبرتیا سره سره چې شخص غواړي په ناحقه د حمل، مرض یا

یعنی هرگاه طبیب، جراح و یا قابله با وجود فهم و آگاهی از اینکه شخص میخواهد به ناحق تصدیق

حمل، مرض و یا فوت را مورد استفاده قرار دهد ولی با آنهم برای شخص تصدیق آرائه می کند مستوجب مجازات شناخته میشود. علت این امر در آنست که چون به واسطه تصدیق مذکور، شخص میتواند برای خودش حقی را که مستحق آن نمیشد ایجاد نموده و یا برای شخص دیگر تکلیفی را ایجاد نماید که به آن مکلف نمیشد، لذا طیب و یا جراح نهایت تلاش نماید تا بواسطه تصدیق داده شده توسط وی هیچ حقی ضایع نگردیده و همچنان هیچ حقی برای غیر مستحق اعطا نگردد.

فقره (۲) این ماده حالتی را تسجیل نمود هست که طیب، جراح و یا قابله در بدل کار مندرج فقره فوق چیزها برای خودش و یا شخص دیگری طلب نمود و یا چیزی را به نام بخششی دریافت و یا وعده به آنرا قبول نماید.

درین حالت نیز شخص طیب، جراح و یا قابله به حبس متوسط و یا جزای نقدی ایکه از ۲ هزار افغانی کمتر و از ۶۰ هزار افغانی بیشتر نباشد، محکوم میگردد.

طوریکه دیده میشود هرگاه طیب، جراح و یا قابله چیزی را در برابر ارئه تصدیق مزور دریافت نماید و یا خیر در هر دو صورت به عین مجازات محکوم میگردد. منطق این امر در آنست که چون اساس ارتکاب جرم ارئه تصدیق مزور میباشد که باعث ایجاد حق و یا وجیبه غیر قانونی برای شخص و یا اشخاص میگردد لذا گرفتن و یا نگرفتن چیزی توسط داکتر هیچ تاثیری بالای نوع مجازات تعیین شده ندارد و لذا در هر دو صورت یکسان میباشد.

ماده ۳۲۰ این قانون حالتی را به شرح میگیرد که در آن

فوت تصدیق و کاروی مگر لدی سره سره شخص ته تصدیق و پراندی کوی، د مجازاتو مستوجب گنجل کپری. د دغه امر علت پدی کپی دی چې څرنګه چې د دغه تصدیق له کبله شخص کولای شي د خپل ځان لپاره داسې حق تر لاسه کړي چې د هغه مستحق ندی او یا د بل شخص لپاره تکلیف جوړ کړي، چې په هغه مکلف نه وي، لدی کبله طیب یا جراح باید خپله ټوله هڅه و کاروی چې د هغه د ورکړل شوي تصدیق له کبله هېڅ یو حق ضایع نه شي او همدارنګه د غیر لپاره هېڅ حق ورنکړل شي.

د دغه مادې دوهمې فقرې داسې حالت تسجیل کړی چې طیب، جراح یا قابله د پورتنی فقرې د مندرج کار په وړاندې کوم شی د ځان لپاره یا د بل شخص لپاره وغواړي یا کوم شی د بخششی په نامه تر لاسه کړي یا د هغه وعده ومني.

پدی حالت کې هم خپله طیب، جراح یا قابله په متوسط حبس یا نغدي جزا چې له ۲ زره افغانیو کمه او له ۶۰ زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.

څرنګه چې لیدل کېږي که چېرې طیب، جراح یا قابله د مزور تصدیق په بدل کې کوم شی تر لاسه کړي او که یې تر لاسه نکړي په دواړو حالتونو کې په عین مجازاتو محکومېږي. د دغه ټکي منطق پدی کپی دی چې څرنګه چې د جرم د ارتکاب ساس د مزور تصدیق وړاندې کول دي چې د شخص یا اشخاصو لپاره غیر قانوني حق یا وجیبه ایجادوي لدی کبله د ډاکټر لخوا د کوم شي اخیستل یا نه اخیستل پر ټاکل شویو مجازاتو هېڅ ډول اغېزه نلري او لدی کبله په دواړو حالتونو کې یو شان دي.

د دغه قانون ۳۲۰ ماده داسې حالت شرح کوي چې په

شخصی تصدیق معلولیت را غرض تقدیم به محکمه و یا غرض معاف ساختن خود و یا شخص دیگری از یکی از خدمات عامه به نام طیب یا جراح تزویر مینماید.

درینحالت پای هیچ طیب و یا جراحی دخیل نبوده بلکه شخص جهت رسانیدن منفعت برای خودش و یا شخص دیگری و یا هم جهت ضرر رسانیدن به غیر در یک دعوی تصدیق معلولیت را بنام یک داکتر تزویر مینماید.

قانون جزا برای مرتکب همچو عمل عین جزائی را که برای طیب یا جراح تصدیق کننده اظهارات و نوشته های تزویری تعیین نموده بود، تعیین نموده هست که عبارت از مجازات حبس متوسط و یا جریمه نقدی میباشد.

ماده ۳۲۱ این فصل استعمال تصدیق مندرج مواد قبلی را در صورت علم و آگاهی به مزور بودن آن مستوجب عین مجازات پیشینی شده برای طیب تصدیق کننده و یا شخص تزویر کننده تصدیق، تلقی نموده هست.

آنچه درین ماده قابل بحث هست موضوع مجازات نقدی کمتر از ۵ هزار افغانی هست که در ماده مذکور برای مرتکب این عمل پیشینی گردیده هست.

طوریکه دیده میشود مجازات پیشینی شده نقدی در مواد ۳۱۹ و ۳۲۰ این قانون دارای حد اکثر و حداقل میباشد که از ۱۲ هزار افغانی شروع و به ۶۰ هزار افغانی ختم میگردد که با توجه با احوال مجرم قاضی میتواند در بین این دو مقدار به اصدار حکم پردازد. ولی تعیین جزای نقدی کمتر از ۵ هزار در این ماده بدون ذکر

هغه کې شخص د معلولیت تصدیق محکمې ته د وړاندې کولو یا د یوه عامه خدمت څخه د خپل ځان یا بل شخص د معاف کولو لپاره د طیب یا جراح په نوم تزویر کړي.

پدې حالت کې هیچ یو طیب او جراح په جرم کې دخیل نه وي بلکه شخص ځانته یا بل شخص ته د گټې رسولو لپاره یا هم نورو ته د ضرر رسولو لپاره په یوه دعوي کې د خپل معلولیت تصدیق د ډاکټر په نامه تزویروي.

د جزا قانون د داسې یوه عمل د مرتکب لپاره عین هماغه جزا چې د تصدیق کوونکي طیب یا جراح لپاره ټاکلې ده، د دغه شخص لپاره یې هم ټاکلې چې د متوسط حبس یا نغدي جریمې جزا ده.

د دغه فصل ۳۲۱ ماده د مخکینيو موادو د مندرج تصدیق استعمال د هغه پر تزویر د علم او خبرتیا په لرلو سره سره د تزویر د تصدیق کوونکي طیب یا هم د تصدیق د تزویروونکي شخص لپاره د ټاکل شوي عین مجازاتو مستوجب گڼي.

هغه څه چې پدې ماده کې د بحث وړ دي تر ۵ زره افغانیو څخه کم نغدي سزاده چې پدې ماده کې د دغه عمل د مرتکب لپاره ټاکل شوي دي.

لکه څرنګه چې لیدل کېږي په ۳۱۹ او ۳۲۰ موادو کې ټاکل شوي نغدي مجازات د اقل او اکثر حد لرونکي دي چې له ۱۲ زره افغانیو پیل او تر ۶۰ زره افغانیو رسېږي، چې د مجرم احوالو ته په پام قاضي کولای شي د دغه دوه مقدارونو ترمنځ حکم صادر کړي. مګر د ۵ زره افغانیو څخه د کمې نغدي جزا ټاکل پدې ماده کې

کدام حالت خاصی در حقیقت هیچ گاه توجیه پذیر نبوده و باعث ابهام برای قاضی در موقع اصدار حکم می‌گردد.

ماده ۳۲۲ این فصل اعتبار نشان انگشت را عین اعتبار امضاً دانسته هست.

یعنی هرگاه در سند تزویر شده به عوض امضاً شخص نشان انگشت شخص درج گردیده هست، عیناً مانند آنست که در سند مذکور امضای شخص موجود باشد.

د کوم ځانگړې حالت د ذکر کولو څخه پرته په حقیقت کې هېڅکله د توجیه وړ ندي او د حکم د اصدار په وخت کې د قاضي لپاره د ابهام باعث کېږي.

د دغه فصل ۳۲۲ ماده د گوتې د نښان اعتبار عین د لاسلیک اعتبار گڼلې دی.

یعني که چېرې په تزویر شوي سند کې د شخص د لاسلیک په ځاي د گوتې نښه درج شوې وي، عیناً پدې شان ده چې پدې سند کې د شخص امضا موجود وي.

قضایا:

لومړۍ قضیه:

د رحیم الله په نوم یو شخص د کابل پوهنتون د یوې پوهنځي مهر او تاپه تر لاسه کوي او له هغه څخه د هغه اشخاصو د فراغت د تصدیق لپاره چې لدې پوهنځي څخه فارغ شوي ندي، ترې کار واخلي. دغه شخص د مسئولو مقاماتو لخوا نیول کېږي او د مراحلو د طی کولو څخه وروسته محکمې ته راجع کېږي او قاضي هغه د جزا د قانون د (۲) فقرې سره سم په ۳ کلن حبس محکوموي.

قضایا:

قضیه اول:

شخصی به اسم رحیم الله مهر و تاپه یکی از پوهنځي های پوهنتون کابل را بدست آورده و از آن جهت ارائه تصدیق فراغت برای اشخاصیکه اصلاً از پوهنځي مذکور هیچ فراغت حاصل ننموده اند، مورد استفاده قرار داده هست. شخص مذکور از طرف مقامات مسئول دستگیر گردیده و بعد از طی مراحل قضیه وی به محکمه راجع گردیده و قاضی وی را مطابق به حکم فقره (۲) ماده ۳۱۰ قانون جزا به مجازات ۳ سال حبس محکوم نموده هست.

رحیم الله د قاضي پر حکم اعتراض کړی او ادعا یې کړېده چې ده دغه تاپه اشخاصو ته د گټې رسولو لپاره کارولې ده. د بېلگې په توگه ده د هغه ځوانانو پر زړه بدوونکي حالت چې د کار موندلو د زیاتو هڅو سره سره د کار په موندلو ندي بریالي شوي، ډېر خپه شوی او پر بکړه یې کړېده چې لدې لارې د هېواد ځوان نسل ته مرسته ورسوي چې د

رحیم الله حکم قاضی را در زمینه مورد اعتراض قرار داده و ادعا نموده هست که وی صرف مهر و تاپه مذکور را جهت رسانیدن منفعت به اشخاص مورد استفاده قرار داده هست. بگونه مثال وی با ملاحظه وضعیت رقت بار جوانانی که با وجود تلاش غرض یافتن کار به علت نداشتن سند لسانس موفق به یافتن شغل نمی‌گردند، خیلی متاثر گردیده و تصمیم گرفته هست تا ازین طریق یک کمکی را به نسل جوان

کشور که از نعمت سواد در جریان جنگ محروم گردیده اند، انجام دهد.

وی اضافه نموده هست که بخاطر انجام این کار هیچگونه مفاد مادی و یا معنوی دریافت ننموده و این کار را صرف به حسن نیت و بخاطر رساندن خیر به دیگران انجام داده هست.

به نظر شما آیا میتوان عمل رحیم الله را بخاطر اینکه به حسن نیت انجام یافته هست توجیه نمود؟

آیا در جرم تزویر کسب منفعت برای تزویر کننده مطرح هست یا خیر و یا صرف نفس ارتکاب جرم مستوجب مجازات میباشد؟

آیا انگیزه شریف در ارتکاب عمل جرمی موثر هست یا خیر؟

جنگ جگرو په بهیر کې د سواد له نعمته بې برخې پاتې دي.

هغه زیاته کړېده چې د دغه کار د سرته رسولو لپاره یې هېڅ ډول مادي یا معنوي مفاد ندی ترلاسه کړی او دغه کار یې په حسن نیت نورو ته د خیر رسولو په منظور کړی دی.

ستاسو په نظر آیا کولای شو د رحیم الله عمل د دې پخاطر چې په حسن نیت ترسره شوی توجیه کړو؟

ایا د تزویر په جرم کې د تزویر کوونکي لپاره د منفعت ترلاسه کول مطرح دي او که نه خپل د جرم ارتکاب د مجازاتو مستوجب کېږي؟

آیا شریفه انگیزه د جرمی عمل په ارتکاب کې اثر لري که نه؟

قضیه دوم:

نوید در شفا خانه تویر کلوز منیث دا کتر ایفای وظیفه می نماید. وی برای یکی از مریضانش که در یکی از ادارات دولتی منیث کارمند ایفای وظیفه مینماید تصدیقی را مبنی بر موجودیت مکروب تویر کلوز در نزد مریض مذکور ارائه می نماید.

مریض مذکور تصدیق را جهت گرفتن امتیازات خویش به اداره مربوطه برده و خواهان اجراءات قانونی میگردد. مسئولین اداره مذکور جهت تثبیت صحت تصدیق فوراً شخص مذکور را جهت معاینات به یکی از شفاخانه های خصوصی میفرستند و در نتیجه معلوم میگردد که شخص مذکور مبتلا به مرض تویر کلوز نه بلکه سل میباشد. مسئولین مذکور بنا بر سوء نیتی که در مورد شخص مذکور داشتند، فوراً موضوع را

دوهمه قضیه:

نوید د تویر کلوز په روغتون کې د ډاکټر په توگه دنده سرته رسوي. هغه د خپل یوه مریض لپاره چې په یوه دولتي اداره کې کار کوي دغه مریض ته د هغه په نزد د تویر کلوز د مکروب د موجودیت تصدیق ورکوي.

دغه مریض د خپلو امتیازاتو د ترلاسه کولو لپاره مربوطې ادارې ته وړي او د قانوني اجراءاتو غوښتونکی کېږي. د دغه ادارې مسئولین د تصدیق د صحت د تثبیت لپاره سملاسي دغه شخص د معایناتو لپاره یوه خصوصي روغتون ته لېږي په نتیجه کې معلومېږي چې دغه شخص په تویر کلوز نه بلکه په سل مبتلا دی. دغه مسئولینو چې د دغه شخی په اړه سوء نیت درلود فوراً موضوع رسمي کوي او څارنوالی ته یې

رسمی ساخته و قضیه را به خرنوالی راجع میسازند تا نوید و شخص مذکور را به سرگردانی مواجه سازند.

خرنوال قضیه از محکمه درخواست مینماید تا داکتر را بخاطر ارائه تصدیق تزویر شده مطابق فقره (۱) ماده ۳۱۹ قانون جزا به جزای نقدی ۵۰ هزار افغانی محکوم نماید. همچنان برای شخص مریض نیز مطابق ماده ۳۲۱ عین مجازات را تقاضا مینماید.

قاضی محکمه با ملاحظه دلایل خرنوال مجازات تقاضا شده برای هر یک را حکم می نماید. نوید و شخص مریض هر دو حکم قاضی را در دو نکته مورد اعتراض قرار میدهند:

اول اینکه آنچه بعنوان تزویر در ادعای خرنوال مطرح گردیده، تزویر نبوده بلکه اشتباه در تشخیص بوده هست. زیرا شخص مذکور برای مدتی تحت تداوی قرار داشته و باساس همان تداوی داکتر به ارائه تصدیق برای شخص مذکور پرداخته هست.

دوم اینکه احیاناً اگر عمل مذکور تزویر تلقی گردد، هیچکدام از دو نفر نفر از اینکه در تصدیق مذکور تزویری موجود باشد آگاهی و علم نداشته اند.

لذا حکم مواد ۳۱۹ و ۳۲۱ در مورد ایشان قابل تطبیق نمیباشد.

چه اشتباهی در حکم قاضی به مشاهده میرسد؟

آیا دلایل ارائه شده توسط داکتر نوید و شخص مریض موجه به نظر میرسد یا خیر؟

لطفاً نکات تمایز حقایق قضیه مذکور از حکم مواد مذکور را بیان نمائید.

راجع کوی چې نوید او دغه شخص له سرگردانی سره مواجه کړي.

د قضیې خرنوال غوښتنه کوي چې ډاکټر د تزویر شوي تصدیق له کبله د جزا د قانون د ۳۱۹ مادې د لومړي فقرې سره سم د ۵۰ زرو افغانیو په نغدي جزا محکوم کړي. همدارنگه د مریض شخص لپاره هم د ۳۲۱ مادې په بنسټ د عین مجازات غوښتنه کوي.

د محکمې قاضي د خرنوال د دلایلو په اورېدو سره د هر یوه لپاره د غوښتل شویو مجازاتو حکم کوي. نوید او مریض شخص دواړه د قاضي حکم په دوه ټکو کې تر اعتراض لاندې نیسي:

اول هغه څه چې د خرنوال په ادعا کې د تزویر په توګه مطرح شوي تزویر نه بلکه په تشخیص کې اشتباه ده. ځکه دغه شخص د یوې مودې لپاره تر درملنې لاندې ؤ او د هماغه درملنې په بنسټ ډاکټر هغه ته دا تصدیق ورکړی دی.

دوهم احیاناً که دغه عمل تزویر وګڼل شي، د دغه دوه تنو څخه هېڅ یو په تصدیق کې د تزویر د شته والي څخه خبر او علم نلري.

لدې کبله د ۳۱۹ او ۳۲۱ مادې احکام د دوي په اړه د تطبیق وړ ندي.

د قاضي په حکم کې کومه اشتباه لېدل کېږي؟

آیا د ډاکټر نوید او مریض شخص لخوا وړاندې شوي دلایل موجه ښکارېږي که نه؟

مهرباني وکړئ د دغه موادو له حکم څخه د دغه قضیې د حقایقو د تمایز ټکي بیان کړئ.

د صنفې مباحثې لپاره پوښتنې:

سوالات برای مباحثه صنفی:

۱. د تزویر جرم تعریف کړئ.
۱. جرم تزویر را تعریف نمائید.
۲. د تزویر د جرم په اړه د جزا څخه د معافیت حالات بیان کړئ او ووايئ چې د قانون په کومو موادو کې دا موضوع ذکر شوي ده؟
۲. حالات معافیت از جزا در مورد جرم تزویر را بیان نموده و بگوئید که در کدام مواد قانون ازین موضوع تذکر رفته هست؟
۳. ولې د عامه خدمتونو د موظف لخوا د عرفي سند د تزویر مجازات د رسمي سند د تزویر د مجازاتو په پرتله کم ټاکل شوي دي؟
۳. چرا مجازات تعیین شده تزویر سند عرفی نسبت به تزویر سند رسمی توسط موظف خدمات عامه کمتر پیشینی گردیده هست؟
۴. د عامه خدمتونو د موظف لخوا د اسنادو د تحریر په وخت کې د شکل د بدلولو تزویر په څو ډوله ترسره کېږي، بیان یې کړئ؟
۴. تزویر در تغییر شکل اسناد در حین تحریر توسط موظف خدمات عامه به چند شکل صورت گرفته میتواند بیان نمائید؟
۵. ولې د طبیب او جراح مجازات په دواړو حالتونو یعنی که چېرې د تزویر یا د تصدیق له کبله له شخص څخه څه وغواړي او که نه، یو شان ټاکل شوېده؟
۵. چرا مجازات طبیب و جراح در هر دو حالت یعنی هر گاه بخاطر تزویر و یا تصدیق تزویر چیزی طلب نماید و یا خیر یکسان پیشینی گردیده هست؟
۶. د افغانستان د جزا د قانون له مخې د تزویر شوي تصدیق څخه د ګټه اخیستونکي مجازات څه دي واضح یې کړئ؟
۶. مجازات استفاده کننده تصدیق تزویر شده مطابق قانون جزای افغانستان چیست واضح سازید؟

دوه یمه برخه:

د افرادو په وړاندې جنایتونه او

جنج:

بخش دوم:

جنایات و جنج ضد

افراد:

- پدې برخه کې مونږ هغه جرمونه توضیح کوو چې د هغوي اضرار مستقیماً د فرد جسمي او مالي بشپړ تیا ته متوجه وي. دغه جرمونه د هغوي د ارتکاب د کیفیت له کبله معمولاً افرادو ته صدمه رسوي او دغه صدمات معمولاً د افرادو جسم او وجود یا اموالو او شتمنیو ته درین بخش ما به تشریح و توضیح جرایمی میپردازیم که اضرار آن مستقیماً متوجه تمامیت جسمی و مالی افراد میباشد. این جرایم بنا بر کیفیت ارتکاب شان معمولاً افراد را مورد صدمه قرار داده و این صدمات معمولاً متوجه جسم و وجود ویا اموال و دارائی های

متوجه دي.

افراد ميباشد.

لمړی فصل:

عمدي قتل:

ښوونيزې موخې:

- عمدي قتل تعريف كړئ.

- د قتل ډولونه د مختلفو تقسيماتوله حيشه وليكئ.

- هغه حالات چې د قتل د جرم مرتكب په هغه كې د جزا د قانون سره سم د اعدام مستوجب كېږي، بيان كړئ.

هغه حالات چې پكې د قتل د جرم مرتكب د دوامداره حبس د جزا مستوجب كېږي، واضح كړئ.

- د زنا د تلبس په حالت كې د شخص لخوا د محارم د وژلو موضوع بيان كړئ.

مخكې لدې چې د افغانستان د جزا د قانون د موادو سره سم د عمدي قتل په اړه بحث وكړو، لازمه ده چې د اسلامي فقې د ليدلوري څخه د قتل ډولونه په لنډه توگه تر بحث لاندې ونيسو.

د قتل ډولونه د اسلامي فقه له نظره

لومړۍ - ثنابي يا دوه گوني تقسيم:

ځينې فقهاوو قتل په دوه ډوله وېشلی دی يو عمدي قتل او بل د خطاء قتل او د دغه دوه ډولونو تر منځ بل ډول نه مني، عمدي قتل د فقهاوو له نظره هر فعل چې د تجاوز په موخه ارتكاب ومومي او د مجني عليه د مړينې سبب

فصل اول:

قتل عمد:

اهداف آموزشی:

- قتل عمد را معرفی نمائید.

- انواع قتل را با توجه به تقسیم بندی های مختلف بنگارید.

- حالاتی را که مرتكب جرم قتل در آن مطابق قانون جزا مستوجب اعدام میگردد بیان نمائید.

حالاتی که در آن مرتكب جرم قتل مستوجب جزای حبس دوام میگردد واضح سازید.

- موضوع قتل محارم توسط شخص در حالت تلبس به زنا را بیان نمائید.

قبل از اینکه در مورد قتل عمد مطابق مواد قانون جزای افغانستان بحث نمايم، لازم هست تا انواع قتل را از نقطه نظر فقه اسلامی مختصراً به بحث بگيريم.

انواع قتل از نقطه نظر فقه اسلامی

اول- تقسيم ثنابي يا دو گانه:

بعضی از فقها قتل را به دو نوع تقسیم نموده اند یکی قتل عمدی و دیگری قتل خطاء و حد و سطی غیر از این دونوع فوق الذکر را قایل نیستند، قتل عمد از نظر این فقهاء هر فعل که بقصد تجاوز ارتكاب یابد و سبب

فوت مجنی علیه شود خواه جانی قصد قتل را داشته باشد و یا نداشته باشد اما شرط است تا فعل مذکور از طریق لعب یا مزاح و به قصد تادیب از طرف شخص که حق تادیب را دارا است صورت نگرفته باشد، که تقسیمات فوق از نظر مذهب امام مالک می باشد.

دوم - تقسیم ثلاثی: اکثر فقها ۶ قتل را به سه نوع تقسیم نموده اند:

۱- قتل عمدی: عبارت از قتل است که جانی فعل را به منظور از هتاق روح مجنی علیه مرتکب شده باشد.

۲- قتل شبه عمد: عبارت از قتل است که در آن جانی قصد اعتداء و تجاوز را بر مجنی علیه داشته ولی قصد قتل مذکور را نداشته باشد، و در اثر همین اعتداء و تجاوز مجنی علیه فوت نماید که علمای قوانین وضعی این نوع را بنام ضرب مفضی الی الموت نامیده اند.

۳- قتل خطا: این قتل به اشکال ذیل بوقوع می پیوندد:

الف: اینکه جانی قصد فعل را داشته باشد بدون آنکه مجنی علیه مقصود وی باشد مثلاً شخصیکه سنگی را پرتاب نماید و این سنگ به شخص دیگری اصابت نماید که این حالت بنام خطاء در فعل نامیده میشود.

ب: اینکه جانی قصد فعل را داشته و قصد مجنی علیه را به این ظن یا گمان که فعل مذکور در مورد مجنی علیه مباح می باشد مانند مسلمانی به گمان اینکه جانب مقابل دشمن است فیر مینماید ولی فیر مذکور به مسلمان دیگر اصابت مینماید که حالت فوق بنام خطاء در قصد نامیده میشود.

ج: جانی قصد فعل را نداشته ولی از اثر تقصیر مذکور

شی که جانی د قتل قصد ولری او که نه، مگر شرط دی چې دغه فعل د لعب یا توکو له لاری او یا د هغه شخص لخوا چې د تادیب حق ولری د تادیب له لاری تر سره شوی نه وي، چې دغه تقسیمات د امام مالک د مذهب له نظره دي.

دویم- ثلاثی تقسیم: زیاتره فقهاوو قتل په درې ډوله وېشلی دی.

۱- عمدي قتل: د هغه قتل څخه عبارت دی چې جانی فعل د مجنی علیه د روح د از هتاق په موخه مرتکب شوی وي.

۲- شبه عمدي قتل: د هغه قتل څخه عبارت دی چې په هغه کې جانی پر مجنی علیه د اعتداء او تجاوز قصد ولری مگر د هغه د قتل قصد ونلری، او د همدغه اعتداء او تجاوز له کبله مجنی علیه مړ شي چې د وضعی قوانینو علماء دغه ډول د ضرب مفضی الی الموت نومولی دی.

۳- د خطاء قتل: دغه قتل په لاندې ډولونو وېشېږي.

الف: دا چې قاضي د فعل قصد ولری پرته لدې چې مجنی علیه د هغه مقصود وي مثلاً هغه شخص چې یوه تیره وغورځوي او دغه تیره پر چا ولگېږي چې دغه حالت په فعل کې د خطاء په نوم یادېږي.

ب: دا چې جانی د فعل قصد ولری او د مجنی علیه قصد پدې ظن چې دغه فعل د مجنی علیه په اړه مباح وي لکه یو انسان پدې گمان چې مقابل لوری دینمن دی فیر وکړي مگر دغه فیر پر بل مسلمان ولگېږي چې دغه حالت په قصد کې د خطاء په نوم یادېږي.

ج: جانی د فعل قصد ونلری مگر د هغه د تقصیر له کبله

فعل واقع میشود مانند شخصیکه در خواب بالای دیگری منقلب گردیده و باعث مرگ وی میگردد.

د: فعل جانی سبب فوت شخص گردد مانند شخصیکه در راه چاهی را حفر نماید و شخص رونده در شب در آن سقوط نماید و باعث مرگ وی گردد.

سوم - تقسیم رباعی: بعضی از فقها ۶ قتل را به چهار نوع تقسیم نموده اند:

۱- قتل عمد .

۲- قتل شبه عمد.

۳- قتل خطاء.

۴- قتل جاری مجری خطاء.

باید متذکر شد که قتل عمد و شبه عمد نزد فقهای مذکور از فقهای گذشته کدام فرقی ندارند ولی اختلاف در اینجا منحصر به قتل خطاء می باشد.

و خطاء نزد این فقهاء آنست که یا در خود فعل باشد یا در گمان یا ظن فاعل که مثال اولی مانند شخص که قصد فعل را دارد اما قصد شخص را ندارد مانند شخصیکه بالای شکارفیر نماید ولی مرمی به شخص که در استقامت شکار واقع است اصابت نماید، و مثال دومی آنکه شخص بالای شخصی دیگری به گمان اینکه قتل وی مباح است فیر نماید ولی شخص مذکور بیگناه باشد.

اما قتل جاری مجری نیز دونوع می باشد که یکنوع آن از تمام نگاه به معنی خطاء است زیرا مباشرتاً صورت

دغه فعل واقع شی لکه یو شخص په خوب کې پر بل منقلب شی او د هغه د مرگ باعث شی.

د: د جانی فعل د شخص د مرگ سبب شی لکه هغه شخص چې په لاره کې شاه کنی او لاری شخص د شپې په مهال په هغه کې ولوېږي او د هغه د مرگ سبب شی.

دریم: رباعی تقسیم: ئینی فقهاوو قتل په څلور ډوله تقسیم کړی دی:

۱- عمدی قتل

۲- شبه عمدی قتل

۳- خطاء قتل

۴- جاری مجری خطاء قتل

باید ذکر کړو چې عمدی او شبه عمدی قتل د دغه فقهاوو په نزد د پاس یادو شویو فقهاوو کوم توپیر نلري مگر پدې ځای کې اختلاف د خطاء پر قتل پورې منحصر دي.

او د دغه فقهاوو په وړاندې د خطاء قتل هغه دی چې یا خپله په فعل کې وي یا د فاعل په گمان، چې لمړی مثال لکه هغه شخص چې د فعل قصد ولري مگر د شخص د قتل قصد ولري لکه هغه شخص چې پر ښکار فیر کوي مگر مرمی په هغه شخص چې د ښکار په استقامت واقع دی، لگېږي، او د دویم ډول مثال هغه شخص چې پر بل شخص پدې گمان چې د هغه قتل مباح دی فیر کوي مگر دغه شخص بیگناه وي.

مگر جاری مجری قتل هم دوه ډوله دي چې یو ډول یې په ټوله معنی د خطاء په معنی دی ځکه مباشرتاً ترسره

می‌گیرد، مانند شخصیکه در خواب بالای دیگری منقلب گردد و ویرا بکشد.

و نوع دیگر آن صرف از یک نگاه به معنی خطاء میباشد و آن اینکه قتل مذکور بالسبب باشد، مانند شخصیکه خندقی را در راه حفر نماید و احتیاط لازمه را در مورد منع عابرین نگرفته باشد و در شب شخص دیگری در آن سقوط نماید و باعث قتل وی گردد.

طوریکه می بینیم تقسیم فوق الذکر از تقسیمات دیگر صرف در قسمت اینکه در اینجا یکی خطاء ذکر گردیده و دیگری جاری مجری خطاء، فرق دارد و بس.

چهارم- تقسیم خماسی: بعضی فقها ۶ قتل را به پنج قسمت تقسیم میکنند:

۱- قتل عمد

۲- قتل شبه عمد

۳- خطا

۴- قتل جاری مجری خطا

۵- قتل بالسبب

طوریکه دیده میشود فرق اساسی این تقسیم و تقسیمات گذشته در آنست که این فقهاء بین فعل مباشر و قتل بالسبب فرقی را قایل شده اند و نوع اخیر را ینکوع مستقل از قتل میدانند. تقسیم فوق الذکر به ابی بکر الرازی (رح) منسوب میباشد.

چون موضوع درس ما بررسی جرم و جزای قتل مطابق قانون جزای افغانستان میباشد لذا به ذکر

کبری لکه هغه شخص چې پر بل شخص د خوب په وخت کې منقلب کېږي او هغه ووژني.

او بل ډول يې يوازې له يوې لورې څخه د خطاء په معنی دی او هغه دا چې دغه قتل بالسبب وي، لکه هغه شخص چې په لاره کې کنده کني او د لارويو د منعې په اړه لازمه احتیاط نه مراعاتوي او په شپه کې بل شخص پکې لوېږي او د هغه د مرګ باعث کېږي.

لکه چې وينو دغه وېش له نورو څخه يوازې پدې برخه کې چې دلته يو خطاء ذکر شوی او بل جاري مجري خطاء، توپير لري او بس.

څلورم- خماسي تقسيم: ځينو فقهاوو قتل په پنځو برخو وېشلی دی:

۱- عمدي قتل

۲- شبه عمدي قتل

۳- د خطاء قتل

۴- د خطاء جاري مجري قتل

۵- بالسبب قتل

لکه څرنګه چې لېدل کېږي د دغه تقسیم او نورو تقسیماتو تر منځ اساسي توپیر دادی چې دغو فقهاوو د مباشر فعل او بالسبب قتل تر منځ توپیر کړی او وروستی ډول يې د قتل څخه مستقل ګڼلی دی. دغه تقسیم ابی بکر الرازی (رح) ته منسوب دی.

څرنګه چې زموږ د درس موضوع د افغانستان د جزا د قانون سره سم د قتل د جرم او جزا څېړل دي لدې کبله

گونه های مختلف تصنیف قتل در فقه اسلامی اکتفا نموده و از شرح مباحث اختلافی فقها صرف نظر می نمایم.

اینک بحث خود را از مواد قانون جزا در رابطه به قتل عمد آغاز می نمایم.

ماده ۳۹۴:

"هرگاه در قتل عمد قصاص بیکی از اسباب مسقطه یا عدم توافر شرایط ساقط یا متعذر گردد، مرتکب حسب احوال مطابق به احکام این فصل تعزیراً مجازات میگردد."

ماده ۳۹۵:

"مرتکب قتل عمد در یکی از حالات آتی به اعدام محکوم میگردد:

۱. در حالتیکه قتل با اصرار قبلی و ترصد توأم باشد.

۲. اگر قتل توسط استعمال مواد سمی بی هوش کننده یا منفجره صورت گرفته باشد.

۳. اگر قتل با انگیزه دنی یا در برابر اجرت و یا طور وحشیانه صورت گرفته باشد.

۴. اگر مقتول از اصول قاتل باشد.

۵. اگر عمل قتل بر موظف خدمات عامه در اثنای اجرای خدمت یا به سبب آن صورت گرفته باشد.

۶. اگر قاتل قصد قتل بیش از یک نفر را داشته و با اثر فعل واحد قتل همه آنها صورت گرفته باشد.

په اسلامي فقه کې د قتل د تصنیف په بېلابېلو ډولونو اکتفاء کوو او د فقهاوو د اختلافي مباحثو د شرحې څخه صرف نظر کوو.

دادی خپل بحث د عمدي قتل په اړه د جزا د قانون د موادو څخه پیل کوو:

۳۹۴ ماده:

((که چېرې په عمدي قتل کې قصاص د یوه مسقطه اسبابو یا د شرایطو د عدم توافر له کبله ساقط یا متعذر شي، مرتکب د احوالو سره سم د دغه فصل د احکامو سره سم تعزیراً مجازات کېږي.))

۳۹۵ ماده:

((د عمدي قتل مرتکب په لاندې حالاتو کې په اعدام محکومېږي:

۱. په هغه حالت کې چې د مخکیني ټینګار او ترصد سره یو ځای وي.

۲. که قتل د زهري، بې هوشه کوونکو یا منفجره موادو د استعمال له کبله ترسره شوی وي.

۳. که قتل د دني انگېزې یا د اجرت په مقابل کې یا په وحشیانه توګه ترسره شوی وي.

۴. که مقتول د قاتل له اصولو څخه وي.

۵. که د قتل عمل د عامه خدماتو پر موظف د خدمت د سرته رسولو په وخت کې یا دهغه له سببه شوی وي.

۶. که قاتل تر یوه کس د زیاتو کسانو د وژلو قصد درلودلی وي او د واحد فعل له کبله د هغوي ټول قتل ترسره شوی وي.

۷. اگر قتل توام با جنایت یا جنحه دیگر صورت گرفته باشد.

۸. اگر قتل بمنظور تمهید یا تسهیل یا تنفیذ و قادر شدن به ارتکاب جنایت یا جنحه که جزای آن از یک سال کمتر پیشینی نشده باشد و یا بمنظور فرار یا ره‌های از جزا صورت گرفته باشد.

۹. اگر مرتکب قتل عمد محکوم علیه به حبس دوام باشد و در خلال مدت تنفیذ حکم مرتکب قتل عمد دیگر یا شروع در آن گردیده باشد.

ماده ۳۹۶:

"مرتکب قتل عمد در یکی از حالات آتی حسب احوال به حبس دوام یا اعدام محکوم می‌گردد:

۱. درحالتیکه قاتل قصد قتل شخص واحد را داشته باشد و فعل او منجر به قتل بیش از یک نفر شده باشد.

۲. درحالتیکه قاتل جسد مقتول را مثله نماید.

۳. درحالتیکه جانی در غیر از حالت مندرج اجزاً ۱ و ۲ مندرج ماده ۳۹۵ این قانون مرتکب قتل گردد.

ماده ۳۹۷:

۱. شخصیکه دیگری را به انتحار تحریک نماید و یا به نحوی از انحا در انتحار وی کتم نماید به جزای حبسی که از هفت سال بیشتر نباشد محکوم می‌گردد.

۲. اگر باثر تحریک شروع در انتحار صورت گرفته باشد، محرک به حبس قصیر محکوم می‌گردد.

۳. شروع کننده به انتحار مجازات نمی‌گردد.

۷. که قتل دبل جنایت یا د جنحی سره یو خای تر سره شوی وی.

۸. که قتل د تمهید یا تسهیل یا د تنفیذ او یا د داسی جنایت یا د جنحی پر ارتکاب د قادر بدو لپاره چې د هغه جزا تر یوه کال کمه نه وی ټاکل شوې یا د تېښتې یا هم د جزا څخه د خلاصون په موخه تر سره شوی وی.

۹. که د عمدي قتل مرتکب په دوامداره حبس محکوم وي او د حکم د تنفیذ د مودې په ترڅ کې په بل عمدي قتل یا د هغه په پیل کولو مرتکب شوي وي.

ماده ۳۹۶:

((د عمدي قتل مرتکب په لاندې حالاتو کې د احوالو سره سم په دوامدار حبس یا اعدام محکومېږي:

۱. په هغه حالت کې چې قاتل د واحد شخص د قتل قصد ولري او د هغه فعل تر یوه کس د زیاتو د وژل کېدو لامل شوی وي.

۲. په هغه حال کې چې قاتل د مقتول جسد مثله کړي.

۳. په هغه حال کې چې جانی د دغه قانون د ۳۹۵ مادې د لمړې او دویمې فقرې د مندرجو حالاتو څخه پرته په قتل مرتکب شي.

ماده ۳۹۷:

۱. بل شخص انتحار ته تحریک کړي او یا هم په یوه ډول د هغه په انتحار کې کتم وکړي په حبسي جزا چې له اوو کلونو زیاته نه وي، محکومېږي.

۲. که د تحریک په پایله کې په انتحار پیل شوی وي، محرک په قصیر حبس محکومېږي.

۳. په انتحار پیل کوونکی نه مجازات کېږي.

۳۹۸ ماده:

((هغه شخص چې د خپلې ښځې یا د یو محارم د ناموس څخه د دفاع له کبله د زنا د تلبس په حالت کې یا هم په یوه بستر کې د بل شخص سره د لیدو په حالت کې سملاسي د هغوي څخه یو ووژني یا یې مجروح کړي د قتل او جرح د جزا څخه معاف دی مگر تعزیراً د احوالو سره سم په هغه حبس چې له دوه کلونو زیات نه وي محکومېږي.))

ماده ۳۹۸:

"شخصیکه باثر دفاع از ناموس زوجه یا یکی از محارم خود را در حالت تلبس به زنا و یا وجود او را با شخص غیر در یک بستر مشاهده و فی الحال هردو و یا یکی از آنها را به قتل رسانیده یا مجروح سازد از جزای قتل و جرح معاف اما تعزیراً حسب احوال به حبسیکه از دو سال بیشتر نباشد محکوم میگردد."

دادی اوس پورتنی مواد تشریح کوو:

این میپردازم به شرح مواد فوق الذکر:

د جزا د قانون ۳۹۴ ماده د حدودو د دغه فصل د احکامو تطبیق موضوع څېړلې ده. لکه څرنګه چې پوهېږو اسلامي فقه که چېرې یو شخص په عمدی قتل مرتکب شي، پر هغه قصاص واجبېږي مگر څرنګه چې د قصاص اجراء ځینې وخت د هغه د اړوندو شرایطو د نه بشپړوالي او ځینې وخت هم د مسقطه اسبابو په وسیله ساقطېږي. په هغه صورت کې ددې لپاره چې قاتل شخص د مجازاتو پرته پاتې نشي، د دغه قانون د احکامو سره سم تعزیراً مجازات کېږي.

ماده ۳۹۴ قانون جزا موضوع حدود تطبیق احکام این فصل را مورد بررسی قرار داده است. طوریکه میدانید به اساس فقه اسلامی هر گاه شخص مرتکب قتل عمد گردد بالای وی قصاص واجب میگردد. مگر از آنجای که بعضی اوقات اجرای قصاص بخاطر عدم تکمیل شرایط و یا موجودیت اسباب مسقطه ساقط میگردد، در همچو حالت بخاطر اینکه قاتل بدون مجازات باقی نماند، مطابق احکام این قانون تعزیراً مجازات میگردد.

د دغه قانون ۳۹۵ ماده داسې ۹ حالتونه بیانوي چې په هغه کې د عمدی قتل مرتکب په اعدام محکومېږي چې دادی:

ماده ۳۹۵ این قانون به بیان ۹ حالتی میپردازد که در آن مرتکب قتل عمد به اعدام محکوم میگردد. حالات مذکور عبارتند از:

۱. که چېرې قتل د مخکیني ټنگار او ترصد سره وي په هغه صورت کې مرتکب د اعدام د مجازاتو مستوجب کېږي. د دغه امر علت دادی چې څرنګه چې شخص د خپل عمل څخه د انصراف فرصت درلودلی دی او د دغه عمل په اړه د تفکر او غور لپاره یې کافي وخت درلودلی دی مگر سره لدې یې هم په قتل لاس پورې کړی دی، لدې کبله په ځای ده چې دغه شان شخص د قصاص د سقوط په صورت کې د اعدام په

۱. هر گاه قتل با اصرار قلبی و ترصد باشد در آنصورت مرتکب مستوجب مجازات اعدام میباشد. علت این امر در آنست که چون شخص فرصت انصراف از عمل خود را داشته و زمان کافی برای تفکر و اندیشه در مورد عمل مذکور داشته هست ولی با آنهم به اجرای قتل مبادرت ورزیده هست، لذا جا دارد که چنین شخصی در صورت سقوط قصاص به جزای اعدام

جزا محکوم شی.

محکوم گردد.

۲. که قتل د سمي، بی هوشه کونکو یا منفجره موادو د استعمال له کبله ترسره شوی وی. مرتکب د اعدام مستوجب دی.

۲. هر گاه قتل بواسطه استعمال مواد زهری یا منفجره صورت گرفته باشد مرتکب مستوجب اعدام میاشد.

۳. که قتل د ارتکاب په اړه د مرتکب انگیزه دني یا پسته وي یا بی جرم د اجرت په مقابل کې کړی وي یا بی جرم په ارتکاب کې د توحش څخه کار اخیستی وي.

۳. هر گاه انگیزه قاتل در قسمت ارتکاب جرم دنی و یا پست بوده یا اینکه جرم را در برابر اجرت مرتکب شده باشد و یا در ارتکاب جرم از توحش کار گرفته باشد.

لکه څرنګه چې پوهېږو د جزا د حقوقو د عامو اصولو او پرنسیپونو سره سم انگیزه په جرمي عمل کې هېڅ اغېزه نلري. پدې معني چې که چېرې یو شخص جرمي عمل په شریفه انگیزه ترسره کړی وي یا په دني، د هغه په مسئولیت کې تخفیف او یا تشدید نه راوړي. مګر څرنګه چې لېدل کېږي دغه مادې د جرمي عمل په ارتکاب کې د انگیزې دني والي پر مرتکب د اعدام د جزا د تطبیق د اسبابو څخه ګڼلی دی.

طوریکه میدانیم مطابق اصول و پرنسیب های عام حقوق جزا انگیزه هېچ گاه در عمل جرمی تاثیرى ندارد. بدین معنی که هر گاه شخص عمل جرمی را به انگیزه شریف مرتکب شده باشد و یا دنی در مسئولیت او تخفیف و یا تشدیدى رو نما نمیگردد. ولی طوریکه دیده میشود ماده مذکور دنی بودن انگیزه را در ارتکاب عمل جرمی یکی از اسباب تطبیق جزای اعدام بالای مرتکب دانسته هست.

پدې اړه چې ولې د هغه شخص په اړه چې په جرم د یوه اجرت د لاسته راوړلو لپاره مرتکب کېږي، د اعدام مجازات ټاکل شوي، باید ووايو چې هغه اشخاص چې د اجرات په مقابل کې قتل کوي په حقیقت کې مسلکي جنایتکاران دي چې بنایي دغه کار یې څوڅو ځلې کړی وي او متکرر مجرم وي. که دغه شان اشخاص په اشد مجازات محکوم نشي، بنایي ونشو کولای د دغه کار مخنیوی وکړو. لدې کبله د دغه شان اشخاصو په وړاندې د اعدام د جزا تطبیق د ټولني مصلحت او ګټې په خاطر په پام کې نیول شوي ده.

در رابطه به اینکه چرا در مورد شخصیکه جرم را بخاطر بدست آوردن اجرت مرتکب میشود، جزای اعدام پیشینی شده هست، باید گفت که اشخاصیکه قتل را بخاطر بدست آوردن اجرت مرتکب میشوند، در حقیقت جنایتکاران حرفوی هستند که ممکن عمل مذکور را به دفعات انجام داده و مجرم متکرر باشند. هر گاه چنین اشخاص به اشد مجازات محکوم نشوند، امکان آن وجود ندارد تا بتوان ایشان را از اجرا این امر باز داشت. لذا تطبیق جزای اعدام در مورد همچو اشخاص با توجه به مصلحت و منفعت جامعه مد نظر گرفته شده هست.

۴. که مقتول د قاتل له اصولو څخه وي.

۴. هر گاه قاتل از جمله اصول مقتول باشد مستوجب جزای اعدام میاشد.

طوری‌که میدانیم باساس حدیث مبارکه: "لا یقاد الوالد بولده" پدر بخاطر قتل فرزندش قصاص شده نمیتواند لذا وقتی قصاص پدر در برابر قتل فرزند عملی نمیشد، ایجاب می نماید تا درین رابطه مجازات شدید تعزیری مد نظر گرفته شود که همانا اعدام میباشد. باید خاطر نشان ساخت که در ماده مذکور صرف پدر شخص مطرح بحث نبوده بلکه در عوض کلمه اصول به کار رفته هست که میتواند شامل مادر مادر کلان و پدر و پدر کلان گردد.

۵. هر گاه مقتول موظف خدمات عامه بوده و قتل در حین اجرای وظیفه صورت گرفته باشد.

علت اینکه در مورد همچو قاتل جزای اعدام پیشینی گردیده هست در آنست تا موظف خدمات عامه در حین انجام وظایف رسمی مورد حمایت قانون قرار گرفته و با پیشینی تدابیر بسیار سخت در حقیقت قانون‌گذار خواسته هست تا این حمایت را محقق و عملی بسازد.

۶. هر گاه قاتل توسط فعل واحد قصداً بیش از یک نفر را به قتل رساند.

در فقه اسلامی این حالت از جمله حالاتی هست که قاتل قابل قصاص نمیشد. در چنین حالت هر گاه قاتل مرتکب قتل گردد، ایجاب می کند در مرود وی اشد مجازات تعزیری یعنی اعدام در نظر گرفته شود.

۷. اگر قتل به همراه جنایت یا جنبه دیگری ارتکاب یافته باشد، در آنصورت قاتل مستوجب مجازات اعدام میباشد.

۸. اگر قتل بخاطر ایجاد سهولت در ارتکاب جنایت یا

خرنگه چی پوهېرو د ((لا یقاد الوالد بولده)) د مبارک حدیث په بنسټ پلار د خپل زوی د وژنې له کبله نه قصاص کېږي لدې کبله کله چې د زوی د قتل په مقابل کې د پلار قصاص عملی نه وي، ایجابوي چې پدې اړه شدید تعزیری مجازات په پام کې ونیول شي چې اعدام دی. باید ووايو چې پدې ماده کې یوازې د شخص پلار د بحث موضوع ندی بلکه ددې په ځای د ((اصول)) کلمه کارول شوې چې کېدای شي پکې مور او انا او پلار او بابا هم شامل شي.

۵. که د قتل عمل د عامه خدماتو پر موظف د خدمت د سرته رسولو په وخت کې یا دهغه له سببه شوی وي.

ددې ټکي علت چې د دغه شان قاتل لپاره د اعدام جزا ټاکل شوېده دادی چې د عامه خدماتو موظف د خپلو رسمي دندو د سرته رسولو په وخت کې د قانون د ملاتړ لري او د ډېرو سختو تدابيرو په ټاکلو سره په حقیقت کې قانون جوړوونکي غوښتي دي چې دغه ملاتړ محقق او عملی کړي.

۶. که قاتل د واحد فعل له کبله قصداً تر یوه زیات کسان ووژني.

په اسلامي فقه کې دغه حالت د هغه حالاتو له ډلې څخه دی چې قاتل د قصاص وړ نه وي. په داسې حالت کې که چېرې قاتل په قتل مرتکب شي، ایجابوي چې د هغه په اړه تعزیری اشد مجازات یعنی اعدام په پام کې ونیول شي.

۷. که قتل د بل جنایت یا د جنبې سره یو ځای تر سره شوی وي. په هغه صورت کې قاتل د اعدام د مجازاتو مستوجب کېږي.

۸. که قتل د جنایت یا د جنبې په ارتکاب کې د تسهیل

جنحه و یا بخاطر فرار یا رهائی از جزا صورت گرفته باشد، مرتکب مستوجب جزای اعدام می‌باشد.

طوری‌که دیده می‌شود در هر یک از این حالات مرتکب علاوه بر قتل قصد ارتکاب جرم دیگری را نیز داشته و یا قتل را بخاطر فرار از عدالت مرتکب گردیده هست که خود باعث تطبیق حالت مشدده جزا در مورد وی می‌گردد.

۹. هرگاه قاتل محکوم به حبس دوام بوده و در این مدت به قتل شخص مبادرت ورزیده و یا به آن آغاز نماید.

طوری‌که دیده می‌شود در همچو حالت خود شروع به جرم قتل هم همانند اجرای قتل عمد مد نظر گرفته شده هست. یعنی هرگاه شخص به ارتکاب قتل آغاز نموده باشد ولی تکمیل آن خارج از اراده وی متوقف شده باشد، باز هم مستوجب مجازات اعدام می‌باشد.

ماده ۳۹۶ قانون جزا به تصریح حالاتی می‌پردازد که در آن قاضی مخیر گردانیده شده هست تا مطابق اوضاع و حالات شخص مرتکب را به اعدام یا حبس دوام محکوم نماید.

ماده مذکور سه حالت ذیل را مورد بررسی قرار داده هست:

۱. حالتی که شخص قصد قتل یک فرد را داشته باشد ولی در اثر فعل وی قتل بیش از یک نفر واقع گردد.

این حالت در حقیقت از حالت مندرج شماره ۶ ماده ۳۹۵ صرف در قسمت قصد متفاوت می‌باشد.

یا د جزا خُخه د خلاصون په موخه تر سره شوی وی، مرتکب د اعدام د جزا مستوجب کېږي.

لکه څرنګه چې لېدل کېږي په هر یوه حالت کې پر قتل برسېره د بل جرم د ارتکاب قصد هم لري او یا یې قتل د عدالت خُخه د تېبنتې په موخه کړی دی چې خپله د هغه په اړه د جزا د مشدده حالت د تطبیق باعث کېږي.

۹. که قاتل په دوامداره حبس محکوم وي او پدې موده کې د شخص په قتل لاس پورې کړي یا پر هغه پیل وکړي.

لکه څرنګه چې لېدل کېږي پداسې حالت کې د قتل په جرم شروع خپله د عمدي قتل د اجراء په شان په پام کې نیول شوی دی. یعنی که چېرې شخص د قتل په ارتکاب پیل کړی وي مګر د هغه تکمیل د ده له ارادې پرته متوقف شوی وي بیا هم د اعدام د مجازاتو مستوجب کېږي.

د جزا د قانون ۳۹۶ ماده داسې حالات تصریح کوي چې په هغه کې قاضی مخیر ګرځول شوی چې د اوضاع او حالاتو سره سم مرتکب شخص په اعدام یا دوامداره حبس محکوم کړي.

دغه مادې درې حالتونه تر څېړنې لاندې نیولي دي:

۱. هغه حالت چې شخص د یوه فرد د قتل قصد ولري مګر د هغه د فعل په نتیجه کې د یوه کس خُخه د زیاتو قتل واقع شي.

دغه حالت په حقیقت کې د ۳۹۵ مادې د ۶ مندرج حالت خُخه یوازې په قصد کې توپیر لري. ځکه په ۳۹۵

زیرا در ماده ۳۹۵ شخص قصد قتل بیش از یک نفر را به فعل واحد میداشته باشد ولی در ماده فوق شخص صرف قصد قتل یک انسان را میداشته باشد. اما از نقطه نظر نتیجه هردو ماده یکسان میباشند زیرا در هردو حالت قتل بیش از یک نفر واقع میگردد.

۲. اگر قاتل جسد مقتول را مثله نموده باشد، در آنصورت ممکن هست بالای قاتل جزای اعدام و یا حبس دوام حکم گردد.

۳. هرگاه قاتل قتل را بغیر از حالات مندرج اجزای او ۲ ماده ۳۹۵ مرتکب گردیده باشد.

باساس این فقره هرگاه قاتل در حالات هفت گانه مندرج ماده ۳۹۵ مرتکب قتل گردیده باشد، با وجودیکه در ماده مذکور برای همچو مرتکب جزای اعدام پیشبینی شده هست، ولی درین ماده قاضی مخیر گردانیده شده هست که در همچو حالات با در نظر داشت اوضاع و احوال به حبس دوام و یا اعدام حکم نماید.

درینجا سوال خلق میگردد که هرگاه مراد مقنن دادن اختیار به قاضی جهت تعیین جزای اعدام و یا حبس دوام در مورد همچو اشخاص باشد، پس چرا حالات مذکور را در ماده دیگر صرف مستوجب جزای اعدام دانسته هست؟

در جواب باید گفت که قانون جزا به تصریح این موضوع نپرداخته و تصور ما بر آنست که تصریح عین حالات در دو مورد و با تعیین مجازات های مختلف ناشی از نقص و اشتباه واضعین قانون بوده هست.

ماده کی شخص د واحد فعل په ترخ کې د یوه څخه د زیاتو کسانو د قتل قصد لري مگر په پورتنی ماده کې شخص یوازې د یوه انسان د قتل قصد لري. مگر د نتیجې د لیدلوري څخه دواړې مادې یو شان دي ځکه په دواړو حالتونو کې د یوه کس څخه د زیاتو کسانو قتل واقع کېږي.

۲. که قاتل د مقتول جسد مثله کړي، په هغه صورت کې ممکن پر قاتل د اعدام یا د دوامداره حبس د جزا حکم وشي.

۳. که چېرې قاتل په قتل د ۳۹۵ مادې د ۱ او ۲ مندرجو حالتونو څخه بغیر مرتکب شوی وي.

د دغه فقرې پر بنسټ که چېرې قاتل د ۳۹۵ مادې په اووه ځگونو مندرجو حالتونو کې په قتل مرتکب شوی وي، سره لدې چې پدې ماده کې د دغه شان مرتکب لپاره د اعدام جزا ټاکل شوې ده، مگر پدې ماده کې قاضی مخیر ګرځول شوی دي چې پداسې حالاتو کې د اوضاع او احوالو سره سم مرتکب په دوامداره حبس یا اعدام محکوم کړي.

دلته پوښتنه راپورته کېږي چې که چېرې د مقنن منظور قاضی ته د اعدام یا د دوامداره حبس د ټاکلو لپاره د اختیار ورکول وي، نو ولې یې دغه حالات په بله ماده کې یوازې د اعدام د جزا مستوجب ګڼلې دي؟

په ځواب کې باید وویل شي چې د جزا قانون دغه موضوع تصریح کړې نه ده او زموږ تصور دادی چې په دوه مواردو کې د عین حالاتو تصریح کول او د مختلفو مجازاتو په ټاکلو سره د قانون د واضعینو د تېروتنې څخه دی.

ماده ۳۹۷ قانون جزا به تصریح موضوع انتحار اختصاص یافته هست.

فقره ۱ این ماده محرک انتحار و یا کمک کننده به انتحار را به حبسی که بیش از ۷ سال نباشد محکوم مینماید.

باساس فقره ۲ هرگاه در اثر تحریک شروع به انتحار صورت گرفته باشد، محرک به حبس قصیر محکوم میگردد.

درینجا سوال مطرح میگردد که آیا انتحار جرم هست و یا خیر؟

در جواب باید گفت که انتحار از انجائیکه در قانون جزای افغانستان من حیث جرم شناخته نشده هست و برای آن مجازات پیشینی نگردیده هست، لذا از نقطه نظر قوانین وضعیت نمیتوان آنرا جرم تلقی نمود. این موضوع مانع از جرم دانستن انتحار در شریعت مقدس اسلام نمیگردد (آنچه درین ماده برای آن مجازات پیشینی گردیده هست در حقیقت خود انتحار نه بلکه تحریک به انتحار میباشد که از طرف شخص دیگر صورت میگیرد).

مطابق فقره ۳ این ماده شخصیکه به انتحار شروع نماید، مجازات نمیگردد.

منطق این امر در آنست که چون انتحار در قانون جزای افغانستان من حیث جرم شناخته نشده هست، لذا شروع به آن اصلاً شروع به جرم نبوده و مستوجب مجازات شناخته نمیشود.

ماده ۳۹۸ به تصریح نوع قتلی میردازد که از آن بعنوان قتل ناموسی نیز یاد میگردد. باساس حکم این ماده

د جزا دقانون ۳۹۷ مادي د انتحار موضوع ته خانگري شوي ده.

د دغه مادي ۱ فقره د انتحار محرک یا له انتحار سره مرسته کوونکی په داسې حبس چې له ۷ کلونو کم نه وي، محکوموي.

د ۲ فقري پر بنسټ که چېرې د تحریک په نتیجه کې په انتحار پیل وشي، محرک په قصیر حبس محکومېږي.

دلته پوښتنه مطرح کېږي چې آیا انتحار جرم دی که نه؟

په ځواب کې باید وویل شي چې انتحار څرنگه چې د افغانستان د جزا په قانون کې د جرم په توگه پېژندل شوی ندی او د هغه لپاره مجازات ندی ټاکل شوي، لدې کبله د قوانینو له نظره د هغه وضعیت جرمي نشو گڼلای. (دغه موضوع د اسلام په سپېڅلي دین کې د انتحار د جرم گڼلو مانع نه کېږي) هغه څه چې پدې ماده کې د هغه لپاره مجازات ټاکل شوي دي په حقیقت کې خپله انتحار نه بلکه انتحار ته تحریک کول دي چې د بل شخص له لوري ترسره کېږي.

د دغه مادي د ۳ فقري مطابق هغه شخص چې په انتحار پیل وکړي، نه مجازات کېږي.

د دغه امر منطق دادی چې څرنگه چې انتحار د افغانستان په قانون کې د جرم په توگه ندی پېژندل شوی، لدې کبله په هغه پیل کول اصلاً جرم ندی او د مجازاتو مستوجب نه گڼل کېږي.

۳۹۸ ماده د قتل هغه ډول تصریح کوي چې هغه ته ناموسي قتل وايي. د دغه مادي د حکم پر بنسټ که

چېرې یو شخص د خپلو محارمو څخه یو:

هر گاه شخصی یکی از محارم خود را در:

۱. د زنا د تلبس په حالت کې

۱. حالت تلبس به زنا

۲. د غیر سره په واحد بستر کې

۲. بستر واحد با شخص غیر

وويني، او له ځنډ وروسته یو یا دواړه ووژني او یا یې مجروح کړي، پداسې حالت کې دغه شخص د قتل او ضرب او جرح مسئول نه گڼل کېږي. دغه شان شخص د دغه عمل د ارتکاب له امله تعزیراً په حبسي جزا چې له دوه کلونو زیاته نه وي، محکومېږي.

مشاهده کند، و بدون درنگ یکی یا هر دو را به قتل برساند و یا مجروح سازد، در چنین حالت شخص مذکور از قتل و ضرب و جرح مسئول دانسته نمیشود. همچو شخص بخاطر ارتکاب این عمل تعزیراً به جزای حبسیکه از دو سال تجاوز نماید، محکوم میگردد.

څرنگه چې لیدل کېږي پدې ماده کې یوازې په زنا د تلبس حالت شرط ندی بلکه که چېرې ددغه شخص محارم د بل شخص سره په یو بستر کې وي، که د زنا فعل تر سره شوی وي او که نه، د هغه قتل او ضرب او جرح پر هغه د قتل یا ضرب او جرح د مسئولیت د رامنځته کېدو باعث نه کېږي.

طوریکه دیده میشود در ماده مذکور صرف حالت تلبس به زنا شرط نبوده بلکه هر گاه محارم شخص مذکور با شخص غیر در یک بستر باشند، خواه فعل زنا صورت گرفته باشد یا خیر، قتل و ضرب و جرح وی باعث ایجاد مسئولیت قتل و یا ضرب و جرح بالای وی نمیگردد.

د یادولو وړ ده چې دغه قتل او ضرب او جرح باید فی الحال او فوري وي، د هغه څخه بغیر قاتل نشي کولای د قانون پدې ماده کې د یاد شوي رأفت څخه گټه واخلي.

لازم به تذکر هست که قتل و ضرب و جرح مذکور باید فی الحال و فوری باشد، در غیر آن قاتل نمیتواند از رأفت ذکر شده درین ماده قانون استفاده نماید.

دلته پوښتنه مطرح کېږي چې ولې په داسې حالت کې قاتل یا ضارب شخص د قتل یا ضرب او جرح مسئول نه گڼل کېږي؟

درینجا سوال مطرح میگردد که چرا در همچو حالت شخص قاتل یا ضارب مسئول قتل و یا ضرب و جرح شناخته نمیشود؟

په ځواب کې باید وویل شي چې په داسې حالت کې قاتل شخص خپل کنترول له لاسه ورکوي او داسې تصور کېږي چې دغه جرمي عمل د عقل د صحت په حالت کې ندی ترسره شوی لدې کبله د هغه په مجازاتو کې تخفیف په پام کې نیول شوی دی.

در جواب باید گفت که در همچو حالت شخص قاتل کنترول خود را از دست داده و چنان تصور میگردد که عمل جرمی مذکور را در حالت صحت عقل انجام نداده هست لذا تخفیفی در مجازات او مد نظر گرفته میشود.

باید وویل شي چې د افغانستان د جزا قانون د

باید خاطر نشان ساخت که قانون جزای افغانستان در

مورد حالتیکه خانم شوهر خود را در حالت تلبس به زنا با زن نامحرم مشاهده نماید و فوراً و فی الحال مرتکب قتل یکی یا هر دو گردد، سکوت نموده هست و هیچگونه حکمی درین رابطه در قانون جزا موجود نمیباشد.

هغه حالت په اړه چې بنځه خپل مېړه د نامحرمې بنځې سره د زنا د تلبس په حالت کې وويني او سملاسي او في الحال د يوه يا دواړو په قتل مرتکبه شي، سکوت کړي او پدې اړه يې هيڅ ډول حکم ندی کړي.

قضيه:

سرور افسر قوماندانی قوای سرحدی در مرز تورخم مییاشد. وی با پسر کاکایش زاهد بر سر موضوع تقسیم میراث دشمنی دیرینه داشت و بنا بر همین ملحوظ همیشه در صدد یافتن فرصت برای قتل وی بود. یکی از روزها سرور اطلاع حاصل نمود که پسر کاکایش قصد سفر به پاکستان را نموده و در راه هست. سرور فوراً تمام آمادگی های لازم را جهت از بین بردن وی گرفته و در کنار جاده با یک بم دستی کمین گرفت. چون سرور از نوعیت و رنگ موتری که پسر کاکایش سوار بودند آگاه بود، لذا به مجرد دیدن موتر مذکور که یک کرولا بود از محل مخفیگاه خود بیرون شده و بم دستی را بالای موتر مذکور میندازد. در اثر انفجار بم مذکور تمام را کبین موتر که ۵ نفر بوده و زاهد پسر کاکایش نیز شامل آنها بود هلاک گردیدند.

با فرض اینکه در این قضیه قصاص ساقط گردیده هست، لطفاً بنگارید که مجازات سرور چی خواهد بود و به استناد کدام ماده قانون؟

سوالات برای مباحث صنفی:

۱. قتل عمد را تعریف نمائید.
۲. تفاوت ها میان تقسیم رباعی و خماسی قتل از

قضيه:

سرور د تورخم په پوله د سرحدي قوا د قوماندانی افسر دی. هغه د خپل تره له زوي زاهد سره د ميراث د تقسیم پر موضوع له پخوا دښمني درلوده او له همدې کبله د هغه د قتل لپاره د فرصت موندلو په هڅه کې وو. يوه ورځ سرور خبر ترلاسه کوي چې د هغه د تره زوي پاکستان ته د تگ نيت لري او په لاره کې دي. سرور سملاسي د هغه د له منځه وړلو لپاره لازم چمتو والی نيسي او د سړک په غاړه د لاسي بم سره کمين ونيو. څرنګه چې سرور د هغه موټر له نوعیت او رنگ څخه چې د تره زوي يې پکې سپور و خبر و، لدې کبله د دغه موټر له ليدو سره سم يې چې يوه کرولا وه، د خپل پټنځاي څخه ووت او لاسي بم يې پر موټر ګزار کړ. د دغه بم د چاودېدو له کبله د موټر ټول سپاره چې ۵ کسه وو او د زاهد د تره زوي هم پکې شامل و، هلاک شول.

پدې فرض چې پدې قضیه کې قصاص ساقط شوی دي، په مهربانی سره ولیکئ چې د سرور مجازات به څه وي او د قانون د کومې مادې په استناد؟

د صنفی مباحث لپاره پوښتنې:

۱. عمدي قتل تعریف کړئ.
۲. د اسلامي فقې له لیدلوري د رباعي او خماسي تقسیم

تر منخ توپيرونه بيان كړئ.

ديدگاه فقه اسلامي را بيان نمايد.

۳. د افغانستان د قانون له مخې د قاتل شخص په مجازاتو كې د انگيزې تاثير څه ډول دي؟

۳. تاثير انگيزه در مجازات شخص قاتل مطابق قانون جزای افغانستان چگونه هست؟

۴. په كوم حالت كې او د كوم قانون په استناد د عمد قتل په جرم پيل كول د اعدام د مجازاتو مستوجب دي، بيان يې كړئ؟

۴. در کدام حالت شروع به قتل عمد مستوجب مجازات اعدام میباشد به استناد قانون بيان نمايد؟

۵. د افغانستان د جزا د قانون له مخې د انتحار د مجازاتو څرنگوالی واضح كړئ.

۵. چگونگی مجازات انتحار مطابق قانون جزای افغانستان را واضح سازيد.

۶. ددغه ټكي منطق چې يو شخص يو د خپلو محارمو څخه د زنا په حالت كې يا د غير شخص سره د واحد فراش پر سر وويني او دوي ووژني، د قتل د جرم په مجازاتو نه محكومېږي، په څه كې دی واضح يې كړئ.

۶. منطق اینکه هرگاه شخص یکی از محارم خود را در حال زنا و یا در فراش واحد با شخص دیگر ببیند و آنان را به قتل برساند، به مجازات جرم قتل محكوم نمیگردد در چیست واضح سازيد.

دويم فصل:

د مرگ باعث ضرب او د خطا قتل:

ښوونيزې موخې:

اهداف آموزشی:

- د خطا قتل واضح كړئ.

- قتل خطا را واضح سازيد.

- د افغانستان د جزا د قانون له مخې د مرگ سبب ضرب واضح كړئ.

- ضرب منجر به موت را مطابق قانون جزای افغانستان واضح سازيد.

- د مرگ د سبب ضرب او د عمد قتل تر منخ توپير د افغانستان د جزا د قانون سره سم بيان كړئ.

- معيار تفكيك ضرب منجر به موت و قتل عمد را مطابق قانون جزای افغانستان بيان نمايد.

د افغانستان د جزا قانون د عمدي قتل څخه د خطا د قتل او د مرگ د سبب ضرب د تشخيص معيار د مرتكب په نزد د قصد موجوديت پېژندلی مگر ددې لپاره يې هېڅ معيار ندی ټاکلی چې آیا د مرتكب په نزد واقعاً د قتل قصد موجود ؤ او که نه.

قانون جزای افغانستان معيار تشخيص قتل عمد از قتل خطا و ضرب منجر به موت را موجوديت قصد در نزد مرتكب شناخته هست ولی هېچ معياری را جهت تعيين اینکه آیا در نزد مرتكب واقعاً قصد قتل موجود بوده هست يا خير، ذکر ننموده هست.

پدې فصل کې همدارنگه د مرگ سبب د ضرب او د خطا د قتل تر منځ توپير منل شوی دي چې د موضوع د لا روښانتيا لپاره لومړی اړوند مواد ذکر کوو او وروسته دغه مواد توضیح کوو.

۳۹۹ ماده:

۱. هغه شخص چې د بل شخص د قتل د قصد څخه پرته د ضرب، جرح یا د مضره موادو په ورکولو سره یا د قانون مخالف د هر ډول فعل په کولو سره عمداً تجاوز وکړي پداسې ډول چې د هغه فعل د مجني عليه د مرگ سبب شي د احوالو سره سم په طویل حبس محکومېږي.

۲. که په دغه فقره کې د مندرجو جرمونو ارتکاب د مخکیني اصرارو یا د عامه خدمتونو پر موظف د وظیفې د ترسره کولو په مهال یا د هغه له امله ترسره شوی وي یا مجني عليه د مرتکب له اصولو څخه وي، مرتکب په دوامداره حبس محکومېږي.

۴۰۰ ماده:

۱. هغه شخص چې د اهمال (بې پروايي)، غفلت، د قانون، مقرراتو، لوايحو او اوامرو په مراعتولو کې د بې احتیاطی له کبله د بل شخص د قتل سبب شي، یا د قصد څخه پرته د قتل سبب شي تر دريو کلونو په حبس او نغدي جزا چې له شپږ زره افغانیو زیاته نه وي او یا هم لدې دوه جزاوو څخه په یوه محکومېږي مگر داچې په قانون کې بل ډول حکم کړل شوی وي.

۲. که خطا د هغه اصولو څخه د جسیم تخلف په نتیجه کې ترسره شي چې دنده، مسلک او کار پرې لازم گرځولي دي او یا خطا د مخدره یا مسکره موادو د استعمال له کبله شوې وي او یا د پېښې د پېښېدو په وخت کې د قدرت په درلودلو سره سره د مجني عليه سره د مرستې څخه ډډه وکړي، مرتکب په متوسط

درین فصل همچنان بین ضرب منجر به موت و قتل خطا تفاوت قایل گردیده هست که جهت وضاحت موضوع اولاً به ذکر مواد مربوطه خواهیم پرداخت و بعداً به توضیح مواد مذکور خواهیم پرداخت.

ماده ۳۹۹:

۱. شخصیکه بدون داشتن قصد قتل علیه شخص دیگری با وارد نمودن ضرب، جرح یا دادن مواد مضره و یا با ارتکاب هر نوع فعل مخالف قانون عمداً تجاوز نماید به نحویکه فعل او منجر به مرگ مجنی عليه گردد حسب احوال به حبس طویل محکوم می گردد.

۲. اگر ارتکاب جرایم مندرج فقره فوق به اصرار قبلی یا علیه موظف خدمات عامه در اثنای اجرای وظیفه یا به سبب آن صورت گرفته باشد و یا مجنی عليه از اصول وی باشد، مرتکب به حبس دوام محکوم میگردد.

ماده ۴۰۰:

۱. شخصیکه باثر خطای ناشی از اهمال، غفلت، بی احتیاطی عدم مراعات قانون، مقررات، لوايح و اوامر مرتکب قتل شخص دیگری گردد، یا بدون عمد سبب قتل شود به حبس الی سه سال و جزای نقدی ایکه از سی و شش هزار افغانی تجاوز نکند و یا به یکی از این دو جزا محکوم می گردد مگر اینکه قانون طور دیگری حکم کرده باشد.

۲. اگر خطا در نتیجه تخلف جسیم از اصولی صورت بگیرد که وظیفه، پیشه و حرفه براو لازم گردانیده و یا خطا در وقت ارتکاب ناشی از استعمال مواد مخدره یا مسکره باشد و یا هذگام وقوع حادثه از مساعدت یا مجنی عليه با وجود قدرت به آن امتناع ورزد، مرتکب به حبس متوسط که از دو سال کمتر و

جزای نقدی ایکه از پنجاه هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم می‌گردد.

۳. اگر باثر ارتکاب فعل مندرج فقرا فوق بیش از یک نفر به قتل برسد مرتکب به حبس متوسط که از سه سال کمتر نباشد و در صورت یکجا شدن یکی از حالات مندرج فقره ۲ با آن مرتکب به حبسیکه از هفت سال کمتر نباشد، محکوم می‌گردد.

ماده ۳۹۹ قانون جزا به تصریح حالت ضرب منجر به موت پرداخته هست.

مطابق فقره اول این ماده هرگاه شخص باثر ضرب و جرح جانب مقابل و یا در اثر دادن مواد مضره توسط شخص مقابل و یا هر نوع فعل غیر قانونی جانب مقابل به قتل برسد، محکوم به حبس طویل می‌گردد. ولی درینجا شرط هست تا نزد مرتکب قصد قتل موجود نباشد. بدین معنی که شخص صرف وارد نمودن ضرب و یا جرح را بالای شخص مذکور قصد نموده باشد نه قتل را. درینجا سوال خلق می‌گردد که هرگاه شخص قصد ضرب و جرح را نموده باشد ولی قصد قتل را نداشته باشد ولی در اثر فعل وی قتل واقع گردد، آیا ممکن هست قتل مذکور را غیر قصدی بدانیم؟

در جواب این سوال باید گفت که اصولاً چنین قتل را نباید غیر قصدی دانست زیرا در آن صورت قصد مفهوم خود را از دست خواهد داد.

درین رابطه به ذکر یک مثالی مبادرت خواهیم ورزید. هرگاه شخصی به قصد مضروب ساختن یک شخص دیگر بالای وی حمله نموده و چند ضرب چاقو را بالای وی وارد می نماید و شخص مذکور در اثر

حبس چپ له دوه کلونو کم او نغدي جزا چپ له پنځوسو زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.

۳. که د پورتنیو فقراتو د مندرج فعل د ارتکاب په نتیجه کې تر یوه کس زیات کسان ووژل شي، مرتکب په متوسط حبس چپ له دریو کلونو کم نه وي او له هغه سره د دویمې فقرې د مندرجو حالتونو د یوځای کېدو په صورت کې مرتکب په حبسي جزا چپ له اووه کلونو کمه نه وي، محکومېږي.

د جزا د قانون ۳۹۹ ماده د مرگک د سبب ضرب حالت تصریح کړی دی.

د دغه مادې لمړی فقره که چېرې یو شخص د مقابل لوري د ضرب او جرح په نتیجه کې یا د مضره مواد و د ورکولو یا هر ډول غیر قانوني فعل د کولو له امله ووژل شي، محکوم په طویل حبس محکومېږي. مگر دلته شرط دي چې د مرتکب په نزد د قتل قصد موجود نه وي. پدې معنی چې شخص یوازې پر مقابل لوري د ضرب او جرح د واردولو قصد ولري نه د هغه د قتل. دلته پوښته پیدا کېږي چې که چېرې شخص د ضرب او جرح قصد کړی وي مگر د قتل قصد ونلري مگر د هغه د فعل په نتیجه کې قتل واقع شي، آیا ممکنه ده چې دغه قتل غیر قصدی وگنوو؟

په ځواب کې باید وویل شي چې اصولاً دغه ډول قتل باید غیر قصدی ونه گڼل شي ځکه په هغه صورت کې قصد خپل مفهوم له لاسه ورکوي.

پدې اړه یو مثال ذکر کوو. که چېرې یو شخص د یوه بل شخص د مضروب کولو په موخه پر هغه حمله وکړي او د چاقو په وسیله یې څو ځلې وهي او دغه شخص د ضرباتو په

نتیجه کی می‌شود.

ضربات چاقو وفات مینماید.

دغه مثال ته په پاملرنې سره ویلای شو چې دغه قتل غیر قصدي ندی ځکه شخص اصلاً پر مقابل لوري د تجاوز قصد درلودلی دی لدې کبله هغه یوازې د خپل پام وړ د نتیجې مسئول ندی بلکه هره نتیجه چې د هغه له عمل څخه رامنځته کېږي، هغه د هغې نتیجې مسئول ګڼل کېږي.

با توجه به این مثال میتوان گفت که قتل مذکور غیر قصدی نبوده زیرا شخص اصلاً قصد تجاوز را بالای شخص داشته است بناً وی تنها از نتیجه مورد نظر خود مسئول نبوده بلکه هر نتیجه ای که از عمل وی ناشی شود، وی از آن مسئول شناخته میشود.

همدارنگه باید وویل شي چې په پورتنی مثال کې شخص د بل چا د قتل قصد لري او پر هغه حمله کوي کله چې قتل واقع کېږي، اعاده کوي چې هغه اصلاً دغه شخص د قتل قصد نه درلود او یوازې یې غوښتل هغه مجروح کړي.

همچنان باید گفت که در مثال فوق امکان دارد شخص قصد قتل شخص دیگری را داشته باشد و بالای وی حمله نماید ولی وقتی قتل واقع گردد، ادعا نماید که وی اصلاً قصد قتل شخص مذکور را نداشته و صرف میخواست ویرا مجروح سازد.

لکه څرنگه چې وینو د غیر قصدي څخه د قصدي عمل د تشخیص لپاره د معیار نشتوالی د جزا په قانون کې زیاتې ستونزې رامنځته کړې دي. که چېرې پدې ماده کې په قتل کې استعمال شوې وسیله تشریح شوې وي، په هغه صورت کې د مرګ سبب ضرب د عمدي قتل په شان ګڼل کېده مګر د دغه معیار نشتوالی داسې امر محال کوي.

طوریکه میبینیم نبود یک معیار برای تشخیص عمل قصدی از غیر قصدی در قانون جزا مشکلات زیادی را بوجود آورده است. هرگاه درین ماده وسیله مستعمله در قتل مورد تشریح قرار می‌گرفت در آنصورت امکان ضرب منجر به موت را همانند قتل شبه عمد دانست ولی نبود این معیار چنین امری را محال میسازد.

د دغه مادې ۲ فقره درې حالتونه تصریح کوي چې که چېرې د پورتنی فقرې مندرج جرم په پورتنیو حالتونو کې ارتکاب ومومي پر مرتکب د دوامداره حبس د تطبیق باعث کېږي چې دغه حالات دادي:

فقره ۲ این ماده به تصریح سه حالتی پرداخته هست که هرگاه جرم مندرج فقره فوق در حالات مذکور ارتکاب یابد باعث تطبیق جزای حبس دوام بالای مرتکب می‌گردد که این حالات عبارتند از:

- فعل ارتکاب د مخکیني ټینګار سره یو ځای

- ارتکاب فعل با اصرار قبلی

- د فعل ارتکاب د عامه خدمتونو د موظف په ضد د دندې د اجراء په وخت کې یا د دندې له سببه

- ارتکاب فعل علیه موظف خدمات عامه در حین اجرای وظیفه یا به سبب وظیفه

- د فعل ارتکاب د مرتکب لخوا د خپلو اصولو په ضد

- ارتکاب فعل توسط مرتکب علیه اصول خودش

طوریکه دیده میشود قانونگذار حالات فوق الذکر را از جمله حالات مشدده ضرب و جرحی که منجر به قتل میگردد شناخته هست.

درین حالات مجازات پیشبینی شده کاملاً مشابه به جزای قتل عمد میباشد که همانا مجازات حبس دوام میباشد.

ماده ۴۰۰ این قانون به تصریح قتل خطا و چگونگی ارتکاب آن پرداخته هست.

مطابق فقره ۱ این ماده هرگاه شخص قتل را در اثر اهمال، غفلت، بی احتیاطی، عدم مراعات قوانین، مقررات، لوايح و اوامر مرتکب قتل شخص دیگری گردد، و یا به عباره دیگر بصورت غیر قصدی مرتکب قتل گردد به حبس کمتر از سه سال و جزای نقدی کمتر از ۳۶ هزار افغانی یا یکی از این دو جزا محکوم شده میتواند.

موضوعی که درین ماده قابل بحث میباشد اینست که ماده مذکور هر دو نوع خطا را که عبارت از خطا در عمل و خطا در قانون میباشد، ذکر نموده هست. چنانچه موارد مربوط به اهمال، غفلت، و بی احتیاطی از جمله مسایل مربوط به خطا در عمل بوده ولی مسایل مربوط به عدم رعایت قوانین، مقررات، لوايح و اوامر از موارد خطا در قانون محسوب میگردد.

چون قتل خطا از جمله مواردی هست که در آن قصد مرتکب بصورت صریح و مستقیم دخالت ندارد لذا مجازات تعیین شده برای مرتکب همچو قتل به مراتب خفیف تر از جزای مرتکب قتل عمد پیشبینی گردیده هست.

نکته دیگری که درین رابطه قابل بحث هست اینست

لکه خرنگه چې لیدل کېږي قانون جوړوونکي پورتنی حالات د هغه ضرب او جرح چې د مرګ سبب کېږي، دمشدده حالتونو له ډلې پېژندلې دي.

پدې حالاتو کې ټاکل شوي مجازات په بشپړه د عمدي قتل جزا ته ورته دي چې د دوامداره حبس مجازات دي.

د دغه قانون ۴۰۰ ماده د خطا قتل او د هغه د ارتکاب خرنگوالی تصریح کوي.

د دغه مادې د ۱ فقرې سره سم که چېرې شخص د اهمال، غفلت، بی احتیاطی، د قوانینو، مقرراتو، لوايح او اوامرو د نه مراعات له کبله د بل شخص په قتل مرتکب شي، یا په بل عبارت په غیر قصدی توګه په قتل مرتکب شي په حبس چې له دريو کلونو کم او نغدي جزا چې له شپږ دېرش ۳۶ زره افغانیو کمه وي محکومېدای شي.

هغه موضوع چې پدې ماده کې د بحث وړ ده داده چې پدې ماده کې دواړه ډوله خطا چې په عمل کې خطا او په قانون کې خطا دي، ذکر شوي دي. لکه خرنگه چې د اهمال، غفلت او بی احتیاطی موارد د عمل د خطا د اړوندو مسایلو او د قوانینو، مقرراتو، لوايح او اوامرو نه رعایت په قانون کې د خطا د مسایلو له ډلې څخه شمېرل کېږي.

خرنگه چې د خطا قتل د هغه مواردو له ډلې دی چې په هغه کې د مرتکب قصد په صریح او مستقیم ډول دخالت نلري لدې کبله د دغه شان مرتکب لپاره ټاکل شوي مجازات د عمدي قتل د مرتکب د جزا څخه څو څو ځلې خفیف ټاکل شوي دي.

بل ټکی چې پدې اړه د بحث وړ دي دادی چې پدې

که درین نوع قتل ممکن هست مرتکب کلاً به مجازات حبس محکوم نشده و صرف به پرداخت جریمه نقدی محکوم شود.

فقره ۲ این ماده به تصریح سه حالتی پرداخته هست که در تحت آن مرتکب به حبس متوسط که کمتر از دو سال نبوده و یا جزای نقدی که از ۵۰ هزار افغانی تجاوز ننماید، محکوم میگردد.

این حالات قرار ذیل میباشند:

۱. خطا در نتیجه تخلف از اصولی باشد که باساس وظیفه شخص مکلف به اجرای آن باشد.

۲. خطا ناشی از استعمال مواد مخدره یا مسکره باشد.

۳. عدم مساعدت به مجنی علیه با وجود قدرت و توان آن.

طوریکه دیده میشود در حالات سه گانه ذیل مقنن مجازت شدید تر را بالای مرتکب نسبت به موارد مندرج فقرة اول این ماده پیشینی نموده هست.

در رابطه به حالت اول میتوان گفت که چون شخص باساس وظیفه مکلف به اجرای امر مربوطه میباشد لذا هر گاه عدم اجرای وظیفه توسط وی باعث قتل شخص دیگر گردد، در آنصورت منطقاً تطبیق مجازات شدید تر بالای وی مرود پیدا مینماید.

در مورد حالت دوم میتوان گفت که چون در اثر استعمال مواد مخدر توان فکری شخص زایل و یا کمتر میگردد لذا امکان خطا در همچو حالت به مراتب بیشتر میگردد. بنا برین هر گاه شخص در چنین حالتی

چول قتل کی بنایی مرتکب به کلی توگه د حبس په مجازاتو محکوم نشي او یوازې د نغدي جریمې په ور کړې محکوم شي.

د دغه مادې دویمه فقره داسې درې حالتونه تصریح کوي چې په هغو کې مرتکب په متوسط حبس چې له دوه کلونو کم نه وي او یا نغدي جزا چې له ۵۰ زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.

دغه حالتونه په لاندې ډول دي:

۱. خطا د هغه اصولو څخه د تخلف په نتیجه کې وي چې د وظیفې پر بنسټ شخص د هغه په کولو مکلف وي.

۲. خطا د مخدره یا مسکره موادو د استعمال له کبله وي.

۳. د مرستی د قدرت او توان سره سره د مجنی علیه سره مرسته نه کول.

لکه څرنګه چې لیدل کېږي په دريو پورتنیو حالتونو کې مقنن د دغه مادې د لمړې فقرې د مندرجو مواردو په پر تله شدید مجازات ټاکلي دي.

د لمړي حالت په اړه ویلاي شو چې څرنګه چې شخص د وظیفې پر بنسټ د اړوند امر د اجراء کولو مکلفیت لري لدې کبله که چېرې د دندې نه ترسره کونه د بل شخص د قتل باعث شي، په هغه صورت کې منطقاً پر هغه شدید مجازات تطبیق کېدای شي.

د دویم حالت په اړه ویلاي شو: څرنګه چې د مخدره موادو د استعمال له امله د شخص فکري توان زایل یا کمېږي لدې کبله د خطا امکان په د ډول حالت کې په مراتبو زیاتېږي. لدې کبله که چېرې شخص پداسې

که تحت تاثیر مواد مخدر یا مسکر قرار دارد، مرتکب خطا گردد و خطای وی باعث قتل شخص دیگر گردد، بالای وی مجازات شدید تر حکم می‌گردد.

در خصوص حالت سوم میتوان تصریح نمود که هرگاه شخص در حین حادثه با وجود قدرت به نجات مجنی علیه به نجات وی اقدام ننماید، مستلزم مجازات شدید تر میباشد.

مطابق به فقره ۳ این ماده هرگاه در اثر فعل شخص بیش از یک نفر به قتل برسد جزای پیشینی شده برای همچو شخص حبسی هست که کمتر از سه سال نباشد.

درین فقره یک حالت دیگری نیز تذکر رفته هست و آن اینکه هرگاه فعل شخص با یکی از افعال مندرج فقره ۲ یکجا گردد، شخص به حبسیکه از هفت سال کمتر نباشد محکوم می‌گردد.

در مورد اینکه چرا در همچو حالت مجازات به مراتب شدید تری حکم گردیده هست باید گفت که چون حالات مندرج فقره ۲ از جمله حالات مشدده تلقی می‌گردد، بنا برآن ایجاب مینماید در صورت یکجا شدن یکی ازین حالات با حالات مندرج فقره ۱ شخص مستوجب مجازات شدید تر گردد.

قضیه:

حسیب مالک یکی از دواخانه ها در چهار راهی هوتل پروان میباشد. وی مدت ۱۲ سال هست که درین محل به شغل دوافروشی مشغول بوده و همیشه با دادن رشوت به مسئولین قوانین و بررسی وزارت صحت

حالت کی چي د مخدره یا مسکره تو کو تر تاثیر لاندې وي، د خطا په کولو مرتکب شي او د هغه خطا د بل شخص د قتل سبب شي، پر هغه د شدیدو مجازاتو حکم کېږي.

د درېم حالت په اړه څرکندولای شو چې که چېرې یو شخص د پېښې په وخت کې د مجني علیه د نجات د قدرت سره سره د هغه په نجات لاس پورې نکړي، د شدیدو مجازاتو مستلزم دي.

د دغه مادې د ۳ فقرې پر بنسټ که چېرې د یو شخص د فعل په نتیجه کې تر یوه شخص زیات کسان ووژل شي د دغه شان شخص لپاره ټاکل شوي مجازات داسې حبس دی چې له دریو کلونو کم نه وي.

پدې فقره کې بل حالت هم ذکر شوی دی او هغه دا چې که چېرې د یو شخص فعل د دویمې فقرې د مندرجو افعالو سره یو ځای شي، شخص په هغه حبس چې له اوو کلونو کم نه وي، محکومېږي.

پدې اړه چې ولې په داسې حالت کې په څو څو ځلې د شدیدو مجازاتو حکم شوی دی باید ووايو: څرنگه چې د دویمې فقرې مندرج حالات د مشدده حالتونو له ډلې گڼل کېږي، لدې کبله ایجابوي چې د دغه حالتونو څخه د لومړۍ فقرې د مندرجو حالتونو سره د یو ځای کېدو په صورت کې د شدیدو مجازاتو مستوجب شي.

قضیه:

حسیب د پروان هوتل په څلورلارې کې د یوه درملتون مالک دی. هغه د ۱۲ کلونو راهیسې پدې ځای کې د درمل پلورلو په دنده بوخت دی او تل یې د عامې روغتیا وزارت د قوانینو او پلټنو مسئولینو ته د رشوت په

عامه به توريد ادويه تقلبي و فروش آن مبادرت ورزيده هست. در ماه حمل سال ۱۳۸۷ که مسئولين قوانين و بررسي جهت بررسي دواخانه ها به دواخانه وي مراجعه مينمايند وي متوجه ميگردد که شخص بررسي کننده همان شخصي که دو سال قبل بخاطر اين کار گماشته ميشد نبوده و شخص ديگري ميباشد لذا وي تلاش مينمايد تا اين شخص را نيز به نحوت تطميع نموده و وادار به نوشتن خلاف واقعيت در مورد دواخانه وي نمايد ولي شخص مذکور تمام واقعيت ها را در راپور خود انعکاس ميدهد. حسيب از اين کار خيلي خشمگين شده و در صدد آن ميشود تا به شخص مذکور ضرري برساند. به همين خاطر وي در هنگام شب در کنار خانه شخص مذکور با يک چوب دست کمين نموده و تصميم ميگيرد تا شخص مذکور را با آن شديداً مجروح نمايد. وي در عين حال با خود فکر مي نمايد که اگر شخص مذکور با اين چوب به قتل هم برسد براي وي فرقي نمي نمايد.

به مجردي که شخص مذکور از اول کوچه نمايان ميگردد، حسيب خود را آماده حمله ساخته و بعد از اينکه شخص مذکور در دو قدمي وي قرار ميگيرد، با چوب دست داشته اش ضربه محکمي بر فرق وي وارد نموده و بعداً چندين ضربه بي هم به سر و صورت وي وارد مي نمايد. شخص مذکور در اثر شدت جراحات و خون ريزي و نبود اشخاص کمک کننده وفات مي نمايد.

به نظر شما در قضيه مذکور چه مجازاتي و مطابق کدام ماده قانون بايد بالای مرتکب تطبيق گردد؟

ورکولو سره تقلبي درمل واردوي او هغه خرخوي. د ۱۳۸۷ کال د وري په مياشت کې چې د قوانينو او پلټنې مسئولين د درملتونونو د پلټنې لپاره دهغه درملتون ته مراجعه کوي، هغه متوجه کېږي چې پلټونکي شخص هماغه شخص دی چې دوه کاله مخکې د دغه کار لپاره گمارل کېده ندي او بل شخص دی لدې کبله هڅه کوي چې دغه شخص هم په يوه ډول تطميع کړي او د هغه د درملتون په اړه د واقعيت خلاف ليکلو ته يې اړ باسي مگر دغه شخص ټول واقعيتونه په خپل راپور کې منعکسوي. حسيب لدې کاره ډېر قهرجن کېږي او پدې هڅه کې کېږي چې دغه شخص ته ضرر ورسوي. د همدې هدف لپاره د شپې په مهال د دغه شخص د کور تر څنگ د يوه لرگي په لرلو سره کمين نيسي او پرېکړه کوي چې دغه شخص د لرگي په وسيله شديداً مجروح کړي. هغه په عين حال کې له ځانه سره فکر کوي چې که دغه شخص پدې لرگي وهم و به وژل شي د هغه لپاره کوم توپير نه کوي.

کله چې دغه شخص د کوڅې له سره راښکاره کېږي، حسيب ځان حملې ته چمتو کوي او وروسته لدې چې دغه شخص د هغه څخه دوه قدمه فاصله لري، په خپل لاس کې د لرگي په وسيله د هغه په سر يو ټينگ وار کوي او وروسته د هغه په سر او بدن خو پرله پسې وارونه کوي. دغه شخص د جراحاتو د شدت او د وينې بهېدنې او د مرسته کوونکو اشخاصو د نشتوالي له امله فوت کوي.

ستاسو په اند پدې قضيه کې بايد پر مرتکب څه ډول مجازات او د کوم قانون د کومې مادې په بنسټ تطبيق شي؟

د صنفی مباحثې لپاره پوښتنې:

سوالات برای مباحثه صنفی:

۱. د خطاء قتل معرفي كړئ.
۱. قتل خطا را معرفي نمائيد.
۲. څرنگه كولاي شو د مرگ سبب ضرب له عمدې قتل څخه تفكيك كړو واضح يې كړئ؟
۲. چطور ميتوان ضرب منجر به موت از قتل عمد را تفكيك نمود واضح سازيد؟
۳. د هغه شخص مجازات چې د عامه خدماتو موظف د وظيفې د سرته رسولو په وخت كې داسې ووهي چې د هغه د مرگ سبب شي، څه دي؟
۳. مجازات شخصی که موظف خدمات عامه را در حين اجرای وظيفه مورد ضرب منجر به موت قرار دهد چيست؟
۴. كه چېرې د خطاء په قتل كې مرتكب د مجني عليه سره د مرستې د توان سره سره د هغه څخه ډډه و كړي، د هغه مجازات څه ډول ترسره كېږي، واضح يې كړئ؟
۴. هرگاه در قتل خطا مرتكب از مساعدت با مجنی عليه با وجود توان به آن خودداری نماید، مجازات وی چگونه صورت میگیرد، واضح سازید؟

در پيم فصل:

فصل سوم:

د جنين اسقاط:

اسقاط جنين:

- ښوونيزې موخې:
- اهداف آموزشی:
- د جنين د عمدي او غير عمدي سقط ترمنځ توپيرونه د مجازاتو له نظره واضح كړئ؟
 - تفاوت میان سقط جنین عمدی و غیر عمدی را از نظر مجازات واضح سازید.
 - د مرتكب په جزايي مسئوليت كې د جنين له اسقاط سره د حاملې ښځې د رضایت تاثیر بيان كړئ.
 - تاثیر رضایت زن حامله به اسقاط جنین در مسئولیت جزائی مرتكب را بیان نمایند.
 - د هغه ښځې جزايي مسئوليت چې خپله د جين په اسقاط لاس پورې كوي واضح كړئ.
 - مسئولیت جزائی زنی را که خود به اسقاط جنین میپردازد را واضح سازید.
 - د جنين سقط د هغه اعمالو له ډلې دی چې په ځينو ټولنو كې د جرمي او په ځينو نورو ټولنو كې د غير جرمي عمل په توگه پېژندل شوی دی. هغه هېوادونه چې د دغه عمل پر غير جرمي والي معتقد دي، ادعا كوي چې جنين ژوندی نفس ندی او د هغه له منځه وړل د افرادو د
 - سقط جنین از جمله اعمالی هست که در بعضی جوامع منحیث عمل جرمی و در بعضی جوامع دیگر منعیث عمل غیر جرمی شناخته شده هست. کشور هایکه به غیر جرمی بودن عمل مذکر معتقد اند، ادعا دارند که جنین نفس زنده نبوده و از بین بردن آن جز امور

شخصی و خصوصی افراد هست لذا مجازات همچو اشخاص را غیر عادلانه میدانند. برعکس آنانیکه به جرمی بودن عمل مذکور معترف اند عقیده دارند که جنین نفس زنده بوده و هرگاه شخصی (خواه خود شخص دارنده جنین در بطن باشد و یا شخص دیگری) جنین را اساقط نماید، همانند آنست که نفسی را به قتل رسانیده باشد و باید همانند یک قاتل مورد مجازات قرار گیرد. قانون جزای افغانستان عمل مذکور را منحيث جرم شناخته و برای مرتکب آن مجازات تعیین نموده هست ولی مجازات آن مانند مجازات قتل نبوده بلکه خفیف تر از آن میباشد.

درینجا اولاً به ذکر مواد مربوط به این بحث پرداخته و سپس به شرح مواد مذکور خواهیم پرداخت.

ماده ۴۰۲:

"شخصیکه عمداً جنین زن حامله را از طریق ضرب یا هر نوع اذیت دیگر اسقاط نماید به حبس طویل که از هفت سال بیشتر نباشد محکوم میگردد."

ماده ۴۰۳:

۱. شخصیکه بواسطه دادن ادویه یا استعمال دیگر وسایل موجب سقط جنین زن حامله گردد، اگر چه اسقاط جنین به رضای زن حامله صورت گرفته باشد به حبس متوسط یا جزای نقدی که از دوازده هزار افغانی کمتر و از شصت هزار افغانی بیشتر نباشد، محکوم میگردد.

۲. اگر ادویه سهواً داده شده باشد مرتکب به حبس قصیر یا جزای نقدی که از دوازده هزار افغانی بیشتر نباشد، محکوم میگردد."

شخصی او خصوصی کارونو له دلې دي لدې کبله د دغه شان اشخاصو مجازات غیر عادلانه ګڼي. برعکس هغوي چې د دغه عمل په جرمي والي معترف دي، عقیده لري چې جنین ژوندي نفس دي او که چېرې یو شخص (که خپله په بطن کې د جنین لرونکی شخص وي او که بل شخص) جنین سقط کړي، داسې دی لکه چې یو نفس یې وژلی وي او باید د یوه قاتل په شان مجازات شي. د افغانستان د جزا قانون دغه عمل د جرم په توګه پېژندلی دی او د هغه د مرتکب لپاره یې مجازات ټاکلي دي مګر د هغه مجازات د قتل د مجازاتو په شان ندی بلکه خفیف دي.

دلته لمړی د دغه بحث د اړونده موادو ذکر کوو او وروسته د هغوي په تشریح پیل کوو:

۴۰۲ ماده:

((هغه شخص چې عمداً د حاملې ښځې جنین د ضرب یا بل اذیت له لارې سقط کړي په طویل حبس چې له اووه کلونو زیات نه وي، محکومېږي.))

۴۰۳ ماده:

((۱. هغه شخص چې د درملو په ورکولو یا د نورو وسایلو په استعمال د حاملې ښځې د جنین د سقط موجب شي، که څه هم چې د جنین اسقاط د حاملې ښځې په رضایت تر سره شوی وي په متوسط حبس یا نغدي جزا چې له دولس زره افغانیو کمه او له شپېته زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.

۲. که دوا سهواً ورکړل شوې وي مرتکب په قصیر حبس یا نغدي جزا چې له دولس زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.))

ماده ۴۰۴:

۱)) که اسقاط کونکی طیب، جراح، درمل جوړوونکی یا قابله وي، د ټاکل شوي جزا په اکثر حد محکومېږي.

ماده ۴۰۴:

۱. اگر اسقاط کننده طیب، جراح، دوا ساز یا قابله باشد، به حد اکثر جزای پیشبینی شده محکوم می گردد.

۲. که د پورتنی فقرې د مندرجو اشخاصو اقدام د درملني له لارې د مور د ژوند د نجات لپاره وي، مرتکب نه مجازات کېږي.

۲. اگر اقدام اشخاص مندرج فقره فوق بمنظور نجات دادن حیات مادر از طریق تداوی صورت گرفته باشد، مرتکب مجازات نمیگردد.

ماده ۴۰۵:

((هغه ښځه چې د عمل پر عواقبو د علم سره سره عمدتاً د درملو په خوړلو یا د نورو وسایلو په استعمال راضي شي یا بل شخص ته د دغه شان وسایلو د استعمال اجازه ورکړي او د هغه په نتیجه کې جنین سقط شي، په قصیر حبس یا نغدي جزا چې له دولس زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.))

ماده ۴۰۵:

"زنیکه با وجود علم به عواقب عمل عمدتاً با خوردن ادویه یا استعمال دیگر وسایل راضی شود و یا به شخص دیگری اجازه استعمال وسایل متذکره را بدهد و به اثر آن اسقاط جنین تحقق یابد، به حبس قصیر یا جزای نقدی که از دوازده هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم میگردد."

ماده ۴۰۶:

((جنین د اسقاط په جرم پیل کول د مجازاتو وړ ندی.))

ماده ۴۰۶:

"شروع به جرم اسقاط جنین قابل مجازات نمیباشد."

دادي اوس د پورتنیو موادو په شرح پیل کوو:

اینک مواد فوق الذکر را به شحر میگیریم:

د جزا د قانون ۴۰۲ مادې د ښځې د رضایت پرته د جنین د اسقاط موضوع خپلې ده. د دغه مادې د حکم پر بنسټ که چېرې یو شخص په قصدي توګه د حاملې ښځې جنین د ضرب یا هر ډول اذیت له لارې سقط کړي په طویل حبس چې له اووه کلونو تجاوز ونکړي، محکومېږي.

ماده ۴۰۲ قانون جزا به موضوع اسقاط جنین در صورت عدم رضایت زن حامله پرداخته هست. باساس حکم این ماده هرگاه شخصی به قصد جنین زن حامله را توسط ضرب و یا هر نوع اذیت دیگر سقط نماید به حبس طویلی که از هفت سال تجاوز نکند محکوم میگردد.

باید ذکر شي چې پداسې حالت کې حتي د هغه هېوادونو قوانین چې د جنین سقط یې هم جرم ندی ګڼلی د عمل په جرمي والي معترف دي. ځکه که چېرې

باید متذکر شد که در همچو حالت حتی قوانین کشور هایکه سقط جنین را جرم هم ندانسته اند، به جرمی بودن عمل معترف میباشند. زیرا هرگاه نفس

سقط جنین را هم جرم ندانند، عمل را تجاوز به تمامیت جسمی مادر دانسته و به جرمی بودن آن اذعان مینماید.

قابل تذکره است که این حالت در حقیقت شدیدترین حالت ارتکاب جرم سقط جنین میباشد و به همین منظور قانونگذار برای مرتکب آن مجازات شدیدتری را نسبت به سایر حالات پیشبینی نموده است.

البته بخاطر باید داشت که در چنین حالت شرط است که سقط جنین با وارد نمودن یک نوع اذیت و یا مشقت بالای زن حامله صورت گرفته باشد.

ماده ۴۰۳ قانون جزا به تصریح حالتی میپردازد که در آن اسقاط جنین به رضایت زن حامله صورت گرفته باشد.

فقره ۱ ماده مذکور تصریح میدارد که اگر شخصی جنین زن حامله را، با وجود موجودیت اراده و قصد وی، بواسطه دادن ادویه و یا هر وسیله دیگر سقط نماید، به حبس متوسط و یا جزای نقدی که از دوازده هزار افغانی بیشتر نباشد محکوم میگردد.

باساس حکم فقره فوق عمل مذکور باید به قصد اسقاط جنین صورت گرفته باشد در غیر آن مرتکب به مجازات مذکور محکوم شده نمیتواند.

فقره ۲ این ماده سهوی بودن عمل مذکور را مستوجب مجازات حبس قصیر و یا جزای نقدی ایکه از دوازده هزار افغانی بیشتر نباشد، دانسته است. بدین معنی که هرگاه شخصی سهواً با دادن ادویه جنین زن حامله را سقط نماید، مجازات وی نسبت به حالت قصدی به مراتب کمتر پیشبینی گردیده است.

خپله د جنین سقط هم جرم ونه گڼي، دغه عمل د مور په جسمي تمامیت تجاوز گڼي او د هغه په جرمي والي اذعان کوي.

د ذکر وړ ده چې دغه حالت په حقیقت کې د جنین د سقط د جرم د ارتکاب تر ټولو شدید حالت دی او په همدې منظور قانون جوړوونکي د هغه د مرتکب لپاره د نورو حالتونو په پرتله شدید مجازات ټاکلي دي.

البته باید په یاد ولرو چې پداسې حالت کې شرط دي چې د جنین سقط پر حامله بنسټه د یو ډول اذیت او مشقت په واردولو سره تر سره شوی وي.

د جزا د قانون ۴۰۳ ماده داسې حالت تصریح کوي چې په هغه کې د جنین سقط د حامله بنسټه په رضایت تر سره شوی وي.

د دغه مادې لمرې فقره تصریح کوي چې که چېرې یو شخص د حامله بنسټه جنین، د هغه د ارادې او قصد سره سره، د درملو یا هرې بلې وسیلې په ورکولو سره سقط کړي، په متوسط حبس یا نغدې جزا چې له دولس زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.

د پورتنۍ فقرې د حکم پر بنسټ دغه عمل باید د جنین د اسقاط په هدف تر سره شوی وي د هغه څخه بهر مرتکب په مجازاتو محکومېدای نشي.

د دغه مادې ۲ فقره د دغه عمل سهوي والی د قصیر حبس یا د نغدې جزا چې له دولس زره افغانیو زیاته نه وي مستوجب گڼي. پدې معنی چې که چېرې یو شخص سهواً د درملو په ورکولو سره د حامله بنسټه جنین سقط کړي، د هغه مجازات د قصدی حالت په نسبت په مراتبو کم ټاکل شوي دي.

حال سوال طرح می‌گردد که هرگاه دادن ادویه بگونه سهوی صورت گرفته باشد، پس چرا شخص مستوجب مجازات شناخته می‌شود؟

در جواب باید گفت که تعیین مجازات مذکور صرف به منظور متوجه ساختن اشخاص بخاطر رعایت جانب احتیاط می‌باشد. لذا هرگاه اشخاص توجه و دقت لازم را در قسمت اعمال شان رعایت نمایند، تطبیق مجازات بالای شان منطقی خواهد بود.

ماده ۴۰۴ قانون جزا به تصریح ارتکاب جرم سقط جنین توسط اشخاص صحی مسلکی پرداخته هست.

فقره ۱ این ماده طیب، جراح و یا قابله ای را که به سقط جنین زن حامله مبادرت ورزد به حد اکثر جزای حبس متوسط محکوم مینماید.

علت اینکه در مورد همچو اشخاص حالت مشدده مجازات مد نظر گرفته شده هست اینست که چون اشخاص مذکور باساس وظیفه و مسلک همه روزه با همچو قضایا سرو کار پیدا مینمایند لذا امکان ارتکاب جرم توسط همچو اشخاص به مراتب بیشتر می‌باشد.

لذا قانونگذار خواسته هست با پیشینی مجازات سنگین تر برای این کتگوری ها، ایشان را از ارتکاب همچو جرایم باز دارد.

لازم به تذکر هست هرگاه سقط جنین از طرف اشخاص مسلکی مذکور جهت نجات جان مادر صورت گرفته و با معیارهای طبابت در مطابقت باشد، در آنصورت اشخاص مذکور از مسئولیت معاف بوده و مستوجب مجازات شناخته نمیشوند. این موضوع در فقره ۲ ماده مذکور تصریح گردیده هست.

اوس پوئسته راپورته که‌ری چ‌ی که چ‌ری د درملو ورکول په سهوی توگه تر سره شوی وی، نو ولی شخص د مجازاتو مستوجب گنل که‌ری؟

په خواب کې باید وویل شي چې د دغه مجازاتو ټاکل یوازې د احتیاط مراعات ته د اشخاصو د متوجه کولو لپاره دي. لدې کبله که چ‌ری اشخاص د دوي د اعمالو په اړه لازم دقت او توجه رعایت نه ک‌ری، پر هغوي د مجازاتو تطبیق منطقی برېښي.

د جزا دقانون ۴۰۴ ماده د مسلکی صحی اشخاصو په وسیله د جنین د سقط جرم تصریح ک‌ری دی.

د دغه مادې لمړی فقرې هغه طیب، جراح یا قابله چې د حامله ښځې د جنین په سقط لاس پورې کوي د متوسط حبس د جزا په اکثر حد محکوم ک‌ری دي.

ددې علت چې ددغه اشخاصو په اړه د مجازاتو مشدده حالت په پام کې نیول شوی دی دادي چې څرنګه دغه اشخاص د وظیفې پر بنسټ هره ورځ د دغه شان قضایاوو سره سروکار پیدا کوي لدې کبله د دغه شان اشخاصو لخوا ددې جرم د ارتکاب امکان په مراتب زیات دی.

لدې کبله قانون جوړوونکي غوښتي دي چې د دغه کتگوری لپاره د درندو مجازاتو په ټاکلو سره د دغه شان اعمالو د ارتکاب څخه د دوي مخنیوی وک‌ری.

د یادولو وړ ده چې که چ‌ری د جنین سقط د مذکورو مسلکی اشخاصو لخوا د مور د ژوند د نجات لپاره تر سره شوی وي او د طبابت له معیارونو سره سم وي، په هغه صورت کې دغه اشخاص د مسئولیت څخه معاف دي او د مجازاتو مستوجب نه گنل کې‌ری. دغه موضوع د پورتنی مادې په ۲ فقره کې تصریح شوې ده.

علت اینکه در چنین حالت اشخاص مذکور مورد مجازات قرار نمی‌گیرند در آنست که چون عمل سقط جنین بخاطر بدست آوردن چیز مهمتر از جنین صورت گرفته هست زیرا در صورت عدم اجرای سقط جنین امکان تلف شدن مادر موجود می‌باشد و از نقطه نظر اصول نجات جان مادر نسبت به جنین به مراتب ذی اهمیت تر می‌باشد.

ماده ۴۰۵ قانون جزا به تصریح مجازات زن حامله ای که به خوردن ادویه یا استعمال وسیله دیگر جهت سقط جنین رضایت داده هست، می‌داند.

مطابق این ماده هرگاه زن با وجود علم و آگاهی خود به استعمال ادویه یا وسیله دیگر راضی شده و یا به شخص دیگر اجازه دهد و در اثر این عمل وی سقط جنین صورت گیرد به حبس قصیر یا جزای نقدی که از دوازده هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم می‌گردد.

درینجا سوال طرح می‌گردد که هرگاه زن حامله به اسقاط جنین رضایت نشان می‌دهد مانند آنست که به سقط جنین پرداخته باشد، پس چرا مجازات وی نسبت به شخص دیگری که به سقط جنین پرداخته هست کمتر می‌باشد؟

به جواب این سوال باید خاطر نشان ساخت که چون زن حامله در اثر سقط جنین خود نیز متحمل ضرر و زیانی میشود لذا تعیین عین مجازاتی که بالای سایر اشخاص سقط کننده جنین صورت می‌گیرد، بالای زن حامله بیش از حد خواهد بود.

ماده ۴۰۶ این قانون شروع به جرم اسقاط جنین را غیر قابل مجازات دانسته هست.

د دی علت چپې پدې حالت کې دغه اشخاص نه مجازات کېږي دادی چې څرنگه چې د جنین د سقط عمل د جنین څخه د ارزښتناک شي د لاسته راوړلو په هدف ترسره شوی دی ځکه د جنین د عدم سقط په صورت کې د مور د تلف کېدو امکان موجود ؤ، او د اصولو د نظره د مور د ژوند ژغورنه د جنین په پرتله په مراتبو د ارزښت لرونکې ده.

د جزا دقانون ۴۰۵ ماده د هغه حامله ښځې مجازات تصریح کوي چې د درملو په خوړلو یا د بلې وسیلې د استعمال له کبله د خپل جنین له سقط سره رضایت ښودلی دی.

د دغه مادې سره سم که چېرې ښځه د علم او خبرتیا د درلودلو سره سره د درملو په استعمال یا بله وسیله راضي شي او یا بل شخص ته اجازه ورکړي او د دغه عمل په نتیجه کې جنین سقط شي په قصیر حبس یا نغدي جزا چې له دولس زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.

دلته پوښتنه راپورته کېږي چې که چېرې حامله ښځه د جنین له اسقاط سره رضایت وښيي داسې دی چې جنین یې سقط کړی وي، نو ولې د هغه مجازات د بل شخص په پرتله چې د جنین سقط یې کړی دی کم دي؟

د دغه پوښتنې په ځواب کې باید ووايو چې څرنگه چې حامله ښځه د جنین د سقط په نتیجه کې خپله هم زیان او ضرر ویني لدې کبله د جنین د نورو سقط کوونکو اشخاصو په شان د حاملې ښځې لپاره د عین مجازاتو ټاکل له حده زیات دي.

د دغه قانون ۴۰۶ ماده د جنین د اسقاط په جرم پیل کول د مجازاتو وړ نه گڼي.

قضیه:

نادیه د کابل ښار په یو روغتون کې د نسایي ولادي ډاکټرې په توګه دنده سرته رسوي. هغه د روغتون د کارکوونکو تر منځ د ښو اخلاقو او مهرباني له کبله مشهوره ده. یوه ورځ یوه ښځه هغې ته مراجعه کوي او د هغه جنین د سقط غوښتنه کوي چې په بطن کې یې دی. نادیه چې یوه وظیفه پېژندونکې ډاکټره ده د دغه کار له کولو څخه ډډه کوي او هغه ته ددې کار جرمي والی بیانوي مګر دغه ښځه ډېر ټینګار کوي او نادیه ته وايي چې هغه د اجباري زنا قرباني شوی ده او د خپلې او د کورنۍ د آبرو د ساتنې له امله مکلفه ده چې داسې کار وکړي او که هغه دا کار ونکړي، خپله به په دغه کار اقدام وکړي او که په هغه صورت کې دې ته کومه ستونزه پېښه شي ډاکټر به اخلاقاً یوه انسان ته د نه مرستې له کبله مسئول وي. نادیه دغه ښځه په هغه ورځ رخصتوي او له هغې څخه پدې اړه د فکر کولو فرصت غواړي. هغه له تلو څخه وروسته له ځانه سره فکر کوي چې که چېرې دغه کار ونکړي په حقیقت کې ددې امتناع ښايي باعث شي چې دغه ښځه خپله د جنین په سقط لاس پورې کړي او د هغه له امله تلف شي. له بل لوري که جنین سقط نشي، په هغه صورت کې ددې ښځې آبرو او عزت په کلي توګه په ټولنه کې له منځه ځي. لدې کبله دې ته په پام کې خپله هم یوه ښځه ده او د افغانستان په ټولنه کې د یوې ښځې لپاره د هغه آبرو او عزت خومره ارزښت لري، پرېکړه کوي چې راتلونکي ورځ د هغه ښځې جنین سقط کړي. هغه په بله ورځ عملیات ترسره کوي او وجداناً ځان راحت احساسوي. درې ورځې وروسته د دغه ښځې د مېرپه لخوا پدې

قضیه:

نادیه منځیت ډاکټر نسائی ولادی دریکي از شفاخانه های شهر کابل ایفای وظیفه می نماید. وی به حسن اخلاق و مهربانی در بین همه کارمندان و کارکنان شفاخانه مشهور میباشد. دریکي از روزها زنی نزد وی مراجعه نموده و خواهان سقط جنینی که در بطن وی میباشد، میگردد. نادیه که یک ډاکتر وظیفه شناس و با درک هست از اجرای این کار سر باز زده و به وی جرمی بودن عمل را گوشزد مینماید ولی زن مذکور بسیار اصرار نموده و برای نادیه میگوید که وی قربانی زناي اجباری گردیده هست و بخاطر حفظ آبروی خود و خانواده اش مکلف هست تا به چنین کاری تن در دهد و اگر وی این کار را انجام ندهد، خود وی به این کار اقدام نموده در آنصورت اگر مشکلی برای وی پیش شود ډاکتر اخلاقاً بخاطر عدم کمک به یک انسان نیازمند مسئول خواهد بود. نادیه زن مذکور را در آن روز رخصت نموده و از وی درین رابطه فرصت فکر کردن را مطالبه می نماید. وی بعد از رفتن به خانه با خود فکر می نماید که هرگاه این کار را انجام نهد در حقیقت امتناع وی ممکن هست باعث گردد تا زن مذکور خود به اسقاط جنین پرداخته و در اثر آن تلف گردد. از طرف دیگر اگر اسقاط جنین صورت نگیرد، در آنصورت آبرو و عزت زن مذکور در جامعه به کلی از بین میرود. لذا با توجه به اینکه خود او هم یک زن هست و چقدر آبرو و عزت برای یک زن در یک جامعه مثل افغانستان ارزش و اهمیت دارد، تصمیم میگیرد تا روز بعد به اسقاط جنین زن مذکور مبادرت ورزد. وی در روز بعد این عملیات را انجام داده و وجداناً خود را راحت میسازد. سه روز بعد از طرف

شوهر زن مذکور بالای وی ادعا میشود که وی جنین زن حامله وی را ساقط نموده هست.

نادیده به زن مذکور مراجعه نموده و از وی طالب معلومات میشود. وی در جواب میگوید که حمل وی در نتیجه زنا نه بلکه از شوهر وی بوده هست و وی بخاطر نزاعی که با شوهرش انجام داده بود به ساختن داستانی مبادرت ورزیده و بالاخره جنین را ساقط نموده هست.

به نظر شما آیا نادیده قابل مجازات هست یا خیر؟

اگر بلی پس مطابق کدام ماده قانون جزا؟

سوالات برای مباحثه صنفی:

۱. تفاوت میان سقط جنین عمدی و غیر عمدی را از نقطه نظر مجازات آن واضح سازید؟

۲. چرا در صورتیکه سقط جنین توسط داکتر و یا جراح صورت گیرد مستوجب مجازات شدید تر نسبت به ارتکاب عین فعل توسط اشخاص عادی میگردد واضح سازید؟

۳. علت اینکه هرگاه سقط جنین بخاطر نجات مادر صورت گیرد قابل مجازات نمیشود چیست؟

۴. آیا در صورتیکه زن حامله خود به اسقاط جنین رضایت داده باشد، مسئولیت جزائی متوجه او میگردد یا خیر و مطابق کدام ماده قانون جزا؟

دعوی کبری چي د هغه د حاملې ښځې جنین یې سقط کړی دی.

نادیده دغه ښځې ته مراجعه کوي او له هغې څخه معلومات غواړي. هغه په ځواب کې وايي چې ددې حمل د زنا په نتیجه کې نه بلکه د مېړه څخه دی او دې د هغه ښځې له امله چې د مېړه سره یې کړې وه، د داستان په جوړولو پیل وکړ او جنین یې سقط کړی دی.

ستاسو په نظر آیا نادیده د مجازاتو وړ ده او که نه؟

که هو نو د جزا د قانون د کومې مادې مطابق؟

د صنفی مباحثې لپاره پوښتنې:

۱. د جنین د عمدی او غیر عمدی سقط تر منځ توپيرونه د مجازاتو له لیدلوري واضح کړئ؟

۲. ولې په هغه صورت کې چې د جنین سقط د ډاکتر یا جراح لخوا تر سره شي، د عین فعل د ارتکاب له امله د عادي اشخاصو په پرتله د شدیدو مجازاتو مستوجب کبړي، واضح یې کړئ؟

۳. د دې علت چې که چېرې جنین د مور د نجات له امله سقط شي د مجازات وړ ندی، څه دی؟

۴. آیا په هغه صورت کې چې حامله ښځه خپله د جنین له سقط سره رضایت وښيي، جزایي مسئولیت ورته متوجه کبړي او که نه، که چېرې متوجه کبړي نو د جزا د قانون د کومې مادې مطابق؟

ثلورم فصل:

ضرب او جرح:

ښوونيزې موخې:

- د عمدې او غير عمدې ضرب او جرح تر منځ توپير د هر يوه د اړوند موادو په ذکر کولو سره واضح کړي.

- د ضرب او جرح په جرم کې مشدده احوال بيان کړي.

- نور حالات چې ضرب او جرح ندي مگر په عين حکم کې راځي واضح کړي.

ضرب او جرح د اشخاصو د جسمي تماميت په ضد د جرمونو له ډلې څخه دي. دغه جرم لډې لډې لوري چې له هغه ضرب سره چې د مرگ سبب کېږي، شباغت لري، اکثراً مغالطه کېږي.

د افغانستان د جزا قانون دوه ډوله ضرب او جرح تصريح کړي دي چې د عمدې ضرب او جرح او غير عمدې يا د خطا ضرب او جرح څخه عبارت دي. د عمدې ضرب او جرح موضوع د جزا د قانون د ۴۰۷ تر ۴۱۰ موادو او د غير عمدې ضرب او جرح موضوع د دغه قانون په ۴۱۲ ماده کې تصريح شوې دي.

دادې لمړې د دغه فصل اړوند مواد ذکر کوو او وروسته دغه مواد تشریح کوو:

۴۰۷ ماده:

۱)) هغه شخص چې عمداً بل شخص داسې مجروح يا مضروب کړي چې د هغه د بدن د يوه غړي د قطع کېدو يا نقصان يا هم د ماتېدو يا له کاره لوېدو يا د دايمي معلوليت يا د حواسو څخه د يوه حس د له منځه تلو باعث شي، د زيان پر جبران برسېره په متوسط حبس

فصل چهارم:

ضرب و جرح:

اهداف آموزشی:

- تفاوت میان ضرب و جرح عمدی و غیر عمدی را با ذکر مواد مربوط به هر کدام واضح سازید.

- احوال مشدده در جرم ضرب و جرح را بیان نمایید.

- سایر حالاتی را که ضرب و جرح نبوده ولی در عين حکم شامل میگردند واضح سازید.

ضرب و جرح یکی از جمله جرایم علیه تمامیت جسمی اشخاص میباشد. جرم مذکور از نقطه نظر اینکه با ضربیکه منجر به مرگ میگردد شباغت دارد، اکثراً مورد مغالطه قرار میگیرد.

قانون جزای افغانستان دو نوع ضرب جرح را تصریح نموده هست که عبارتند از ضرب و جرح عمدی و ضرب و جرح غیر عمدی یا خطا. موضوع ضرب و جرح عمدی در مواد ۴۰۷ تا ۴۱۰ قانون جزا و موضوع ضرب و جرح غیر عمدی در ماده ۴۱۲ این قانون تصریح گردیده هست.

اینک اولاً به ذکر مواد مربوط به این فصل پرداخته و سپس به تشریح مواد مذکور خواهیم پرداخت.

ماده ۴۰۷:

۱) شخصیکه عمداً شخص دیگری را طوری مجروح يا مضروب نماید که موجب قطع يا نقصان يا شکستن يا از کار افتیدن عضوی از اعضای بدن يا منجر به معلولیت دايمي يا فقدان یکی از حواس او گردد علاوه بر جبران خساره به حبس متوسط که از سه سال

چې له دريو کلونو کم نه وي، محکومېږي.

کمتر نباشد محکوم ميگردد.

۲. که دغه اعمال د مجني عليه د عقل د زوال سبب شي او يا د مخکيني اصرار او ترصد سره يو ځاي وي، مرتکب د احوالو سره سم په طويل حبس چې له لسو کلونو کم نه وي، محکومېږي.

۲. اگر اين اعمال منجر به زوال عقل مجني عليه گردد و يا توام با اصرار قبلي و ترصد باشد، مرتکب حسب احوال به حبس طويل که از ده سال بيشتر نباشد محکوم ميگردد.

۴۰۸ ماده:

ماده ۴۰۸:

((۱. که چېرې جرح يا ضرب د يوه غړي د عطالت يا تر شلو ورځو د زياتې مودې لپاره د کاره د عجز سبب شي، مرتکب د خسارې په جبران برسېره په قصير حبس چې له دريو مياشتو کم نه وي يا نغدي جزا چې له درې زره افغانيو کمه او له دولس زره افغانيو زياته نه وي، محکومېږي.

" ۱. هرگاه جرح و يا ضرب موجب عطالت عضويا عجز از کار برای مدت بيش از بيست روز گردد مرتکب علاوه بر جبران خساره به حبس قصيریکه از سه ماه کمتر نباشد يا جزای نقدی ايکه از سه هزار افغانی کمتر و از دوازده هزار افغانی بيشتر نباشد، محکوم ميگردد.

۲. که دغه عمل د مخکيني اصرار او ترصد سره يو ځاي وي مرتکب د ټاکل شوې جزا په اکثر حد محکومېږي.

۲. اگر عمل مذکور با اصرار قبلي و ترصد توأم مرتکب به حد اکثر جزای پيشيني شده محکوم ميگردد.

۴۰۹ ماده:

ماده ۴۰۹:

((۱. هغه ضرب او جرح چې د بدن د غړي د معلوليت يا عطالت سبب نه شي يا د شلو ورځو څخه د کمې مودې لپاره د کار کولو څخه د عجز باعث شي مرتکب په قصير حبس چې له شپږو مياشتو زيات نه وي يا نغدي جریمه چې له شپږ زره افغانيو زياته نه وي، محکومېږي.

" ۱. ضرب يا جرحیکه موجب معلوليت و عطالت عضو نشده يا موجب عجز از کار برای مدت کمتر از بيست روز گردد مرتکب به حبس قصيریکه از شش ماه بيشتر نباشد يا جزای نقدی ايکه از شش هزار افغانی تجاوز نکند محکوم ميگردد.

۲. که دغه عمل د مخکيني اصرار او ترصد سره يو ځاي وي مرتکب د ټاکل شوې جزا په اکثر حد محکومېږي.

۲. اگر عمل مذکور با اصرار قبلي و ترصد توأم باشد مرتکب بحد اکثر جزای پيش ينی شده محکوم ميگردد.

۴۱۰ ماده:

ماده ۴۱۰:

((که چېرې په پورتنیو مواد کې مندرج ضرب او جرح تر يوه کس د زياتو اشخاصو لخوا يا د سلاح يا د ضرب

" هرگاه ضرب و جرح مندرج مواد فوق از طرف بيش از يک نفر يا به استعمال سلاح يا ديگر آلات

ضرب و جرح صورت گیرد، مرتکب بحد اکثر جزای پیش بینی شده محکوم می‌گردد.

ماده ۴۱۱:

"شخصیکه عمداً دیگری را مواد ضررناک غیر کشنده بدهد که موجب معلولیت دایمی، عطلت عضو یا از کار افتیدن آن یا فقدان یکی از حواس او گردد علاوه بر جبران خساره به حبس متوسط که از سه سال کمتر نباشد محکوم می‌گردد."

ماده ۴۱۲:

"شخصیکه باثر خطای ناشی از اهمال، بی احتیاطی، عدم مهارت شخصی را مجروح یا مضروب نماید، علاوه بر جبران خساره به حبسی که از سه ماه کمتر و از دو سال بیشتر نباشد یا جزای نقدی ایکه از سه هزار افغانی کمتر و از بیست و چهار هزار افغانی بیشتر نباشد محکوم می‌گردد."

ماده ۴۱۳:

"۱. هر گاه به اثر جنگ مغلوبه قتل یا جرح شدید واقع گردد، هریک از اشخاصیکه در جنگ اشتراک نموده به سبب اشتراک در جنگ به حبس متوسط یا جزای نقدی که از شصت هزار افغانی تجاوز نکند محکوم می‌گردد مگر اینکه عدم مسئولیت وی ثابت گردد.

"۲. اگر در حالت مندرج فقره فوق محرک جنگ و فاعل قتل یا جرح تشخیص شده بتواند مرتکب علاوه بر جبران خساره به جزای پیش بینی شده اصل جرم محکوم می‌گردد."

اینک به تشریح مواد مذکور مبادرت خواهیم ورزید.

ماده ۴۰۷ به تصریح جرم ضرب و جرح عمدی با توجه

او جرح و نور و آلاتو په استعمال ترسره شوی وي، مرتکب د ټاکل شوې جزا په اکثر حد محکومېږي.

۴۱۱ ماده:

((هغه شخص چې عمداً بل ته ضررناک وژونکي توکي ورکړي چې د دایمي معلولیت، د بدن د غړي د عطلت یا د هغه د کار څخه لوېدلو یا هم د یوه حس د له منځه تللو باعث شي د خسارې په جبران برسېره په متوسط حبس چې له دریو کلونو کم نه وي، محکومېږي.))

۴۱۲ ماده:

((هغه شخص چې د اهمال، بی احتیاطی او عدم مهارت له کبله بل شخص مجروح یا مضروب کړي، د زیان په ورکړې برسېره په حبس چې له دریو میاشتو کم او له دوه کلونو زیات نه وي یا نغدي جزا چې له درې زره افغانیو کمه او له څلورویشت زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي.))

۴۱۳ ماده:

((۱. که چېرې د مغلوبه جگړې له کبله قتل یا شدید جرح واقع شي، هر یو شخص چې په جنگ کې یې ګډون کړی په جنگ کې د اشتراک له کبله په متوسط حبس یا نغدي جزا چې له شپېته زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي مگر دا چې د هغه عدم مسئولیت ثابت شي.

"۲. د پورتنی فقرې په مندرج حالت کې د جنگ محرک یا د قتل یا جرح فاعل تشخیص شي، مرتکب د خسارې په ورکړه برسېره د اصل جرم په ټاکل شوې جزا محکومېږي.))

دادي پورتنی مواد تشریح کوو.

۴۰۷ مادي د عمدي ضرب او جرح جرم د جرم د شدت

شدت جرم و موجودیت اصرار قبلی در نزد مرتکب طی دو فقره پرداخته هست.

فقره ۱ این ماده سه حالتی را ذکر کرده هست که هرگاه ضرب و جرح باعث یکی از این حالات گردد، مرتکب به حبس متوسط که کمتر از سه سال نباشد محکوم میگردد. حالات مذکور عبارتند از:

۱. ضرب و جرحی که باعث قطع، نقص و یا شکستن یک عضو بدن گردد.

۲. ضرب و جرحی که باعث معلولیت دایمی گردد.

۳. ضرب و جرحی که باعث فقدان یکی از حواس گردد.

طوری که دیده میشود هر یک از این حالات سه گانه فوق الذکر از جمله حالاتی اند که در آن ضرب و یا جرح وارده یکی از اعضای بدن و یا حواس شخص را مصادوم میسازد. ولی هرگاه این صدمات با اصرار قبلی همراه باشد و یا آنکه مرتکب بخاطر وارد کردن این صدمات قبل از قبل در یک محل کمین نموده باشد، در آنصورت مرتکب به مجازات شدید تر یعنی حبس طویل که متجاوز از ده سال نباشد، محکوم میگردد.

همچنان هرگاه این صدمات باعث زایل شدن قوه عقلی مجنی علیه گردد، در آنصورت نیز مرتکب به حبس دوام که بیشتر از ده سال نباشد، محکوم میگردد. این دو موضوع در فقره ۲ این ماده تذکر رفته هست.

درینجا سوال طرح میگردد که بخاطر تطبیق مجازات حبس ده سال آیا لازم هست تا زوال عقل کلی باشد یا

او د مرتکب به نزد د مخکینی اصرار د موجودیت په پام کې نیولو سره د دوه فقره په ترڅ کې تصریح کړی دی.

د دغه مادې لمړی فقرې درې حالتونه ذکر کړي دي چې که چېرې ضرب او جرح د دغه حالاتو څخه د یوه باعث شي، مرتکب په متوسط حبس چې له دریو کلونو کم نه وي، محکومېږي. دغه حالات عبارت دي له:

۱. هغه ضرب او جرح چې د بدن د یوه غړي د قطع کېدو، نقص یا ماتېدو باعث شي.

۲. هغه ضرب او جرح چې د دایمی معلولیت باعث شي.

۳. هغه ضرب او جرح چې د یوه حس د له منځه تللو باعث شي.

لکه څرنګه چې لیدل کېږي هر یو د دغه درې ګونو حالتونو څخه د هغه حالتونو له ډلې دي چې په هغه کې وارده ضرب او جرح د بدن یو غړي یا د شخص حواس مصادوم کړي. مګر که چېرې دغه صدمات د مخکینی اصرار سره یو ځای وي او یا دا چې مرتکب د دغه صدماتو د واردولو له کبله مخکې له یوه ځای کې کمین نیولی وي، په هغه صورت کې مرتکب په شدیدو مجازاتو یعنی طویل حبس چې له لسو کلونو تجاوز ونکړي، محکومېږي.

همدارنګه که چېرې دغه صدمات د مجنی علیه د عقلي قوې د له منځه تللو باعث شي، په هغه صورت کې هم مرتکب په دوامداره حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي، محکومېږي. دغه موضوع د دې مادې په دویمه فقره کې ذکر شوې ده.

دلته پوښتنه راپورته کېږي چې د لسو کلونو د حبس د مجازاتو د تطبیق لپاره آیا لازمه ده چې د عقل زوال کلي

وي يا دا چې جزئي زوال هم د لسو کلونو څخه د کم حبس د مجازاتو د تطبيق باعث کېږي؟

اینکه زوال جزئی نیز باعث تطبیق مجازات حبس کمتر از ده سال می‌گردد؟

د دغه پوښتنې په ځواب کې باید ووايو چې د جزا قانون د مجني عليه د عقل د جزئي او کلي زوال په اړه قید ندی ذکر کړی، او د مادې د عام حکم څخه داسې تفهیم کېږي چې که چېرې د ضرب یا جرح په نتیجه کې عقل زایل شي، کېدای شي دا زوال جزئي وي یا کلي، د تر لسو کلونو د کم طویل حبس د مجازاتو د تطبيق باعث کېږي.

در جواب این سوال باید گفت که قانون جزا در قسمت زوال عقل مجنی علیه قید جزئی بودن و کلی بودن را ذکر نموده هست و از حکم عام ماده مذکور چنین تفهیم می‌گردد که هرگاه در نتیجه ضرب و یا جرح زوال عقل صورت گیرد، خواه این زوال جزئی باشد و یا کلی، باعث تطبیق مجازات حبس طویل کمتر از ده سال می‌گردد.

د دغه قانون ۴۰۸ ماده داسې حالت تصریح کوي چې په هغه کې ضرب او جرح د مجرم په وجود او جسم خفیفه صدمه وارده کړې وي.

ماده ۴۰۸ این قانون به تصریح حالتی می‌پردازد که در آن ضرب و جرح صدمه خفیف تری را بالای جسم و وجود مجرم وارد نموده باشد.

د دغه مادې د لمړې فقرې پر بنسټ که چېرې د ضربې په نتیجه کې د مجني عليه د بدن یو غړی په لنډمهاله توګه له کار ولوېږي او د هغه له اثره مجني عليه له شلو ورځو د کمې مودې لپاره د وظیفې له سرته رسولو پاتې شي، مرتکب په قصیر حبس چې له دريو میاشتو کم نه وي، محکومېږي. په داسې مواردو کې د نغدي جریمې د تطبيق امکان هم شته چې کېدای شي له ۳ تر ۱۲ زره افغانیو وي.

باساس فقره ۱ این ماده هرگاه در اثر ضربه یکی از اعضای بدن مجنی علیه موقتاً از کار باز ماند و یا باثر آن مجنی علیه برای مدت بیشتر از ۲۰ روز از انجام وظیفه باز ماند، مرتکب به حبس قصیری که کمتر از سه ماه نباشد محکوم می‌گردد. در همچو موارد امکان تطبیق جریمه نقدی نیز موجود می‌باشد که میتواند بین ۳ تا ۱۲ هزار افغانی باشد.

مګر د مخکیني اصرار یا ترصد سره د عمل یو ځاي والی د مجازاتو د تشدید باعث کېږي او په هغه صورت کې مقنن په قانون کې د ټاکل شوې جزا اکثر حد پر مرتکب د تطبيق وړ ګڼي. چې د حبس په اړه کېدای شي تر یوه کاله او د نغدي جریمې په اړه د دولس زره افغانیو تر برېده ورسېږي.

ولی همراه بودن عمل با اصرار قبلی و یا ترصد باعث تشدید مجازات گردیده و در آنصورت مقنن حد اکثر جزای پیشینی شده در قانون را بالای مرتکب قابل تطبیق میداند که در مورد حبس میتواند تا به مرز یک سال و در مورد جریمه نقدی تا به مرز ۱۲ هزار افغانی برسد.

دغه موضوع د دې مادې په دویم فقره کې ذکر شوېده.

این موضوع در فقره دوم ماده مذکور تذکر رفته هست.

ماده ۴۰۹ ضرب و جرحی را مورد بحث قرار میدهد که خفیفتر بوده و منتج به هیچ یک از حالات مندرج در مواد فوق الذکر نگردد.

هرگاه ضرب و جرح باعث معلولیت و یا عدم کارکرد یک عضو از اعضای بدن نگردیده و همچنان باعث عدم توانائی شخص به مراجعه بالای شغل و وظیفه به مدت کمتر از ۲۰ روز گردد، در آنصورت مرتکب به حبس قصیر که از شش ماه بیشتر نباشد و جریمه نقدی ایکه از شش هزار افغانی تجاوز نکند محکوم میگردد. باید خاطر نشان ساخت که ترصد و اصرار قبلی در مورد ارتکاب جرم مذکور باعث تطبیق مجازات حبس شش ماه و جریمه نقدی شش هزار افغانی میگردد. یعنی در همچو حالت اشد مجازات تعیین شده بالای مرتکب تطبیق میگردد.

ماده ۴۱۰ قانون جزا حالات دیگری را بیان میدارد که کاملاً متفاوت از احوال مشدده ذکر شده در مواد فوق الذکر بوده ولی باعث تطبیق حد اکثر مجازات میگردد. تطبیق احوال مشدده در دو حالت ذیل الذکر امکان پذیر میباشد:

۱. ارتکاب عمل از طرف بیش از یک نفر

۲. ارتکاب عمل با استعمال سلاح یا دیگر آلات ضرب و جرح.

در تحت دو حالت فوق الذکر شخص مرتکب مستوجب اشد مجازات حکم شده در مواد فوق الذکر میگردد.

ماده ۴۱۱ به ذکر حالتی میپردازد که در اثر آن عین نتیجه ای که از ضرب و جرح بمیان می آید، بمیان آمده ولی فعل ضرب و جرح نبوده بلکه دادن مواد

۴۰۹ ماده هغه ضرب او جرح تر بحث لاندې نیسي چې خفیفه وي او په پورتنیو مواد کې مندرجو هېڅ یوه حالت باعث نه شي.

که چېرې ضرب او جرح د معلولیت یا د بدن د غړي له کاره د لوېدو باعث نه شي او همدارنگه تر شلو ورځو د کمې مودې لپاره شغل او وظیفې ته د مراجعې په اړه د شخص د عدم توانایی باعث شي، په هغه صورت کې مرتکب په قصیر حبس چې له شپږو میاشتو کم نه وي او نغدي جریمه چې له شپږ زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي. باید وویل شي چې ترصد او مخکینی ټینګار د دغه جرم د ارتکاب ه اړه د شپږو میاشتو د حبس او د شپږ زره افغانیو د نغدي جریمې د مجازاتو د تطبیق باعث کېږي. یعنی په داسې حالت کې تعیین شوي اشد مجازات پر مرتکب تطبیقېږي.

د جزا د قانون ۴۱۰ ماده نور حالتونه بیانوي چې په پورتنیو مادو کې د مشدده حالتونه څخه کاملاً متفاوت دي مگر د مجازاتو د اکثر حد د تطبیق باعث کېږي. د مشدده احوالو تطبیق په دوه لاندې حالتونو کې امکان لري:

۱. د عمل ارتکاب تر یوه شخص د زیاتو کسانو لخوا

۲. د عمل ارتکاب د سلاح یا د ضرب او جرح د نورو آلاتو په وسیله.

په دوه پورتنو حالتونو کې مرتکب شخص په پورتنیو موادو کې د حکم شویو مجازاتو په اشد مجازات محکومېږي.

۴۱۱ ماده داسې حالت ذکر کوي چې په هغه کې عین هماغه نتیجه چې د ضرب او جرح څخه رامنځته کېږي، راځي مگر فعل ضرب او جرح ندی بلکه مجني علیه ته

ضرر ناک برای مجنی علیه میباشد. درین ماده یک سلسله شرایطی نیز موجود میباشد که قرار ذیل اند:

اول این که عمل شخص عمدی باشد: یعنی شخص سهواً مواد ضررناک را برای شخص دیگر نداده باشد.

دوم اینکه عمل باعث معلولیت دائمی گردد

سوم اینکه عمل باعث عطالت عضو یا از کار افتیدن آن گردد.

چهارم اینکه عمل باعث فقدان یکی از حواس او گردد.

باید متذکر شد که اجتماع سه شرط اخیر الذکر لازمی نبوده و هرگاه یکی از آنها موجود باشد عمل تحقق یافته تلقی میگردد ولی اجتماع هر یک از حالت سه گانه با شرط اولی حتمی میباشد در غیر آن تطبیق حکم این ماده عملی نمیشد.

هرگاه این حالات تحقق یابد، مرتکب به حبس متوسطی که از سه سال کمتر نباشد محکوم میگردد.

ماده ۴۱۲ به ذکر حالتی میپردازد که عمل سهوی شخص در آن باعث ایجاد ضرب و جرح برای شخص دیگر میگردد. این حالت را بنام ضرب و جرح غیر قصدی و یا خطا یا د مینمایند.

هرگاه به حکم این ماده دقت شود، به صراحت دیده میشود که هرگاه در عمل مذکور قصد بصورت صریح و مستقیم هم دخالت نداشته باشد، باز هم شخص از عمل خود مسئول میباشد.

مجازات پیشینی شده برای همچو اشخاص حبس از

د ضررناکو موادو ورکول دي. پدې ماده کې یولې شرایط هم موجود دي چې په لاندې ډول دي:

اول دا چې د شخص عمل عمدي وي: یعنی شخص سهواً ضررناک مواد بل شخص ته ورکړي نه وي.

دویم دا چې عمل د دائمی معلولیت باعث شي.

دریم دا چې عمل د بدن د غړي د عطالت یا د هغه له کاره د لوېدو سبب شي.

څلورم دا چې عمل د یوه حس د له منځه تللو باعث شي.

باید ذکر کړو چې د دريو اخیر الذکر شرطونو اجتماع ضروري نده او که چېرې د هغوي څخه یو هم موجود وي، عمل تحقق مومي مگر د لمړي شرط سره د درې گونو حالتونو احتمال حتمي دی، د هغه څخه بهر د دغه مادې حکم د تطبیق وړ ندی.

که چېرې د غه حالتونه تحقق ومومي، مرتکب په متوسط حبس چې له دريو کلونو کم نه وي، محکومېږي.

۴۱۲ ماده داسې حالت ذکر کوي چې د شخص سهوي عمل په هغه کې د بل چا لپاره د ضرب او جرح د ایجاد باعث شي. دغه حالت د غیر قصدی ضرب او جرح په نامه یادېږي.

که چېرې د دغه مادې حکم ته ځیر شو، په صراحت سره لیدل کېږي چې که چېرې پدې عمل کې قصد په صریح او مستقیم ډول هم دخالت ونلري، بیا هم شخص د خپل عمل مسئول دی.

د دغه شان اشخاصو لپاره ټاکل شوي مجازات له دريو

مياشتو تر دوه کلونو حبس او له درې زره تر څلور ويشت زره افغانیو نغدي جزا ده.

سه ماه الی دو سال و جزای نقدی از سه هزار افغانی الی بیست و چهار هزار افغانی میباشد.

د دې ټکي منطق چې په غیر قصدي ضرب او جرح کې شخص مجازات کېږي دادی چې اشخاص په خپلو اعمالو او حرکاتو کې لازم احتیاط مراعات کړي او زیاته هڅه وکړي چې د دوي اعمال د نورو د ضرب او جرح باعث نشي.

منطق اینکه در ضرب و جرح خطا شخص مجازات می‌گردد اینست تا اشخاص در اعمال و حرکات شان احتیاط لازم را رعایت نموده و نهایت تلاش نمایند تا اعمال شان باعث ضرب و جرح دیگران نگردد.

د جزا د قانون ۴۱۳ ماده د مغلوبه جگړې حالت تصریح کړی دی. د دغه مادې د حکم پر بنسټ که چېرې د مغلوبه جگړې په جریان کې یو شخص ووژل شي یا د طرفینو څخه یوه ته ضرب او جرح وارد شي، هر یو هغه شخص چې په جگړه کې یې گډون کړی وي په متوسط حبس یا نغدي جزا چې له شپېته زره افغانیو زیاته نه وي، محکومېږي. پدې حالت کې د هغه اشخاصو تر منځ چې له غالبې ډلې وي یا د مغلوبې ډلې څخه وي، توپیر نشته مگر دا چې د یوه شخص عدم مسئولیت ثبوت شي. یعنی د جگړې په مهال د هغه د عدم تقصیر لپاره مقنع دلایل محقق شي. دغه مجازات په حقیقت کې د وارده ضرب او جرح له کبله ندی بلکه یوازې په هغه جنګ کې چې د ضرب او جرح باعث شوی دی، له کبله دي. که چېرې د جنګ په جریان کې دفعل مرتکب وروسته وپېژندل شي، په هغه صورت کې مرتکب شخص په پورتنیو مجازاتو نه محکومېږي بلکه د هغه په عوض کې د جرم په اصلي مجازاتو چې د قتل یا د ضرب او جرحې د مجازاتو څخه عبارت دي، محکومېږي.

ماده ۴۱۳ قانون جزا به تصریح حالت جنګ مغلوبه پر داخته هست. باساس حکم این ماده هر گاه در جریان جنګ مغلوبه شخصی به قتل برسد و یا ضرب و جرح به یکی از طرفین وارد گردد، هریک از اشخاصیکه در جنګ شرکت نموده اند به حبس متوسط یا جزای نقدی که از شصت هزار افغانی تجاوز نکند، محکوم می‌گردند. درین حالت فرقی بین شخصیکه از گروپ غالب باشد و یا مغلوب وجود ندارد مگر اینکه شخص مذکور عدم مسئولیت شخص مذکور به اثبات برسد. یعنی دلایل مقنع مبنی بر عدم تقصیر وی در جریان جنګ محقق گردد. این مجازات در حقیقت بخاطر ضرب و جرح وارده نبوده بلکه صرف بخاطر اشتراک در جنګی که باعث ضرب و جرح گردیده هست، میباشد. هر گاه مرتکب فعل در جریان جنګ بعداً دریافت شود در آنصورت، شخص مرتکب به مجازات فوق الذکر محکوم نشده بلکه در عوض به مجازات اصل جرم که عبارت از مجازات جرم قتل یا ضرب و جرح میباشد، محکوم می‌گردد.

قضیه:

شاگرد کابل بنار په کاه فروشي کې دوکاندار دی.

قضیه:

شاگرد دوکاندار در کاه فروشی شهر کابل میباشد. وی

در دوکان خود انواع مختلف چاقو بوکس پنجه را بفروش میرساند. در یکی از روزها یکی از مشتریان وی از دوکان وی یک مقدار اشیا را خریداری نموده و بعد از پرداخت پول از شاکر خواهش مینماید تا اشیا را مذکور را برای چند لحظه ای که وی سایر سوداها را خریداری می نماید، در نزد خود نگهداری نماید. شاکر این خواهش او را پذیرفته و اشیا را در پیشروی دوکان خود در خریطه میگذارد. تقریباً دو ساعت بعد شخص مذکور دو باره مراجعه نموده و این بار با جمپر جدیدی که خریداری نموده هست، ملبس میبشد. در این اثنا شاکر به داخل دوکان نبوده و به دوکان همسایه رفته هست. وی بدون اینکه منتظر شاکر بماند به پیشروی دوکان رفته و دست خود را به طرف خریطه خود دراز مینماید. در این اثنا شاکر از دوکان همسایه متوجه شده و با چاقوی دست داشته اش به گمان اینکه شخص مذکور سارق هست، بالای وی حمله نموده و از عقب سر با چاقو ضربه سختی به عقب سر شخص مشتری وارد می نماید. وقتی شاکر متوجه میگردد که شخص مذکور مشتری وی هست دچار شاک گردیده و فوراً ویرا به شفاخانه انتقال میدهد. شخص مذکور در اثر ضربه مذکور شدیداً مجروح گردیده و بالثر قوه عقلی خود را قسماً از دست میدهد.

به نظر شما آیا شاکر درین رابطه مسئولیت جزائی دارد یا خیر؟

اگر بلی پس مطابق کدام ماده قانون جزا و مجازات وی چی میبشد؟

سوالات برای مباحثه صنفی:

۱. ضرب و جرح عمدی و غیر عمدی را واضح سازید.

هغه په خپل دوکان کې د چاقو او بوکس پنجه مختلف ډولونه خرڅوي. يوه ورځ کله چې د هغه يو مشتري د ده له دوکان څخه ځينې شيان اخلي او د پيسوله ورکولو څخه د شاکر څخه غوښتنه کوي چې دغه شيان د څو شيبو لپاره څو چې هغه نوره سودا اخلي، له ځانه سره وساتي. شاکر د ده دغه غوښتنه مني او دغه شيان د دوکان په مخې کې په کڅوړه کې ږدي. تقريباً دوه ساعته وروسته دغه شخص بيا راځي او دا ځل د هغه نوي جمپر سره چې اخیستی يې دی، ملبس دی. پدې وخت کې شاکر په دوکان کې نشته او د ګاونډي دوکان ته تللي دي. هغه پرته لدې چې شاکر ته منظر شي د دوکان مخ ته ځي او لاس خپلې کڅوړې ته اوږدوي. پدې وخت کې شاکر د ګاونډي له دوکان څخه هغه ته متوجه کېږي او د خپل چاقو په وسيله پدې گمان چې دغه شخص سارق دی، پر هغه حمله کوي او د مشتري د سر په څټ کلک وار کوي. کله چې شاکر متوجه کېږي چې دغه شخص د هغه مشتري دی په شاک مبتلا کېږي او سملاسي هغه روغتون ته وړي. دغه شخص د هغه وار له کبله شديداً مجروح کېږي او د هغه له کبله خپله عقلي قوه قسماً له لاسه ورکوي.

ستاسو په نظر آیا پدې اړه شاکر جزایي مسئولیت لري که نه؟

که هو نو د جزا د قانون د کومې مادې مطابق او د هغه مجازات څه دي؟

د صنفی مباحثې لپاره پوښتنې:

۱. عمدي او غیر عمدي ضرب او جرح واضح کړئ.

۲. در کدام حالات مرتکب جرم ضرب و جرح مستوجب مجازات حبس طویل می‌گردد واضح سازید؟

۳. چگونگی تاثیر استعمال اسلحه در مسئولیت جزائی شخص را در جرم ضرب و جرح بیان نمائید.

۴. مبنی و اساس مسئولیت جزائی اشخاص اشتراک کننده در جنگ مغلوبه ای که باعث ضرب و جرح یا قتل گردد ایا خود ضرب و جرح یا قتل هست یا چیز دیگری واضح سازید؟

۲. په کومو حالتونو کې د ضرب او جرح مرتکب د طویل حبس مستوجب کېږي، واضح یې کړئ؟

۳. د ضرب او جرح په جرم کې د شخص د جزایي مسئولیت په اړه د اسلحې د استعمال د تاثیر څرنگوالی بیان کړئ.

۴. په هغه مغلوبه جنگ کې د ضرب او جرح یا د قتل باعث شي د ګډون کوونکو اشخاصو د جزایي مسئولیت مېنا او اساس ایا خپله ضرب او جرح یا قتل دي او که بل شي؟ واضح یې کړئ.

فصل پنجم: اختطاف:

اهداف آموزشی:

- اختطاف را معرفی نمائید.

- تفاوت احکام قانون در مورد اختطاف دختر و پسر را واضح سازید.

- نقش حيله و فریب در مسئولیت جزائی اختطاف کننده را بیان نمائید.

- نقش نفوذ و اختیار اختطاف کننده بالای اختطاف شده را در مسئولیت جزائی اختطاف کننده واضح سازید.

جرم اختطاف در قانون جزای افغانستان بصورت مشخص تعریف نگردیده هست ولی از لابه لای مواد مربوط به این فصل میتوان اختطاف را چنین تعریف نمود:

پنځم فصل: اختطاف (انسان تښتونه)

ښوونیزې موخې:

- اختطاف تعریف کړئ.

- د نجلۍ او هلک د اختطاف په اړه د قانون د احکامو تر منځ توپیر واضح کړئ.

- د اختطاف کوونکي په جزایي مسئولیت کې د حیلې او فریب رول بیان کړئ.

- پر اختطاف شوي د اختطاف کوونکي د نفوذ او اختیار رول د اختطاف کوونکي په جزایي مسئولیت کې واضح کړئ.

د اختطاف جرم د افغانستان د جزا په قانون کې په مشخصه توګه تعریف شوی ندی مګر ددغه فصل د اړوند موادو له منځه کېدای شي اختطاف داسې تعریف کړو:

اختطاف به جرمی اطلاق می‌گردد که شخص به وسیله نفوذ و قدرت فزیک و مادی خویش و یا حيله و فريب شخص ديگری را در حالیکه اراده وی سلب گردیده باشد، از محل زیست یا مسکن وی به منظور اهداف غیر مجاز انتقال دهد.

برای وضاحت موضوع اولاً مواد مربوط به این فصل را بیان نموده و سپس به شرح آنها خواهیم پرداخت.

ماده ۴۱۸:

" هرگاه شخص طفلی را که سن هفت سالگی را تکمیل نکرده باشد یا اشخاص دیگری را که به حفاظت خود قادر نباشد خود یا توسط شخص دیگری اختطاف و یا به محل غیر مسکون رها کند، بحبس متوسط که از سه سال بیشتر نباشد محکوم می‌گردد. "

ماده ۴۱۹:

" هرگاه در اثر جرم مندرج ماده ۴۱۸ این قانون عضوی از اعضای طفل را شخص تلف یا معیوب گردد مرتکب به جزای جرح عمدی و اگر منجر به مرگ شود بجزای پیش بینی شده قتل عمدی محکوم می‌گردد. "

ماده ۴۲۰:

" ۱. هرگاه شخصی طفلی را که سن هجده سالگی را تکمیل نکرده باشد شخصاً یا توسط شخص دیگری بدون حيله و اکراه اختطاف نماید بحبس طویل که از هفت سال بیشتر نباشد محکوم می‌گردد.

" ۲. اگر طفل اختطاف شده دختر باشد مرتکب به حبس طویلیکه از ده سال بیشتر نباشد محکوم می‌گردد. "

اختطاف هغه جرم ته ویل کپري چې شخص د خپل نفوذ او فزیکي او مادي قدرت په وسیله یا د حیلې او فريب له لارې بل شخص پداسې حال کې چې د هغه اراده سلب شوې وي، داستوگنځی یا مسکن څخه د غیر مجاز اهدافو لپاره ولېږدوي.

د موضوع د لاروښانتیا لپاره لمړی د دغه فصل اړوند مواد بیانوو او وروسته هغوي شرح کوو.

۴۱۸ ماده:

((که چېرې یو شخص یو ماشوم چې د اووه کلنۍ عمر یې بشپړ کړی نه وي، یا نور اشخاص چې له ځانه په ساتنه قادر نه وي، خپله یا د بل شخص په وسیله اختطاف یا په غیر مسکون ځای کې خوشی کړي، په متوسط حبس چې له دريو کلونو کم نه وي، محکومېږي.))

۴۱۹ ماده:

((که چېرې د دغه قانون د ۴۱۸ مادې د مندرج جرم په پایله کې د ماشوم د بدن د غړو څخه یو غړی تلف یا معیوب شي مرتکب د عمدي جرح په جزا او که د مرگ باعث شي د عمدي قتل لپاره په ټاکل شوې جزا محکومېږي.))

۴۲۰ ماده:

((۱. که چېرې یو شخص داسې کوچنی چې د اتلس کلنۍ عمر یې بشپړ کړی نه وي شخصاً یا د بل شخص لخوا د حیلې او اکراه پرته اختطاف کړي، په طویل حبس چې له اووه کلونو زیات نه وي، محکومېږي.

که اختطاف شوی کوچنی نجلی وي مرتکب په طویل حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي، محکومېږي.))

۴۲۱ ماده:

۱.)) که چپري یو شخص داسې کوچنی چې د ۱۸ کلنی عمر یې بشپړ کړی نه وي په حيله او اکراه شخصاً یا دبل شخص لخوا اختطاف کړي، په طویل حبس محکومېږي.

ماده ۴۲۱:

۱. هرگاه شخص طفلی را که سن ۱۸ سالگی را تکمیل نکرده باشد با حيله و یا اکراه شخصاً یا توسط شخص دیگری اختطاف نماید، به حبس طویل محکوم میگردد.

۲. که اختطاف شوی کوچنی ماشوم وي، مرتکب د پورتنی فقرې د مندرجې جزا په اکثر حد محکومېږي.))

۲. اگر طفل اختطاف شده دختر باشد، مرتکب به حد اکثر جزای مندرج فقره فوق محکوم میگردد.

۴۲۲ ماده:

)) که چپري یو شخص داسې سړی چې د اتلس کلنی عمر یې بشپړ کړی وي خپله یا د بل شخص په وسیله اختطاف کړي، تر پنځو کلونو په متوسط حبس محکومېږي.))

ماده ۴۲۲:

" هرگاه شخص مردیرا که سن هجده سالگی را تکمیل کرده باشد خود یا توسط شخص دیگری اختطاف نماید بحبس متوسط سه الی پنج سال محکوم میگردد. "

۴۲۳ ماده:

)) که چپري د دغه قانون ه ۴۲۰ او ۴۲۱ موادو کې مندرج اعمال د یوه شخص لخوا ارتکاب ومومي چې مجني عليه د هغه تر نفوذ او واک یا تر تربیې او ساتنې لاندې وي یا دغه جرم د مجني عليه د مستخدم لخوا یا د خو کسانو په همکاری تر سره شي، مرتکب په طویل حبس چې له لسو کلونو کم نه وي، محکومېږي.))

ماده ۴۲۳:

" هرگاه اعمال مندرج ماده ۴۲۰ و ۴۲۱ این قانون توسط شخصی ارتکاب شود که مجنی علیه تحت نفوذ و اختیار یا تحت تربیت و نگهداری او واقع باشد یا جرم فوق از طرف مستخدم مجنی علیه یا بهمکاری چند نفر صورت گیرد، مرتکب به حبس طویل که از ده سال کمتر نباشد محکوم میگردد. "

۴۲۴ ماده:

)) که چپري کوم شخص داسې ښځه چې د اتلس کلنی عمر یې بشپړ کړی وي، شخصاً یا د بل چا په وسیله اختطاف کړي په طویل حبس محکومېږي. که اختطاف شوې ښځه مېړه ولري یا د اختطاف شوې ښځې سره نامشروع عمل تر سره شي، مرتکب د ټاکل شوې جزا په اکثر محکومېږي.))

ماده ۴۲۴:

" هرگاه شخص زنی را که سن هجده سالگی را تکمیل نموده شخصاً یا توسط شخص دیگری اختطاف نماید بحبس طویل محکوم میگردد. اگر اختطاف شده زن شوهر دار باشد یا با زن اختطاف شده فعل نامشروع اجرا گردد، مرتکب به حد اکثر جزای پیشینی شده محکوم میگردد. "

۴۲۵ ماده:

)) که چپري یو شخص یوه ښځه چې د ۱۶ کلنی عمر یې

ماده ۴۲۵:

" هرگاه شخص زنی را که سن ۱۶ سالگی را تکمیل

کرده باشد بمنظور ازدواج از محل اقامت اولیایش با خود ببرد در صورتیکه به رضا و رغبت قانوناً با وی عقد ازدواج نماید این عمل اختطاف شمرده نمیشود."

اینک میپردازم به تشریح مواد فوق الذکر.

در ماده ۴۱۸ قانون جزا دو کتگوری اشخاص ذکر گردیده اند که هرگاه مورد اختطاف قرار گیرند و یا به محل غیر مسکون برده شوند، مرتکب عمل به حبس متوسط کمتر از سه سال محکوم میگردند. اشخاص مذکور عبارتند از:

۱. افرادی که سن ۷ سالگی را تکمیل نکرده اند.

۲. اشخاصی که به حفاظت از خود قادر نباشند.

باساس حکم این ماده معیار تعیین همچو مجازات برای مرتکب سن و سال شخص نبود بلکه عدم توانائی فزیکوی میباشد زیرا اگر اطفال پائین تر از سن ۷ سال هم درین ماده مد نظر گرفته شده اند بخاطر اینست که ایشان نسبت به افراد بالاتر از سن ۷ سال، معمولاً از لحاظ فزیکوی ضعیف تر میباشند و بیشتر امکان مجنی علیه قرار گرفتن در نزد همچو افراد موجود میباشد.

مطابق حکم ماده ۴۱۹ هرگاه در اثر اختطاف و یا رها کردن به یک محل غیر مسکونی، یک عضو بدن شخص معیوب یا تلف گردد و یا شخص وفات نماید، در آنصورت جرم اختطاف اصلاً مد نظر گرفته نشده و در عوض شخص در صورت معیوب شدن یا تلف شدن عضو به جزای ضرب و جرح عمدی و در صورت قتل به جزای قتل عمد محکوم میگردد. درینجا تأثیری که اختطاف در مسئولیت

بشپړ کړی وی د واده لپاره د هغه د اولیاوو له ځایه له ځانه سره بوزي، په هغه صورت کې چې په خپله خوښه او قانوناً د هغه سره واده وکړي، دغه عمل اختطاف نه گڼل کېږي.

دادی اوس پورتنی مادي تشریح کوو:

د جزا د قانون په ۴۱۸ ماده کې دوه کتگورۍ اشخاص ذکر شوي دي چې که چېرې اختطاف شي او یا غیر مسکون ځای ته یوړل شي، مرتکب تر دریو کلونو په کم متوسط حبس محکومېږي. دغه اشخاص دادی:

۱. هغه افراد چې د ۷ کلنی سن یې بشپړ کړی نه وي.

۲. هغه اشخاص چې د ځان په ساتلو قادر نه وي.

د دغه مادي د حکم پر بنسټ د مرتکب لپاره د دغه شان مجازاتو د ټاکلو معیار عمر ندی بلکه د هغه فزیکوي ناتواني ده ځکه که د ۷ کلونو د تر کم عمر ماشومان هم پدې ماده کې په پام کې نیول شويدي لدې کبله دي چې دوي د ۷ کلونو څخه د لوړ عمر و کسانو په پرتله معمولاً د فزیکوي لحاظه کمزوري دي او د دغه شان افرادو په نزد د مجني عليه د کېدو امکان یې ډېر موجود دی.

د ۴۱۹ مادي مطابق که چېرې د اختطاف یا په یوه غیر مسکوني ځای کې د خوشي کولو له کبله بدن یو غړی معیوب یا تلف شي او یا شخص وفات وکړي، په هغه صورت کې د اختطاف جرم اصلاً په پام کې نه نیول کېږي او په عوض کې شخص د بدن د غړي د معیوب کېدو یا د تلف کېدو په صورت کې د عمدي ضرب او جرح او د قتل په صورت کې د عمدي قتل په جزا محکومېږي. دلته هغه تأثیر چې اختطاف یې په جزایي

جزائی دارد اینست که اگر شخص قصد ضرب و جرح و یا قتل را داشته باشد و یا خیر، عمل وی قصدی شمرده شده و از قتل و ضرب و جرح عمدی مجازات می‌گردد.

ماده ۴۲۰ قانون جزا طی دو فقره به موضوع اختطاف اشخاص پائین تر از سن ۱۸ سال پرداخته هست که طبعاً از سن ۷ تا ۱۸ را در بر می‌گیرد.

باساس فقره اول این ماده هرگاه طفلی که سن ۱۸ سالگی را تکمیل نموده هست توسط شخص دیگری اختطاف گردد، اختطاف کننده به حبس طویل که از هفت سال بیشتر نباشد محکوم می‌گردد. درین فقره شرط هست که اختطاف شخص بدون حيله و اکراه صورت گیرد تا مستوجب این مجازات شناخته شود. هرگاه فعل اختطاف این کتگوری از اشخاص با حيله و اکراه توأم باشد، در آنصورت مطابق حکم فقره ۱ ماده ۴۲۱، شخص به حبس طویل محکوم می‌گردد.

علت اینکه در چنین حالت مجازات شدید تری نسبت به ماده ۴۲۰ مد نظر گرفته شده هست اینست که در چنین حالت بر عکس حالت اولی جرم با حيله و اکراه صورت گرفته هست که هر دو از جمله حالاتی اند که باعث تشدید مجازات می‌گردند.

باساس فقره ۲ ماده ۴۲۰ اگر طفل اختطاف شده مندرج فقره ۱ این ماده دختر باشد و اختطاف وی بدون حيله و اکراه صورت گرفته باشد، باز هم مجازات مرتکب نسبت به مجازات عین جرم که مجنی علیه آن پسر باشد، بیشتر بوده و از ۵ تا ۱۰ سال حبس می‌باشد.

مسئولیت کپی لری دادی چپی که شخص د ضرب او جرح یا قتل قصد ولری او که نه، د هغه عمل قصدی گنجل کپری او د عمدی قتل او ضرب او جرح مجازات پری تطبیق پری.

د جزا د قانون ۴۲۰ ماده د دوه فقره و په ترخ کپی د ۱۸ کلنی خخه د کم عمر لرونکو اشخاصو د اختطاف موضوع خپړلې ده چپی طبعاً د ۷ خخه تر ۱۸ کلونو د عمر اشخاص پکی راخی.

د دغه مادې د لمړې فقرې پر بنسټ که چپری هغه کوچنی چپی د ۱۸ کلنی عمر یې بشپړ کړی نه وي د بل شخص لخوا اختطاف شي، اختطاف کوونکی په طویل حبس چپی له اووه کلونو زیات نه وي، محکوم پری. پدې فقره کپی شرط دادی چپی د شخص اختطاف د حیلې او اکراه پرته ترسره شوي وی تر خو د دغه مجازاتو مستوجب و گنجل شي. که چپری د دغه کتگوری اشخاصو اختطاف د حیلې او اکراه په وسیله ترسره شوی وي، په هغه صورت کپی د ۴۲۱ مادې د لمړې فقرې د حکم سره سم په طویل حبس محکوم پری.

ددې علت چپی پداسې حالت کپی د ۴۲۰ مادې په پرتله شدید مجازات په پام کپی نیول شوي دي دادی چپی پداسې حالت کپی د لمړي حالت برعکس جرم د حیلې او اکراه په وسیله ترسره شوی چپی دواړه د هغه حالاتو له ډلې دي چپی د مجازاتو د تشدید باعث کپری.

د ۴۲۰ مادې د ۲ فقرې پر بنسټ که چپری د دغه مادې په لومړی ماده کپی مندرج اختطاف شوی ماشوم نجلی وي او د هغه اختطاف د حیلې او اکراه پرته اختطاف شوی وي، بیا هم د مرتکب مجازات د عین جرم د مجازاتو په پرتله چپی مجنی علیه هلک وي، زیات دي او د ۵ تر ۱۰ کلونو حبس دي.

باید متذکر شد که اگر حيله و اکراه در عمل مذکور دخالت داشته باشد، یعنی طفل دختر بوده و به اکراه و حيله اختطاف گردد، مرتکب این عمل ممکن هست به حبس ۵ تا ۱۵ سال محکوم گردد.

در مورد اینکه چرا اختطاف دختر نسبت به پسر مجازات سنگین تر را در قبال دارد، باید اضافه نمود که چون دختران معمولاً نسبت به پسران آسیب پذیر تر میباشند و از طرف دیگر هرگاه عمل مذکور بر علیه دختران صورت گیرد، خانواده ای که دختر عضو آن میباشد از نقطه نظر حیثیت و آبرو صدمه بسیار زیادی را متحمل میگردد.

باساس ماده ۴۲۲ قانون جزا هرگاه شخص اختطاف شده مرد بالا تر از سن ۱۸ سال باشد، اختطاف کننده و یا کسیکه دستور اختطاف را صادر نمود هست، به حبس متوسط که بین سه تا پنج سال میباشد، محکوم میگردد. هرگاه عمل فوق الذکر توسط کتگوری های ذیل الذکر صورت گیرد، مطابق ماده ۴۲۳، عمل در تحت حالات مشدده قرار گرفته و مرتکب به جزای حبس طویل که کمتر از ده سال نباشد، محکوم میگردد.

حالات مذکور عبارتند از:

۱. جانی بالای مجنی علیه نفوذ و اختیار داشته باشد
۲. مجنی علیه تحت تربیت و نگهبانی جانی قرار داشته باشد
۳. جانی مستخدم مجنی علیه باشد
۴. جرم به همکاری چند نفر صورت گرفته باشد.

باید ذکر کرد که چپ که چپری حيله او اکراه پدې عمل کپی دخالت ولری، یعنی ماشوم نجلی وی او به اکراه او حيله اختطاف شی، د دغه عمل مرتکب بنایی د ۵ تر ۱۵ کلونو حبس محکوم شی.

پدې اړه چپ ولسی د نجلی اختطاف د هلک د اختطاف په پرتله درانده مجازات لری، باید اضافه کړو چې څرنګه چې نجونې معمولاً د هلکانو په پرتله زیات زیان منونکي دي او له بل لوري که چپری دغه عمل د نجونو په مقابل کپی وشی، هغه کورنی چپ نجلی د هغه غړې ده د حیثیت او آبرو له لیدلوریه زیاته صدمه وینی.

د جزا د قانون د ۴۲۲ مادې پر بنسټ که چپری اختطاف کورونکی شخص تر ۱۸ کلنی څخه د زیات عمر لرونکی شخص وی، اختطاف کورونکی یا هغه شخص چې د اختطاف دستور یې ور کړی وی، په متوسط حبس چې د دریو تر پنځه کلونو تر منځ وی، محکومېږي. که چپری دغه عمل د لاندې کتگوریو لخوا ترسره شی، د ۴۲۳ مادې مطابق عمل د مشدده حالاتو لاندې راځي او مرتکب په طویل حبس چې له لسو کلونو کم نه وی، محکومېږي.

دغه حالات دادي:

۱. جانی پر مجنی علیه نفوذ او اختیار ولری
۲. مجنی علیه د جانی تر تربیې لاندې وی
۳. جانی د مجنی علیه مستخدم وی
۴. جرم د څو کسانو په همکاری شوی وی

ماده ۴۲۴ ارتکاب عمل مذکور به علیه زنان را مورد بحث قرار داده هست.

باساس حکم این ماده، اگر زنیکه سن ۱۸ سالگی را تکمیل نموده باشد و مورد اختطاف قرار گیرد، اختطاف کننده به حبس طویل محکوم می‌گردد.

درین ماده دو حالت مشدده نیز ذکر گردیده هست که عبارتند از:

۱. اگر زن اختطاف شده شوهر دار باشد

۲. اگر با زن اختطاف شده فعل نامشروع اجرا گردد.

در حالات فوق الذکر قانون جزای افغانستان تطبیق اشد مجازات را مد نظر قرار داده هست که عبارت از حبس ۱۵ سال می‌باشد.

ماده ۴۲۵ این قانون به تصریح حالتی می‌پردازد که مشابه به اختطاف بوده ولی اختطاف محسوب نمی‌گردد.

چنانچه اگر شخصی زنی را که سن ۱۶ سالگی را تکمیل نموده از محل اقامت اولیایش به جای دیگری ببرد و به رضا و رغبت زن مذکور با وی ازدواج نماید، عمل مذکور اختطاف محسوب نمی‌گردد.

درینجا سوال طرح می‌گردد که اگر زن مذکور، شوهر دار باشد، آیا باز هم عمل اختطاف محسوب نمی‌گردد؟

در جواب این سوال باید خاطر نشان ساخت که ماده قانون جزا درین مورد صراحت ندارد و از حکم ماده مذکور میتوان دریافت که عمل مذکور اختطاف محسوب نمی‌گردد. ولی باید متذکر شد که محسوب

۴۲۴ مادې د ښځو په مقابل کې د دغه عمل ارتکاب تر بحث لاندې نیولی دی.

د دغه مادې د حکم پر بنسټ، که چېرې هغه ښځه چې د ۱۸ کلنۍ عمر یې بشپړ کړی وي او اختطاف شي، اختطاف کوونکی په طویل حبس محکومېږي.

پدې ماده کې دوه مشدده حالتونه هم ذکر شوي دي چې دادي:

۱. که اختطاف شوې ښځه مېړه ولري

۲. که د اختطاف شوې ښځې سره نامشروع فعل اجراء شي.

په پورتنیو حالتونو کې د افغانستان د جزا قانون د اشد مجازاتو د تطبیق حکم کړی دي چې د ۱۵ کلونو حبس دی.

د دغه قانون ۴۲۵ ماده داسې حالت تصریح کوي چې د اختطاف سره ورته دی مگر اختطاف نه گڼل کېږي.

لکه چې یو شخص داسې یوه ښځه چې د ۱۶ کلنۍ عمر یې بشپړ کړی وي د هغه د اولیاوو د استوگنځي څخه بل ځای ته یوسي او د دغه ښځې په رضا د هغه سره واده وکړي، دغه عمل اختطاف نه گڼل کېږي.

دلته پوښتنه مطرح کېږي، چې که دغه ښځه مېړه هم ولري، آیا بیا هم دا عمل اختطاف نه گڼل کېږي؟

په ځواب کې باید وویل شي چې د جزا د قانون دغه ماده پدې اړه صراحت نلري او د دغه مادې د حکم څخه تفهیم کېږي چې دغه عمل اختطاف نه گڼل کېږي. مگر باید ذکر کړو چې د اختطاف په توگه د

دغه عمل نه محسوبېدل د بل جرم په توگه د دغه عمل د گڼل کېدو مانع نه کېږي او پدې صورت کې دغه ښځه ښايي په بل جرم يا نورو جرمونو هم مرتکبه شوې وي.

نشدن عمل مذکور بحيث اختطاف مانع از محاسبه شدن عمل مذکور منحيث جرم ديگر نگرديده و درينصورت زن مذکور ممکن مرتکب جرم يا جرايم ديگر گرديده باشد.

قضيه:

نادر د شهزاده د سراي دوکاندار دی. هغه د رقيه په نوم د يوې نجلی سره د هغه د پلار د اقاربو څخه ده، خو مياشتنی دوستي لري او تل د هغه سره د واده غوښتونکی دی. رقيه هم بالمثل د نادر سره دوستي لري او دواړه د يو بل لپاره د خوښيو څخه د ډک راتلونکي په فکر کې دي.

قضيه:

نادر دوکاندار سراي شهزاده مياشده. وی با دختری به اسم رقيه که از اقارب پدری وی مياشده، دوستی چند ماهه داشته و همیشه خواهان ازدواج با وی مياشده. رقيه نیز بالمثل با نادر دوستی داشته و هر دو در فکر آینده پراز خوشی ها و سرور برای همدیگر مياشده.

مگر د رقيې پلار او مور د نادر د والدينو سره د ميراث پر موضوع ناخوښی لري لدې موضوع څخه راضي ندي او د نادر او د هغه د کورنۍ له لاسه د رقيې د خلاصون غوښتونکي دي. نادر لمړی موضوع ته په جدي توگه نه گوري مگر وروسته متوجه کېږي چې که اقدام ونکړي، رقيه به يې له لاسه ووزي. له همدې کبله د رقيې سره مشوره کوي او هڅه کوي چې د هغه په مرسته د دوي د مشترک مشکل لپاره د حل لاره ومومي.

ولی پدر و مادر رقيه که با والدين نادر بر سر موضوع ميراث رنجش هائی داشته اند ازین موضوع راضي نبوده و خواهان رهائی رقيه از دست نادر و خانواده وی مياشده. نادر ابتدا موضوع را جدي نگرفت ولی بعد از مدتی متوجه ميشود که اگر داخل اقدام نشود، رقيه را از دست خواهد داد. روی همين ملحوظ با رقيه به مشورت پرداخته و تلاش ميکند تا به کمک وی برای مشکل مشترک شان راه حل پيدا نمايد.

دوي د مشورې څخه وروسته پرېکړه کوي چې وښتي، او په يو بل ځاي کې د ټولو خپلوانو او اقاربو څخه ليري له يو بل سره واده وکړي. نادر د ځان د ډاډه کولو لپاره له رقيې څخه پوښتنه کوي چې خپل حقيقي سن هغه ته ووايي او رقيه ددې لپاره چې د خپلو خبرو صحت يې ثبوت کړي وي، خپله د تابعيت تذکره له ځانه سره راوړي او نادر ته يې ورکوي. د رقيې سن د تابعيت په تذکره کې ۱۷ کاله دی.

آنها بعد از مشورت باهم تصميم ميگيرند تا با هم فرار نموده و در يک محل ديگر به دور از همه خویشاوندان و اقارب با هم ازدواج نمايند. نادر برای اطمینان خاطر از رقيه سوال می نمايد تا سن حقيقي خود را برای وی بگويد و رقيه بخاطر اینکه صحت گفته هايش را به اثبات رسانيده باشد، تذکره تابعيت خود را با خود آورده و به نادر ميدهد. سن رقيه در تذکره تابعيت ۱۷ سال مياشده.

نادر و رقیه بعد از این تصمیم فوراً در صدد تهیه مقدمات سفر شده و بعد از یک هفته به یکی از ولایات دور دست افغانستان بدون اطلاع به هیچ کسی سفر می نمایند.

خانواده رقیه که کم کم از موضوع آگاهی حاصل نموده بودند به تعقیب ایشان پرداخته و بعد از یک هفته هر دو را در ولایت نیمروز افغانستان پیدا مینمایند.

پدر رقیه بالای نادر ادعا مینماید که وی دختر خوردسال ویرا اختطاف نموده هست. نادر مدعی هست که باساس تذکره تابعیت سن وی ۱۷ سال می باشد و مطابق قانون هرگاه دختری که سن ۱۶ سالگی را تکمیل نموده باشد و توسط شخصی به قصد ازدواج از محل سکونت اقرارش به جای دیگر برده شده باشد، عمل وی اختطاف محسوب نمیگردد. چون رقیه سن ۱۶ را تکمیل نموده هست و هدف هر دو هم ازدواج با هم بوده هست، لذا اختطاف تحقق پیدا نمی نماید.

پدر رقیه بخاطر اثبات ادعایش خواهان معاینه طب عدلی میگردد و در نتیجه معاینات مذکور سن رقیه ۱۵ سال اعلام میگردد.

به نظر شما آیا نادر مرتکب اختطاف گردیده هست یا خیر؟

این موضوع چگونه حل و فصل خواهد گردید؟

سوالات برای مباحثه صنفی:

۱. اختطاف را تعریف نمائید.
۲. منطق اینرا که برای اختطاف کننده اطفال پائین تر از

نادر او رقیه د دغه پر بکړې څخه وروسته سملاسي د سفر د مقدماتو په چمتو کولو پیل کوي او د یوې اوونۍ وروسته دافغانستان یوه لیرې پراته ولایت ته، هېچا ته د اطلاع ورکولو پرته سفر کوي.

د رقیې کورنۍ چې د موضوع څخه یې کمه کمه خبرتیا ترلاسه کړې وه د دوي په تعقیب لاس پورې کوي او د یوې اوونۍ وروسته دواړه د نیمروز په ولایت کې پیدا کوي.

د رقیې پلار پر نادر ادعا کوي چې هغه دده کوچنی لور اختطاف کړې ده. نادر مدعي دی چې د تابعیت د تذکرې پر بنسټ د هغه سن ۱۷ کاله دی او د قانون له مخې که چېرې یوه نجلی چې د ۱۶ کلنۍ عمر یې بشپړ کړی وي او د یوه شخص لخوا د واده په قصد د هغه د اقراربو د استوگنځي څخه بل ځاي ته یوړل شي، د هغه عمل اختطاف نه گڼل کېږي. څرنګه چې رقیې د ۱۶ کلنۍ سن یې بشپړ کړی دی او د دواړو هدف هم واده دی، لدې کبله اختطاف تحقق نه مومي.

د رقیې پلار د خپلې ادعا د ثبوت لپاره د عدلي طب د معاینې غوښتونکی کېږي، او د دغه معایناتو په نتیجه کې د رقیې سن ۱۵ کاله اعلانېږي.

ستاسو په نظر آیا نادر د اختطاف په جرم مرتکب شوی دی که نه؟

دغه موضوع به څه ډول حل او فصل شي؟

د صنفی مباحثې لپاره پوښتنې:

۱. اختطاف تعریف کړئ.
۲. د دغه ټکي منطق چې اختطاف کوونکی د اووه

۷ سال و اشخاصی که به حفاظت از خود قادر نباشند عین مجازات پیشبینی گردیده هست، بنگارید.

۳. آیا در اختطاف، هر گاه ضرب و جرح و یا قتل صورت گیرد، آیا مرتکب از آن مسئول هست یا خیر، همچنان موضوع عمدیت را در جرایم مذکور که در حین اختطاف ارتکاب می یابند واضح سازید؟

۴. آیا استفاده از حیل و اکراه در مسئولیت شخص اختطاف کننده تاثیر دارد یا خیر واضح سازید؟

۵. نقش متاهل بودن زن اختطاف شده را در مسئولیت جزائی اختطاف کننده واضح سازید.

۶. هر گاه شخصی زنی را که سن ۱۶ سالگی را تکمیل نموده هست، غرض ازدواج با وی به یک جای دیگری برود، آیا شخص مذکور اختطاف کننده هست یا خیر، موقف قانون جزای افغانستان را واضح سازید.

کلونو خخه د کم عمر ماشومان او هغه اشخاص چې د ځان په ساتنه قادر نه وي، عین مجازات ټاکلي دي، وليکي.

۳. آیا په اختطاف کې، که چېرې ضرب او جرح یا قتل ترسره شي، آیا مرتکب د هغه مسئول دی که نه، همدارنگه پدې جرمونو کې چې د اختطاف په مهال ارتکاب مومي د عمدیت موضوع واضح کړئ؟

۴. آیا د حیلې او اکراه خخه استاده د اختطاف کوونکي شخص په مسئولیت کې تاثیر لري او که نه؟ واضح یې کړئ.

۵. د اختطاف کوونکي په جزایي مسئولیت کې دااختطاف شوې ښځې د تاهل تاثیر واضح کړئ.

۶. که چېر یو شخص داسې ښځه چې د ۱۶ کلنی عمر یې بشپړ کړی وي، له هغې سره و واده په موخه بل ځای ته بوزي، آیا دغه شخص اختطاف کوونکی دي که نه، د افغانستان د جزا د قانون موقف پدې اړه واضح کړئ.

فصل ششم:

زنا، لواط و هتك ناموس:

اهداف آموزشی:

- احوال مشدده در جرم زنا را واضح سازید.

- علت تذکر زنا و لواط در تحت عین احکام در قانون جزای افغانستان را واضح سازید.

- چگونگی مجازات هتك ناموس در قانون جزای افغانستان را واضح سازید.

طوريکه ميدانيم در فقه اسلامي جرم زنا و لواط

شپږم فصل

زنا، لواط او پر ناموس تجاوز:

ښوونيزې موخې:

- د زنا په جرم کې مشدده احوال واضح کړئ.

- د افغانستان د جزا په قانون کې تر عین احکامو لاندې د زنا او لواط د تذکر علت واضح کړئ.

- د افغانستان د جزا په قانون کې د ناموس د تجاوز د مجازاتو څرنگوالی واضح کړئ.

لکه څرنگه چې پوهېږو په اسلامي فقه کې د زنا او

بصورت جداگانه مورد بحث قرار گرفته و یکی از جمله جرایم حدود و دیگری از جمله جرایم تعزیری میباشد. ولی در قانون جزای افغانستان که به مجازات جرایم تعزیری میپردازد، موضوع زنا و لواط را یکجا ذکر نموده و هر دو را تابع یک نوع احکام ساخته هست.

اینک اولاً ما به ذکر مواد مربوط به این بخش پرداخته و سپس به تشریح و توضیح این مواد خواهیم پرداخت.

ماده ۴۲۶:

" هر گاه در جرم زنا شرایط تطبیق جزای حد موجود نگردد یا به علت شبهه و یا یکی از اسباب دیگر حد ساقط گردد، مرتکب مطابق به احکام مندرج این فصل مجازات میگردد. "

ماده ۴۲۷:

" ۱. شخصیکه با مونث زنا یا لواط و یا با مذکر لواط نماید، حسب احوال به حبس طویل محکوم میگردد.

۲. ارتکاب فعل مندرج فقره فوق در یکی از حالات آتی احوال مشدده شمرده میشود:

۱- در حالتیکه مجنی علیه سن هجده سالگی را تکمیل نکرده باشد.

۲- در حالتیکه مرتکب از اقارب مجنی علیه تا درجه سوم باشد.

۳- در حالتیکه مرتکب، مربی معلم، مستخدم مجنی علیه یا به نحوی از انحا بالای وی نفوذ و اختیاری داشته باشد.

لواطت جرم به ببل ډول تر بحث لاندې نیول شوي او یو د حدودو د جرمونو له ډلې او بل د تعزیری جرمونو له ډلې دي. مگر د افغانستان د جزا په قانون کې چې د تعزیری جرمونو مجازات څېړي، د زنا او لواطت موضوع یې یو ځای ذکر کړی او دواړه د یو ډول احکامو تابع کړي دي.

دادی لمړی د دغه برخې د اړوند موادو ذکر کوو او وروسته د دغه موادو په تشریح او توضیح لاس پورې کوو.

۴۲۶ ماده:

((که چېرې د زنا په جرم کې د حد د جزا د تطبیق شرایط موجود نشي یا د شبه له کبله یا د حد یو بل سبب ساقط شي، مرتکب د دغه فصل د مندرجو احکامو مطابق مجازات کېږي.))

۴۲۷ ماده

((۱. هغه شخص چې د مونث سره زنا یا لواطت یا د مذکر سره لواط وکړي، د احوالو سره سم په طویل حبس محکومېږي.

۲. په پورتنۍ فقره کې د مندرج فعل ارتکاب په لاندې حالتونو کې د مشدده احوالو له ډلې شمېرل کېږي:

۱- په هغه حالت کې چې مجنی علیه د اتلس کلنی عمر بشپړ کړی نه وي.

۲- په هغه حالت کې چې مرتکب د مجنی علیه تر دریمې درجې پورې د اقاربو له ډلې وي.

۳- په هغه حالت کې چې مرتکب د مجنی علیه مربی، معلم مستخدم یا په یوه ډول پر هغه نفوذ او اختیار ولري.

۴- په هغه حالت کې چې مجني عليه مېړه لرونکې ښځه وي. ۴- در حالتيکه مجني عليه زن شوهر دار باشد.

۵- په هغه حالت کې چې د مجني عليها بکارت د فعل د ارتکاب په سبب زایل شوی وي. ۵- در حالتيکه بکارت مجني عليها به سبب ارتکاب فعل زایل شده باشد.

۶- په هغه حالت کې چې دوه يا زياتو اشخاصو پر مجني عليه د غلبې موندلو لپاره مرسته کړې وي او يا فعل له يو څخه وروسته د بل لخوا تر سره شوی وي. ۶- در حالتيکه دو شخص يا بيشتر از آن برای غلبه يافتن بر مجني عليه معاونت کرده باشند يا فعل را يکی بعد ديگری مرتکب گرديده باشند.

۷- په هغه حالت کې چې مجني عليه د فعل د ارتکاب له کبله په تناسلي مرض اخته شوی وي. ۷- در حالتيکه مجني عليه به سبب ارتکاب فعل به مرض تناسلي مصاب گرديده باشد.

۸- په هغه حالت کې چې مجني عليها حامله شوې وي. ۸- در حالتيکه مجني عليها حامله گرديده باشد.

ماده ۴۲۸:

" هر گاه فعل مندرج فقره (۱) ماده ۴۲۷ این قانون به مرگ مجني عليه منجر گردد، مرتکب حسب احوال به حبس دوام یا اعدام محکوم می گردد. "

ماده ۴۲۹:

۱. شخصيکه به عنف يا تهديد يا حيله بناموس شخص اعم از اينکه مذکر باشد يا مونث تجاوز نمايد و يا به آن شروع نمايد به حبس طويل که از هفت سال بيشتر نباشد محکوم ميگردد.

۲. اگر مجني عليه به سن هجده سالگی نرسیده باشد يا مرتکب از جمله اشخاص مندرج فقره (۲) ماده ۴۲۷ این قانون باشد به حبس طويليکه از ده سال تجاوز نکند، محکوم ميگردد. "

ماده ۴۲۶ قانون جزا دائره و حدود تطبيق این قانون را

۴۲۸ ماده:

((که چېرې د دغه قانون د ۴۲۷ مادې په (۱) فقره کې مندرج فعل د مجني عليه د مرگ سبب شي، مرتکب د احوالو سر سم په دوامداره حبس يا اعدام محکومېږي.))

۴۲۹ ماده:

((۱. هغه شخص چې په عنف يا تهديد يا حيله د بل شخص که مذکر وي او که مونث، تجاوز وکړي او يا په هغه پيل وکړي په طويل حبس چې له اووه کلونو کم نه وي، محکومېږي.))

۲. که مجني عليه د اتلس کلنی عمر ته رسېدلي نه وي يا مرتکب د دغه قانون د (۲) فقرې د مندرجو اشخاصو له ډلې وي په طويل حبس چې له لسو کلونو زيات نه وي، محکومېږي.))

د جزا دقانون ۴۲۶ ماده د دغه قانون د تطبيق کړې او

حدود واضح کوي.

واضح میسازد.

یعنی تر هغه وخته چې د حد د مسقطه اسبابو څخه یو موجود نشي، د دغه قانون د احکامو تطبیق مورد نه مومي. همدارنگه د حد جزا نه ساقطېږي، که عملاً د هغه د تطبیق شرایط موجود نشي، په هغه صورت کې هم د دغه قانون د تطبیق امکان میسر کېږي.

یعنی تا زمانیکه در جرم زنا یکی از اسباب مسقطه حد موجود نگردد، تطبیق احکام این قانون مورد پیدا نمی نماید. همچنان هرگاه جزای حد ساقط نگرديده ولی عملاً شرایط تطبیق آن موجود نگردد، در آنصورت نیز امکان تطبیق قانون مذکور میسر میگرددد.

د دغه قانون ۴۲۷ ماده د زنا او لواط د جرم مجازات او همدارنگه د هغه اړوند مشدده حالات تصریح کوي.

ماده ۴۲۷ این قانون به تصریح مجازات جرم زنا و لواط و همچنان حالات مشدده مربوط به آن میپردازد.

د دغه مادې د (۱) فقرې پر بنسټ که چېرې یو شخص د مونث سره د زنا فعل وکړي او د مونث یا مذکر سره د لواط په فعل مرتکب شي، د هغه لپاره ټاکل شوي مجازات طویل حبس دي.

باساس حکم فقره ۱ این ماده هرگاه شخص فعل زنا را با مونث انجام داده و مرتکب فعل لواط با مذکر و یا مونث گردد، مجازات تعیین شده برای وی حبس طویل میباشد.

د دغه مادې (۲) فقره اته حالتونه ذکر کوي چې د هغوي په تحقق سره د جرم د ارتکاب مشدده حالتونه رامنځته کېږي چې دادي:

فقره ۲ این ماده به ذکر هشت حالتی میپردازد که با تحقق آن احوال مشدده ارتکاب جرم بمیان می آید که عبارتند از:

۱. که چېرې مجني عليه د ماشومتوب په حالت کې وي، په هغه صورت کې د هغه په وړاندې د فعل ارتکاب مشدده حالت شمېرل کېږي. په زیاتو هېوادونو کې چې حتي د زنا او لواطت فعل که چېرې د طرفینو په رضایت تر سره شوی وي، جرم نه گڼل کېږي هم که چېرې دغه فعل د ۱۸ کلونو څخه د کم عمر لرونکو اشخاصو سره تر سره شي، مرتکب د مجازاتو مستوجب گڼل کېږي. د دې علت چې قانون جوړوونکي د دغه فعل ارتکاب د ۱۸ کلنۍ څخه د کم عمر لرونکو اشخاصو سره د مجازات د تطبیق مستوجب گڼلی دی، دادی چې تر اتلسو کلونو د کم عمر اشخاص اکثرأ په قضا یاوو کې د مستقلي پرېکړې کولو قدرت نلري او کېدای شي دوي تطميع کرل شي، لدې کبله قانون جوړوونکي غوښتي

۱. هرگاه مجنی علیه در حالت طفولیت قرار داشته باشد، در آنصورت ارتکاب فعل بر علیه وی حالت مشدده شمرده میشود. در بسیاری کشور هایکه حتی فعل زنا و یا لواط در صورتیکه به رضایت طرفین صورت گرفته باشد، جرم شمرده نمیشود نیز هرگاه فعل مذکر با اشخاص پائین تر از سن ۱۸ سال صورت گیرد، مرتکب مستوجب مجازات شناخته میشود. علت اینکه قانون گزار ارتکاب فعل مذکر با اشخاص پائین تر از سن ۱۸ سال را مستوجب تطبیق اشد مجازات دانسته است اینست که چون اشخاص پائین تر از سن ۱۸ سال اکثرأ قدرت تصمیم گیری مستقل در قضایا را ندارند و اکثرأ امکان دارد ایشان مورد تطمیع قرار گیرند، لذا

قانون‌گذار خواسته هست تا با تعیین مجازات شدید تر برای همجو مرتکبین، مرتکبی بالقوه را از ارتکاب عمل باز دارد.

۲. هرگاه بین مرتکب و جانب مقابل رابطه قرابت تا درجه سوم موجود باشد، ارتکاب فعل در حالت مشدده تلقی می‌گردد.

منطق شدت مجازات درین مورد اینست که چون بین جانی و مجنی علیه رابطه قرابت موجود است لذا زمینه های ارتکاب جرم به علت نفوذ فامیلی و یا نزدیکی مداوم، بیشتر میسر می‌باشد. ازینرو بخاطر جلو گیری از ارتکاب این اعمال با توجه با زمینه های موجود آن، قانون‌گذار آنرا در زمره احوال مشدده جا داده هست.

درینجا سوال خلق می‌گردد که آیا منظور از قرابت درین ماده صرف قرابت نسبی هست و یا میتواند قرابت رضاعی را نیز در بر گیرد؟

در جواب این سوال باید خاطر نشان ساخت که چون متن ماده مذکور صرف رابطه قرابت را ذکر کرده هست و قیدی به آن نیفزوده هست، بنا بر آن امکان تسری این حکم بر قرابت رضاعی نیز موجود می‌باشد.

۳. هرگاه جانی با استفاده از نفوذی که بالای مجنی علیه دارد مرتکب جرم گردیده و یا اینکه با مجنی علیه رابطه معلمی و یا مربی گری داشته و یا مستخدم وی باشد، در آنصورت نیز احوال مشدده قابل تطبیق می‌باشد.

منطق این امر باز هم همان سلطه و نفوذی هست که شخص بالای جانب مقابل دارد و موجودیت این نفوذ در حقیقت زمینه های ارتکاب جرم را بیشتر

دی چپ د دغه شان مرتکبینو لپاره د شدیدو مجازاتو په تعیینولو سره بالقوه د دغه شان اعمالو له ارتکاب خخه د اشخاصو مخنیوی و کړي.

۲. که چپرې د مرتکب او مقابل لوري تر منځ تر دریمې درجې د قرابت رابطه موجوده وي، د فعل ارتکاب د مشدده حالت گڼل کېږي.

د مجازاتو د شدت منطق پدې کې دی چې څرنگه چې د جانی او مجنی علیه تر منځ د قرابت رابطه موجوده ده لدې کبله د فامیلی او یا مداوم نږدې والي له کبله د جرم د ارتکاب زمینه ډېره میسر ده. لدې کبله د دغه اعمالو د ارتکاب د مخنیوي لپاره د هغه لپاره د موجودو زمینو په پام کې نیولو سره قانون جوړوونکي هغوي د مشدده احوالو په ډله کې ځای په ځای کړي دي.

دلته پوښته راپورته کېږي چې آیا پدې ماده کې د قرابت خخه منظور یوازې نسبي قرابت دي او که کېدای شي رضاعي قرابت هم پکې شامل وي؟

د دغه پوښتنې په ځواب کې باید ووايو چې څرنگه چې د دغه مادې متن یوازې قرابت ذکر کړی او پر هغه یې کوم قید زیات کړی ندی، لدې کبله رضاعي قرابت ته د دغه حکم د تسري امکان هم موجود دی.

۳. که چپرې جانی د هغه نفوذ خخه په گټې اخیستنې چې پر مجنی علیه یې لري په جرم مرتکب شي او یا داچې د مجنی علیه سره د ښوونتوب او مربی توب اړیکه ولري او یا یې مستخدم وي، په هغه صورت کې هم مشدده احوال د تطبیق وړ دي.

د دغه امر منطق بیا هم هماغه سلطه او نفوذ دي چې شخص یې پر مقابل لوري لري او د دغه نفوذ موجودیت په حقیقت کې د جرم د ارتکاب لپاره زمینه برابره کړي

ساخته و مجنی علیه را از مقاومت در برابر جانی باز میدارد.

۴. هرگاه مجنی علیه زن شوهر دار باشد در آنصورت نیز حالت مشدده متحقق میگردد.

منطق اینکه این حالت در جمع حالات مشدده در نظر گرفته شده هست در آنست که مرتکب با این عمل خود صرف به عفت زن تجاوز نکرده بلکه به حریم شوهر وی که یگانه صاحب استمتاع از زن مذکور میباشد، نیز تجاوز نموده هست، لذا ایجاب می نماید که در همچو مورد مرتکب به اشد مجازات محکوم گردد.

۵. هرگاه به سبب فعل زنا بکارت مجنی علیه زایل گردد، در آنصورت نیز حالت مشدده قابل تحقق میباشد.

طوریکه میدانیم از نقطه نظر عرف اجتماع هرگاه بکارت دختری که هنوز ازدواج ننموده هست زایل گردیده باشد، هیچ یک از افراد اجتماع حاضر به ازدواج با شخص مذکور نبوده و بعضاً هرگاه بعد از ازدواج نیز از موضوع آگاهی حاصل نماید، طلاق صورت میگیرد. لذا به وضاحت معلوم میگردد که از اثر ارتکاب همچو فعل صدمات زیادی بر زندگی شخص مجنی علیه وارد میگردد، بناً ایجاب می نماید تا شخص به اشد مجازات محکوم گردد.

۶. هرگاه ارتکاب فعل توسط بیش از یک نفر بمنظور غلبه یافتن بالای مجنی علیه صورت گرفته باشد، و یا اینکه اشخاص مذکور فعل را یکی بعد از دیگری مرتکب گردیده باشند، در همچو حالت نیز احوال مشدده قابل تطبیق میباشد.

او جانی په وړاندې یې د مجنی علیه د مقاومت مخنیوی کړی دي.

۴. که چېرې مجنی علیه مېړه لرونکې ښځه وي په هغه صورت کې هم مشدده حالت متحقق کېږي.

د دې منطق چې دغه حالت د مشدده حالتونو په ډله کې په پام کې نیول شوي پدې کې دی چې مرتکب په خپل دې عمل سره یوازې د ښځې په عفت تجاوز کړی ندی بلکه د هغه د مېړه په حریم یې هم چې د دغه ښځې څخه د استمتاع یوازینی صاحب دی، تجاوز کړی دی، لدی کبله ایجابوي چې پداسې مواردو کې مرتکب په اشد مجازاتو محکومېږي.

۵. که چېرې د زنا د فعل له کبله د مجنی علیها بکارت زایل شي، په هغه صورت کې مشدده حالت د تحقق وړ دي.

لکه څرنګه چې پوهېږو د ټولني له لیدلوري که چېرې د یوې نجلی چې تر اوسه یې واده کړی نه وي، بکارت زایل شي، د ټولني هېڅ یو فرد د هغه ښځې سره واده کولو ته نه حاضرېږي او ځینې وخت که چېرې د واده وروسته هم له موضوع څخه خبر شي، طلاق ورکوي. لدې کبله په وضاحت سره معلومېږي چې د دغه شان فعل د ارتکاب له امله د مجنی علیها شخصي ژوند ته ډېرې صدمې رسېږي، لدې کبله ایجابوي چې شخص په اشد مجازاتو محکوم شي.

۶. که چېرې د فعل ارتکاب له یوه څخه د زیاتو کسانو لخوا پر مجنی علیه د غلبې موندلو لپاره تر سره شوی وي، یا دا چې دغه اشخاصو یو له بل وروسته دا فعل تر سره کړی وي، په داسې حالت کې هم مشدده احوال د تطبیق وړ دي.

قرار دادن این حالت در تحت احوال مشدده در حقیقت بخاطر فشار و غلبه ای هست که بالای شخص مجنی علیه وارد می‌گردد. خواه این فشار توسط انجام فعل با مجنی علیه باشد و یا اینکه بوسیله معاونت مرتکب در ارتکاب فعل باشد.

۷. هرگاه فعل مذکور باعث مصاب شدن مجنی علیه به مرض تناسلی گردد، در آنصورت نیز حالت مشدده تحقق پیدا مینماید. در چنین حالت شخص جانی علاوه بر اینکه جبراً فعل مذکور را بالای شخص مجنی علیه مرتکب گردیده هست، در ضمن باعث ایجاد یک مرض تناسلی نیز برای شخص مجنی علیه گردیده هست که میتواند شدت مجازات را توجیه نماید.

۸. هرگاه در نتیجه ارتکاب فعل زنا مجنی علیه حامله گردد، در آنصورت نیز احوال مشدده متحقق گردیده هست. در رابطه به اینکه چرا احوال مشدده در همچو حالت قابل تطبیق هست، باید گفت که چون در چنین حالت علاوه بر اینکه جرم زنا بر علیه مجنی علیه ارتکاب یافته هست، در ضمن مجنی علیه حامله نیز گردیده هست. در چنین حالت هرگاه شخص به سقط جنین پردازد در آنصورت مرتکب جرم دیگری گردیده هست ولی هرگاه به چنین کاری مبادرت نرزد، مکلف هست تا بار حمل و ولادت طفل را تا زمان وضع حمل بدوش داشته باشد که در حقیقت یک نوع فشار اضافی بالای مجنی علیه میباشد.

باید یاد آور شد که در صورت تحقق یکی از احوال هشته‌گانه فوق الذکر شخص به اشد مجازات که همانا حبس ۱۵ سال میباشد، محکوم می‌گردد.

باساس حکم ماده ۴۲۸ هرگاه ارتکاب زنا یا لواط باعث مرگ مجنی علیه گردد، مرتکب به حبس دوام

د مشدده احوالو په ډله کې د دغه حالت ځای په ځای کول په حقیقت کې د هغه فشار او غلبې له امله دي چې پر مجني علیه واردېږي. کېدای شي دغه فشار له مجني علیه سره د فعل د کولو په وسیله وي او یا دا چې د فعل په ارتکاب کې د مرتکب سره د مرستې له لارې وي.

۷. که چېرې دغه فعل په تناسلي مرض د مجني علیه د مبتلا کېدو باعث شي، په هغه صورت کې هم مشدده حالت تحقق مومي. پداسې حالت کې جاني شخص برسېره پر دې چې دغه فعل يې جبراً پر مجني علیه ترسره کړی دی، په ضمن کې د مجني علیه لپاره د یو تناسلي مرض د رامنځ ته کېدو لامل هم شوی دی چې کېدای شي د مجازاتو شدت توجیه کړي.

۸. که چېرې د زنا د فعل د ارتکاب په نتیجه کې مجني علیها حامله شي، باید وویل شي چې څرنگه چې پدې حالت کې د مجني علیه په وړاندې د زنا جرم ترسره شوي، په ضمن کې مجني علیها حامله شوې هم ده. پداسې حالت کې که چېرې شخص جنین سقط کړي په هغه صورت کې په بل جرم مرتکب شوی دی مگر که چېرې دغه کار ونکړي، مکلف دی چې د ماشوم د حمل او ولادت بار د حمل د وضع تر وخته پورې په غاړه ولري چې په حقیقت کې پر مجني علیه یو ډول اضافي بار دی.

باید یادونه وشي چې د پورتنیو اته گونو احوالو د تحقق په صورت کې شخص په اشد مجازات چې د ۱۵ کلونو حبس دی، محکومېږي.

د ۴۲۸ مادې د حکم پر بنسټ که چېرې د زنا یا لواط ارتکاب د مجني علیه د مرگ باعث شي، مرتکب په

یا اعدام محکوم می‌گردد. درین حالت قتل ارتکاب یافته من حیث قتل عمد شناخته شده و مجازات مربوط به این جرم در رابطه به وی مد نظر گرفته میشود اگر چه شخص هیچگاه قصد قتل مجنی علیه را هم نداشته باشد.

ماده ۴۲۹ قانون جزا به موضوع هتک ناموس پرداخته هست.

باساس فقره ۱ این ماده اگر شخصی به ناموس شخص دیگر تجاوز نماید، مرتکب به حبس طویل که از هفت سال بیشتر نباشد، محکوم می‌گردد. باید متذکر شد که در حکم فقره مذکور فرقی بین اینکه عمل به تهدید و اکراه صورت گرفته باشد یا حیل، موجود نمیشود. همچنان اگر تجاوز بر علیه مونث بوده باشد و یا مذکر، فقره مذکور در حکم خود درین رابطه فرقی قابل نگریده هست.

باساس فقره دوم این ماده اگر مجنی علیه از جمله اشخاص مندرج فقره ۲ ماده ۴۲۷ باشد، در آنصورت مرتکب به حبس طویلی که از ده سال تجاوز ننماید، محکوم می‌گردد.

موضوعی که درین فقره قابل بحث هست، اینست که در حکم این فقره یک نوع تکرار به ملاحظه میرسد زیرا درین فقره یکبار تذکر رفته هست که هرگاه مرتکب سن ۱۸ سالگی را تکمیل ننموده باشد و بعداً دوباره ذکر گردیده هست که از جمله اشخاص مندرج فقره ۲ ماده ۴۲۷ باشد در حالیکه یکی از جمله اجزای فقره ۲ ماده ۴۲۷ یک جز آن در مورد اشخاصیکه سن ۱۸ سالگی را تکمیل ننموده اند میباشد. لذا بهتر هست قید اولی از فقره مذکور برداشته شده و صرف قید اشخاص مندرج فقره ۲ ماده ۴۲۷

دوامداره حبس یا اعدام محکوم‌میری. پدې حالت کې ارتکاب موندلی قتل د عمدی قتل په توگه پېژندل کېږي او د دغه جرم متعلق مجازات د هغه په اړه په پام کې نیول کېږي که څه هم چې شخص هېڅکله د مجنی علیه د قتل قصد نه درلود.

د جزا د قانون ۴۲۹ مادې پر ناموس د تجاوز موضوع څېړلې ده.

د دغه مادې د لمړې فقرې پر بنسټ که یو شخص د بل شخص په ناموس تجاوز وکړي، مرتکب هې طویل حبس چې له اووه کلونو زیات نه وي، محکوم‌میری. باید ذکر شي چې د پورتنۍ فقرې په حکم کې پدې کې توپیر نشته چې دغه عمل د تهدید او اکراه له لارې شوی وي او یا هم د حیلې او فریب له لارې. همدارنگه که تجاوز پر مونث وي او که پر مذکر، دغه فقره په خپل حکم کې پدې اړه دوي ته توپیر نه دې ورکړی.

د دغه مادې د دویمې فقرې پر بنسټ که مجنی علیه د ۴۲۷ مادې د ۲ فقرې د مندرجو اشخاصو له ډلې وي، په هغه صورت کې مرتکب به طویل حبس چې له لسو کلونو زیات نه وي، محکوم‌میری.

هغه موضوع چې پدې فقره کې د بحث وړ ده، داده چې د دغه فقرې په حکم کې یو ډول تکرار لیدل کېږي ځکه پدې فقره کې یو ځل یادونه شوې چې که چېرې مرتکب د ۱۸ کلنی عمر بشپړ کړی نه وي او وروسته ذکر شوي چې د ۴۲۷ مادې د ۲ فقرې د مندرجو اشخاصو له ډلې وي، په داسې حال کې چې د ۴۲۷ مادې د ۲ فقرې د اجزاوو څخه یو جز د هغه اشخاصو په اړه دی چې د ۱۸ کلنی عمر یې بشپړ کړی نه وي. لدې کبله بڼه ده چې له فقرې څخه لمړنی قید لیري کړل شي او یوازې د ۴۲۷ مادې د ۲ فقرې د مندرجو

اشخاصو قید پاتی شی.

باقی بماند.

قضیه:

جان د یوې مستقلې ادارې مرستیال دی. هغه په خپله اداره کې په سوء اخلاق مشهور دی او په څو مواردو کې د شنیع جنی اعمالو په ارتکاب تورن دی. هغه همدارنگه د ریاست د رئیس سره ښې اړیکې لري او د هغه جدي ملاتړ ورسره دی. پدې ریاست کې یوه ښځه هم د مرستیالې په توګه دنده تر سره کوي. دغه ښځه لدې کبله چې جان له رئیس سره ښې اړیکې لري اکثرأ هڅه کوي چې د هغه سره په هېڅ یوه موضوع کې لاندې ونکړي حتی الامکان د هغه د خبرو اطاعت کوي. یوه ورځ جان لدې ښځې څخه نامشروع غوښتنه کوي مګر ښځه د هغه په مقابل کې مقاومت کوي. جان په بوکس او لغتو سره په هغه حمله کوي او ورته وایي چې که هغه دده دغه غوښتنه ونه مني، هغه به د بداخلاقی په جرم او دا چې له ده څخه یې نامشروع غوښتنه کړې ده، ښه ووهي او له ادارې څخه به یې بهر کړي. دغه ښځه لدې کبله چې د هغه آبرو او حیثیت په ټولو ځایونو کې خدشه دار نشي او له کاره لیري نه کړل شي، د کراهیت له کبله دغه کارته حاضرېږي.

قضیه:

جان معاون یکی از ادارات مستقل میباشد. وی در اداره خود به سوء اخلاق معروف بوده و در چندین مورد مظنون به ارتکاب اعمال شنیع جنسی میباشد. وی همچنان با شخص رئیس ریاست مذکور روابط بسیار خوبی برخوردار بوده و مورد حمایت جدی وی قرار دارد. در ریاست مذکور یک زن نیز من حیث معاونه ایفای وظیفه مینماید. زن مذکور به علت اینکه جان با شخص رئیس روابط بسیار نزدیکی دارد اکثرأ کوشش مینماید تا با وی در هیچ موضوعی درگیر نشده و حتی الامکان از حرف های او اطاعت نماید. در یکی از روزها جان از زن مذکور خواست نامشروع را مطرح نموده ولی وی در برابر وی مقاومت مینماید. جان با مشت و لگد به جان وی افتاده و برایش گوسزد می نماید که اگر وی این خواست ویرا قبول ننماید، ویرا به جرم بد اخلاقی و اینکه از شخص وی خواست نامشروع را مطرح نموده هست خوب لت و کوب نموده و ویرا از اداره نیز خارج می نماید. زن مذکور بخاطر اینکه آبرو و حیثیت او در همه جا خدشه دار نگردیده و از کار برکنار نشود با کراهیت حاضر به انجام این کار میگردد.

د څه مودې وروسته دغه قضیه بر ملا کېږي او معاونه پر دغه شخص د اشد مجازاتو د تطبیق غوښتونکې کېږي هغه هم لدې کبله چې دغه کار یې د خپل نفوذ څخه په ګټه اخیستنې پر هغې تر سره کړی دی.

بعد از مدتی قضیه مذکور بر ملا گردیده و معاونه مذکور خواستار تطبیق اشد مجازات بالای شخص مذکور به علت اینکه وی این کار را با استفاده از نفوذ خود بالای وی انجام داده هست، تطبیق گردد.

تصور وکړی چې پدې قضیه کې حد د یوه سبب له کبله ساقط شوی دی. ستاسو په نظر کوم ډول مجازات

تصور نمائید درین قضیه حد به یکی از اسباب ساقط گردیده هست. به نظر شما کدام نوع مجازات و با

توجه به کدام ماده قانون جزا در مورد وی تطبیق گردد؟

او د جزا دقانون د کومې مادې مطابق د هغه په اړه تطبیقېږي؟

سوالات برای مباحثه صنفی:

د صنفی مباحثې لپاره پوښتنې:

۱. تفاوت ها در احکام قانون جزا در مورد زنا و لواط را واضح سازید.

۱. د زنا او لواط په اړه د جزا دقانون په احکامو کې توپيرونه واضح کړئ.

۲. احوال مشدده ارتکاب جرم زنا و لواط را مطابق قانون جزای افغانستان واضح سازید.

۲. د افغانستان د جزا دقانون مطابق د زنا او لواط د جرم د ارتکاب مشدده احوال واضح کړئ.

۳. چرا هرگاه در نتیجه ارتکاب زنا و یا لواط شخص مجنی علیه به قتل برسد، مرتکب به مجازات قتل عمد محکوم میگردد؟

۳. ولې کله چې د زنا یا لواط د ارتکاب په نتیجه کې خپله مجنی علیه ووژل شي، مرتکب د عمدي قتل په مجازاتو محکومېږي؟

۴. مجازات هتک ناموس مطابق قانون جزای افغانستان را بنډگارید.

۴. د افغانستان د جزا دقانون مطابق پر ناموس د تجاوز مجازات وليکئ.

۵. حالت مشدده در جرم هتک ناموس را بیان نمائید.

۵. پر ناموس د تجاوز په جرم کې مشدده حالت بیان کړئ.

فصل هفتم:

راهزنی:

اهداف آموزشی:

- جرم راهزنی را معرفی نمائید.
- حالات مختلفه جرم راهزنی را واضح سازید.
- مجازات هریک از حالات مربوط به جرم راهزنی را بیان نمائید.
- چگونگی تشبث به جرم در جرم راهزنی را

اووم فصل:

لوټماری (راهزنی):

ښوونېزې موخې:

- د لوټماری جرم تعريف کړئ.
- د لوټماری د جرم مختلفه حالات واضح کړئ.
- د لوټماری د جرم د متعلقو حالاتو مجازات بیان کړئ.
- د لوټماری په جرم کې په جرم د تشبث څرنگوالی

توضیح کری.

توضیح دهید.

ماده ۴۴۷:

ماده ۴۴۷:

۱)) هغه شخص چې د مال د اخیستلو په نیت د مغالبې له لارې په عامه لار یا په هر محجو ځای کې د سلاح یا هغه آلې چې د سلاح مشابه وي، سنگر ونیسي او د لاندې افعالو څخه په یوه مرتکب شي، لوپمار گڼل کېږي:

۱) شخصیکه به قصد گرفتن مال از طریق مغالبه در راه عام و یا در هر جای محجور دیگر با سلاح یا آله که مشابه سلاح باشد موضع گرفته و مرتکب یکی از افعال آتی گردد، راهزن شمرده میشود:

۱- د لارویانو وپروونه

۱- تخویف عابرین.

۲- په تهدید او اکراه سره د غیر د مال اخیستل

۲- گرفتن مال غیر با تهدید و اکراه

۳- د انسان قتل

۳- قتل انسان

۴- د انسان قتل او د غیر د مال اخیستل

۴- قتل انسان و گرفتن مال غیر.

۲. که د لوپماری په جرم کې د حد د اقامې شرایط تکمیل نشي یا په یوه ډول د حد محکوم بها جزا ساقطه شي مرتکب د دغه فصل د مندرجو احکامو مطابق تعزیراً مجازات کېږي.)

۲. اگر در جرم راهزنی شرایط اقامه حد تکمیل نگردد و یا به نحوی از انحا جزای محکوم بهای حد ساقط شود مرتکب مطابق به احکام مندرج این فصل تعزیراً مجازات می گردد. "

ماده ۴۴۸:

ماده ۴۴۸:

((په هغه قتل کې چې د لوپمار لخوا ترسره شي، عمدیت شرط ندی.))

"در قتلی که توسط راهزن صورت میگیرد عمدیت شرط نیست. "

ماده ۴۴۹:

ماده ۴۴۹:

قاتل لوپمار په اعدام محکومېږي.)

"رهزن قاتل به اعدام محکوم می گردد. "

ماده ۴۵۰:

ماده ۴۵۰:

((هغه لوپمار چې لارویان وپروي سپه متوسط حبس چې له دریو کلونو کم نه وي، محکومېږي.))

"راهزنیکه عابرین را تخویف نماید به حبس متوسط که از سه سال کمتر نباشد محکوم می گردد. "

ماده ۴۵۱:

ماده ۴۵۱:

((هغه لوپمار چې د غیر مال یې اخیستی وي، په طویل

"راهزنیکه مال غیر را گرفته باشد به حبس طویل

حبس محکوم‌بری.)

محکوم می‌گردد.

ماده ۴۵۲:

ماده ۴۵۲:

((هغه لوټمار چې د فعل په ارتکاب پیل وکړي، په جرم د پیل لپاره په ټاکل شوي جزا محکوم‌بری.))

"راهزنیکه در ارتکاب فعل شروع نماید به جزای پیش بینی شده شروع در جرم محکوم می‌گردد."

ماده ۴۵۳:

ماده ۴۵۳:

((که چېرې لوټمار په داسې جرمونو مرتکب شي چې پدې فصل کې ندی ذکر شوي د ارتکاب شوي جرم په معینه جزا محکوم‌بری.))

"هرگاه راهزن مرتکب جرایمی گردد که در این فصل ذکر نه شده به جزای معینه جرم ارتکاب شده محکوم می‌گردد."

دادی اوس پیل کوو د پورتنیو موادو په تشریح:

اینک به توضیح مواد مذکور خواهیم پرداخت:

د ۴۴۷ مادې لمړۍ فقره د لوټماری جرم تعریفوي. د دغه فقرې پر بنسټ که چېرې یو شخص په یوه عامه لار یا په بل ځای کې د سلاح یا بلې وسیلې سره چې د سلاح په شان وي، سنگر ونیسي او د لاندې افعالو څخه په یوه مرتکب شي، راهزن شمېرل کېږي:

فقره ۱ ماده ۴۴۷ به تعریف جرم راهزنی پرداخته هست. اساس این فقره اگر شخصی در یک راه عام و یا در یک محل دیگر باسلاح و یا وسیله دیگریکه مانند سلاح باشد، کمین بگیرد و مرتکب یکی از افعال ذیل گردد، راهزن شمرده میشود:

۱. د لارویانو تخویف (و پروونه)

۱. تخویف عابرین

۲. د اکراه او تهدید له لارې د غیر د مال اخیستل

۲. گرفتن مال غیر با تهدید و اکراه

۳. د انسان قتل

۳. قتل انسان

۴. د انسان قتل او د مال اخیستل

۴. قتل انسان و گرفتن مال.

هغه څه چې پدې فقره کې مهم دي دادی چې د پورتنیو حالاتو څخه هر یو د مجازاتو له لیدلوري څخه له یو بله توپیر لري. پدې معنی چې پر د پورتنیو اعمالو د هر یوه پر مرتکب متفاوت مجازات د تطبیق وړ دي.

آنچه درین فقره مهم است اینست که هریک از حالات فوق الذکر از نقطه نظر مجازات تفاوت دارند. بدین معنی که بالای مرتکب هر یک از اعمال چهارگانه فوق الذکر مجازات متفاوت قابل تطبیق میباشد.

باید ذکر کړو چې د عامې لارې څخه پدې ماده کې منظور هغه لاره ده چې محلات، کلي او ښارونه له یو بل سره نښلوي نه هغه عامه لار چې د عیني حقوقو په

باید متذکر شد که مراد از راه عام درین ماده راهی هست که محلات، قریه جات و شهرها را به هم وصل مینماید نه راه عامی که در مباحث حقوق عینی مورد

توجه می‌باشد. زیرا در آنصورت جرم راهزنی تحقق پیدا
نمی‌نماید.

فقره ۲ این ماده ساحه و محدوده تطبیق احکام این
فصل را بیان می‌نماید. باساس این فقره هرگاه شرایط
اقامه حد قطاع الطریقی تکمیل نگردد و جزای حد
ساقط گردد، احکام این فصل در مورد قابل تطبیق
می‌باشد.

ماده ۴۴۸ تصریح می‌دارد که اگر راهزن مرتکب قتل
گردد، در آنصورت عمدیت در قتل او شرط نمی‌باشد.
بدین معنی که اگر قتل توسط وی ارتکاب یابد، خواه
قصد قتل را داشته باشد و یا نداشته باشد از قتل خود
مسئول بوده و مطابق ماده ۴۴۹ به اعدام محکوم
می‌گردد.

طوری‌که به ملاحظه می‌رسد قانون‌نگار رهنزن قاتل را
محکوم به اشد مجازات نموده و در مورد وی مجازاتی
را حکم نموده هست که شدید تر از آن هیچ مجازات
تجزیری ای موجود نمی‌باشد.

باساس حکم ماده ۴۵۰ هرگاه راهزن هیچ شخصی را
به قتل نرسانیده و مال کسی را هم سرقت ننموده باشد،
ولی صرف باعث ترس و هراس عابرین گردیده باشد،
در آنصورت صرف بخاطر اینکه باعث ایجاد ترس و
رعب گردیده هست، به حبس متوسط که کمتر از سه
سال نباشد محکوم می‌گردد.

ولی هرگاه راهزن باعث قتل نگردیده ولی علاوه بر
تخویف عابرین مال غیر را هم با خود برده باشد، در
آنصورت مطابق ماده ۴۵۱ به حبس طویل محکوم
می‌گردد.

ماده ۴۵۲ قانون جزا به موضوع شروع به جرم راهزنی

مباحثو کی د پام وړ ده. ځکه په هغه صورت کې
لوټماری تحقق نه مومي.

د دغه مادې دویمه فقره د دغه فصل د احکامو د تطبیق
ساحه او محدوده بیانوي. د دغه فقرې پر بنسټ که
چېرې د حد د قطاع الطریقی د حد د اقامې شرایط بشپړ
نشي او د حد جزا ساقطه شي، د دغه فصل احکام د
تطبیق وړ دي.

۴۴۸ ماده تصریح کوي چې که چېرې لوټمار په
قتل مرتکب شي، په هغه صورت کې د هغه په
قتل کې عمدیت شرط ندي. پدې معنی چې که د
هغه لخوا قتل وشي، که د قتل قصد ولري او که، د
قتل مسئول دی او د ۴۴۹ مادې مطابق په اعدام
محکومېږي.

لکه څرنګه چې لیدل کېږي قانون جوړوونکي قاتل
لوټمار په اشد مجازاتو محکوم کړي او د هغه په اړه یې
د داسې مجازاتو حکم کړی چې د هغه څخه په تجزیري
مجازاتو کې شدید موجود نه دي.

د ۴۵۰ مادې د حکم پر بنسټ که چېرې لوټمار هېڅ
شخص هم و نه وژني او د چا مال هم غلا نه کړي، مګر
د لارویانو د وېرې باعث شي، په هغه صورت کې
یوازې لدې کبله چې د وېرې او رعب باعث شوی دی،
په متوسط حبس چې له دریو کلونو کم نه وي،
محکومېږي.

مګر که چېرې لوټمار په قتل مرتکب شوی نه وي مګر
د لارویانو په تخویف برسېره یې د هغوي مالونه له ځانه
سره وړي وي، په هغه صورت کې د ۴۵۱ مادې مطابق
په طویل حبس محکومېږي.

د جزا دقانون ۴۵۲ ماده د لوټماری د جرم د پیل کولو

موضوع خبری ده.

پرداخته هست.

د دغه مادې د حکم پر بنسټ که چېرې لوټمار د چا په قتل کې تشبث وکړي، په هغه صورت کې څرنګه چې د جرم جزا اعدام دی، په هغه کې د تشبث جزا دوامداره حبس دی.

باساس حکم این ماده اگر راهزن به قتل شخص تشبث نماید، در آنصورت چون جزای جرم اعدام هست، جزای تشبث به آن حبس دوام مییابد.

په همدې ترتیب که لوټمار څوک ونه وژني مګر د غیر د مال په وړلو پیل وکړي، څرنګه چې د جرم جزا طویل حبس دی، پر هغه پیل کوونکي د متوسط حبس په جزا محکومېږي.

به همین ترتیب اگر راهزن کسی را به قتل نرساند ولی به بردن مال غیر آغاز نماید، چون جزای جرم حبس طویل هست، شروع کننده به آن به جزای حبس متوسط محکوم میگردد.

مګر که چېرې لوټمار یوازې د لارویانو په تخویف پیل کړی وی، په هغه صورت کې د بشپړ جرم جزا متوسط حبس دی او متوسط حبس د جنحوي جزاګانو له ډلې دی چې د جنحې په جرم کې د تطبیق وړ دی، لدې کبله پر هغه د تشبث جزا د اصل جرم د جزا د اکثر حد له نصف څخه تجاوز نه کوي.

ولی هر گاه راهزن تنها شروع به تخویب عابرين نماید، در آنصورت چون جزای جرم مکمل حبس متوسط هست و حبس متوسط از جمله جزا های جنحوی هست که در جرم جنحه قابل تطبیق مییابد، لذا جزای تشبث به آن از نصف حد اکثر جزای اصل جرم تجاوز نمی نماید.

۴۵۳ ماده داسې حالت تصریح کوي چې لوټمار په نورو جرمونو مرتکب شي چې پدې فصل کې ندي ذکر شوي.

ماده ۴۵۳ به تصریح حالتی پرداخته هست که راهزن مرتکب سایر جرایمی گردد که درین فصل ذکر نگردیده هست.

د دغه مادې د حکم پر بنسټ پداسې حالت کې مرتکب د مرتکبه جرم په ټاکل شوې جزا محکومېږي.

باساس حکم این ماده در چنین حالت مرتکب به جزای معینه جرم مرتکبه محکوم میگردد.

قضیه:

صدیق د کابل ښار په یوه امنیتي حوزه کې پوليسي دنده سرته رسوي. یوه ورځ کله چې خبر ترلاسه کوي چې دهغه د کور او بڼې ګاونډیان چې د ښار څخه بهر دي، د

قضیه:

صدیق دريکي از حوزه های امنیتی شهر کابل مصروف ایفای وظیفه پوليسي مییابد. وی در یکی از روزها اطلاع حاصل مینماید که همسایگان خانه و باغ

وی که در خارج از شهر قرار دارد، تمام درختان باغ وی را قطع نموده و غرض فروش به کابل فرستاده اند. وی بنا بر مشکلات قومی ای که در محل دارد، نمیتواند به محل مذکور رفته و داخل اقدام شود. لذا به همکاری سایر دوستانش تصمیم میگیرد تا در دروازه وردی شهر منتظر ورود افراد استفاده جو با درختان قطع شده به شهر کابل باشد.

در روز اول ایشان موفق به هیچ کاری نمیشوند ولی در روز دوم افراد مذکور را در یافته و میخواهند ایشان را نیز به همراه موترهای چوب با خود به شهر بیارند ولی آنها مقاومت نموده و در اثر درگیری دو تن از آنان بگونه سطحی مجروح میگردند.

پولیس شاهراه وقتی متوجه موضوع میگردد، فوراً هر دو طرف را دستگیر نموده و تحت توقیف قرار میدهد.

جانب مقابل مدعی هست که صدیق و همراهانش مرتکب جرم راهزنی گردیده اند زیرا صدیق و همراهانش خواهان گرفتن اموال و امتعه ایشان که به شهر کابل انتقال مینمودند، بودند. ولی صدیق و همراهانش ادعا دارند که آنها صرف بخاطر بدست آوردن چوب های درختان شان که در خارج از شهر توسط افراد مذکور بناحق قطع گردیده و به شهر انتقال داده میشد، در آنجا منتظر بودند و غیر از آن هدف دیگری نداشتند.

به نظر شما آیا عمل تحقق یافته جرم راهزنی هست یا خیر؟

اگر بلی مرتکبین آن به چه مجازاتی محکوم خواهند شد؟

هغه د بڼې ټولې ونې پرې کړې او د خرڅ لپاره یې کابل ته لېرلې دي. هغه د هغه قومي ستونزو له کبله چې په سیمه کې یې لري، نشي کولای دغه ځای ته ورشي او اقدام وکړي. لدې کبله د نورو دوستانو په همکاری پرېکړه کوي چې د ښار په وروډي دروازو کې د پرې شویو ونو سره د ناوړه استفاده کوونکو افرادو وروډ ته منتظر شي.

په لومړۍ ورځ دوي د هېڅ ډول کار په کولو نه بريالي کېږي مگر په دویمه ورځ دغه افراد پیدا کوي او غواړي دوي له ځانه سره د لرگیو د موټرو سره یو ځای ښار ته راوړي مگر دوي مقاومت کوي او د مقاومت په نتیجه کې د هغوي دوه تنه په سطحی توگه تپیان کېږي.

د لویې لار پولیس کله چې متوجه کېږي، فوراً دواړه لوري نیسي او تر توقیف لاندې یې راوړي.

مقابل لوري مدعی دی چې صدیق او د هغه ملگري د لوټماری په جرم مرتکب شوي دي ځکه صدیق او د هغه ملگري د دوي د هغه مال د اخیستو غوښتونکي وو چې کابل ښار ته یې لېر داوه. مگر صدیق او د هغه ملگري ادعا کوي چې دوي یوازې د دوي د ونو د لرگیو د لاسته راوړلو لپاره چې د ښار څخه بهر د دغه اشخاصو لخوا په ناحقه پرې شوي دي او کابل ښار ته انتقال کېدل، هلته تم وو او له دې نیت څخه هاخوا یې کومه موخه نه درلوده.

ستاسو په نظر آیا تحقق موندلی عمل د لوټماری جرم دی که نه؟

که هو، نو د هغه مرتکبین به په کومو مجازاتو محکوم شي؟

د صنفی مباحثی لپاره پوښتنې:

سوالات برای مباحثه صنفی:

۱. لوټماری تعریف کړئ.
۱. راهزنی را تعریف نمائید.
۲. د لوټماری د جرم د ارتکاب مختلف ډولونه واضح کړئ.
۲. گونه های مختلف ارتکاب جرم راهزنی را واضح سازید.
۳. د عمدی قتل په جرم کې چې د لوټمار لخوا ارتکاب مومي د معنوي عنصر څرنگوالی واضح کړئ.
۳. چگونگی عنصر معنوی در جرم قتل عمد که توسط راهزن ارتکاب می یابد را واضح سازید.
۴. د لوټماری په جرم د تشبث موضوع بیان کړئ.
۴. موضوع تشبث به جرم راهزنی را بیان نمائید.
۵. د جزا دقانون د دې فصل د احکامو د تطبیق حدود د لوټماری د جرم په اړه واضح کړئ.
۵. حدود تطبیق احکام این فصل قانون جزا در مورد جرم راهزنی را واضح سازید.

PRIVATE PENAL LAW

JUDICIAL TRAINING COURSE

PREPARED BY:

Judicial Training Component
Afghanistan Rule of Law project

REVIEWED BY:

Judge Mohammad Zamaan Sangari
Advisor, Criminal Dewan, Supreme Court of Afghanistan

Mohammad Haroon Mutasem
Assistant Professor, Law Faculty, Kabul University

DESIGNED BY:

Syed Farhad Hashemi
Publications Supervisory Technician
Afghanistan Rule of Law Project

The Supreme Court has approved the use of this course in judicial training programs, and organizations supporting judicial training are hereby granted permission to reproduce, use, and distribute these materials in their training programs. The course is also available at www.supremecourt.gov.af and www.afghanistantranslation.com

Date of Publication: September 2008
Afghanistan Rule of Law Project
Kabul, Afghanistan

PRIVATE PENAL LAW

JUDICIAL TRAINING COURSE

Published by the Afghanistan Rule of Law Project, Kabul, Afghanistan

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

